Arb 812
UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Manuel de Pedrolo

T E M P S O B E R T

9

Pols nova de runes velles

1967

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Com calia esperar, s'obre la porta de l'altra banda de corredor, on viu la vella Hamilton que no se'n deixa perdre ni una, però ni la Jane ni la Dorothy no deuen haver arribat encara. Truco de nou, per si fossin a la dutxa, i després, quan ningú no contesta, me'n torno pel passadís. La vella continua darrera la seva porta mig badada i,com sempre, té els ulls brillants, va despentinada i duu aquella bata bruta i esparracada de color taronja que ja em sé de memòria. Deu haver begut. Per sort, no diu res; sempre es limita a mirar-te amb un somrís vagament idiotitzat i a recollir la informació oportuna, però tanmateix és desagradable de saber que no pots entrar ni sortir sense que algú fiscalitzi els teus passos. Ja fa temps que els dic que se n'haurien d'anar, i elles em contesten que sí, que no els agraden ni el barri ni els veïns, però després es queden perquè paguen poc de lloguer i el piset està bé. No penso insistir més. Al capdavall, són elles que hi han de viure.

En sentir passos, m'aturo al replà del primer pis, però és la noia del tercer que de vegades he vist amb un individu curt de talla i ample d'espatlles que, al dir de la Jane, és boxador. En tot cas, l'home sap el que es fa; la mossa, Dina segons la bústia de l'entrada, és de campionat. Em saluda amb un petit somrís i, quan prosegueix escales amunt, em quedo mirant-li les cames fins que desapareix reclau enllà. Estic segur que no seria gaire difícil, però no es pot matar tot el que és gras.

Quan surto al carrer ple de deixalles i de papers ara immòbils, m'acullen la bravada ardent del dia xafogós i aquesta eterna sentor de de gasos, lubrificants, olis i gasolina que sempre pesa sobre els barris de Nova York. Cel amunt, pengen tot de núvols que es barregen amb l'atmosfera fumosa i impenetrable que impregna les façanes i s'endinsa per la pell. Tinc totes les aixelles suades i, distretament, em trec l'americana mentre em pregunto si no faria bé d'arribar-me fins al Franz Sigel Park, on l'aire potser circula amb més llibertat. A la fi, però, tombo cap a l'avinguda Walton, on hi ha el bar de l'Owen. Ben mirat, ~~[illegible]~~ podria fer un parell de whiskies abans de tornar al pis.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

El local, no massa gran i més aviat modest, és acollidor i submergit en una penombra que reposa, però la calor també s'hi ha entaforat i només pot respirar-se una mica prop del ventilador que brunzeig al capdavall del taulell, on l'Owen s'ha refugiat amb un diari. En aquesta hora la feina no el mata, hi ha un sol client que pesa figues en una taula.

- Hola, Danny !

- Hola, noi !

Som vells companys, ell i jo; tots dos havíem treballat a l'"Arnson bar" de Los Angeles, Califòrnia, poc després d'haver-me separat de la Goldy, però al cap d'un any ens vam perdre de vista fins que quatre mesos enrera vaig entrar per atzar al "Claudia's" un vespre que ens enfadàrem amb la Jane perquè segons ella havia mirat amb massa atenció els túrmells d'una altra noia que seia davant nostre, al metro. Va dir-me que havia batejat el bar amb aquell nom en record de la seva muller, una xicota de procedència italiana amb la qual només va estar casat vuit mesos perquè després va morir en un accident de cotxe que a ell li deixà una cicatriu a la galta. El pitjor de tot, potser, fou que en aquell moment esperava un fill.

- Quan poses refrigeració ? - li pregunto tot eixugant-me el bescoll amb el mocador.

Ell plega el diari i em somriu.

- Quan hi hagi tres clients que m'ho demanin. Com segueix, la Jane ?

- Em penso que bé.

Sense preguntar-me res, agafa una ampolla de la lleixa de darrera, deixa un got al meu davant i em serveix una ració de whisky. Jo trec un parell de cigarretes i li n'allargo una.

- No fumo - diu ell.

- Des de quan ?

- Des d'abans d'ahir.

Jo ric. Estic segur que deu haver llegit algun altre article, o potser una estadística, sobre els estralls del càncer de pulmó entre els fumadors i que, una vegada més, s'ha espantat. Aleshores que treballàvem a Los Angeles ja feia el mateix. Ara em mira amb una llambregada severa.

- Aquest cop va de veritat - fa.

- Com sempre !

- Saps... - comença, però tot seguit renuncia a donar-me unes explicacions que ha repetit mitja dotzena de vegades, branda la testa i es desplaça cap a l'altre extrem de taulell per tal de servir dues dones que acaben d'entrar. Bec un glop de whisky amb l'esperança infundada

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

que la calor de dintre m'alleugi la calor de fora.

Una de les xicotes s'asseu amb una cama sobre l'altra i les faldilles, molt curtetes, se li enfilen fins més amunt de mitja cuixa, però té una carn molt blanca que resulta una mica anguniosa i indecent, com la d'un cadàver. Potser ho sap, perquè té la gracia de no somriure'm quan els nostres esguards coincideixen. De tota manera, tampoc no hi hauria res a fer, aviat deurà tornar la Jane i encara em quedarà temps de cercar-li les pessigolles abans de començar la sessió. No sé si això de l'àcid lisèrgic estimula sexualment... Diuen moltes coses.

Bec un altre glop de whisky i me'n vaig a la comuna a canviar l'aigua de les olives. L'Owen se'n preocupa tant com si fos la de casa seva o la del "Waldorf Astoria", i el reducte és net, gairebé immaculat. Llàstima que darrera la porta, a punta de ganivet, un trinxa o altre gravés un membre del qual encara és prou visible un testicle tot i que ell es va prendre la molèstia de rascar la fusta abans de pintar-la de color verd.

Quan torno a la sala, baixa de sostre i rectangular,el xicot és de nou al costat del ventilador, amb el diari al seu davant. Espera que m'instal.li i aleshores em pregunta :

- Has vist això d'aquests tres aviadors ? Els han obligat a passejar-se pels carrers mentre la gent els insultava i amenaçava.
- Quins aviador ? - faig amb la cigarreta a la boca.
- Que no llegeixes el diari ? - s'estranya.
- De vegades. Quins aviadors ? - torno.
- Aquests tres que han fet presoners. Aquí porta els noms... Diu que això viola la Convenció de Ginebra.
- Ah !
- Estan rabiosos. Sembla que a Manoi ja han hagut d'evacuar tres-centes mil persones, la meitat de la població.
- Així sí que tenim la guerra guanyada ! Omple el vas.

De cua d'ull, entre els espirals de fum que s'escapen de la cigarreta, veig que la noia de la carn blanca desencreua les cames i torna a encreuar-les en sentit oposat . La faldilla se li enfila una mica més, però el panorama no millora d'aspecte. Al costat de les cuixes daurades de la Jane, les seves semblen de gallina. Per pura inèrcia, pregunto baixet :

- Qui són ?
- Viuen dues cases més amunt.
- Garses ?
- Lesbianes.

Les contemplo amb més atenció, ara fixant-me sobretot en l'altra

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

que és més gran i té un perfil molt dolç, com les d'algunes vergès romàniques que havia vist a França. Mai no m'ho hauria imaginat.

- Vols dir ?

- Es clar.

Acaba d'emplenar el petit got i deixa l'ampolla, tapada, al seu costat. Aleshores diu :

- Tu te'n fots, oi ?

-De què ?

- D'això del Vietnam.

- No; tu, te'n fots. Et sembla que pot emocionar-me que hagin passejat tres aviadors presoners pels carrers de Hanoi o d'on sigui quan ja fa més de vint anys que entre japonesos, francesos i americans no els deixem en pau ?

- No ho sé. No m'ho miro pas així, jo...

- Naturalment, nosaltres vivim aquí tranquils... pagant una mica més d'impostos, si vols... però tranquils, sense bombardeigs ni napalms.

- Es clar, ets un colomí.

- Exacte.

Agafo el got de whisky i ell recull l'ampolla amb un gest lent i meditatiu, com sempre que se sent contrariat. Quan la col.loca a la lleixa, afegeixo :

- Què diries si una potència més forta se'ns instal.lés a casa amb l'excusa de solucionar el problema dels drets civils dels negres ?

Ell es gira.

- No és el mateix. No podem permetre que el comunisme s'apoderi de tota l'Assia.

- I aquesta potència que et dic també podria pretendre que no pot permetre que la raça blanca domini Amèrica.

- Es un continent blanc - replica ell.

- No ho ha estat sempre. Quan els blancs hi van venir hi havia una civilització que destruíren.

Ell passa el drap pel taulell i remuga :

- Tot això són paraules.

- Més val paraules que napalm, oi ?

Darrera nostre, una parella s'instal.la en una taula, prop de l'home que continua dormint, ara amb la boca oberta que li descobreix un queixal d'or, i l'Owen, sense contestar, surt del taulell i s'hi atansa. Sense entretenir-m'hi, recordo que un germà seu, més gran, va morir a la guerra de Corea. Pel que sembla, encara no en té prou.

Les dues dones xiuxiuegen entre elles i me les torno a mirar mentre

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

butxaquejo,una mica deprimit en imaginar llur intimitat. Un cop, la Nancy va contar-me una experiència que havia tingut a casa d'un metge amb la infermera, però allò era diferent, totes dues eren molt joves.

- Cobra - dic quan l'Owen torna al taulell.

La primera vegada que vaig entrar al bar, sense saber que era d'ell, vaig deixar que em convidés la casa, però a partir de la segona visita, quan encara insistí a tractar-me en company, vaig declarar-li que si es feia el pesat no m'hi veuria més.

- Te'n vas, ja ? - pregunta.

Bec el darrer glop.

- La Jane ja em deu esperar. Només he entrat un moment.

- Saluda-la. Tens sort, tu.

- Per què ? - dic mentre recullo el canvi.

- Sembla una noia seriosa.

- Potser sí.

- Més que tu - somriu. Tot seguit, però, la cara se li allarga en una expressió greu i, tot recollint uns vasos, pregunta - Ho creus de veritat allò que has dit ?

- Ja ho saps; no és la primera vegada que en parlem.

- Però ara no podem retrocedir sense que ens caigui la cara de vergonya...

- Si no ens va caure quan ens hi vam ficar...

Talla dos trossets de llimó, els deixa relliscar dins dels vasos.

- Ja sé que no és bonic... Tampoc no en sóc partidari, jo, de les guerres. Però si així n'hem d'evitar una altra de pitjor...

Llenço la punta de la cigarreta que ja em crema els dits i salto del tamboret.

- No t'he contat mai la història d'aquell amic meu que es va suïcidar?

- No... Què té que veure ?

- Molt. Tenia vint anys i es va matar perquè sabia que un dia o altre s'hauria de morir. -. Consulto el rellotge mentre ell m'esguarda sorprés -. Ja en tornarem a parlar.

- Bé...

- A reveure - faig, i el saludo amb la mà.

Fora, l'atmosfera sembla haver-se espesseït encara , però és per culpa de la construcció que uns obrers enderrosquen més amunt. Ara han abatut tot un pany de paret i la polseguera forma un núvol immòbil en l'aire encalmat. Trenco ràpidament de carrer i, uns instants després, m'enfilo per segona vegada cap al pis on la Jane ja es deu preguntar on m'he ficat. Però no hi és, no hi ha ningú. Dins,

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

truca el telèfon.

Sento la suor que se m'escorre per l'estèrnum, la porta de la vella "amilton que grinyola dèbilment i, en algun indret, el plor d'una criatura que coincideix amb el roncar d'un motor. Dintre meu creix una sensació d'urgència, d'amenaça, que els anys m'han ensenyat a comprendre que no sempre respon a les dades del món objectiu però que m'angoixa mentre premo de nou, inútilment, el botó blanc del timbre clavat al muntant de la porta.

La ruta llarga i lenta sota un cel baix i sense sol, hivernal i plàcid.

I els cotxes, els camions, els canons, els autobusos, els carros arran de camp.

Ulls closos, ulls oberts sobre un paisatge igual.

Un desgavell de ferramenta, d'entranyes metàl.liques, de rodes que giren.

Cases sense ningú, cases de portes esbotzades i de finestres tancades, mortes.

El riu d'homes i de vehicles entre els arbres alts i vells, de copes perennes.

Veus.

I ara què deu passar ?

Per que ens aturem ?

Ho vaig a veure.

No, no !

No ens impacientem.

Tinc gana, mare.

Claxons, botzines, renecs, plors, la mula a tocar del cotxe.

Els orins dels soldats i el vapor vertical des de la terra, darrera la columna d'homes i dones a peu.

Un silenci sobtat, la cançó, i tot seguit l'espetec del motor.

Ara.

A veure si durarà.

No arribarem mai.

Sí,sí, arribarem.

Cent metres; dos-cents, tres-cents, esgarip de frens, un renec.

Ja hi som, mare ?

Calleu.

Un canó congra el cel de posta, els artillers i una noia amb el cistell.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Salteu, salteu !

La volva cada cop més gran, les volves cada cop més grans, sorolloses tot d'una.

Són dels nostres.

Si no en tenim !

Salteu, de pressa !

Les cames de la Gabriela, les cames de la mare, les cames dels homes, la mà i l'ànsia sota les ales llunyanes i terribles.

A la cuneta !

La terra dolça, la terra dura, la terra i el tac-a-tac-tac, tac-a-tac-tac, tac-a-tac-tac de la pluja de ferro.

Déu méu, fes...

Té, Daniel !

El branquilló entre les dents,la planta solitària entre els dits, la posta darrera les aus i el crit del tac-a-tac-tac, ~~mamam~~ tac-a-tac-tac a l'ombra del pare brut de fang.

Tomben !

El cap contra la terra, les cuixes d'una desconeguda, ~~immòbil~~ immòbil, viva o morta, sola.

No, se'n van.

Ja em puc aixecar ?

Apa, de pressa, veniu.

La portella oberta, el motor engegat, l'onada humana des de la cuneta.

La grisor del capvespre perllongat en la cendra de les cares, del paisatge passatgerament moridor.

Què hi farem, a França ?

Calla.

La remor inexhaurible de les veus i de les màquines.

Una casa, cases, a entrada de nit.

Les masses fosques a l'esquerra i a la dreta, els soldats sense armes, els mobles i els moviments furtius de la columna novament aturada.

Dansa d'ombres en el camp, una baralla.

Tinc por, mare.

Dormiu; dorm, Gabriela.

Ja torno.

On vas ?

Ja torno.

La cama de la Gabriela, els peus d'en Francesc, els plors de la Neus.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Una pausa eterna, nit endins, entre murs com una muralla.

Ara engeguem.

Un altre cop de portella i la vibració suau del motor.

Cases blanques, cases fosques, cases enrunades, cases senceres.

Dormiu una mica.

Sí, se us farà més curt.

La columna negra, invisible i inacabable i la nosa dels peus.

Tinc pipi.

Ara no pot ser.

Sempre ets oportú.

Se m'escapa.

Fes-lo per la finestra.

Jo també.

La immobilitat sobtada davant la llum d'una botiga i els colls allargats per l'esperança.

Potser encara queda alguna cosa.

També tinc caca.

Si n'has fet a migdia !

En torno a tenir.

Apa, baixa, doncs.

Ves-hi, Quimeta.

També ho aprofitaré.

Darrera la casa, al costat de la mare i de les seves cuixes blanques.

L'espetec dels orins contra el terra endurit, el doll entre els dits i les bragues.

Té, aqui tinc una mica de paper

La negror de fora i la negror del cotxe aturat, la fortor de les herbes del pare de la "abriela.

Jo no; més m'estimo no fumar.

Que hi passarem la nit, pare ?

Dormiu, vosaltres.

Més ombres, el carrer, els crits i la porta del cotxe, uns dispars.

Dormiu, que no ha estat res.

Arahi tornem !

Els ulls pesats i la cuixa de la "abriela, càlida contra el front.

L'abric i els murmuris indistints, remor de riuada continguda.

La llum pàl.lida sobre els cossos i més ferro vell al costat de la carretera sobtadament ràpida

El camió amb la banderota i les taques d'oli.

Fars i ombra darrera l'home que defeca.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Una dormida sense silencis i l'alba bruta al capdamunt d'una costa.

Es França, això ?

No, encara falta.

Vull esmorzar.

El pa i la pastilla de xocolata, el somrís matinal de la Gabriela i els ulls lleganyosos d'en Francesc.

La veu del pare en la distància de la marxa.

Ara anem més de pressa.

El dia encès dalt del tossal i la terra clapejada en la profunditat de la vall.

Canvi de marxes prop del cos estès i indiferent, d'esquena a la carretera.

Quantes desgràcies !

I el material, us n'adoneu ?

Val una fortuna

La pastilla de xocolata terrosa entre les dents i el pa.

Els dits d'en Francesc i els dits de la mare en el cuir fred.

La Neus entre abrigalls, quieta encara a la falda de la dona.

Material d'enderroc, material humà, rostres i peus lassos.

Aigua incontenible cap a la frontera, allau pendent avall.

No quedarà ningú.

Deus estar cansat.

Puc resistir.

L'aire per la finestra i els cabells despentinats del pare.

L'esgarip en sec mentre els cossos avancen contra el parabrises, contra el respatller del seient de davant.

Compte !

Mare !

Un cop de volant darrera el camió, la vella com un sarment escàpol quan la roda rellisca.

Frenada.

Els arbres.

El crit.

La mà.

El cel obert.

El cap.

La terra.

El xiscle.

El plor.

Quelcom que es trenca.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Retrucs.

Batzegades.

El silenci.

La remor de peus i de pedres que rodolen i les cares dalt de tot, abocades.

Aquí...

Per aquí !

La porta.

El vidre.

Les ombres inclinades i els arbres invertits.

Peus i cames, braços.

La Gabriela estirada.

(Anys després, un dia havia de dir a la Goldy : "Ho vaig saber de seguida, que era morta. No n'havia vist mai cap, de mort, però ho sabia. I això ho recordo bè, com si fos ara. Algú l'havia treta del cotxe i la va deixar entre les pedres, amb el cap inclinat sobre l'espatlla esquerra. Un home va dir que tenia el coll trencat. No m'en oblidaré mai... De la Neus en tinc un record més boirós, més confús. Havia caigut sota la mare i ella, que mirava de protegir-la, la va ofegar. Quan ens van treure del cotxe encara estava sense sentits i a la Neus em sembla que l'agafava el pare que no s'havia fet res. No sé si plorava, no sé si en aquell moment ja sabia que tenia un cadàver als braços. La cara d'en Francesc era plena de sang, però es tractava d'una ferida superficial, com les que ens havíem fet jo i en Bonaventura, el pare de la Gabriela que va agenollar-se al seu costat i li deixà tot de ditades vermelles quan va tocar-la. Això també ho recordo bé, devia impressionar-me". La Goldy li va preguntar : "I l'accident ? Vull dir, com és que vau caure pel barranc ?". "Aleshores no ho sabia, ni se'm devia acudir de preguntar-ho, però un dia, quan ja érem a França, el pare va dir que es devia haver trencat la direcció del cotxe. Però potser no era això, podia haver-se trencat després, amb el cop. L'únic segur és que el camió que ens precedia va aturar-se en sec i en Bonaventura va desviar una mica el cotxe per no topar-hi. Però havia conduit tota la nit, i el dia abans, de manera que estava cansat i ho va calcular malament. O potser les rodes van relliscar sobre l'oli de la carretera. Hi havien passat centenars, milers de vehicles. No pots pas imaginar-te com era, allò. De morts n'hi van haver força per un motiu o altre". "I on les vau enterrar ?" féu la Goldy. "En un poblet que hi havia més amunt. Era un cementiri petit, amb molt poques tombes i dos o tres xiprers. Després la feina va ser nostra per trobar un altre cotxe. A l'últim ens van fer lloc en un camió, devien compadir-se de nosaltres en

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

veure'ns ferits, perquè no t'he dit que la mare es va trencar un braç. Però el pitjor era que ho havíem perdut tot, tot; quan el pare i en Bonaventura van tornar al barranc a recollir les nostres coses, algú ja els havia passat davant...").

Una llenca de mar resplendia més enllà de Port-Vendrès. Era una mar freda i immòbil des de darrera els filferros de punxes que delimitaven el perímetre del camp. Hi havia dies que tenia una tonalitat blanc grisosa, com el plat de llauna que el pare havia pispat poc abans de travessar la frontera, quan s'imaginaven que en entrar a França serien lliures; altres vegades era d'un blau radiant, o verda, o daurada. Sempre hi havia gent que se la miraven com embadalits i un home que deien que s'havia tornat boig cantussejava o salmodiava sense parar :

- Els peixos, els peixos...

Després va desaparèixer o se'l van endur. Sempre hi havia cares velles que es feien fonedisses i cares noves que ocupaven els llocs vacants. La mar sempre era la mateixa encara que de dia en dia canviés de color. De vegades passava una nau i allò alterava el paisatge. Però era més bonica quan era buida, tota grisa, matisada fins a l'horitzó que s'hi confonia.

Els arbres tenien un color diferent amb les fulles d'un verd intens per un costat i cendroses per la banda de sota. El pare va dir que eren oliveres, però hi havia gent de la banda de Lleida que en deien olivers i d'altres, de Tarragona, que parlaven d'olivets.

- Tot és el mateix; formes dialectals.

Eren uns arbres severs i una mica tristos, com els xiprers del poble on reposaven la Gabriela i la Neus, però no tenien aquella alçada, aquell impuls cap al cel, i es recollien en ells mateixos, una mica panxuts, més aviat despentinats sobre els troncs d'escorces arrugades i granelludes entre les plagues blanques.

De nit el vent s'enfaforava per les branques amb una remor lúgubre que de dia no es notava tant i, entre les queixes perllongades i vagament musicals, se sentien d'altres sorolls d'anar i venir, passos cautelosos i sords, potser un xiscle ofegat que l'aire o uns dits amatents s'enduien abans de donar-li temps de precisar-se. L'endemà al matí el pare i els altres homes ho comentaven i ell un dia digué :

- Passen coses...

La veu se li ofegava com la de les remors nocturnes, però n'hi havia d'altres que també en parlaven i tothom podia veure les cares llar-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

gues i els ulls encesos i amenaçadors dels homes que contemplaven la marxa dels qui se'n tornaven a Espanya a lluitar amb les forces feixistes.

- Que no s'ha acabat, la guerra ?
- Les guerres no s'acaben mai.

Resultava difícil d'entendre tot i les cares irades i els crits de "venut !" i de "traidor !" que acompanyaven la fugida dels homes avergonyits i capcots que avançaven cap a la tanca de filferro més enllà de la qual es passejaven de nit i de dia els guàdies encarregats de la vigilància del camp.

- Es indigne, ens tracten com si fóssim presoners !
- I què esperàveu, dels francesos ?
- Quins fills de puta !

El pare, amb el coll de l'americana aixecat, netejava el plat davant la barraca idèntica a les altres vint-i-cinc o trenta barraques on d'altres persones famolenques i malaltes netejaven plats o prenien el sol amb les mans a la butxaca, ben recargolades sobre elles mateixes o abrigades amb capots militars, o bufandes i altres peces incongruents de civil que duu una vida pacífica i honesta a la llar.

Es feien canvis, n'hi havia que compraven i venien, alguns robaven. Els rosegons de pa i el tabac passaven de mà en mà, s'organitzava un mercat de medicaments i a la barraca del costat hi havia un home alt i prim, de mirada desconfiada, que tenia ampolles de conyac. En Francesc tossia i el pare va trobar-li un xarop i unes aspirines que ara el feien anar sense abric. De vegades plorava d'amagat i sempre tenia els ulls vermells.

A migdia tots sortien de les barraques i s'atansaven a la porta per tal d'esperar el ranxo que duia un carrot anacrònic que els francesos devien haver tret d'un museu, com les mules que l'arrossegaven, pansides i resignada als cops de tralla i als renecs.

Entre crits i discusions que algun cop amenaçaven de transformar-se en esbaralles que els guàrdies no deixaven prosperar, els servien una sopa prima i sense gust, però sovint calenta. El pare havia d'explicar cada dia pacientment que només tenien un plat entre tots tres, perquè ara la colla encara s'havia reduit i mmm d'en Bonaventura i de la mare no en sabien res. A la frontera el pare de la Gabriela s'havia unit a una colla de coneguts seus, periodistes i escriptors, i se suposava que havia pogut estalviar-se l'internament. De la mare, els n'havien separat poc després, quan la dugueren a l'hospital.

Menjaven al peu de les oliveres o arranats a la paret de la barraca, a glops, sense cullera fins que el pare en va poder adquirir una a

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

canvi de dos mocadors que després recobrà perquè l'individu es va morir. De fet, el van trobar amb la gorja oberta de banda a banda i els guàrdies van envair el camp amb la intenció d'esbrinar qui era el culpable de l'homicidi. N'hi havia que somreien agrament i deien que es tractava d'un suïcidi. Però el xicot havia estat del POUM.

Tenia una cara lletja i tibada i la sang se li havia quallat quan el descobriren darrera les barraques, amb els ulls oberts i una mà que reposava sobre els testicles inflats. Li havien pres tota la roba i, sota el cel que tot just s'aclaria, se'l veia blanc i desmanegat com un ninot.

Se'l van endur mentre altres guàrdies pretenien escorcollar les barraques, però els vestits no van sortir o ningú no els va saber identificar. Aleshores el pare ja havia corregut a la barraca, on algú obrí la maleta lligada amb un cordill, però només va quedar-se amb els mocadors que havien estat seus i que confià a en Francesc.

El sol s'anava aixecant i el dia prometia ésser bo, de manera que van aprofitar-lo per treure's la roba i matar els polls que s'amagaven entre les costures. Un aire de mar humitejava la terra i tot el camp era silenciós, com sempre que tenia lloc un esdeveniment fora del corrent, però el pare semblava preocupat quan un altre veí de barraca se'ls va reunir i es posaren a parlar.

- Ens hi anirem quedant tots.
- Contra nosaltres no tenen res.
- Si no ens maten, ens morirem.

Els guàrdies, arran del perímetre de filferro que els empresonava, vigilavén amb l'arma penjada a les mans.

- De fred, de ganao de misèria.
- No ens hi poden tenir pas sempre, aquí.
- No, sempre no. Ja t'ho dic, fins que ens morim. Si no fem alguna cosa...

De banda de nit va comparèixer amb un pot de llet, l'amagà i va restar quiet i silenciós mentre en una altra barraca se sentien crits i batusses. Després hi van haver corregudes, però no van sortir a veure que passava. Se'l van anar menjant a cullerades quan els altres ja dormien, però l'endemà tenien diarrea i van passar-se el matí amb els pantalons abaixats.

Al cap de dos dies, un migdia, quan ja s'havien menjat la sopa, dins la barraca, perquè plovia, un guàrdia els va venir a buscar.

- Recolliu-ho tot.

L'aigua dibuixava una xarxa molt fina en l'atmosfera sense vent i, darrera el guàrdia, van córrer cap a la tanca. Darrera hi havia

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

tres persones, la mare, en Bonaventura i un altre home que no coneixien, un francès.

"Recordo que recordava més que res la Gabriela i la meva germaneta, en la mort de les quals es resumia en certa manera l'odissea de la fugida de Catalunya - va explicar l'any mil nou-cents cinquanta-nou a en Peter Jackson que li ho havia demanat mentre s'adreçaven a Socorro -. Però ara era una cosa ben diferent. Es veritat que fugíem amb precipitació, més i tot que aleshores, gairebé sense haver fet cap preparatiu. De cotxe no en teníem ni ens n'hauríem pogut procurar cap, entre altres raons perquè el pare no sabia conduir. Però d'algun indret va presentar-se amb un carretonet de mà on carregàrem maletes, farcells i dos matalassos. També hi va trobar cabuda un gat que aleshores teníem, però en un lloc o altre el devíem perdre o es devia escapar, de segur que a la sortida de París, perquè quan érem a la carretera ja no el dúiem amb nosaltres.

Tinc la impressió que ens va costar força de sortir, tothom semblava haver-se tornat boig i jo estava espantat. Potser més espantat perquè no acabava de comprendre res. No sé, ara gairebé asseguraria que m'imaginava que tot plegat era la mateixa guerra que continuava. Es cert que amb el pas de la frontera s'havien acabat els bombardeigs, que quan vam poder abandonar el camp s'acabaren els soldats (els guàrdies), però nosaltres encara érem una mena de fugitius, ho seríem sempre. A París només devia fer tres o quatre mesos que hi érem i fins aleshores no haviem fet més que moure'ns d'un indret a l'altre; de la casa de pagès on anàrem a parar de primer, a Marsella; de Marsella, a Romans, un poblet prop de Valence; d'allí a Macon i Sancerre, la nostra darrera etapa abans d'arribar a la capital. Ja no sabria dir si ens empenyien les circumstàncies o si ens arrossegava la inquietud del pare.

Ara, però, el crit de la gent era un altre. El mot "feixista" d'abans havia estat substituit pel d'alemanys que sentíem arreu, que havíem comensat a sentir les mones enrera, un mot obsessionant que entrava a casa, que omplia el carrer i es devia vessar per tota França com ens vessàvem els fugitius que corríem cap al sud.

- Les allemands, les allemands !
- Les Fritz !
- Les boches !
- La ligne Maginot !
- Verdun !

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

No, Verdun no tenia res a veure amb l'estat actual de les coses encara que jo no en sabia res, però molts francesos no havien oblidat l'altra guerra i una batalla parcialment associada al mateix nom que aviat aprendríem a repetir fins i tot nosaltres, els estrangers i els petits : Pétain.

A la sortida de París hi havia un tap immens fet de cotxes, camions, bicicletes, motos, carrets de mà com el nostre, cotxets de criatura sense criatures i en canvi carregats d'andròmines, gent que simplement se n'anaven a peu, gairebé amb les mans a les butxaques... Ara pensant-hi, em sembla que és ben singular que una mateixa persona pugui presenciar en el curs de la seva vida dos moments de pànic col·lectiu com el de la retirada de Catalunya i el de la fugida davant la invasió alemanya. I jo he estat aquest afortunat mortal.

Fins i tot els malalts, els mutilats, els coixos, els baldats de tota mena s'escapaven. Més endavant, va caminar una bona estona prop nostre un home que tenia el braç enguixat sense que això el privés de dur una motxilla a l'esquena. Em penso que anava sol. Es sorprenent la quantitat de persones soles que vaig veure. O potser ara m'ho sembla i, sense adonar-me'n, perque d'una manera o altra em van impressionar particularment, les separo d'altres persones que avançaven prop d'elles i que podien ésser llurs familiars. Qui ho sap, a tants anys de distancia i refetint-me a uns fets rememorats per uns ulls que ja no són els que tenia aleshores ?

El desordre era total. En principi els cotxes avançaven pel mig de la carretera en doble renglera, en direcció única, i carrets i transeünts es movien per les vores, fregant les cunetes on ara i adés queia un petit vehicle que calia rescatar treballosament, però dels camins i d'altres carreteres sortien més vehicles, més persones, tot era com un riu que va alimentant-se d'afluents i acaba per escapar-se de les ribes. A les cruïlles s'organitzaven uns embotellaments indescriptibles que alentien la nostra marxa, però sobretot la dels cotxes que claxonaven furiosament o, si el terreny ho permetia, miraven de sortir de la carretera i de guanyar uns quants metres camps a través. N'hi havia que després ja no podien incorporar-se a la currua i, tallats per un rec, per una riba, els seus ocupants es veien obligats a abandonar-los i a continuar a peu.

Nosaltres, de primer, caminàvem darrera el carretó de mà que empenyia el pare, però després m'hi van pujar perquè devia estar cansat. En aquell moment encara no tenia set anys. Cal suposar que vaig plorar més d'un cop, de fatiga, de son, de gana, o de por. En sortir de París només es veien civils, però aviat començàrem a trobar-nos amb soldats

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

i de vegades hi havia insults, esbarallès. No tothom devia estar conforme amb l'ensulsiada del front. Jo, des del capdamunt del carret, assegut sobre el matalàs, tenia una visió privilegiada de la carretera i dels camins que hi menaven, però molt em temo que no vaig saber aprofitar-ho. L'espectacle, si puc donar-li aquest nom, havia de ser variat, ple d'incidents, canviant, però dintre meu ha quedat únicament una visió monòtona i grisa que barreja i confon tot allò que era individual, homes i dones, vells, criatures, noies. De tant en tant, una silueta incoherent, com la d'aquell noi que treia el cap per la finestreta d'un cotxe i bufava un espantasogres, com si allò hagués estat una fira on acudíem a divertir-nos ! O la d'una pagesa dalt d'un burro que va incorporar-se a la processó quan passàvem prop d'un mas. O la d'una parella ja gran que durant una llarga estona dona conversa al pare i a la mare que em penso que no els acabaven d'entendre perquè parlaven molt de pressa i amb un accent tancat,estrany...

Un contratemps important fou el de la roda que va desprendre's del carret. Era la ~~mmmmmm~~ roda de la banda de fora i, quan me'n vaig adonar, ja era al camp de sota, tot enfangat i amb el matalàs damunt. Va escampar-se gairebé tot el que dúiem i el petit vehicle quedà penjat sobre el marge, amb la roda dreta uns pams més enllà. Va recollir-la en Francesc i ell i el pare maldaren una llarga estona per tornar a col.locar-la a lloc. La mare havia saltat al meu costat i em palpava.

- No t'has fet mal ?
- No, gens.

Una dona d'una colla que empenyia un altre carret, molt més gros que el nostre, va inclinar-se cap baix i pregunta alguna cosa que no vaig entendre i la mare va sacsejar el cap i li somrigué. Ningú més no s'interessà per l'episodi, en general ningú no s'interessava per ningú, cadascú anava a la seva, com si el món fos una cosa hostil i els altres uns enemics naturals. I ho eren. Entre els vehicles hi havia cotxes grans on haurien capigut dues o tres persones més tot i els fòtils que duien, però no recordo haver vist ni un sol gest caritatiu adreçat a les dones o als infants que avançaven feixugament a ran de cuneta. O potser era que a ells no els interessava d'enquibir-se en un ~~mmmm~~ vehicle ? Sovint els qui anaven a peu avançaven més de pressa i després el pare un dia comentà que n'hi havia hagut que abandonaren el cotxes voluntàriament, impacientats per les llargues parades. Si és així, resulta difícil de jutjar. Però a mi m'ha quedat la impressió d'una duresa, d'una insolidaritat, d'una indiferencia que encara em farien mal si fos la mena de persona que hauria de ser, que podia haver estat ~~a~~ que de vegades enyoro, si és que pot enyorar-se una cosa que potser no s'ha co-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

negut...

Com deia, en caure al cap m'havia quedat tot brut de fang. La mare va fer-me canviar i després, allí mateix, mentre el pare i en Francesc acabaven de fixar la roda, va rentar les peces brutes en un petit rec per on circulava un cul d'aigua. Aleshores ho vaig trobar natural, o potser ni se m'acudí de pensar-hi, però ara em sorprén aquell afany de netedat en aquelles circumstàncies, quan durant mesos i mesos havíem viscut de qualsevol manera, darrerament en una habitació on menjàvem, cuinàvem i dormíem. No devíem haver trobat res més, o potser tot es reduïa a una qüestió econòmica, el pare no treballava i la mare havia trobat feina en una empresa elèctrica on soldava tubs. Em sembla recordar que cobrava vint-i-quatre francs diaris.

Fins aleshores, però, res no havia pogut fer-li abandonar les seves habituds de dona endreçada que ja perdria més endavant i, quan a la fi la roda tornà a quedar col.locada, proseguírem amb la roba neta, penjada a les baranes del carretonet que a partir d'aquell moment va caldre anar vigilant perquè no havia quedat gaire sòlida.

Ara em preguntaràs : i on anàveu ? On anaven aquells milers i milers de persones que inundaven els camins i les carreteres convertides en un torrent humà ? Potser sí que n'hi havia que tenien una meta precisa, però em pensaria que molts més es deixaven endur a l'atzar del viatge, sense altra preocupació immediata que escapar a l'avançada alemanya. Les dones devien témer les violacions, els homes la deportació o l'empresonament. O potser encara era tot més senzill : no volien viure sota la férula alemanya. L'infant que jo era no es feia aquestes preguntes, si bé recordo que pel cap baix una vegada vaig interessar-me :

- On anem, pare ? Tardarem gaire ?
- No, no gaire. Estàs cansat ?

Des que la roda es va desprendre tornava a caminar perquè el carret ja no oferia prou seguretat. La mare m'agafava de la mà i el pare i en Francesc, un a cada vara, empenyien el petit vehicle. Era una marxa lenta, preocupada, continuament obstaculitzada per les petites aventures dissortades que sofrien els altres. Aleshores ignorava que avançar entre una multitud és més fatigós que moure's sol, però la lliçó apresa ja m'ha quedat per sempre. Això i el record de tot el que hi havia de degradant en aquelles circumstàncies que no permetien de respectar la intimitat de ningú. Era estrany, fins tot tenia quelcom d'esfereidor, veure la gent que es culivaven per les cunetes, o a l'entrada dels camps, i, sense vergonya, impel.lits per la necessitat, es posaven a orinar, a defecar, mentre darrera d'ells la columna desordenada continuava arrosegant-se, serpentejant, més llarga que no abastava la

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

mirada.

Feia fred, plovisquejava... O potser ho confonc amb alguna altra marxa. No, em sembla que plovisquejava, però devia ser el segon dia, després d'haver dormit en un clos, en una mena de magatzem que es dreçava a la sortida d'un poble. La desfilada no s'havia interromput, ara la carretera era convertida en un riu negre i falsament silenciós, però nosaltres ens n'havíem separat perque jo no m'aguantava dret. I ben mirat, no n'havíem pas fet tant, de camí ! El pare va calcular que tot just devíem trobar-nos a una vintena de quilòmetres de la capital. Però havia estat un camí de gos, com deia ell; avança, atura't, torna a avançar, atura't de nou...

Al magatzem, o tancat, hi havia més gent, molta més gent. Algú devia haver rebentat les portes i quan hi arribàrem amb el nostre carret ja només quedava espai sota una mena de sortint, on dues dones que duien una nena havien encès un foc. En cremaven d'altres, i la nit tenia una qualitat estranya i misteriosa, vagament amenaçadora, que s'accentuà quan tot d'una vam veure dos homes que corrien i una mena de llampegueig blanc, com de ganivets. Es van fondre amb les ombres de l'altra banda, on va seguir-los una dona que cridava en castellà. El pare volia anar-hi, però la mar no el deixà moure per por que prengués mal.

- Són espanyols, mare ?
- Sí; dormiu.

Però el matalàs era humit, hi havia tot d'anades i vingudes incomprensibles, com si la gent encara no s'hagués cansat prou, unes criatures ploraven, les dones que anaven amb la nena xiuxiuejaven al nostre costat amb llur parla glutural que encara no havia tingut temps d'aprendre... El pare va restar molta estona assegut, fumant, i quan a la fi vaig abaltir-me encara no s'havia mogut. Més endavant, en despertar-me, la seva silueta havia estat substituida per la de la mare que de tant en tant canviava alguna paraula amb una de les dones que també vetllava. Tothom vigilava els seus béns, les seves possessions. I ben mirat era ridícul, molta gent s'havien desfet de coses sobreres, al llarg de la carretera s'escampaven objectes de tota mena que ningú no recollia...

L'endemà encara n'hi havia més. Vam abandonar el magatzem a la sortida del sol, quan ja s'havia mig buidat i la carretera, tan atapeïda com la vetlla, tornava a ésser visible. Es veien més soldats, com si haguessin aprofitat la nit per fer-se fonedissos de les guarnicions, dels indrets que ocupaven, o qui sap si de la línia de combat. Gairebé tots anaven sense armes i alguns avançaven sols, com alienats de tothom. Es distingien cares barbudes, ulls envermellits, rostres desencaixats

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

i plns de tics... Un vell, prop nostre, s'arrossegava amb l'ajuda d'un bastó i no parava de contorsionar la boca com si mosseguès o masteguès alguna cosa. Dues senyores,amb abrics de pell, caminaven peus nus darrera una família espellingada amb una rècula de criatures... Però ningú no s'estranyava de res, en aquell moment tot era natural, no hi havia diferències entre pobres i rics, tots havíem caigut presoners del mateix mecanisme, de la mateixa follia.

Havíem travessat pobles, grups de cases d'on la gent també fugia, i avui en travessarem d'altres amb les portes tancades contra la plaga dels ~~xxxxxx~~ escàpols que no respectaven res, que s'escampaven cap a les masies i cap a les torres a veure que podien comprar, que podien prendre... A mig matí una dona ens va vendre ous perquè érem catalans i ella tenia un germà que durant la nostra guerra havia estat a Barcelona amb les brigades internacionals... En una taverna el pare va poder comprar vi... Eren petits miracles que no es repetien sovint, tothom semblava ensumar uns temps durs que exigien previsió ja des d'ara, tothom semblava esparverat per aquella invasió de vells, de dones, de criatures que precedia l'ocupació alemanya.

- Les boches !
- Les Fritz !
- Les allemands !

Tothom en parlava amb odi, amb temor, com qui escup, però encara no n'havíem vist cap, ni el veuríem fins molt després, quan la riuada s'hauria anat desfent cap al sud, cap a l'oest de França. Entre la gentada devia haver-hi altres catalans, tot el país era ple d'exiliats, a París n'havia vist per casa, uns coneguts del pare amb els quals sembla que ens n'hauríem hagut d'anar si haguessin acudit a la cita,però en tot el camí no en vam trobar cap, unicament una família aragonesa i els castellans aquells dels ganivets que probablement no es devien matar perquè ho hauríem sentit dir.

A la tarda se'ns va trencar el carret. Era un vehicle frágil, poc acostumat als trontolls, a les roderes, al fang, un carretó de ciutat, de paviments plans, i va acabar partint-se pel mig quan la mare ja parlava de tornar-m'hi a enfilar perquè només feia que queixar-me que estava cansat. El pare renegava com no l'havia sentit renegar mai i fins va discutir-se amb altres persones que el nostre accident entretenia. La mare suplicava, arrapada al seu braç :

-Francesc, Francesc...

En un moment d'ira acabà d'estimbar-ho tot cap a la cuneta, on aleshores vam haver de davallar a recobrar les coses més indispensables, la mica de menjar, la mica de roba... Els matalassos van quedar-se allí,

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

entre les herbes. Ja n'hi havia d'altres... La vella era una mica més enllà.

Era el segon cadàver que veia. Es a dir, el segon d'un estrany, perquè abans havia vist el de la Neus i el de la Gabriela. Ni l'un ni l'altre, ni el del xicot del camp, nu i tot com l'havien deixat, no tenien aquell aspecte d'abandó, de despullament total que impressionava en el cos de la dona vestida de negre, amb una cama una mica replegada i els braços oberts endavant, com si hagués avançat en el moment d'una caiguda no prevista, en ensopegar, en ser empenyuda, no sé...La cara, girada, descobria un nas prim i negre, una galta solcada d'arrugues profundes que semblaven estirar-se, una boca agra... No sé per què m'hi vaig fixar tant. Potser és que encara no havia vist mai una cosa tan punyent, tan trista i desesperada. No pas perquè hagués mort o l'hagues-sin matada, sino perquè a tocar seu, sobre la carretera, hi havia miler de persones que passaven sense ni veure-la, com si no existís. Al camp, s'havien endut el noi degollat, en un no res van reunit-se unes dotzenes d'homes al seu entorn. Eren indiferents, sí, però dins d'aquesta indiferència hi havia una ombra de sol.licitud, ni que només fos la de la curiositat. Aquí,en canvi, res. Un objecte que algú havia llançat perquè feia nosa, un objecte que s'havia fet malbé pel camí i que ningú no recolliria, que ningú no sabia distingir entre els altres objectes escampats...

Es clar que aleshores no vaig pensar res de tot això; ho penso ara Però vaig fer una cosa més profunda i que ara no puc fer : ho sentia Devia ser jo sol, perquè quan vaig posar-me a plorar, la mare es va creure que era pel culpa dels crits del pare, de les discusions, o simplement perquè ens havíem quedat sense carretó. A ell, anys després, quan vivíem tots a París, vaig preguntar-li :

- Te'n recordes, d'aquella vella morta ?

I ell va dir :

- Quina vella ?

Es clar que estava enrabiat, però ho hauria pogut preguntar a molts altres i probablement m'haurien fet la mateixa resposta. La vella no existia. La multitud avançava, enquimerada per la possible proximitat dels alemanys, preocupada per unes necessitats elementals que calia satisfer : trobar menjar, un sostre, un refugi des d'on recomençar. I nosaltres féiem com ells. Vam abandonar el carret partit i els matalassos i proseguírem cap al sud. Era de dia i es va anar fent de nit. Després era de nit i es va anar fent de dia...

No sé si tot això et servirà, però en tot cas aquesta és la meva

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

experiència" (1).

En aquell moment les tropes franceses devien estar desembarcant a Cavalaire, però ell no en sabia res quan va sortir d'Aubagne per tal de trobar-se amb el seu pare que l'esperava a la masia. La mare s'havia quedat a Marsella i en Francesc era al llit, a casa dels Ginel definitivament instal.lats al poble. Tot i que era l'agost, tenia un altre dels seus eterns refredats i, com que el matí era humit, la Joana no l'havia deixat llevar.

Ell va travessar el poble estranyament silenciós i buit i, per davant la petita capella on uns quants dies després instal.larien els ferits, davalla cap a les vinyes sota l'esguard distret de dos alemanys que venien pel camí. Va llambregar-los de cua d'ull, amb el cor una mica alterat, com sempre que sabia que el pare era al mas. Li semblava que si li veien els ulls, si podien mirar-lo a la cara, endevinarien que la seva sortida no era innocent. No hi feia res que tingués onze anys; ells desconfiaven de tothom i, sovint, amb motiu.

Sense girar-se ni una sola vegada, s'ana allunyant sota el sol que ja començava a cremar tot i l'hora matinal. Potser si que, com havia dit la Joana, feia humitat, de les vinyes s'aixecava un relent vegetal i fresc que feia pensar en la mar llunyana, però ben aviat la terra seria com una gran flama verda sota el sol i el silenci tendre i fràgil d'ara seria substituit per una quietud de dormida profunda i aclaparada, vetllada per la remor dels grills i de les cigales, pel zumzeig dels borinots i les òrbites cegues dels tàvecs.

La terra s'enfilava, bancals enllà, indiferent a les seves breus corregudes infantils, al marevallament inconscient dels ulls que vigilaven la possible presència d'homes forasters. Tota la comarca era ocupada per les tropes alemanyes, inquietes, nervioses, més mortals que mai ara que havien perdut la iniciativa de la guerra i els aliats les aculaven cap a casa seva.

Una sola vegada va sentir veus, sense distingir ningú, i aleshores tornà a córrer entre els ceps, una mica inclinat per fer-se més invisi-

---

(1). No va servir-li. En Peter Jackson, que en aquell moment només havia publicat un recull de contes, "Sordid escapades", i volia escriure una gran novel.la, va quedar-se a Socorro mentre ell proseguia cap a Los Angeles. L'any 1961, en Daniel va assabentar-se per una altra persona que el noi havia mort en algun indret de Burma. Segons van dir-li, però ell no ho va poder comprovar, aleshores pertanyia a la CIA.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

ble. El cor li palpitava més fort perquè sabia que la seva edat no li estalviaria res, ni interrogatoris ni maltractes. Unes setmanes enrera, havien afusellat dos nois de dotze anys quan van sorprendre'ls amb una pistola robada. Es clar que ell d'arma no en tenia cap.

A mesura que pujava feia més calor i aviat començà a sentir les gotes viscoses que se li esmunyien pel front i pit avall, sota la camisa que es xopava. Va saltar un marge i s'aturà. La masia encara era a dos quilòmetres, però li calia assegurar-se que ningú no el seguia, que ningú no l'havia vist. No volia que al pare li passés res per culpa seva, i més ara que deien que la guerra s'acabava. El pare era un heroi.

Va anar seguint per una finca plena d'herbes que semblava abandonada, s'endinsà per una altra vinya i en arribar al final trencà diagonalment cap a una riba alta i protegida per una renglera d'arbres. Una mica més enllà hi havia una fita de pedra des d'on ja veuria la masia. Abans d'arribar-hi, però, una veu va sobtar-lo :

- Ei ! On vas ?

Va girar-se ràpidament, sense distingir ningú, una mica enquimerat tot i que l'home havia parlat en francès.

- Aquí - féu la veu.

Es dreçava darrera unes mates i era alt i prim, molt jove encara, d'uns setze o disset anys segons li semblà.

- Vaig a la masia d'en Michel - digué, i va enfilar-se cap al costat del xicot.

L'altre l'esperava sense fer un gest.

- Ets el fill d'en Bastida ?

- Sí.

- Com te dius ?

- Daniel. El pare ensha fet avisar.

El xicot li va somriure i després assenyalà amb un dit cap a la fondalada que s'obria sota els arbres que els dissimulaven.

- Guaita.

Del camí s'aixecava un núvol de pols entre el qual es distingien mitja dotzena de vehicles militars, però ell indicava més a la dreta, un camp on seien un soldat i una noia.

- Els podria matar molt fàcilment - va dir.

Ell no li va veure cap arma, però sabia que devia haver-la amagagada no gaire lluny i, discretament, amb els ulls, escorcollà els matolls sense arribar a descobrir-la.

- Hi és, el pare ?

- Sí. Tira amunt.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Es va asseure darrera la bardissa, on devia haver estat quan el cridà, i ell, camp a través, pujà cap a la masia que es retallava a uns quatre-cents metres. El gos ja bordava quan tot just havia recorregut la meitat de la distància, però aleshores va sortir un home i va ferlo callar. Era en Michel, l'amo del mas, i en Daniel alçà les mans abans de posar-se a córrer.

- Tu sol ? - va preguntar-li l'home.
- En Francesc és al llit.
- No has trobat en Mathieu ?
- Un xicot alt i prim ? Sí, vigilava.

Van entrar a la cuina, una habitació gran, amb una taula llarga entorn de la qual seien el pare i dos homes. Prop de la llar que cremava hi havia l'Edith, la filla d'en Michel, però ell només la va veure de cua d'ull, perquè es precipità cap al pare que s'aixecava.

- Daniel !

Ell va riure, amb un nus a la gorja, una mica estranyat que anés vestit com un pagès, gairebé sense recordar que ja li havia vist una altra vegada, sis mesos enrera, quan els feu avisar com avui.

- Has vingut sol ?
- Si. En...
- Però jo havia fet dir que vinguéssiu tots. Aubagne probablement serà atacat.
- En Francesc està refredat - va dir ell.

Un dels altres homes comentà :

- Continuo creient que la rodejaran. Una ciutat obrera...
- Però és cosida d'alemanys - digué el pare, i es tornà a girar cap a ell com si li demanés confirmació. En Daniel assentí.
- I ara quan venia n'hi entraven més - féu, i afegí -. La mare és a Marsella.

El pare no hi va fer cap comentari, s'assegué de nou i preguntà :

- Ja has esmorzat ?
- No.

Després, mentre l Edith li servia un plat de llegums amb cansalada, els dos homes, el pare i en Michel es posaren a discutir sobre la conveniència de tornar a enviar-lo al poble a recollir els altres, però abans de tenir temps de decidir res el gos bordà breument i el pagès sortí precipitat cap a fora mentre tots callaven. Al cap d'un minut tornava a entrar amb un home d'uns trenta-cinc anys que digué :

- Venen dos alemanys.

Tots es van aixecar a l'acte i l'Edith obrí un arcó llarguerut que hi havia en un extrem, a l 'altre costat de la llar. Els homes

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

en van retirar dues metralletes i tres fusells i, sense una paraula, s'esmunyiren cap al pati. Abans d'arribar a la porta, el pare va girar se, indecís, però en Michel féu :

- Que es quedi aquí.

Ell també s'hi va quedar, com l'Edith que se li atansà i li digué:

- Si et pregunten res, ets un nebot nostre. Els teus pares, que viuen a París, t'han ~~mmmm

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

gots, però un d'ells tornà a abaixar-lo tot seguit i mirà cap a la rotllana que havia deixat el plat de l'esmorzar d'en Daniel. Després, sense dir res, examinà de nou la cuina al seu entorn, mormolà unes paraules al seu company i l'altre va girar-se cap a la llar. Però tots dos fitaven l'arcó que s'havia quedat obert, no la noia. El qui hi era més a prop s'hi atansà i va inclinar-se. Alguna cosa devia cridar-li l'atenció, perquè s'ajupí més i avançà un dit, ensumà. En redreçar-se, la seva cara era acusadora i els llavis escopiren :

- Armes !

L'altre engrapà més fort el fusell i avançà una mica. En Michel denegà :

- No en tenim. No n'hem tingut mai. Només l'escopeta de caçar que em van prendre.

- Aquí armes ! - repetí el soldat.

- L'escopeta de caçar. Abans - tornà en Michel.

L'altre el va empènyer i es va moure cap a la porta de dins, ara amb la corredja del fusell metrallador retirada de l'espatlla. El seu company va girar-se cap a la noia i la subjectà pel braç.

- Maquis ? - féu -. Hi ha hagut maquis, aquí ?

- No - digué ella -. No.

El soldat, amb l'arma, indicà al pagès que el precedís i tots dos van desaparèixer cap a l'interior. En Daniel, lentament, dissimuladament, s'anava desplaçant cap a la porta de fora, però l'alemany se n'adonà.

- Seu - va manar-li -. Aquí - i indicava l'arcó.

La noia provava d'alliberar el braç que l'home li empresonava, però ell la subjectà més fort i després va tirar-la cap a l'arcó.

- Quieta ! - va dir, i aleshores corregué fins a la finestra.

Dins no se sentia res, com si no hi hagués ningú, però al cap d'una estona xisclà una porta. El soldat es girà novament, va escombrar l'habitació amb una mirada i tornà a guaitar per la finestra amb l'arma a les mans.

Quan a la fi va sentir els passos del seu company, es redreçà del tot i anà desplaçant-se lleugerament cap a la porta. Va fer una pregunta en el seu idioma i l'altre contestà amb la mateixa llengua mentre entrava novament a la cuina precedit d'en Michel. Després travessà l'habitació amb quatre gambades, tornà a subjectar la noia i digué :

- Passa.

- Deixeu-me - cridà ella -. Em feu mal !

El xiscle ressonà entre les quatre parets de la cuina, s'escapà per la porta i el soldat alçà la mà i va bufetejar-la. Ella arrancà a

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

córrer cap a l'altra banda, com encegada, i ensopega amb el segon soldat mentre el vell corria en direcció contrària i queia sobre les cames del que havia subjectat la noia. En Daniel va veure una ombra i, instintivament, va deixar-se relliscar als peus de l'arcó, però els homes no dispararen. De moment només va distingir els dos desconeguts, perquè el pare venia per darrera, com si hagués entrat per una altra porta, o per una finestra, i alçava l'arma per damunt el cap del soldat que encara es debatia amb la noia mentre els seus amics enllestien l'altre alemany amb els ganivets.

Tot havia durat uns segons i en Daniel, amb el cor encongit, parpellejà com per assegurar-se de la realitat de l'acció que acabava de presenciar. El pare ja era al seu costat i li preguntava :

- Estàs bé ?

- Sí.

Els dos sorges eren estirats a terra, un d'ells caigut endavant i l'altre panxa enlaire. De les ferides s'escapaven uns riscrols de sang que xopaven els uniformes però encara no havien tingut temps de tacar el pis.

- Som-hi - va dir en Michel.

Entre ell i el xicot que havia acudit a avisar-los subjectaren el més alt i el pare i un dels altres homes s'endugueren el seu company. Les armes restaren per terra, però l'Edith va recollir-les tot seguit i, provisionalment, les deixà caure dins l'arcó.

Ell va anar fins a la porta, darrera els homes, però no s'atreví a sortir i va quedar-se a la banda de dintre del llindar fins que la noia va dir-li :

- Vine...

Havia tret una ampolleta de licor i li'n serví un got petit.

- T'has espantat, oi ?

- No gaire - digué ell.

I era veritat. Gairebé no n'havia tingut temps. Després, però, quan va sentir els cops d'aixada dels homes que cavaven al costat de la tàpia, va amagar el cap entre els braços i plorà quietament mentre la noia li acariciava els cabells amb els dits tristos.

A les dues de la matinada, en arribar a casa, no hi havia ningú, però la veïna del costat va sentir-lo i trucà a la porta quan ell ja es preguntava que podia haver passat.

- Daniel... Sóc la Charlotte.

La va obrir.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Fa potser tres quarts que s'han endut la teva mare a l'hospital. El teu pare ha telefonat al bar, però ja devíeu haver tancat.
- Sí, m'he entretingut - digué ell -. Què ha passat ?
- La salvaran - contestà ell -. L'ambulància ha vingut de seguida.

En Daniel va alarmar-se.

- L'ambulància ?
- Sí... - vacil.là -. Es que es veu que s'havia pres uns somnifers...

No s'havia tret encara la trinxera i tancà la porta al seu darrera, de cop.

- On l'han duta ? - pregunta, corrent ja cap a les escales.

Uns moments després, quan desembocava al replà de baix, va recordar que el telèfon el sentí dues vegades quan era al llit amb madame Lammar, la mestressa que sempre li venia costa amunt d'anomenar Jacqueline com ella volia que fes en la intimitat. Ella també l'havia sentit i fins digué :

- No contestem, no pot ser res d'important...

I era la mare !

Naturalment, a la rue de Riquet, on sortí, no hi havia cap taxi i li va caldre anar baixant per la rue de Fajol fins a la place de la Chapelle, on n'arreplegà un que una parella acabava de deixar. En aquella hora París ~~semblava~~ era com una ciutat abandonada i els carrers eren silenciosos i foscos, com el mateix taxista que semblava mig endormiscat i no pronuncià una paraula en tot el trajecte.

No semblava gaire més xerraire la infermera de servei que va rebre'l i que de primer no sabia què li volia perquè pregunta per la senyora Mora en lloc de donar el nom de Bastida. Va telefonar al primer pis, on hi havia el quiròfan, però ningú no li contestava. L'edifici feia una olor estranya de desinfectant i de xocolata i ell, mentre esperava, va encendre una cigarreta sense preocupar-se de la mirada de reprovació de la dona que no va atrevir-se a dir-li res. Va deduir que no devia estar prohibit de fumar però que a ella probablement no li agradava el tabac. O potser el trobava massa jove.

A la fi va poder parlar amb algú i li indicà on era l'ascensor, una gabia decrèpita que s'enfilava lentament i acaba per deixar-lo en un replà, davant una gran obertura sense porta a la banda de dins de la qual un rètol deia : "Silence".

No hi havia ningu, però quan s'endinsà tímidament pel passadís va veure el pare assegut en una sala, sol i amb el cap entre les mans. Darrera seu hi havia una altra porta oberta i, més enllà, una mena de vestíbul que comunicava amb el quiròfan. En sortia una infermera, però va desaparèixer cap al fons mentre l'home alçava la testa.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Daniel...
- Què ha passat ? -féu ell -. On és, la mare ?

El pare indicà cap dins, sense dir res.

- Al quiròfan ?
- No, al costat.

Hi devia haver una saleta, un dispensari, el que fos, perquè aleshores va adonar-se d'una tercera porta que quedava una mica retirada cap a la dreta. Va empassar-se la saliva i mormolà :

- S'ha enverinat ?
- Ara li fan un rentat d'estómac.

Ell continuava al seu davant, amb la cigarreta, però la deixà caure dins d'una escopidora que hi havia a tocar de la tauleta.

- Es volia matar, oi ?
- No - denegà l'home -. Ha estat un accident.

La mateixa infermera que havia vist de primer sortí de la recolzada del fons i avançà cap a la porta, però ell va córrer i la noia s'aturà.

- Infermera...
- Tot va bé - digué ella -. Es el seu fill ?
- Sí.
- Tot va bé - repetí -. Segui amb el seu pare.

Intenta d'espiar per damunt del seu cap quan la noia obrí la porta però només va poder veur dos homes amb bata blanca que s'inclinaven damunt una mena de taula on reposava algú. Un d'ells semblava manejar quelcom que no identificà, però aleshores la porta va tancar-se de nou i retrocedí cap al costat del seu pare que havia tornat a subjectar-se la testa amb les mans.

Va aturar-se a tocar seu i després proseguí cap a l'altre extrem de la sala i començà a passejar-se amunt i avall. L'home va dir :

- Seu, Daniel.
- Què ha passat,exactament ? - pregunta aleshore ell -. Us heu discutit ?
- Ja t'he dit que ha estat un accident.On eres,tu ? He telefonat.
- Acabava de plegar. Què ha dit, el metge ?

El pare va moure les espatlles gairebé imperceptiblement.

- No ha dit res.

Van quedar-se mirant cap al corredor, on se sentien passos, però després s'aturaren i una porta gemegà dèbilment. Més lluny, funcionava l'ascensor.

- Tarden molt, no trobes ?

No esperà la resposta i va atansar-se de nou a la porta per on havia

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

desaparegut la infermera, però dins tot era silenciós, com si no hi hagués ningú. Més amunt va descobrir una altra sala amb quatre lavabos i una porta oberta que comunicava amb una altra dependencia,però tot era fosc i no s'atreví a entrar-hi. Aquí no se sentia gens d'olor de xocolata, únicament de desinfectants. L'estómac se li va remoure i retrocedí apressadament cap a fora, on ara el pare fumava. Tot d'una, s'adonà que tenia ganes d'orinar.

- Ón és el water ?
- No ho sé.

Va recórrer un altre passadís sense atinar a descobrir-lo i a la fi s'enfilà al pis de dalt. La disposició del local era diferent, amb un vestíbul i dos corredors plens de portes numerades. Va avançar cap a la dreta, però una infermera venia de l'altre extrem i li preguntà :

- Què busca ?
- El water - digué ell.
- Però vostè... qui l'ha deixat entrar ?
- He vingut amb una urgència, però al pis de baix no n'he vist cap.

La dona va indicar gairebé darrera seu i va quedar-se on era fins que ell tornà a sortir , encara cordant-se la bragueta.

A baix, ara el pare s'havia aixecat i es repenjava al muntant de la porta que donava entrada al vestíbul del quiròfan i dependéncies interiors, però en sentir-lo va girar-se.

- Si que tarden... - digué.

Ell va mossegar-se l'ungla del dit petit de la mà esquerra, rancuniós.

- Feia molta estona que se les havia pres, les pastilles ?
- No podia fer gaire.
- No podia fer gaire ! - cridà ell -. Això és no dir res !

El pare es redreçà una mica.

- No et permeto...
- Merda ! - féu en Daniel, i s'allunyà cap a les escales.

El pare el mirava, però no va seguir-lo i ell s'aturà a la porta, indecís. Al pis de sota cremava una bombeta i se sentia un xiuxiueig de veus que després callaren bruscament. Es va treure una cigarreta de la butxaca i la va encendre amb la mà que li tremolava. Tot seguit tornà cap dins,on el pare no s'havia mogut del costat del muntant. Tots dos devien pensar el mateix, perquè l'home preguntà :

- No has sabut res d'en Francesc ?
- No. Fa mesos que no l'he vist.

Era la primera vegada que en parlaven des que el noi abandonà casa i ni l'un ni l'altre no insistiren.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

La porta del costat del quiròfan es va obrir, però tornava a ser la infermera que passà gairebé sense adreçar-los la mirada i obrí un armariet metàl.lic que hi havia al fons, abans d'arribar als lavabos. El pare va seguir-la i ell sentí que li deia :

- Hi ha complicacions ?

Van venir-li temptacions de posar-se a riure i mastegà la punta de la cigarreta mentre la noia feia :

- quan els pugui dir alguna cosa, ja els la diré.

En aquell moment va tenir la seguretat absoluta que es moriria i es girà ràpidament cap a la banda de fora. Les ganes de riure es convertien en un nus que li obstruia la gorja i li feia pujar les llàgrimes als ulls, però lluità contra aquella manifestació de debilitat, protegit pel núvol de fum de la cigarreta.

Hores després, quan ja havia tingut temps de recórrer centenars de vegades aquella gàbia blanca on li sembava trobar-se empresonat, va acollir sense sorpresa les manifestacions del doctor que, encara vestit de blanc, s'expilcava amb el pare. Havien fet tot el que havien pogut, però a la fi a la mare li havia fallat el cor. Naturalment, era un accident...

Va sortir sense dir ni una paraula i, un cop al carrer, s'allunyà sota la pluja que humitejava els carrers on començava a filtrar-se una claror lletosa, malaltissa. Caminà obstinadament, sense fixar-se en el barri que travessava, i fins que ensopegà amb algú que sortia d'una porta, no va adonar-se que havia arribat al boulevard dels Italians. Aleshores va aturar-se en sec i, lentament, anà desfent el camí fins a l'hospital, on arribà amb la trinxera xopa.

La mare era una desconeguda. Probablement ho havia estat sempre. Va contemplar-la una llarga estona, abstret i buit, i no es va moure ni quan el pare li mormolà alguna cosa que no va entendre. Però quan l'home insistí, va fitar-lo des d'una llunyania immensa i, sense pressa, va girar cua per segona vegada. En sortir al carrer, on ara plovia més fort, va dir-se que a casa ja no hi tornaria.

La mà el cercava, però ell va fer veure que continuava adormit. La vella no en tenia mai prou i sempre espiava aquell moment, quan s'atansava al matí triomfant. El cor se li enfongí en pensar en els seus dits sarmentosos i en la pell groguenca i arrugada, però aleshores va cometre l'error d'evocar les grans sines blanques i caigudes, el ventre enorme que, en seure, li reposava sobre les cuixes amples que pràcticament mai no havia vist sense mitges perquè ella volia amagar les varices

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

de les cames. La primera vegada l'havia encès la mateixa obscenitat de l'espectacle quan ella s'ajaçà amb els genolls alçats i goludament oberta, feixuga com una vaca sagrada. I ara la imaginació encara operava a despit de la seva voluntat.

- Dan... - sentí que mormolava.

Ell va continuar simulant que encara no s'havia despertat i, durant uns moments, va creure que ella renunciava. La mà va retirar-se, va sentir el cos que es desplaçava cap a l'altra banda i, seguidament, el doll que espetegava contra l'orinal que retirà de sota el llit.

En enfilar-se de nou va caure contra seu i tornà a tocar-lo amb una nova crida, més urgent que de primer :

- Dan... Dan...

- Hum... - mormolà ell mentre es tombava cap a l'altre costat.

Ella va riure, sense retirar la mà, i va besar-lo. En Daniel es va debatre i la rebútjà amb un gest irat.

- Què vols ofegar-me, potser ?

- No dormies, oi ?

- Es clar que dormia ! Treu la mà.

La vella va anar desplaçant-la cap a sota en una carícia lenta i engrescada mentre sospirava a la seva orella. Ell protestà de nou :

- No. No pot ser, això. Matí i vespre... No.

La dona inclinà tot el cos endavant i en Daniel alçà el genoll per tal de protegir-se, però ella va agafar-li la mà i la hi empresonà entre les seves cuixes blanes.

- Mira...

- Et dic que no. M'has de deixar dormir amb la Jeannine - digué aleshores per fer-la enrabiar.

Però la vella no es deixava distreure i li aplanava les sines contra el pit bo i refregant la cara contra la seva. La mà tornava a pujar i l'engrapava possessivament. Per la finestra entraven les primeres lluors de l'alba i ell distingia un fragment de braç, blanc com una penca de cansalada.

Aquella estranya fascinació de l'obscé que, d'una manera o altra, sempre li permetia de superar la seva repugnància, tornà a apoderar-se d'ell i el féu restar immòbil mentre la dona se li enfilava damunt amb una agilitat normalment incompatible amb la seva còrpora.

- Fes-m'ho - va sentir que deia.

Però va deixar-li tota la iniciativa, disgustat amb ell mateix i amb els ulls closos per no veure com ella s'escampava pel seu cos com un braç de mar. Quan ja era aclofada i es va moure, mormolà malè-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

volament :

- Jeannine...

La vella anà enfonsant, sense fer-ne cabal, i se li acudí que potser ben mirat sabia perfectament que la Jeannine no li interessava gens i que ho deia només per molestar-la. Aleshores es repenjà sobre colzes i cames i es deixà relliscar una mica cap avall. La dona gairebé cridà :

- No... Dan !

- Ets un tros de greix - digué ell.

La vella callà, enderiada, però ell havia tornar a alçar els genolls, ara per darrera d'ella, i no la deixava moure.

- Digues que ets un tros de greix repugnant.

- Sóc un tros de greix repugnant - féu ella.

- I una vella calenta.

- I una vella calenta.

- Calenta i bruta.

- Calenta i bruta - repetí ella mansament.

En Daniel obrí els ulls que havia tornat a tancar i estudià un moment les parpelles caigudes, les bosses lluents de sota els ulls i la flaccidesa de les galtes on encara quedaven residus de la crema amb què s'havia untat el vespre anterior.

- Sembles un pallasso.

Ella respirava feixugament i digué :

- Semblo un pallasso.

Tenia una brillantor estranya als ulls que el miraven amb fixesa, i ell s'adonà que reflectien quelcom més que el simple désig d'esser podseïda : s'hi llegia una fam que feia mal, que s'alimentava àdhuc dels insults. Cada cop tenia la respiració més agitada.

Avergonyit, tombà el cap, abaixà els genolls i, com si s'adrecés a un gos, digué :

- Fren.

El cos lliscá sense entretenir-se i va empresonar-lo de nou, sense necessitat de l'ajuda de les mans que li cenyiren el coll mentre ell reposava blanament les seves en l'esquena sense límits. Tot de mots breus i arrossegats cercaven la seva orella, harmoniosament lligats als moviments experts que accentuaven o disminuien la pressió, alentien o es precipitaven cap a l'espasme final.

Les cuixes es tancaren, s'obriren, tornaren a tancar-se, ara més fort que mai, amb la intenció de retenir-lo, de fer-lo crèixer per segona vegada amb el ritme gairebé imperceptible que procedia de les natges. Ell provà d'enfonsar-se en el matalàs, de fugir, però el llit no

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

cedia prou i ella se li arrapava com una heura amb tota la boca oberta i plena de saliva que se li escorria cap a la barbeta.

- Prou ! - va dir.

Aixecà tota una banda de cos pel tal d'escapolir-se pel costat i la va empènyer cap al caire del llit. Ella rellisca una mica i en Daniel accentuà el seu esforç, però la dona no el deixava i va arrossegar-lo amb ella quan caigué a terra amb una remor sorda i dura.

Va incorporar-se llestament i se n'anà a la cambra de bany, on va rentar-se tot mirant-se la cara ullerosa i pàl.lida. Sobre una de les lleixes hi havia el rellotge d'or que ella li havia regalat encara no feia quinze dies i se'l va posar al canell abans de tornar al dormitori.

Ella no s'havia mogut. Continuava estirada a terra, molt quieta, amb el cap sobre els rajols i una mirada fita i vidriosa que li féu oblidar la impudícia de la seva positura.

-Julie !

Va agenollar-se al seu costat i li tocà la cara que va girar-se dòcilment, sense parpellejar.

- Julie ! - repetí.

Li cercà el pols i inclinà l'orella sobre el pit, entre les grans sines que s'aplanaven cap a les aixelles , però no va saber distingir cap remor, cap moviment, cap batec. Es va anar aixecant a poc a poc i mirà al seu entorn abans de fitar de nou la dona immòbil.

Un moment després corria a la cambra de bany, d'on sortí tot seguit amb la paella blanca que, quan estava malalta, ella feia servir per orinar sense aixecar-se. Acabà d'obrir-li les cames, li redreçà una mica els genolls, esmunyí l'atuell cap a sota les natges i amb un drap humit procedí a metejar-li el sexe lentament, curosament, fins que li semblà que havia desaparegut tot rastre de semen. Va eixugar-la aleshores amb la mateixa cura, retirà la paella i va assegurar-se que el terra no s'havia mullat. Li estirà les cames, deixant-ne una de plegada en una posició que va creure natural i es ficà altre cop al bany, on rentà l'atuell que havia fet servir. El drap va esquinçar-lo en quatre trossos que després va fer desapareixer pacientment water avall.

En consultar l'hora va veure que ja eren prop de les set. La Jeannine devia estar a punt de llevar-se i es va preciptar cap al passadís perquè més s'estimava trobar-la encara al llit.

La porta no era tancada amb clau i la va empènyer mentre cridava :

- Jeannine ! Jeannine !

La noia, que ja devia estar desperta,va incorporar-se sobresaltada, amb les mans arrapades al llençol, i ell avançà fins al llit.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Què vols ? Qui t'ha dit que entressis ?

- La Julie... madame Limet...- va fer ell sense deixar-se impressionar per la duresa de la veu de la noia -. Es morta...

Ella saltà sobre l'estora amb una expressió incrèdula i desconcertada. El llençol va relliscar-li i tornà a recollir-lo al seu entorn perquè anava nua.

- Morta ?

- Ha caigut del llit i s'ha donat un cop al cap - explicà ell -. En despertar-me l'he trobada estesa a terra. Jeannine...

Però ella el mirava amb uns ulls molt oberts, horroritzats.

- Ho has fet tu...

- Què dius ?

- L'has matada ?

- Ha caigut del llit - repetí ell, i aleshores d'indignà -. Per què havia de matar-la ? Em donava tot el que volia...

L'expressió dels ulls de la noia anà canviant i, silenciosament, assentí dues vegades amb el cap. Ell desvià l'esguard de la mirada carregada de menyspreu.

- Caldrà avisar el metge - digué.

- Surt,que m'he de vestir - féu simplement ella.

Se'n va anar al menjador i va quedar-se contemplant els dos metres de jardí que separaven la menuda torre del carrer per on encara no circulava ningú. Dalt del pilar de la tanca hi havia un gat que es rentava mandrosament amb una llengua llarga i molt vermella. Distret, amoinat, tamborinejà contra el vidre.

Quan la Jeannine parlà al seu darrera, estava tan nerviós que gairebé saltà.

- Si no vens tu, jo no hi entro - li va dir la noia.

La precedí fins a l'habitació i ella espià per darrera seu, impressionada per la mirada, car va pregar-li :

- Tanca-li els ulls...

Ho va fer mentre explicava :

- Pots dir que quan has entrat a despertar-la l'has trobada així, caiguda al costat del llit. Potser avisarà la policia...

- Ah ! I tu, on seràs ?

- Me n'aniré. Si em quedo, només hi haurà complicacions.

- I si te'n vas les tindré jo, oi ?

- No. No podies pas evitar que caigués.

Però la noia continuà denegant i va atansar-se una mica al cadàver.

- Algú parlarà.

- A mi no em coneix ningú. Si tu no ho has contat...

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- No he contat res. Però tu et quedes.
- Jeannine...
- No - digué ella en un to definitiu -. Es molt còmode que et treguin les castanyes del foc.
- No et costa res - implorà ell -. Som amics, oi ?
- Amics ? - escopí la Jeannine -. Amb un macarró ?

Ell callà, sense mirar-la.

- Quin estòmac, noi... Guaita-la ! - féu ella -. Guaita-la !
- I què ? - va molestar-se en Daniel -. Es una dona, oi ?
- D'això en dius una dona ? No en deus haver vist mai cap.

Va plantar-se a riure i retrocedí cap a la porta, però en Daniel arrencà a córrer i li barrà el pas.

- Vas a telefonar ?
- Sí.
- Espera - digué. - Hi ha d'haver una manera - afegí amb un esguard insinuant.

La noia el va empentejar.

- Si em fas fàstic !

Ell s'empassà la saliva.

- Tinc uns quants francs...

La Jeannine l'ullava encuriosida i abaixà la veu en preguntar :

- Oi que l'has matada ?
- Et juro que no ! Però la policia... Et donaré mil francs i tu no has vist res.
- I què vols que en faci, de mil francs ? - Va subjectar-li el braç i l'hi girà fins que el rellotge va quedar visible -. Es d'or, eh ?

En Daniel assentí i ella va tocar-li els dits.

- I l'anell també.
- Sí.
- Te n'ha fet molts, de presents...

Ell va esperar, cellajunt i silenciós.

- Dona'm cinc mil francs, el rellotge i l'anell i no he vist res - digué ella.
- T'ho pintaràs a l'oli ! - féu ell, rabiüt -. Ja pots telefonar.
- Molt bé.

Va adreçar-li una mirada llarga i especulativa i sortí cap al menjador. Quan era a l'altre extrem, ell cridà :

- Espera !

La noia allargà la mà cap a l'aparell, però va girar-se.

- D'acord - digué en Daniel -. Però em deixes pelat.
- Trobaràs una altra vella indecent, no et preocupis.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Ell mastegà entre dents :

- Mala puta...

Però la Jeannine ja tenia la mà estesa i no li quedà més remei que començar a descordar-se el rellotge.

Aleshores encara t'entenies amb la Ruth i, regularment, acudies al banc a fer els teus modestos dipòsits. Per atzar et vas trobar amb en Compton, que continuava essent veí de la Goldy, i vau entrar en un bar a beure una cervesa. També era un dia molt calorós i tots dos teníeu la cara lluent de suor. Et va parlar d'ella i del teu fill que ja tenia cinc anys i, vagament, vas sentir el desig de veure'l, una mena d'enyorança que després et passaria però que en aquell instant et feia sofrir.

- Es un noi molt eixerit - va dir en Compton -, però el vell el consenteix massa.

No ho va aclarir del tot, però et sembla comprendre que ara el pare de la Goldy devia viure amb ella. No tenia res d'estrany, l'home ja començava a ser vell, ella era filla única i tots dos s'havien entès sempre relativament bé a despit que l'home mai no aprovà del tot el seu matrimoni amb un estranger. Ara ja feia temps que ella li havia donat la raó.

En deixar el bar, sense haver al.ludit ni una sola vegada en Morgan, vas tombar cap a la Primera Avinguda i, a peu, te les emprengueres cap a les Roosevelt Houses; el banc era una mica més enllà. En acomiadar-vos, en Compton va dir-te :

- Ja ens tornarem a veure.

I tu :

- Naturalment.

Però sabies que podien passar anys abans de coincidir de nou, que fins era possible que no coincidíssu mai més. Us movíeu en veïnats diferents, en ambients que no servaven cap contacte. Nova York no era una ciutat, sinó un món que contenia dotzenes de mons entre els quals només hi havia contactes fortuits, casuals. T'hi podies perdre de vista com en una jungla.

Al banc vas haver d'esperar-te. Una de les dues finestretes on hauries pogut fer el dipòsit era tancada, no saps per què, i a l'altra hi havia cinc o sis persones. Però no tenies cap pressa i dins l'edifici climatitzat es respirava més bé que al carrer, on dels paviments s'alçaven onades ardents i espesses que rebentaven en plena gargamella dels transeünts.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Vas encendre una cigarreta i et repenjares a la taula carregada d'impressos que hi havia en un costat, a la dreta, on un home calb i orellut omplia deligentment tot de papers. Et vas quedar mirant la seva mà àgil i de dits llargs i peluts, i per això no els vas veure entrar. Però probablement tampoc no t'hi hauries fixat, al capdavall eren cinc individus corrents i vestits com tothom que no cridaven gens l'atenció. A més, no devien entrar plegats. La primera notícia de llur presència la vas tenir quan un d'ells cridà :

- Tothom de cara al taulell ! Si fan bondat no els ha de passar res.

Després vas adonar-te que un dels homes s'havia quedat prop de la porta i que els tres restants eren a l'altra banda de la separació de fusta darrera la qual treballaven els empleats que s'anaren arrenglerant cap al fons, amb el director que havien tret del seu despatx. Vas especular que un dels atracadors hi devia haver penetrat fent-se passar per un client, però aleshores el capitost ja us reunia tots cap un extrem. Va entrar algú, una dona encara jove que obrí molt la boca en trobar-se amb la pistola de l'individu que vigilava la porta, però no cridà. Mansament, va reunir-se al grup.

Les cerveses, perquè n'havíeu fet dues, devien haver-te pujat una mica al cap, o potser estaves impressionat, perquè tot d'una t'adonares que ho veies tot com a través d'una placa de vidre una mica bruta que, sense desdibuixar res, allunyava l'escena que tenia lloc i a la qual participaves passivament, prop del senyor calb i orellut que encara tenia la ploma a la mà.

Era de creure que els esdeveniments es desenvolupaven amb rapidesa, com en una pel.licula, però a tu tot et semblava terriblement lent i fins trobaves maldestres els gestos dls homes que s'havien fet obrir una caixa dreçada al fons de tot i n'anaven retirant plecs de bitllets que col.locaven en dues grans bosses com les que solen dur els mariners, si bé eren més petites.

Duies els diners a la butxaca i confiaves que no t'escorcollessin. No havien escorcollat ningú ni us havien fet aixecar les mans, de segur perquè hi havia tot de finestres per on l'interior del banc era visible des del carrer. Algú podia estranyar-li veure set o vuit persones amb les mans alçades. Tot plegat era molt diferent de com t'havies imaginat un atracament. L'única cosa que semblava totalment ortodoxa era l'hora que havien escollit. Faltaven uns minuts per tancar i l'individu que continuava prop de la porta no tindria gaire feina; ja no era d'esperar que entressin més clients.

L'ensopegada va venir de dins mateix. Tampoc en aquest cas ho vas veure el començament de l'acció, de totes maneres. T'havia passat des-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

apercebuda l'arribada dels homes i aleshores et vas perdre la corregu-
da de l'empleat. No vas mirar fins que la veu bramulà :

- Quiet !

L'home ja era prop del taulell, sota el qual devia haver-hi el timbre d'alarma, però s'havia tornat a aturar i tenia les mans aixecades tot i que ningú no li ho havia ordenat. Al capdavall, tot i la seva audàcia, era més prudent que l'home calb. Ningú no ho hauria dit en veure-li aquella cara esgroguissada i de trets abandonats, sense fermesa, però devia ésser un valent, car en adonar-se que l'individu de la pistola desviava l'arma mentre es girava cap a l'escrivent, va tombar-se, s'abalança endavant i mentre l'home de la porta exclamava :

- Compte !

es deixà caure al seu damunt amb la mà allargada cap als dits que sostenien l'arma. Fins aleshores no vas veure que era més alt que no t'havia semblat,potser perquè l'altre era relativament menut. L'hauria dominat,n'estàs segur, si no hagués sonat el tret.

Els tres individus de dins van saltar el taulell, l'home orellut s'immobilitzà uns segons, el de la pistola es girà i alçà l'arma per colpir-lo, dos o tres dels empleats arrancaren a córrer i tot d'una va disparar-se el timbre d'alarma . Aleshores ho vas fer. Com un jugador de rugby, vas llançar-te contra les cames del capitost quan la pistola ja colpejava el crani de l'orellut. Vau caure tots tres i va sentir-se un altre tret, corregudes i crits que l'udol de la sirena mig apagava. Tot de mans acudiren en auxili teu i en alçar-te vas veure que el pistoler tenia la cara plena de sang. Algú,encara el pegava.

Més enllà del taulell hi havia un segon grup format pels empleats reunits entorn d'alguna cosa invisible, i un d'ells s'havia agenollat. Un altre home passava pel final de la separació, un una fusta s'aixecava, i el vas seguir. Ningú no protestà, l'altre costat de taulell havia deixat d'ésser un indret sagrat, prohibit, precisament perquè un xicot jeia a terra. Tenia un petit forat sobre els ulls, entre les celles poblades. Gairebé no li sortia sang, però era mort.

Quan vas inclinar-te un dels seus companys es redreçava i digué sense adreçar-se a ningú en particular, com si continués una frase l'ínici de la qual tu no havies sentit :

-... i tot just feia un mes que era casat...

Però aleshores el local ja s'havia omplert de policies i en mirar cap a la porta vas veure que s'enduien l'individu que havia donat les ordres i que, al teu entendre, era el capitost. Al calb de les orelles grosses no devia haver-li passat res que no tingués esmena,car era dret, més blanc que mai, probablement perquè el cop de pistola li

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

havia encetat la pell i tenia tot el crani rosat. Va s trobar estrany que somrigués.

"Pare malalt greu. Francesc".

"Impossible venir. Prego notícies. Daniel".

"Pare mort. L'enterrem demà. Francesc".

"Escriu. Em penso en saps. Daniel".

La lletra, però, no arribava fins al cap de tres setmanes, quan ja no l'esperaves, i no l'havia escrita en Francesc, sinó una noia que es deia Made, la qual, encara que no ho deia, vas suposar que vivia amb ell. O potser era la seva dona, tot i que no t'havia fet saber que s'hagués casat.

"Estimat germà : no t'havia escrit perquè l'endemà d'enterrar el pare vaig tancar-me el canell i encara el duc enguixat, de manera que he de dictar aquesta carta a la Made. No hi ha gran cosa a dir. Ell ja feia temps que malaltejava i se'l veia molt acabat, però ningú no es pensava que fos això. Darrerament els metges li havien dit que tenia una úlcera al duodé,li van prescriure un règim que jo feia tot el possible perquè observés,però és clar, no el podia pas vigilar. I ja saps com era, ell. Si no hagués estat pel doctor Doux potser encara no hauria durat tant, però s'hi va fer amic perquè és de Toulousse i per part de la seva mare procedeix de família catalana; fins i tot el parla una mica, el català. Ell va aconseguir de fer-lo entrar a l'hospital, on van aconsellar-li que es fes operar. Tinc la impressió que als hospitals, per poc que puguin, sempre t'operen. El doctor Doux diu que no, però ja se sap, ell és metge. Va operar-lo el doctor Larbaud, una emminencia segons he sentit dir, però ni les eminències no poden salvar els casos desesperats. Hi vaig parlar després de la intervenció i va dir-me que de tota manera tampoc no hauria viscut més d'una mesada o dues. Estava estranyat perquè els símptomes que ell descrivia no acabaven de correspondre, si bé va dir que ja s'ho pensava. Això del càncer sembla que és traidor i encara no van ben orientats. De fet ja no arribà a operar-lo. Vull dir que l'obrí, però no li va treure res el va tornar a tancar. No va morir doncs a la taula operatòria, sinó al cap de sis dies. Jo era amb ell, lí vaig fer un grapat d'hores de companyia. Era un pobre home, un desgraciat com nosaltres. Em costa de comprendre que anys enrera em decidís a deixar casa perquè l'odiava. Com tu que al capdavall també te'n vas anar. Ell et recordava, va conservar el coneixement gairebé fins al fànal de tot i també parlà de tu. Per això vaig enviar-te aquell primer telegrama encara que ja suposava

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

que no vindries perquè l'avió costa molts diners i tampoc no te'n deuer sobrar. Encara vaig tenir temps de mostrar-li la teva resposta, i em penso que això l'ajudà a morir més resignat. En el fons, sempre ens ha estimat, com ens va estimar la mare, com els hem estimat nosaltres sense saber-ho. De jovenet no ho pensava pas així, però ara m'estic convençut. També crec que si no enshaguéssim mogut de Barcelona tot hauria estat diferent. Ens han destruit l'exili, la guerra, la misèria, totes les penalitats que hem sofert. Escriu alguna vegada.

El teu germà,

Francesc".

Al cap de dos mesos, el dia set de febrer de l'any 1962, li vas contestar breument :

"Estimat Francesc :

D'acord en moltes coses. Ens van estimar, els vam estimar sense acabar de saber-ho i això contribuí a fer-nos sofrir. Les condicions de la nostra vida hi foren per molt, però no sé si ho expliquen tot. Sigui com sigui, l'amor és terrible i em fa una mica de por. Per això, i essent com sé que sóc, he volgut evitar que en el meu fill es repetís la història. La seva mare no li'n farà tant, de mal".

L'endemà, però, vas esquinçar la carta. En Francesc potser no et comprendria i tu mateix no estaves segur de res.

Uns passos lleugers i apressats pugen les escales i en girar-me veig la Dorothy que ja avança pel corredor. Em somriu amb els seus ulls lluminosos i, instintivament, amb un gest acostumat, mou el cap enrera per tal de rebutjar els cabells que sempre li cauen sobre la cara.

- Hola !- diu -. Que no hi és, la Jane ?
- No. I m'estranya.
- Es deu haver entretingut. Fa molt que t'esperes ?
- Una estona.

Obre el portamonedes i en treu la clau del pis. Darrera nostre, la vella Hamilton continua fidelment al seu lloc, silenciosa i observadora

- Entra - diu ella -. Ja no pot tardar.

El petit rebedor desemboca directament a la sala d'estar, l'única habitació gran de la casa, on obren les portes de la cuineta i del dormitori pel qual cal passar per anar a la cambra de bany. Deixa caure el portamonedes sobre el divan que ocupa gairebé tota la llargaria de la paret on hi ha la finestra i es gira amb les mans als cabells que es mig recull cap a la nuca.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Vinc xopa - fa -. Més valdrà que em dutxi.
- Ho has portat, això ?
- L'àcid?(*). Sí - i assenyala cap al portamonedes
- Ara fa un moment, el telèfon trucava.
- Ah ! Ja tornaran a picar, doncs. A la cuina trobàràs una ampolla de Scotch, si vols beure una mica.
- D'acord. Ves a dutxar-te.

Ens somriem fugaçment, ella encara amb el braç alçat que li tiba el vestit sobre les sines. En aquest instant la trobo més bella que a la Jane i, en el fons, sé que ho és sempre. Però és una mena de bellesa poc convencional, a la qual costa d'acostumar-se. El primer cop que la vaig veure, la vaig trobar lletja.

- Fins ara - diu, i es gira.

He deixat l'americana sobre una butaqueta, al costat del divan, i me'n vaig a la cuina, on recullo l'ampolla de Scotch i uns daus de gel de la nevera. En poso uns quants en una tassa i m'ho enduc tot cap a la sala d'estar, on hi ha una tauleta baixa, de formica, d'on desplaço el darrer número de "Time". A la Jane li agrada d'estar al corrent de la situació internacional.

La porta de la cambra s'ha quedat mal tancada, però dins no se sent cap soroll. La Dorothy es deu estar despullant al bany. Després també em dutxaré jo, tinc la samarreta enganxada a la pell i la taca de suor sota les aixelles s'ha anat escampant. Gairebé estic segur que dec fer fortor.

Em serveixo un dit i mig de whisky amb un dauet per refrescar-lo una mica. Més val que no n'abusi massa encara que resisteixo la beguda molt bé. Al capdavall, si hem de fer l'experiència, més m'estimo començar-la totalment seré. De fet, em sento el cap una mica tèrbol, de l'atmosfera pesada i ardent que fins penetra en la sala on habitualment la temperatura és agradable. Pel restant, encara continuo una mica enquimerat per la Jane que ja deu fer més d'una hora que ha sortit del treball. Potser li podria telefonar...

Aleshores sento la dutxa i tot d'una m'imagino el cos de la Dorothy sota l'aigua, un cos esvelt i jovenil, de cuixes llargues i de flancs una mica aplanats, com els d'un adolescent. Em serveixo un altre whisky curt i me'l bec dret, perquè al divan trobo que fa més calor.

Encara amb el got a la mà, avanço indecisament cap a la porta mal ajustada, però tot seguit retrocedeixo i el reposo sobre la taula. M'eixugo el front, tanco un moment els ulls i en obrir-los em moc de nou cap a l'habitació i empenyo la porta.

(*) Un dels noms amb què, als Estats Units, és conegut l'LSD.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

S'ha despullat al dormitori; sobre el llit, escampades, hi ha les peces de roba interior, el vestit i les mitges que m'ajudena precisar la imatge del seu cos. M'atanso al bany, on continua rajant la dutxa, i faig girar el pom de la porteta, però és tancada. Potser més val així.

Dardo uns moments per la cambra, furetejant amb els ulls. Sobre la tauleta de nit que correspon al llit de la Jane hi ha la meva fotografia en un porta-retrats de cuir treballat que deu costar-li de netejar perquè recull molta pols. L'agafo i el contemplo distretament, una mica anguniejat pel somrís artificial d'uns llavis que em costa de reconeixer tot i que són els meus. Després m'assec al caire del llit i encenc una cigarreta, però ací encara fa més calor que a la sala i em torno a aixecar.

El calaix de la tauleta és maltancat i l'empenyo cap dins,però tot seguit acabo d'obrir-lo i tafanejo entre uns mocadors i unes mitges mal plegades on hi ha el pesari de la Jane.

- Bé ! - dic en veu alta.

Se li deu haver tornat a avançar la menstruació, perquè no fa com algunes dones que se'l treuen després de l'acte sexual; ella sempre el porta de cap a cap de mes.

La remor de l'aigua de la dutxa ha cessat i me'n torno silenciosament a la saleta, on el whisky em tempta de nou. Un dit més i s'ha acabat, no vull embbrratxar-me si hem de prendre la droga. Però aleshores se m'acut que, si té la regla, la Jane no voldrà. Potser fins i tot és desaconsellable. Caldrà que ho pregunti a la Dorothy que ho deu saber.

He deixat la porta del dormitori oberta i l'ajusto com era de primer. No vull que es pensi que l'espio.Ara em sembla estrany que m'hagi atansat a la cambra de bany amb la intenció de veure-la , de sorprendre la seva intimitat. Al capdavall, és una noia com totes.

Pel passadís ressona un taloneig i em quedo quiet, amb l'esperança que sigui la Jane. No ho sembla, les gambades són massa llargues, massa ràpides, però cal tenir en compte que s'ha retardat. Després sento que prosegueixen cap al fons, on mai no he vist cap noia perquè hi viuen un parell d'invertits. Potser han decidit canviar de costums. Somric en pensar que la vella Hamilton ens ho podria dir, si la interrogàvem.

Dins l'habitació grinyola dèbilment la porta del bany, com sempre que se l'obre a poc a poc, i la veu de la Dorothy crida :

- No ha vingut ?

- La Jane ? No.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Per què no telefones al despatx ?
- Ja hi havia pensat... Sí, ho provaré.

L'aparell és una tauleta auxiliar, més enllà de la segona butaca on m'assec per discar el número que de primer he de consultar perquè encara no el sé de memòria. Només fa tres setmanes que hi treballa, a la "Steel Bank Co".

El timbre es dispara a l'altra banda, truca uns moments, calla, torna a trucar. Deixo que ho faci cinc vegades i aleshores penjo.

- No contesta ningú - dic de cara a la porta del dormitori.
- Deu haver sortit, ja - contesta ella.

Uns segons després entra ja vestida, amb una roba d'interior on es combinen tot de formes desiguals, verdes, blaves, vermelles, negres, que fan pensar en una tela abstracta com les que de vegades reprodueixen les revistes. A "Life" recordo haver-ne vist una que s'hi assemblava. Potser el dissenyador s'hi va inspirar.

- Ja saps que fins aquí té prop de mitja hora de metro.
- Si. Vols que et serveixi un whisky ?
- Més m'estimo no beure.

Això em torna a la memòria el pesari que he vist a la tauleta de nit.

- Escolta... - faig -. També es por prendre, això, quan es té la regla ?

Ella sembla una mica estranyada i s'asseu a la punta del divan, on encreua les cames.

- No se m'havia acudit - diu -. Per què ?
- Em penso que la Jane deu tenir-la. No t'ha dit res, aquest matí ?
- No ~~[illegible]~~ l'he vista. Quan m'he llevat, ja era fora.
- S'ha tret el pesari.

Ella torna a estranyar-se.

- Com ho saps ?
- He xafardejat - dic. I aleshores, impremeditadament, afegeixo - Volia fer-te una visita, però la porta del bany era tancada.

No contesta, em mira amb un esguard pensarós, com si estudiés l'abast de la meva confessió. A la fi, diu :

- A la Jane no li agradaria de saber-ho.
- No.

Hi ha un altre silenci i ella desencreua les cames i les reposa simètricament l'una al costat de l'altra, ben unides. Aleshores repeteix aquell gest del cap, però els blens tornen a rellisaar-li sobre la cara, obstinats.

- Tu no l'estimes, oi ?

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Ara sóc jo qui se sorprén, perquè aquesta mena de preguntes no sol fer-les. Ordinàriament és discreta, no interroga la gent i els accepta tal com són. Per això pot avenir-se amb la Jane, tan diferent.

- Per què ho dius ?
- No sé. Una impressió que tinc.
- Perquè he vingut fins al bany ?

Ella sembla reflexionar.

- També.
- També ? - m'admiro.
- No et pensis que no m'he adonat de com em mires de vegades...
- No és cap mal. Ets bonica. Més i tot que ella.
- Veus ?

Potser no ho havia d'haver dit i em mossego els llavis, però ara ja no puc desmentir-me. Ella prosegueix :

- Quan s'estima, no se li diu, això,a una altra noia.
- Potser no. Més val que me'n vagi a dutxar-me. Et fa res ?
- No, ves.

M'aixeco i me li atanso. Ella va alçant els ulls, com si no em volgués perdre de vista, i jo m'inclino fins que reposo la mà en el respatller del divan.

- I ella m'estima, Dorothy ?
- Em penso que sí.
- T'ho penses ? No en parleu mai ?

La boca se li allarga en un petit somrís, però els ulls continuen seriosos.

- Mai no repeteixo res, jo.
- Bona minyona. Algun dia algú farà sort.
- No te'n burlis.
- Ho dic tal com ho crec. Algú que no sigui com jo, és clar. Un individu com jo és menyspreable.

Es gira una mica, frega la meva mà amb la seva, però la retira tot seguit i l'uneix a l'altra que repòsa sobre les cuixes.

- Jo no et menyspreo - diu.
- No ?
- No.

Em redreço lleugerament, sempre mirant-la, i dic :

- Es curiós...Bé, curiós no, però vull dir que tu i jo fa vuit mesos que ens coneixem, des que vaig amb la Jane, i mai no hem tingut ocasió de parlar. Hem sortit unes quantes vegades tots plegats, de primer amb aquell podòleg, com se deia ?...
- Harriman.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Sí, Harriman, Després amb l'enginyer, en John... Per cert, tots dos força agradables i molt impressionats per la teva persona... Però no han durat.

- No - fa ella, sense afegir cap explicació.

- Bé... deia doncs que hem sortit unes quantes vegades plegats, tu sola o acompanyada, i un cop fins vam anar al cine aleshores que la Jane tenia aquelles migranyes... I mai no hem dit res.

- Hem parlat de tot.

- Hem parlat de tot, però mai no hem dit res d'interessant.

- Hi ha poca gent que diguin coses interessants.

Jo moc el cap, una mica impacient, perquè sé que m'entèn encara que es faci l'orni.

- Sembles molt franca, però de fet ets secreta, reservada... No sé res de tu.

- I què vols saber ? Tots coneixem centenars de persones de les quals no sabem res.

- Es clar. També ets evasiva - dic -. Més val que me'n vagi a dutxar - repeteixo.

En lloc d'això, li poso la mà sobre l'espatlla i torno a inclinar-me al seu damunt. Inconsistentment, faig :

- M'agrades molt, Dorothy.

Somriu. Sempre somriu, ella. Després mira l'ampolla de Scotch.

- Quants n'has begut ?

- No ho sé. No et creguis que estic borratxo.

- Ja ho sé.

- Per què ho preguntes, doncs ?

- De vegades, quan has begut una mica, dius coses que no hauries de dir.

- Com tothom.

- Sí - reconeix ella.

- No t'agrada que la gent diguin sincers ?

- Es el que m'agrada més. Ves a dutxar-te, ara. La Jane ja no pot tardar.

- No.

M'inclino una mica més i avanço els llavis, però ella mou el cap, em defuig.

- Siguem amics, Danny. Simplement amics com fins ara - diu.

- Ho som ? - m'estranyo.

- Em penso que sí.

- D'amics només en poden ser els homes amb els homes i les dones entre elles, i així i tot és difícil.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Potser sí. De tota manera, sempre es pot provar, oi ?

Em poso a riure, em redreço definitivament i m'allunyo cap a la porta de la cambra. Sí, val més que em dutxi d'una vegda. Ella s'alça del divan i ve al meu darrera.

- Et donaré una tovallola - diu.

Em quedo mirant-la mentre la treu de l'armari encastat a la paret del costat mateix de la cambra de bany i, quan me la lliura, li fito els ulls que tenen una tonalitat entre verda i blava, indefinible. Ens esguardem una llarga estona, fins que fa :

- Ves.

Passa pel meu darrera i s'allunya de nou cap a la sala. Quan ajusta la porta em fico al bany, on l'atmosfera encara sembla més tèbia, dèbilment olorosa tot i que ella, la Dorothy, no es posa perfum. El flascó del que utilitza la Jane és obert i es deu anar evaporant. El tanco abans de despullar-me d'esquena al mirall.

Louis

La mar retrobada, la mar calma, blava, bruta i plena o buida.

Tots dos davant l'aigua, quiets i bruns a migdia, a mitja tarda.

Ja t'has tornat a escapar ?

El racó amb l'aranya, els rajols escrostomats contra els genolls adolorits i els renys del pare.

Els peus del llit i el llit sorollós en el silenci.

L'amour.

L'amour, Louis ?

(La seva mare feia l'amour amb tots els homes i era ben plantada i riallera, però tenia el caràcter viu i prompte i s'estarallava amb els veïns. Això és segur i clar, com ho és la paraula que preferia quan insultava els altres : putain).

Louis, faccions perdudes de vint-i-cinc anys enrera, ombres del carreró prop del quai des Belges, prop de la Canèbière, en una travessia de la rue Paradis amb les cases inclinades, la roba humida i les botigues fosques tancades i obertes.

La Mer, Daniel ?

La mer i l'ombra i la infància que se'n va.

(Què recordo i què no recordo ? Louis amb la llesca de pa amb mel compatida i les seves mans eternament brutes. Però s'ha fos el dibuix de la cara, s'ha perdut el nom del carreró que a la nit s'omplia de putes i d'homes).

Els crits dels borratxos.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Els insults de les veus agres.

Les rialles.

Les cançons.

Les corregudes.

Un rostre,una cama, un braç, una carícia.

Cheri.

Putain.

Faire l'amour.

Coucher avec toi.

(També és segur que en aquella hora era al pis perquè el pare i la mare ja havien tornat. Tots séiem a l'habitació de vegades la mare feia petar la mmmm xerrada amb madame Cremil que era vella i bruixa i no volia putes a casa. El pare em feia llegir, em feia escriure, assegut en una cadira des d'on no tocava de peus a terra).

Louis, l'altre món, el món diuen i autèntic dels nois.

Amis ?

Amis, amics.

Asseguts al quai de la Rive Neuve amb les cames penjant o amunt i avall de la Canebière o enfilats en un terrat o a la botiga d'en Jérome, sempre fosca i amb olor d'herbes i de bosc.

Plantats a la cantonada o dardant per les ruelles o a l'escala, cadascú amb la seva veu, el seu accent, la seva parla, el seu silenci i el seu somrís.

A casa d'ell, polida, menuda i femenina, amb la mare que dormia darrera la porta pintada de blanc, sola i plena d'homes.

Les joguines : el motxe de bombers, l'ós, el diavol, el cèrcol i el joc de la construcció.

Amis.

El replà, prop de la porta dels Ginel, i la Joana discutint amb en Pere, el seu marit.

(A ells els recordo més perquè se m'endugueren a Aubagne quan el pare ja havia marxat i a la mare més aviat devíem fer-li nosa perquè tenia un amic. En parlaven amb embuts, però jo ho entenia tot i pensava en el pare que potser no tornaria).

L'habitació amb el llit de fusta, les col.lecions de mmmmmmmmm cromos, les postals, el pati dels parien i les plantes raquítiques.

La visera de cartró,l'anell entre les llambordes.

C'est a toi.

D'on l'has tret ?

L'he trobat amb en Louis.

Si sembla d'or...

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

No ho sembla; ho és.

Ils me l'on ôté

Prendre, non ôter, Daniel

La rajola amb els tresors i la bandereta plegada, les cuixes de la Marie.

(El pati era dels baixos de l'altra casa i arrossegava el test una mica endins quan madame Darien no hi era i s'hi orinava. Quan va veure que la miràvem, es girà d'esquena, s'aixecà les faldilles i ens ensenyà el cul).

Louis i el sol.

Louis i l'aigua.

Louis i els aparadors

Louis i les seves cames garrelles.

Louis i la camisa blanca.

La seva mare en pijama, despentinada i blanca com la camisa, i la poma, la llesca de pa, el bombó de xocolata.

No vull que hi vagis, a casa seva no hi has de fer res.

Ja has sentit la mare, que no t'ho hagin de tornar a dir.

Putain, putain, putain.

Carrers bigarrats amb en Louis, tots dos agafats de la mà.

Fortor de peix i crits.

Amis.

Veus grolleres en l'ombra, cami de casa i els renys.

L'escala fosca i ràpida.

La Joana que baixa i s'atura.

El teu pare et buscava.

La remor de fora, del carrer ple d'homes aturats a les cantonades.

Soldats.

Guàrdies.

L'abbé Michelin, apòstol i mercader i l'església amb la caixeta de les ànimes.

Rampallugueig, ombra i claror.

C'est une blague !

Totes aquestes dones ho són, de devotes.

Però no hi tornis.

No hi tornis.

En Francesc callat, díscol i amb angines.

Louis ?

Entre les dones renueres i la llum, entre els vells que juguen a cartes i l'ombra.

El port i la nau, les naus.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

(Ell volia ser mariner i veure illes).

Els cops amb els nois, els insults compartits com la llesca de pa amb mel.

El trenc a la galta i el llavi partit.

(Sempre perdíem).

Els plors i la veu d'en Louis : t'en fais pas.

Perdulari, més que perdulari !

(Aleshores el pare ja era fora i tenia l'amic).

El càstig, la paret i l'aranya, les mosques.

T'en fais pas.

On és, el pare ?

Calla.

La tarda lenta amb en Louis.

La tarda curta amb el Louis.

Sol i ombra.

Amis.

(Però ja no l'havia de veure mai més).

Aleshores vivien a la Villete, prop d'on els Coppée tenien la botiga, una "charcuterie" que ocupava el pare, la mare, el germà i la germana grans d'en Gustave, amb el quall ell anava a col.legi. En Francesc treballava en una impremta i la mare havia trobat feina en un altre hotel, però no de cosidora com a Marsella, sinó a la cuina, d'on cada vespre duia les sobres a casa.

- Tot això ens estalviem - deia.

En Gustave, com tots els de la seva família, era gras i lluent com un porquet, tenia els ulls petitons i enfonsats i els cabells gruixuts i eriçats. El seu pare el destinava a l'administració del negoci i per això li feia seguir uns estudis comercials, però ell tenia altres aspiracions i, en secret, explicava a en Daniel que seria periodista, un gran repòrter d'aquests que viatgen per tot arreu i envien cròniques als principals diaris del món.

De moment era una víctima de la seva cansalada que provocava les burles i les patacades dels seus companys, sense excloure el mateix Daniel que, si bé el defensava davant els altres, a soles el tractava una mica com tothom. Però ho feia sense malícia, perquè l'incitaven aquells garrots de braços i aquelles cuixes blanes com el llard. Altres cops li donava consells :

- Per què no fas gimnàstica ?

O bé :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- No hauries de menjar tant.

Però el noi no se'n sabia estar i es cruspia uns berenars de cavador que a ell no li haurien cabut a l'estómac ni en cent anys. Facèciosament, deia que la misèria que havia passat devia haver-li reduit la capacitat dels budells, però en Gustave creia que era una sort i comentava :

- No ho voldria pas ser,així. Sempre tinc gana.

Com que en sortir de col.legi ni la mare ni en Francesc encara no havien tornat de la feina, en Daniel va anar acostumnt-se a acompanyar-lo a casa seva, on s'instal.laven al menjador de l'habitatge que hi havia darrera la botiga i estudiaven fins a l'hora de sopar. Als pares del noi semblava que els hava caigut simpàtic, potser perque fins aleshores en Gustave mai no havia tingut veritables amics, i la germana, que era la més cordial de la família excepció feta del xicot, de vegades s'aturava al seu darrera i li repenjava les mans sobre les espatlles mentre s'inclinava a veure els problemes que feia. Devia tenir una vintena d'anys i la seva mare sempre parlava de casar-la, però era massa grassa i camacurta perque els homes piquessin i ella es morfonia per la casa entre sospirs escadussers i petits rampells d'ira que sorprenien en el seu rostre tranquil i rodó sobre un coll gairebé inexistent.

A en Daniel el molestava de sentir-la inclinada al seu darrera; trobava que feia una mica de fortor de greix i, a més, quan s'abocava massa, els seus pits generosos el fregaven amb una carícia que, als dotze anys, el feia ruboritzar tot i les coses que ja havia vist i sentit en el seu forçat deambular pel món. Va estar segur que ho feia a posta aquella tarda que va passar una estona al dormitori d'en Gustave. El noi no havia anat a col.legi perque tenia angines i la seva mare l'havia obligat a quedar-se al llit. En tenia sovint, com en Francesc, però els Coppée hi donaven més importancia que els Bastida i cada cop cridaven el metge que els exhortava, inútilment, a que li fessin extirpar les amigdales. No n'eren partidaris, ells, de tallar; potser perque ja tallaven prou a la botiga, on sempre hi havia unes grans penjades de porc sobre el taulell darrera el qual la família afilava ganivets quan no venia. Eren uns ganivets llargs i resplendents, enquimeradors, que en Daniel sempre havia mirat amb desconfiança.

Aquella tarda, doncs, en la quietud del dormitori, en Gustave va adormir-se amb la respiració una mica curta i el front entresmat per la febre, i ell va girar-se cap a la Cécile que acabava d'entrar i, amb el dit sobre els llavis, li indicà que no parlés. Anava per aixecar-se, però ella li repenjà les mans a les espatlles com solia fer i després

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

les hi esmunyí cos avall, les entaforà per la trinxa dels pantalons i li va tocar els òrgans genitals que s'enduriren sota la seva caricia breu, car tot seguit les retirà i, com espantada de la seva audàcia, sortí de l'habitació.

Ell estava tan sorprès i se sentia tan humiliat que va quedar-se ben bé cinc minuts immòbil, mirant en Gustave que continuava amb els ulls tancats. Però no devia dormir, o potser va despertar-se un moment mentre la noia s'inclinava al seu damunt, perquè al cap de tres dies, quan ja s'havia refet, li digué :

- Què et va fer, la meva germana ?

En Daniel negà que li hagués fet res i a la fi aconseguí de convencer-lo que ho devia haver somniat tot, que devia tractar-se d'alguna al.lucinació causada per la febre. Poc li hauria costat de creure-ho així a ell mateix si hagués hagut de jutjar pel captenimment posterior de la noia, la qual mai no féu cap al.lusió,amb paraules, mirades o silencis, a la curta escena.

Amb en Gustave en parlaven ben poc, del sexe. Ell només s'interessava pel menjar i per la seva futura carrera de gran periodista que ara el feia devorar les cròniques de tots els diaris que li queien a les mans. De vegades, d'amagat dels seus, composava llargs escrits referits a cose d'actualitat que tenien lloc en indrets llunyans però que l'havien impressionat particularment,com la bomba d'Hiroshima, a la qual dedicà tres pàgines senceres que després va llegir a en Daniel mentre els seus pares creien que estudiaven. Entrava en precisions que a ell l'esbalaïen i semblava dominar un llenguatge tècnic desconcertant, com quan es referia als 2o quilotons de l'artefacte.

- Què són, quilotons ? - va preguntar-li.
- Cada quilotó equival a vint mil tones de TNT.
- I què és la TNT ?
- Un explosiu. Trinitroluen.

De vegades, quan li feia aquestes explicacions, en Daniel l'admirava, però altres cops li semblava còmic i acabava per donar-li una patacada o fins i tot un clatellot. En Gustave, en aquest darrer cas, se'l mirava sorprès.

- Què t'he fet ?
- No res - deia ell -. Tens una cara de pa de ral - afegia en català.
- Una cara de pa de ral ? - repetia l'altre com podia -. Què vol dir ?
- Ho diuen a Catalunya. De pa gros.
- Ah !

No s'enfadava. Tots els Coppée eren de caràcter plàcid, si bé el pare de tant en tant feia algun crit a la botiga, quan li costava de

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

cobrar alguna factura endarrerida. De comptar en sabien molt i fins tenien mesquineses especials, com aquell costum de no pagar cap rebut la primera vegada que els el passaven a cobrament; pel cap baix, tothom havia de fer un parell de viatges.

- Per què, això ? - va preguntar un dia a en Gustave.

El noi sempre ho havia vist així i ho trobava natural.

- Mentrestant els diners donen interessos.

Ell es va quedar bocabadat. Pensaven en tot, els Coppée. Aviat es farien rics. Si és que ja no ho eren. L'avituallament de la ciutat encara no era normal, faltaven moltes coses i es veien botigues encara força buides, però ells sempre tenien de tot i no tot ho venien a tothom. Sovint, el pare i el germà s'absentaven i, com deia en Gustave, anaven a proveir-se; d'altres cops acudien persones estranyes amb les quals el vell tenia llargs parlaments en una mena de recambró que li feia de despatxet; no sempre eren proveidors del mercat negre, però, sinó que de vegades devia tractar-se d'algun agent de l'autoritat, d'inspectors, perquè aleshores l'home feia molt mala cara i tots els altres semblaven tristos com si a la casa hi hagués hagut un difunt.

En Gustave, gràcies a la seva joventut, restava al marge d'aquestes trafiques que certament no ignorava però que no l'interessaven gens. Els dissabtes i diumenges, quan sortien i eren lliures de parlar llargament, el noi li deia :

- A casa sempre hem estat botiguers. El meu avi ja tenia una "charcuterie" a Rouen, d'on som. Encara ens hi queden uns cosins que continuen el negoci. Però a mi això de vendre no m'agrada; és una cosa sense pena ni glòria, la pot fer tothom. I mira que hi guanyes : com que no et falta res, no pares de menjar.

Ell reia :

- I et converteixes en un garri.

- Per això mateix. Un periodista és diferent... Ha de correr, voltar, passar penalitats... Vull dir un bon repòrter internacional.

De vegades baixaven cap al centre de París, se n'anaven al riu o es ficaven en un cinema. Immancablement, pagava en Gustave, perquè ell mai no tenia diners. No era que al noi li'n donessin gaires, a casa seva, però en Gustave de vegades posava mà al calaix i després el seu pare es passava hores i hores fent números perquè els comptes no li acabaven de sortir. Mai no va saber si hi havia conseqüències enutjoses, car aquest era un assumpte al qual el seu amic no es referia.

En Francesc li feia broma d'aquella amistat amb un noi tan gros que, segons ell, a tot arreu cridava l'atenció, però la mare l'aprovava, qui sap si perquè en treia algun profit. Es veu que els Coppée li te-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

nien uns miraments especials tot i que de bona clienta no ho era. Ara, si ell freqüentava en Gustave i s'hi havia fet amic, no era per interès sinó perquè el caràcter del noi li agradava tot i que de vegades li feia rabia que es deixés maltractar pels companys sense defensar-se o que acceptés els seus clatellots sense protesta. Per això sovint l'insultava :

- Ets un no ningú, un carallot !
- I què vols que faci ? Corren més que jo.
- No és qüestió de córrer. Si comences a repartir unes quantes garrotades, amb aquests braços que tens, aviat et vindran a llepar els peus.
- Però jo no vull que ningú em llepi els peus.
- Mira que n'ets, de ruc ! Tot t'ho prens al peu de la lletra.
- Es clar que no ! Ets tu qui no m'entén.
- Ja ho veig : t'agrada que et peguin.
- No em peguen. Perquè de vegades em donin algun cop... Jo em penso que faria el mateix, si veia un altre noi tan gras com jo.

En Daniel havia de riure per força.

- El que has de fer, quan siguis periodista, és no deixar-te caure per cap d'aquests llocs on hi ha antropòfags, perquè un tros de greix com tu si que no se'l deixaven perdre.
- Aleshores no estaré tan gras.
- Es clar, passaràs gana.
- I a més confio en el canvi.
- Quin canvi ?
- Estem creixent, i quan es creix sempre es canvia. L'estirada,saps ?

En Daniel, en veure'l tan ingenu, gairebé s'hi enfadà :

- I els de casa teva què ? No l'han feta, encara, l'estirada ?

El noi reflexionava :

- No és obligatori que m'hi assembli. A Rouen tinc un cosí molt prim.
- Deu estar malalt- va riure en Daniel -. Potser és tísic.
- No s'hauria casat. Perquè és molt més gran que nosaltres i ja té dos fills.
- També tísics ? - féu en Daniel, seriós.
- Si et dic... Tu potser també serviries, per escriure. Dius coses que em fan pensar en aquestes historietes mmmmm còmiques que de vegades llegim.
- T'hauria de fer sortir a tu, perquè tingués gràcia.
- I què ?
- Però que carallot que ets, noi !

Estava convençut que de periodista mai no ho mm arribaria a ser, era massa ingenu. Però aquesta mateixa ingenuitat l'arrossegava cap al

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

noi i li provocava una mena de tendresa que no sentia per ningú més, ni per la mare que de vegades semblava tan desgraciada ni pel pare enganyat que ja feia mesos que els havia deixat definitivament segons creia ell. També li plaia l'interès que en Gustave manifestava per les seves coses, aquella manera d'inquietar-se pel seu futur quan li deia en resposta a un arronçament d'espatlles seu :

- Però alguna cosa o altra deus tenir pensada. Què t'interessa més ?
- No ho sé. Res, em penso.
- Això no pot ser, Aviat hauràs de posar-te a treballar.
- Treballaré - deia ell lacònicament.
- Però de què ?

Es tornava a arronsar d'espatlles, indiferent. En Gustave insistia :

- A la nostra edat ja s'hi ha de començar a pensar,en això. Tothom té la seva vocació.
- Com els escombrariaires ? O els enterramorts ?
- Però tu no vols ser escombrariaire ni enterramorts.
- Qui sap ? -. Després d'un silenci afegía - Potser em faré rodamon. Seré un "clochard".
- Tots són vells ! - objectava en Gustave.
- Esperaré a ser vell, doncs.

Es burlava d'ell mateix, i el seu amic no ho podia entendre.

- Si t'agradés de vendre,potser a la botiga... Acabarem per engrandir el negoci, saps ?
- Fins i tot em podria casar amb la teva germana, ben mirat - bromejava ell.
- Es massa gran. Si no...
- I de tant en tant,quan passessis gana, et podria enviar unes quantes butifarres...

Un altre dia li va dir :

- Escolta, i la fotografia,no t'agrada ?

Sortien del cine, on acabaven de veure una pel.lícula de "cowboys". En Gustave hi era molt afeccionat i, encara que a ell no li agradaven tant, es resignava a veure-les perquè li sabia greu d'imposar les seves preferències,que s'inclinaven per les cintes policiaques, quan l'altre pagava.

- I per què m'ha d'agradar ?
- Es que se m'ha acudit una cosa. Gairebé tots els periodistes internacionals tenen el seu fotògraf. Podríem treballar plegats.
- Jo ja estic bé a París.
- Doncs jo no. Els viatges, noi...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Poc sabia que el viatge, potser l'únic que faria en tota la seva vida, l'esperava com qui diu a la cantonada. Perquè aquella va ser la darrera conversa substanciosa que van tenir. Després ja només es van veure una altra vegada, quan s'acomiadaren.

Aquell vespre, en arribar a casa, van trobar-se que a la porta de la botiga hi havia uns segells posats i els va caldre entrar per la porteta de l'escala que rarament utilitzaven. Dins, hi havia més segells a la porta que comunicava l'habitatge amb l'establiment. La mare i la germana eren assegudes a la taula, plorant, i el germà es passejava d'una banda a l'altra. El pare, pel que va comprendre, havia hagut de sortir a conseqüència de la visita oficial que provocà el tancament del comerç.

Va retirar-se discretament i fins l'endemà passat, per la mare, no va saber que les autoritats havien descobert tota una xarxa de mercat negre que entre altres llocs els menà a l'establiment dels Coppée. No se sabia com, havien evitat la detenció, però ja es parlava de multes fortes i de tota mena de maldecaps. En Gustave va deixar d'acudir a l'acadèmia i ell, donades les circumstancies, no s'atreví a ferli una visita.

No el va veure fins al cap de cinc dies, quan el noi es presentà al pis i li digué que l'endemà al matí se n'anaven tots cap a Rouen, llevat del pare que es quedaria a solucionar alguns afers.

- Ja ens escriurem - féu en acomiadar-se.

Es van escriure deu o dotze cartes en el transcurs de l'any i mig següent, les dues darreres quan en Gustave ja treballava activament a la "charcuterie" dels cosins mentre esperava que la família en pogués obrir una a nom de la mare. Usava un mot encara esperançat :"provisionalment", però quan molts més anys després, aleshores que ja en tenien una vintena, van trobar-se un dia prop de la rue Pigalle i dinaren plegats, en Gustave, que s'havia fet molt alt, era tan gros i lluent com sempre i, en referir-se passatgeament als seus somnis d'antany, va dir amb un arronsament d'espatlles despectiu :

- Coses de criatura...

En deixar-lo a l'estació que el tornaria a Rouen i a la "charcuterie", en Daniel va tancar-se a la seva habitació i,a soles, s'emborratxà.

El vell va dir-li que podia anar a casa seva, on els sobrava un dormitori, però ell preferí esperar-lo perquè no sabia com podia ésser la seva dona ni l'acollida que li faria, de manera que ja era molt tard

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

quan s'hi presentaren tots dos. La casa era molt atrotinada, com totes les cases on havia viscut fins aleshores i la dona resultà una person una mica gemegaire que, més endavant, el va prendre per mig confident de les seves malures, abundants i mal definides com amb el temps havia d'observar que s'esdevenia amb moltes dones que no tenien fills i començaven a posar anys.

A en Justin Guillaume, que no era tan vell com semblava, posat que encara no tenia la cinquantena, l'havia conegut quan tots dos treballaven al bar de la Jacqueline Hammar, on llur relació fou més aviat convencional. Era un home tranquil que no s'irritava per res i que no semblava aprovar les seves relacions amb la mestressa tot i que aleshores no s'hi va referir mai d'una manera explícita. Li desagradaven els embolics i ara, quan li va dir que havia trencat amb la dona, assegurà que havia fet ben fet. Ja feia vuit o nou mesos que deixà l'establiment i treballava en un local de prop de la Cité Universitaire, on es van veure per casualitat. Quan va dir-li que de moment no tenia ni diners ni feina, li contestà :

- No deurà pas durar sempre, oi ?

- No; ja tinc una cosa en perspectiva.

Però no era veritat, no tenia res. Des de sis setmanes enrera que vagarejava, una mica indiferent, una mica desconcertat, despenent els pocs francs que li quedaven en deixar madame Hammar. Darrerament, l'havien tret de l'habitació que ocupava a la rue Chevalier i la nit abans d'ensopegar-se amb en Justin havia pogut dormir a cobert gràcies a una dona borratxa que se l'endugué a l'hotel. Ja sabia que aquesta mena d'existència no el menaria enlloc, però durant les primeres setmanes de la seva estada a casa dels Guillaume no va prendre cap iniciativa per sortir-se'n tot i que al mateix temps li feia una mica de vergonya menjar el pa de la caritat. Perquè d'això es tractava.

- Tu estàs passant per una crisi - li va dir l'home en adonar-se de la seva abúlia.

Ell va assentir distrtament.

- Són coses de l'adolescència - proseguí el cambrer -. Quants anys tens, ara ?

- Divuit.

- Divuit... Es clar, en aquesta edat s'és molt impressionable, i amb això de la mort de la teva mare i l'embolic del teu pare...

En trobar-se havia pretès que deixà casa perque l'home hi havia dut una altra dona, cosa que naturalment el ferí, i en Guillaume ho va comprendre perquè a ell, digué, li hauria passat el mateix si s'hagués trobat en el seu cas.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- De tota manera, t'hi has de sobreposar. Ja sé que és molt trist i amarg això de trobar-se sol, jo mateix he passat per aquesta experiència, si bé en circumstàncies diferents, però ara ja tens uns amics. Aquí pots quedar-t'hi tot el temps que et convingui, però has de treballar. El treball distreu. Fins ara - va mig riure - és el millor remei que s'ha descobert contra els maldecaps i els disgustos. I busca't una noia, una noieta de la teva edat, no una dona com la Jacqueline. Això també t'ha fet mal.

- No...

-Es clar que sí. La conec bé, he treballat dos anys al seu establiment i sé com és. Abans de tu n'hi ha hagut d'altres, sempre vol algú jove al costat, li agrada de pervertir. No voldria que t'ho prenguessis malament, però a la teva edat una dona com la Jacqueline enlluerna, obsessiona... Oi que t'ha passat una mica ? Sigues franc.

- Potser sí.

- Es comprèn. Físicament encara s'aguanta bé, té el prestigi d'una maduresa ben conservada i de l'experiència. Es natural que faci il.lusió quan es tenen poc anys... i fins i tot quan ja se'n tenen més - va riure -. Però després es paga. Fes el que et dic - insistí -, busca't una noia com tu, treballa, i ja veuràs com tot s'anirà arranjant.

Però no s'arranjava. Va aconseguir feina en un bar de la rue d'Aboukir, però l'amo era exigent i només hi féu una estada de vuit dies perquè l'home pretengué que no tenia prou mirament amb els clients i que sempre semblava distret. Aquella mateixa nit va conèixer dues angleses madures que havien llogat un xalet a Clichy i, després de beure i de ballar pels cabarets de Montmartre fins a altes hores de la matinada, va acompanyar-les-hi amb un altre xicot que arreplegaren en el trancurs de la vetllada. De tota manera, pel camí hi van haver discusions per alguna cosa que no va acabar d'entendre perquè estava mig endormiscat i al final es trobà a soles amb les dues dones. Una d'elles era una rossa molt provocativa i des de bon començament que tenia ganes de jeure-hi, però quan va comprendre que totes dues esperaven el mateix es va espantar una mica i, per sortir-se del pas, els exigí diners Amb gran sorpresa seva li donaren mil francs i l'endemà, en despertar-se, va trobar-ne dos mil més als portamonedes que s'havien quedat sobre una cadira. Com que elles encara dormien, se n'apoderà.

Durant dues setmanes més va pretendre que continuava treballant a la rue d'Aboukir, però aleshores, una tarda que havia anat a veure una germana seva que vivia per aquella banda,, en Justin hi entrà i descobrí que l'havien acomiadat.

- No està bé, Daniel - li va dir a la nit -. Diu que no hi posaves in-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

terès...

- No trobaven mai res ben fet - s'excusà ell.

- No ho sé... I després ja no has buscat enlloc més.

- No.

- Però tens diners...

- Vaig guanyar uns milers de francs al poker - explicà, però aleshores va enfadar-se -. I ben mirat què n'heu de fer ? Us he pagat el que us devia de pensió, oi ?

- Sí.

- Doncs el restant és assumpte meu.

L'home s'aixecà.

- Bert cert - digué, dolgut, i va allunyar-se cap al dormitori. La seva dona era a la cuina i potser no ho havia sentit; en tot cas, no hi va fer comentaris quan li donà la bona nit.

L'endemà va sortir de casa de bon matí i no tornà fins a la nit, quan ja eren a dormir, perquè aquella setmana l'home tenia el primer servei de dia, de vuit a quatre. Durant uns quants dies procurà d'evitar-lo i àdhuc començà a dir-se que faria bé de canviar de casa abans no el traguessin en acabar-se el mes que tenia pagat, però dissabte, quan es van veure, en Justin, com si no hagués passat res, li digué :

- Ahir vaig parlar amb un amic meu que té un bar prop de la Gare Montparnasse... Li falta un cambrer de taulell.

Ell es va quedar callat.

- Si t'interessa, ja ho saps.

Ell continuava callat, perquè se li havia fet una mena de nus a la gorja, però després alça el cap.

- Per què ho feu ? - preguntà.

-Què, faig ?

- Això de voler ajudar-me. No veieu que no sóc bo per a res ?

- Potser no - digué l'home, immutable com sempre.

- Doncs ?

- A la teva edat es pot canviar. Jo bé hi confio. Ara, si ningú no fa res, no que no canviaràs.

Ell brandà la testa.

- Vós no escarmenteu !

- Ho dius per la teva sortida de l'altre dia ? Et senties culpable i per això vas contestar com vas contestar. Em penso que és un bon senyal.

- Un altre m'hauria engegat a la merda.

- I després se n'hauria penedit.

- Potser no.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Potser no - concedí en Justin, i tots dos van riure. Després afegí - T'interessa, això que t'he dit ?

- Ho puc provar. Li heu parlat de mi, al vostre amic ?

- No he dit res. Podem anar-hi tots dos, si vols.

Hi van anar aquell mateix vespre i l'endemà en Daniel ja era darrera el taulell de "Le Prunier", un local modest, amb quatre taules al fons i un bar llarg on senyorejava en Grousset, l'amo. Treballava de nit, fins que tancaven, i aleshores se'n tornava a casa a peu. S'aixecava tard, quan l'Anne, la dona d'en Guillemot, ja havia tornat de la plaça, i algunes tardes se n'anava al cine, de vegades amb el matrimoni que hi era molt afeccionat. Sovint, en Justin preguntava :

- Va bé, això ?

I ell contestava :

- Va bé.

En Grousset, potser posat en antecedents pel seu amic, al Pradera amb cordialitat i rarament s'impacientava ni quan ell tenia dies emmurriats i es mostrava adust amb la clientela habitual. La feina, doncs, li era tolerable.

Va ser per aquell temps que la vella s'anà acostumant a contar-li les seves malures reals o imaginàries que ell escoltava amb resignació i sense fer-li prguntes perque no s'estengués més, però a despit d'aquestes intimitats llur relació era en el fons superficial, mentre la que tenia amb el seu marit s'aprofundia cada dia més, a mesura que el noi s'adonava que l'amistat d'en Justin era totalment desinteressada. De primer s'havia mig imaginat que delegava en ell la mena d'afecte que hauria tingut pel seu fill si la dona li n'hagués donat un, però aviat el va conèixer prou per comprendre que era un individu totalmant mancat d'egoisme i que no esperava res a canvi dels favors que feia. Era la primera i darrera persona amb un instint natural de solidaritat humana que en Daniel coneixia. Un dia li ho va dir :

- De gent com vós, no en corren.

- Què tinc de particular ? - es mig estranya en Justin.

No li ho va saber explicar gaire bé, però l'home el devia entendre, perque a la fi declarà :

- No has pensat mai que ens hem de morir i que, preu per preu, més val que ens donem un cop de mà mentre som aquí ?

Però ell potser era massa jove per capir la possible saviesa d'aquests mots, i per això es posà a riure. La vida li semblava una mena de selva, un campi qui pugui que en aquell moment ja el tornava a desviar dàl que probablement en Justin m'hauria dit el camí recte, car feia uns dies que havia començat a trafiquejar amb les begudes a "in-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

tervenir" la caixa.

Ho feia prou discretament perque la cosa durés, però en Grousset tampoc no badava i un vespre el va sorprendre.

- Què he de fer, ara ? - va preguntar -. Cridar la policia ?

- Vós mateix - féu ell, encarcaradament, gairebé desafiador.

Però a l'home li agradaven poc les molèsties i acaba per allargar el braç en direcció a la porta :

- Fot el camp i que no et torni a veure per aquí.

En sortir al carrer, va descobrir que li seria difícil déncararse amb en Justin i,durant dos dies, no es presentá per la casa. Hi tornà la tercera tarda, en una hora que sabia que ell era al bar, i recollí les seves poques possessions sota l'esguard de l'Anne que no devia saber res i es mostrava estranyada.

- M'ha sortit una feina a Lyon, una cosa ben pagada - va dir-li ell.

- I te n'has d'anar ara mateix ?

- Sí, d'aquí a una hora.

- Li sabrà greu -digué la dona -. Passa a dir-li adéu.

- Es clar - va assegurar-li.

No va passar-hi, naturalment, i durant mesos sencers evità de deixar-se caure pels encontorns de l'establiment on treballava. I quan més endavant el va veure, des d'un taxi, s'arraulí ben arraulit en un racó perque al capdavall, davant seu, s'hauria avergonyit de la vella que duia al costat i li acariciava la mà amb un gest posessiu.

Jack Morgan era un amic de la família,però no el vas conèixer fins l'any 1957, quan ja duies dos anys a Nordamèrica i el xicot tornà de Califòrnia, on havia representat una firma de maquinària de la construcció que ara el traslladava a les seves oficines centrals. El seu pare, ja difunt, havia estat un associat i després un competidor del pare de la Goldy i la noia i ell havien assistit a la mateixa universitat. Es tractaven amb la franquesa de persones que han superat victoriosament els trencacolls del "necking" i del "petting" als quals estaves segur que devien haver-se lliurat sovint quan eren estudiants i de vegades reien de bromes antigues o evocaven noms de nois i noies que havien perdut de vista. Però tu no t'engelosies. De fet, en Jack era un xicot que t'agradava i vau simpatitzar de seguida. Les oficines de la seva companyia eren al carrer Cinquanta-sis, prop de Central Park, a dos blocs i mig del despatx de l'empresa Cuylers, el negoci del sogre on treballaves. En sortir solíeu trobar-vos al "Demetrios" i bevíeu una copa o dues i, sovint, quan ni l'un ni l'altre no teníeu cap compromís professional,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

dinàveu en un localet de la Setena Avinguda, on servien uns steaks gruixuts i tendres que et feien pensar en quan treballaves a "La patte d'oie".

Algunes nits, amb la Goldy i la Ellen, la seva dona, assistíeu als espectacles de Broadway o passàveu una estona en algun cabaret més o menys de moda si no estàveu invitats a cap reunió. La Goldy i ell tenien molts amics comuns i, per tant, coincidíeu ben sovint. A casa dels Whortley, dels McCarthy, dels Compton que eren veins vostres, dels Browns, dels Maples... Es clar, això us obligava també a celebrar festes que la Goldy preparava amb una meticulositat una mica ridícula, empenyuda per un afany competitiu que en aquell moment ja t'havies adonat que jugava en tots els nivells de la vida americana. Sempre es tractava de superar els altres en eficàcia, en organització, en begudes, en entrepans. La noia, nada en aquell ambient, s'hi trobava com el peix a l'aigua, però tu mai no vas acabar d'avenir-t'hi i et cansaven les converses falsament enginyoses, els flirts inconseqüents, les discusions sobre cotxes, els intercanvis d'informació comercial, els tòpics polítics i les queixes a propòsit dels impostos. Conseqüentment, bevies més que no era de raó i de vegades, després, tenies escenes amb la Goldy que et trobava poc sociable, massa adust.

Tot això, curiosament, t'atansà més a en Jack, una mica insegur d'ell mateix per motius ben diferents i que et revelà més endavant, quan la gent ja començaven a dir que éreu inseparables. Tenia dificultats amb la dona i es preguntava si en el fons no era un homosexual que s'ignorava.

- Però per què ? - vas admirar-te aquella tarda que se't confià en un moment d'autocommiseració. Es comprenia que volia descarregar-se amb algú i potser et va escollir més perquè eres un europeu que per l'amistat que ja us unia.

- Les coses no van com cal - digué -. No aconsegueixo d'excitar-la i em penso que la culpa és meva.

- Què t'ho fa creure ? - preguntares en veure que callava.

- L'estimo molt - confessà -, però quan la veig al llit, nua, no sé que em passa... Voldria entretenir-m'hi, saps ? i no puc. D'una manera o altra, per engrescat que estigui, sento que si no ho faig de seguida ja no ho podré fer.

- I amb les altres també et passa ?

- Quines altres?- es va estranyar en Jack -. No n'hi ha cap més.

- Vull dir abans - vas rectificar -, de solter. Et passava ?

- Bé... - va envermellir, però era un xicot franc i acabà per dir-ho quan tu ja ho havies endevinat -. Mai no havia tingut una experiència

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

completa... Ja saps com van les coses, elles tenen por de quedar embarassades, us toquegeu i al capdavall res.

Tu no ho veies així, havies llegit ja estadístiques sobre el nombre d'avortaments i de naixences ~~[illegible]~~ il.legitimes, però vas limitar-te a insinuar :

- Hi ha professionals...

- Les professionals ? No - va dir -. No. Sempre m'han fet por les malalries venèries.

- Però tot això no és suficient per creure que tens inclinacions homosexuals. O és que t'interessen els homes ?

- No, Que jo sàpiga, no. Em sembla que m'agraden les dones. Però què podria ser, si no ?

A tu et semblava que ja havies vist clar el problema i vas deixar anar una sola paraula :

- Inexperiència.

- Vols dir ?

- Sí. Et deus impressionar.

- Després de dos anys de casats ? - s'admirà ell.

Tu, naturalment, pensaves en una altra cosa.

- I ella era com tu?- vas preguntar-li. Quan et va mirar incomprensiu, afegires - Vull dir si... si tampoc no havia anat amb ningú.

Et costava de fer aquestes preguntes que a la terra dón venies haurien estat considerades com una mena d'insult per qualsevol marit, però aquí tot era diferent, a la virginitat no se li donava el mateix valor i de vegades fins i tot espantava una mica. Eren molts que preferien noies que ja havien tingut altres experiencies amoroses.

- Havia festejat vuit mesos amb un noi de Miami i, és clar... També havia anat amb un cosí seu, de més jovenets. Es una noia honesta - aclarí - i va voler confessar-m'ho abans que ens prometéssim.

Tu vas reflexionar :

- Deu ser això, doncs. La seva experiència et cohibeix una mica, inconscientment potser tens por de no quedar tan bé com aquests altres... Vull dir que saps, que has sabut des del primer dia que ella et podia jutjar, que disposava de termes de comparació... Te n'adones ? No té res a veure amb l'homosexualitat, això. No sé com se't pot haver acudit

- Bé, és que... Es clar que hi pot haver alguna cosa d'això, no dic que no.

Vas comprendre que es reservava ~~[illegible]~~ algun detall, quelcom que devia semblar-li massa vergonyós o humiliant per dir-ho, però en aquell moment ja us tenieu prou confiança perquè t'atrevissis a preguntar :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Hi ha alguna cosa més, oi ?

Ell assentí amb el cap, lentament, feixugament.

- Sí. Ho trobaràs lleig... Només m'engresco de veritat quan... quan.. quan no ho fem com s'ha de fer. Vull dir per vies no naturals - aclarí púdicament.

Devia ser això que et va fer treballar la imaginació. Ella era bonica i ben feta, però no pas més que la dona d'en Compton, per exemple, si bé tenia una mirada llangorosa i vagament insinuant que ja t'havia cridat l'atenció i que per altra part potser no s'avenia gaire amb el seu capteniment, ja que a diferencia de les altres casades joves, no es permetia mai cap mena de llibertat amb els amics ni era afeccionada a flirtejar. En el fons, era reservada i potser una mica orgullosa, si bé això darrer era una falsa impressió que aviat vas poder desmentir.

De primer vas passar unes quantes setmanes observant-la amb més interès que de costum mentre en Jack, ara que ja havia començat, continuava discutint els seus problemes amb tu. Aviat vas saber tantes coses de la seva vida sexual com de la teva. I fins li donares consells, potser no sempre encertats o prou honestos, perquè entre altres coses li vas suggerir la necessitat de tenir alguna experiència extraconjugal que us permetria d'examinar més bé els seus conflictes confrontant el seu capteniment amb una i altra dona. En el fons anaves de bona fe i no et proposaves pas allunyar-lo d'ella ni cercar una excusa a les teves intencions. De fet, encara no existien. Va caldre que entressis a aquella botiga de la Cinquena Avinguda a l'aparador de la qual havies vist una americana de xeviot que t'agradava i que t'ensopeguessis amb ella que comprava unes corbates. Potser tampoc no hauria passat res si en Jack hagués estat a Nova York, però el seu càrrec a la firma de maquinària l'obligava a desplaçar-se de tard en tard i aquell dia era a Boston, on la casa tenia una sucursal.

Al xicot no li agradava de viatjar en tren i s'havia endut el cotxe com solia fer. Com que només en tenien un i l'Ellen havia baixat a Manhattan amb el metro, era més que natural que t'oferissis a acompanyar-la amb el Chevrolet que vas estrenar dues setmanes enrera.

- Oh, no et molestis ! - va dir ella -. La Goldy ja et deu esperar.

- No. Sovint m'entretinc.

De tota manera vas telefonar, però quan ja eres a l'aparell no vas ni citar l'Ellen, sinó que vas fer :

- Goldy ? Vindré tard, avui. M'he trobat amb un client i, com que es veu que té la dona fora, se sent solitari. No m'he pogut negar a sopar amb ell. Ja te'n fas càrrec...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

La Goldy se'n feia càrrec, al capdavall estava acostumada a aquestes situacions perquè el seu pare feia molts anys que tenia negoci. Només va dir :

- Fes bondat.

- Naturalment.

L'Ellen t'esperava a la porta, amb el paquetet de les corbates, i no es va nagar a acompanyar-te a beure un combinat. Vau parlar breument del Spunik que els russos havien enviat a l'espai dues setmanes enrera i d'una comèdia musical que ella havia vist i que tu tenies la intenció de veure, i mentre parlàveu, t'anava mirant amb aquells ulls que no sabies com acabar de definir. Després la vas fer riure contant-li els embolics d'un client que aprofitava l'absència de la seva muller per fer renovar el pis i que, en telefonar-li ella que tornava abans de la data prevista, insistí tant perquè canvies d'opinió que la dona començà a desconfiar i a la fi llogà un detectiu. Era una història inverosimil, però autèntica, tot i que la noia no se l'acaba de creure. En aquell moment ja l'havies persuadida que un segon combinat no us faria cap mal i ella es mostrava una mica més expansiva que de costum. Quan vas reposar una mà damunt la seva, no la retirà fins que vas afegir en un to insinuant :

- Ellen...

Aleshores va sacsejar el cap, com si negués per endavant una possible exigència teva, i et va dir que ja era hora d'anar-se'n.

- Tan malament estàs, amb mi ? - li vas preguntar.

- No - digué ella -. Gens.

- Perquè a mi m'agrada d'estar amb tu, saps ? Feia temps que en tenia ganes.

- Ja ho sé - féu ella senzillament - . Sempre em mires. Per què ?

No havies previst aquesta mena de respostes i gairebé et vas desconcertar.

- No ho sé... Ets una mica misterios i em sembla que no ets feliç...

- Quina idea ! - protestà ella.

- Hi ha molta gent que no ho són. Tampoc no ho sóc jo.

- La Goldy és una bona noia.

- I a tu et sembla que amb això n'hi ha prou per ser feliç ?

- No, evidentment.

- Ser feliç és molt difícil - vas proseguir tu -, com tot allò que no depén solament de nosaltres mateixos. Jo no ho he estat mai, ni de petit, i això m'ha anat donant una espècie de sisè sentit que em permet de veure quan els altres es troben en el meu cas. El que no sé mai és què volen. Ni el que vull jo. Tu què vols, Ellen ?

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Res - contestà ella.
- Et molesta que et parli així ?
- No. Més val que ens n'anem, Danny.
- Molt bé - vas accedir, però després, quan ja éreu al cotxe, li vas preguntar - De què tens por, Ellen ?
- Por ? - va riure ella -. De que he de tenir por ?
- Potser de tu mateixa. Jo en tinc de mi, en aquests moments. De tu i de mi.

Ella no va contestar i, en mirar-la, desvià l'esguard.

- No busco una aventura - vas mentir -. Tu et deus imaginar que, a la meva manera, t'estic fent proposicions.
- No sé... Ets molt diferent dels altres.
- Potser per una cosa. No te la volia dir, però al capdavall tens dret a saber-la.
- Dret ?
- Sí, perquè t'afecta. T'estimo, Ellen - vas afegir, i ella ofegà una barreja de sòspir i d'exclamació, però tu vas continuar mirant davant teu -. T'ho dic amb un volant entre les mans, sense mirar-te i amb el cotxe en marxa perquè, si vols, ho puguis oblidar. Potser fins i tot voldria que no em creguessis, que et posessis a riure com d'una broma, però això no canvia res.

Ella continuà callant, estranyament immòbil. Tu proseguires :

- T'he dit que no eres feliç i, com que t'estimo , he de creure que jo te'n podria fer. Però no n'estic segur, no estic segur de res, i això em fa tenir por. Quan ofereixes el millor de tu mateix i alhora et dius : i si no n'hi ha prou ? per força has de tenir por. Perque, què ofereixes, al capdavall ? Una limitació, la teva limitació... M'entens, Ellen ?
- Sí - mormolà ella.
- Estàs sorpresa - vas proseguir -. No de que t'estimi, perque això ja ho devies haver endevinat, sinó d'aquesta mena de renúncia a tu que faig abans que em contestis que no, que la meva amor no t'interessa... Però potser no saps que jo sé que l'amor fa mal... - Vas mirar-la i repetires - Fa mal, Ellen.

Ella tenia un petit somris estrany a la comissura dels llavis, un somriure entre adolorit i burleta, i els ulls ja no eren llangorosos ni insinuants, sinó lleugerament tèrbols. No ho vas acabar d'entendre i potser per això, en arribar davant de casa seva, et vas inclinar endavant, obrires la porta del cotxe i esperares sense moure't del volant

Ella va saltar a la vorera i tu, des de dins, tornares a tancar la porta. Aleshores es girà :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- No entres ?

- Per què ? - vas fer.

L'Ellen va llambregar-te encara i, sense contestar, travessà la vorera fins a la tanca del jardinet que precedia la torreta. Vas aturar el motor del cotxe i, sense pressa, saltares pel costat del carrer. En fer la volta, vas veure que t'esperava al cancell, girada.

Vas seguir-la cap a la saleta i fins al dormitori, encara desconcertat. Ella ajustà la porta i en tombar-se et bufeteja dues vegades, fort; després, precipitadament, es va treure l'abric i començà a descordar-se la roba.

Vas jugar-hi potser vint minut abans de penetrar-la i ella se t'arrapava com enfollida, però tu semblava que mai no en tenies prou, que et delies pel seu sofriment i pel teu, car rarament t'havies sentit tan excitat. I després, encara, quan ja reposaves dintre seu, vas preguntar :

- Per què ?

Ella, que s'havia quedat subtadament immòbil, et va entendre de seguida i digué :

- Ets un poca-vergonya !

I aleshores, com alliberats d'un pes, us vau estimar.

Va durar uns quants mesos, fins aquell final de setmana que vau sortir tots quatre, ella,tu, la Goldy i en Jack, i us aturàreu a fer nit en un motel. Quan elles es retiraren a dormir, vosaltres encara us vau quedar a fer la darrera copa que no fou la darrera perquè en vau beure tres més. Però no estaves borratxo quan vas proposar-li :

- Per què no dorms amb la Goldy, avui ?

Ell, que resistia més malament que tu, gairebé s'asserenà.

- La Goldy ?

- Naturalment. Sempre et dic que has d'anar amb una altra dona...

No s'hi havia decidit mai tot i que la seva situació matrimonial continuava com abans, o potser era més insatisfactòria que mai, car l'Ellen no es mostrava tan submissa als seus capricis. Però era un caga dubtes i, si bé sovint et deia :

- Sí que ho he de fer... - després s'hi repensava, es cercava excuses per justificar les seves dilacions, tornava a parlar de la seva por als contagis tot i que sabia perfectament que les malalties venèries ja feia anys que no eren cap problema...

Ara et mirava amb els ulls vidriosos i entenebrits i repetia :

- Però amb la Goldy ?

- Sí.

- I a tu no et fa res ?

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Som amics, oi ?
- Això sí.
- I ella també és amiga teva, t'espera...
- M'espera ? - balbucejà -. La Goldy m'espera ?
- Sí. Li ho he contat tot i també et vol ajudar. Però no li diguis que ho saps, li he promès que no te'n parlaria. Tu no has de dir res, et fiques al llit sense obrir el llum, com si fos jo... no entens ?
- Sí, com si fos tu.
- Exactament. Elles tenen el seu pudor, saps ?
- Sí, sí, és clar. I tu què faràs ?
- No et preocupis, hi ha altres cabines.

Ell va riure i prova de fer-te l'ullet.

- N'has vist alguna, eh ?
- Xit ! - vas fer tu amb un dit davant els llavis -. Tu no saps res. Muts i cecs.
- Muts i cecs - repetí.

Vas acompanyar-lo fins a la porta, però aleshores es repensà i vas haver d'endur-te'l sota els arbres del pati perquè no despertés la Goldy mentre et deia que ell no la podia fer, una cosa com aquella.

- Es enganyar un amic.
- No enganyes ningú. No és com si ho fessis d'amagat. Ho sabem tots dos, ella i jo. O potser és que no t'agradava la Goldy ?

Li agradava, i es posà a explicar-te que una vegada, quan estudiaven, van anar a banyar-se despullats però que no feren res.

- T'ho juro, Danny, res.
-Si et crec, home ! Apa, no la facis esperar. Ja es deu haver adormit i tot, desperta-la amb miraments. I sense dir res, sobretot això.

A la fi el vas tornar a convèncer i aconseguires de fer-lo entrar a la cabina. Vas quedar-te una estona fora, escoltant i preguntant-te per què ho feies, tot allò. Però en el fons ho sabies perfectament bé. Seria una excusa perfecta per separar-te de la Goldy.

Quan vas ficar-te a la cabina del costat, l'Ellen, que tenia el son lleuger, es despertà.

- Jack?- va dir.

Quan la besares, però, va adonar-se que eres tu i s'espantà.

- Què fas ? On és, en Jack ?
- Dorm amb la Goldy.

No s'ho creia. Va encendre el llum i vas haver de donar-li tota una sèrie d'explicacions.

- Ets un poca-vergonya - digué ella com tantes altres vegades.

Però després es va deixar estimar, apassionada com de costum, i et

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

preguntà :

- Voldràs que el deixi i que vingui amb tu ?

- No - vas dir -. En Jack és un amic i t'estima.

I vas esperar que es fes de dia i que la Goldy s'adonés que no havia dormit amb tu.

El xicot estava begut i quan vaig dir-li que havia de tancar va enfadar-se i em tractà de fill de puta.

- Un moment - vaig fer, i amb una mà vaig agafar-lo per la corbata, des de darrera el taulell, però no em podia decidir a pegar un borratxo i vaig tornar a obrir el puny. Ell va caure sobre el tamboret, rellisca i uns segons després era assegut a terra.

Vaig córrer cap a l'altra banda, on feia tot d'esforços per aixecar-se, i en agafar-lo pel braç escopí :

- Malparit !

Ni se'm va acudir de sentir-me ofès, perquè no havia dit en la meva llengua. Dues hores abans, quan entrà a bar, vaig veure que d'americà no ho era; tenia un tipus llatí i parlava un anglès lent i no gaire intel.ligible, però mai no m'hauria imaginat que fos un compatriota.

- Català ? - vaig fer.

Ell tornà a insultar-me, sense adonar-se que ja no li parlava en anglès, però eren uns insults sense convenciment perquè prou li costava d'aguantar-se dret. Sense fer cas de les seves protestes ni dels seus puerils intents d'agressió , vaig dur-lo cap una taula i l'hi vaig asseure. Ell colpejà la fusta amb les mans.

- Whisky - féu.

L'altre client que havia assistit a tota l'escena sense moure's del tamboret, va deixar una moneda sobre el taulell i, per primer cop, obrí la boca :

- Us donarà feina.

Després s'allunyà cap a la porta, on coincidí amb en Lennon que, com cada dia en aquella hora, acudia a passar comptes. El xicot insistí

- Whisky...

Torçava el coll i reposà el cap entre els braços. En Lennon se'l va mirar amb una mica de fastic i m'interrogà amb lesguard. Jo vaig arronsar-me d'espatlles.

- No s'aguanta dret.

- Crida un taxi o fot-lo al carrer.

Però jo vaig tornar a inclinar-me al seu damunt i vaig aconseguir

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

de treure-li la cartera de la butxaca sense que protestés; semblava haver-se adormit. Entre els papers vaig trobar una adreça que correspo-nia a Riverdale i vaig dir :

- L'acompanyaré. Es un català.

Una vegada havia intentat d'explicar-li qui eren els catalans, però en Lennon m'escoltà amb l'orella distreta, com ara, car només féu:

-Tu mateix ~~9~~ i s'atansà a la caixa.

Jo vaig agafar el telèfon, vaig demanar un taxi i aleshores el vaig seguir darrera el taulell, on ell ja havia obert el calaix de la registradora. Al cap de deu minuts va entrar un home alt i de complexió robusta que va preguntar :

- Qui és, el client ?

Vaig assenyar-lo amb un gest.

- Potser m'haureu d'ajudar.

No devien agradar-li els borratxos, perquè féu una ganyota i es gratà el cap, però s'estalvià d'haver d'intervenir-hi i va limitar-se a obrir-nos la porta quan mig arrossegava el xicot cap a fora. L'havia sacsejat una mica, i ara s'havia despertat sense recordar-se que encara tenia ganes de beure; se'n recordà de nou quan ja érem a tocar del cotxe i mormolà la paraula "whisky" amb la veu pastosa, però jo el vaig mmmmmh empènyer cap dins i, en asseure'm al seu costat, ja roncava dèbilment. No em donaria tanta feina com havia temut.

Me'n va donar una mica en desembarcar davant la casa on em pensava que vivia i, sobretot, en pujar les escales de l'apartament al qual no em va caldre trucar perquè algú havia deixat la porta del carrer oberta De tota manera, ell era primet i més aviat baix i, amb paciència, me'n vaig sortir.

Per dissort ens havíem equivocat d'adreça i la dona que ens obrí la porta del piset declarà que no el coneixia de res. Era una xicota malcarada, potser perquè l'havia tret del llit en aquella hora, i em costà Deu i ajuda de convencer-la que cridés un taxi des del seu telèfon. Em penso que a la fi va accedir-hi perquè era l'única manera de desfer-se de nosaltres. Mentre esperàvem, vaig poder saber que tot just feia sis dies que ocupava l'apartament i que li semblava que al llogater anterior l'havien hagut de treure perquè no pagava.

El taxista que ara acudí era molt diferent de l'altre i va ajudar-me a carregar-lo i a descarregar-lo quan arribàrem a casa. Fins i tot va aconsellar-me un parell de fórmules bones per la borratxera, sense imaginar-me que en aquest ram m'ho sabia tot. El noi, però, ara d'havia adormit per de bo i em va semblar que era preferible deixar-lo tranquil. L'home, que en aquell moment ja havia rebut una bona propina, m'ajudà a

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

despullar-lo i entre tots dos l'instal.larem en un sofà una mica curt i estret contra el qual vaig acular una taula i una cadira perquè no caigués.

L'endemà va despertar-me el soroll de la dutxa i vaig incorporar-me d'un salt; m'havia oblidat d'ell. En recordar-me'n, vaig saltar del llit i vaig fer cafè i unes torrades tot i que de gana ja sabia que no en tindria. Però en sortir del bany, en calçotets i samarreta, feia bona cara i semblava recuperat.

- 'S freda - digué -. He vist que la calenta no funciona.

M'havia parlat en anglès, naturalment, i jo vaig contestar-li en la nostra parla :

- Des que sóc aquí, no ha funcionat mai.

- Ah ! - Posava una cara tan còmica que vaig esclafir la rialla -. Un català ! - digué, i va allargar-me la mà.

- Sort en vas tenir, anit.

- Em vaig emborratxar com un porc, oi ?

- I tant ! Tu ho has dit.

Va passar-se la mà pel front i s'assegué.

- On em vas trobar ?

- Em vas trobar tu a mi. Treballo en un bar.

Vaig servir-li cafè mentre ens explicàvem. L'any anterior havia acabat la carrera d'enginyer i ara feia unes pràctiques a Chicago abans de tornar a Barcelona, on ja l'esperava una col.locació a la casa Riviere si es decidia a entrar-hi. Poc després de la seva arribada es va enredar amb una noia, la va deixar prenyada i ahir a la tarda havien acudit tots dos a una casa on li cobraren cinc-cents dòlars per un avortament. La cosa havia estat tan sòrdida que, en deixar-la, decidí que s'emborratxaria.

Ara, en recordar-ho, va precipitar-se al telèfon i el vaig sentir parlar durant deu minuts abans de tornar a la cuina. Després féu :

- Està bé.

Jo no entenia d'on havia tret els cinc-cents dòlars de la intervenció si s'havia deixat expulsar de l'apartament per falta de diners, però aleshores resultà que ja feia dos mesos que no hi vivia, de manera que el llogater fòragitat devia ésser el qui s'hi instal.là en anar-se'n ell.

- Ara vinc a Morton Grove - va dir-me.

L'hi vaig acompanyar en havent dinat, abans d'entrar a la feina, i al cap de dos dies vaig conèixer la noia, la Sheila, una xicota de vint i vint-i-un anys, rosseta i de cara dolça, que ja semblava totalment refeta de l'operació.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Penso endur-me-la - em digué -. Ens casarem.

Ni un sol moment no li havia passat pel cap de quedar-se a Amèrica i, quan vaig començar a fer-li objeccions sobre el règim franquista, em contestà ;

- I on et penses que s'ha de fer, la feina ? Aquí o a casa ?

A la peninsula, i sobretot a Catalunya, les coses es movien, però era per obra de la gent que vivien al país, no dels exiliats que, segons ell, havien perdut el temps en baralles i declaracions que no menaven enlloc. Després rectificà :

- *No dic que no s'hagi fet res d'útil. Per exemple, sempre s'ha procurat airejar el nostre problema davant els organismes internacionals com la ONU i la UNESCO, i això està bé, és convenient, cal que no els deixem oblidar que existim. Però tot plegat no servir ia de res si perdíem la consciència de nosaltres mateixos i, perquè no es perdi, hem de treballar a casa, entre els indiferents, els despistats, els esporugits... tots aquells que després de tants anys de despersonalització ja no saben qui són ni que volen. No et pensis pas que es pot recobrar per obra de fora, la llibertat. Ens k'hem de guanyar nosaltres mateixos, a dins, amb esforç...*

Li agradava una mica de discursejar i quan començava era capaç de passar-se hores senceres explicant la seva visió de les coses. M'assegurava que era la de gairebé tots els catalans conscients i mirà de convencer-me que tornés a Catalunya.

- No sé que et deuen haver dit - féu una tarda -, però estic segur que podries entrar sense cap dificultat i, no cal dir-ho, sense por de represàlies. Quan te'n vas anar eres una criatura. No et pensis que siguin tan estúpids... Durant els darrers anys han tornat molt exiliats que havien pres part en la guerra civil, en conec alguns, i ningú no els ha molestat. Es clar que hi ha excepcions...

Aleshores ja havia tingut temps de contar-li la meva història i ell, sense embuts, m'havia declarat que la desaprovava del tot. Fins va dir-me :

- En el fons, ara ets un desarrelat.

No ho podia negar, i davant seu me n'avergonyia una mica, com tants anys enrera me n'havia avergonyit davant l'amiga de la Goldy.

- Això de donar voltes d'un cap de món a l'altre amb la pretenció de no tornar fins que les coses canviin, és una bestiesa. Es a dir, es comprén molt bé quan es tracta de persones compromeses que, a dins, encara que les deixessin entrar, no podrien fer res. Però xicots com tu que no hi vau tenir res a veure i només en sabeu el que us van contar els pares... A casa necessitem tots els catalans. Pensa que el percen-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

tatge de gent forastera és enorme, es parla ja d'una tercera part, i augmenta continuament. Reflexiona-hi,en això.

Però en reflexionar-hi m'adonava que Catalunya pràcticament ja no existia, per a mi. No en recordava res, tot es reduia a paraules pronunciades pel pare i la mare aleshores que encara era un infant, paraules referides a un món al qual no pertanyia. La nostalgia que em semblava sentir ara i adés, de lluny en lluny,era falsa, obeïa a la insatisfacció del meu viure que creava una imatge ideal i evocava la possibilitat d'un altre Daniel, afincat a la terra on havia nascut i que no coneixia.

- Què et lliga, aquí ? - insistia encara ell -. No deuen pas ser la dona i el fill que vas abandonar.

- No.

- Doncs ? I de feina en trobaries de seguida, jo mateix et podria ajudar. No cal que et digui com acollim amb els braços oberts tots els qui tornen. Es allò del fill pròdig, saps ?

No en dubtava. Però jo també sabia com era de trist tornar a casa amb les mans buides, sense poder dir : mireu, he fet això... D'emilis n'hi havia molts i jo havia viscut el dels despreccupats, era una mena de llop solitari que anava a la seva, no formava part de grups o cofradies i, potser perque havia abandonat Catalunya tan jove, encara sense formar, vaig estalviar-me el problema de la integració que amargava la vida de les generacions més velles.

Ell ho comprenia, hi havia dies que no ens posàvem a dormir fins ben avançada la matinada, car a partir de començaments de mes deixà la seva habitació i va instal.lar-se al meu apartament,on visqué els darrers dos mesos de la seva estada a Chicago. Aleshores ja havia començat a ensenyar el català a la Sheila i de vegades,en tornar de la feina, me'ls trobava tots dos a casa, on no era infreqüent que la noia es quedés a dormir. Ell s'havia assegurat que l'avortament no l'havia perjudicada i un cop em va dir :

- Li vull fer molts catalanets.

Ella l'estimava de veritat i estava disposada a seguir-lo on fos i a abraçar la causa que ell li digués. Feia sis mesos que es coneixien, però ja havia tingut temps de recollir tanta informació sobre Catalunya que sovint em deixava bocabadat. En certs aspectes, em recordava la Margaret.

- I a casa teva què ? - vaig preguntar-li un dia a ell -. Els va bé ?

El xicot s'arronsà d'espatlles.

- Qui remei els queda ! Sóc un tossut, saps ? Fa cinc generacions que els Solé-Oriol són advocats i a mi em tocava de seguir la tradició,per-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

què només tinc dues germanes. En lloc d'això, vaig voler estudiar d'enginyer, perquè d'advocats en sobren i el que calen són tècnics. Ells són d'un catalanisme rutinari i conservador, més o menys tipus Lliga, i jo els he sortit doctrinari, segons el meu pare -. Va riure -. Ni ell ni jo no sabem ben bé què vol dir, amb això. Enfi, ja pots veure que s'han de resignar als meus defectes. Si sabien que aquí m'he emborratxat dues vegades, aquell dia que em vas conèixer i un altre que vaig enfadar-me amb la Sheila, els cauria la cara de vergonya. Javan posar-se malalts un vespre que la policia vingué a casa perquè em vaig fer veure en una reunió no autoritzada... Ara voldran que visqui amb ells, però no pot ser, amb la Sheila no s'hi avindrien mai. A més, vull tenir independència total i a casa seria impossible. No saps com són. Vaig escriure'ls que m'havia fet amic d'un exiliat, tu, i mira que diuen...

Em va mostrar la carta, plena de recomanacions contra les males companyies i aconsellant-li que no es comprometès si era una persona significada, car ell havia de tornar a Espanya i fer-hi la seva vida.

- Ja veus - diguú quan la hi vaig tornar.

Es clar, la cosa es passava de comentaris i em vaig limitar a assentir. Ho veia. Si hagués estat de la Sheila, aquella mena de família m'hauria fet reflexionar, però ella estava enamorada.

El darrer dia que passaren a Chicago vam dinar tots tres plegats i a la tarda vaig acompanyar-los a l'aeriport, on havien d'agafar l'avió cap a Nova York. Camí del camp, ell encara insistí sobre la conveniència que tornés a Barcelona. Aleshores ja estava prou al corrent de la meva existència perquè em pogués dir :

- Et convé. A Catalunya refaràs la teva vida. Tindràs un objectiu, mentre que aquí no en tens cap.

De raó li'n sobrava, però no vaig prometre-li res. Tenia el cor encongit perquè amb la seva marxa em semblava que perdia per segona vegada quelcom que hauria pogut ésser meu i que no tenia el valor de servir. Mai no l'havia tingut. Potser per això vaig deixar sense resposta la seva primera carta, al cap de tres setmanes. Me'n va escriure encara dues més i aleshores, davant el meu silenci, callà.

Ja feia un any que era de nou a la pàtria quan vaig rebre una targeta que anunciava la naixença d'un fill : Jordi Solé-Oriol Newman. El primer catalanet de la niuada que s'havia promès. Era amarg de pensar que aleshores jo m'entenia amb la Mary, estèril i puta, però vaig tancar els punys, vaig serrar les dents i, aquella nit, la vaig apallissar.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

En sortir de la dutxa comprenc que no he avançat gran cosa perquè m'he de tornar a posar la roba suada que ara trobo que fa fortor. Sempre em dic que em caldria tenir ni que només fos una camisa de reserva a l'apartament, però després me n'oblido i cada vegada passa el mateix. Em pentino amb quatre cops de pinta davant el mirall una mica entelat i tot seguit surto a la saleta.

- Encara no ha vingut ?

La Dorothy seu al divan amb les cames replegades sota el cos i fulleja l'exemplar de "Time" que hi havia sobre la tauleta quan hem entrat al pis.

- No, noi.

- Tornaré a telefonar al despatx.

Sé que és inútil i mentre travesso la peça penso en la quantitat d'accidents que hi ha cada dia a la ciutat, però aleshores, quan anava a agafar l'aparell, el timbre es dispara tan sobtadament que gairebé m'espanta. Com que no pot ésser per a mi, ja que ningú no sap que sóc al pis, em giro cap a la Dorothy, però ella no es mou. Allargo la mà.

- Digui ?

- Dan ?

- Sí... - Tot d'una identifico la seva veu i, excitat, gairebé crido - Jane ! Què t'ha passat ?

- Sóc a Kingston... - comença ella, però jo la tallo :

- A Kingston ? I què hi fas ?

- Si em deixes parlar... Hi he hagut d'acompanyar el senyor Morris i no tornarem fins demà al vespre.

- I què ~~mm~~ carall se us hi ha perdut, a Kingston ?

- A mi, res. Al senyor Morris. Es tracta d'uns ~~mmmm~~ contractes importants i ha decidit el viatge una mica precipitadament...

- Podies haver telefonat.

- Ja ho he fet. De primer al laboratori, d'on la Dorothy ja se n'havia anat, i després al pis.

- He sentit el timbre - dic en recordar que trucava quan he tornat del bar de l'Owen -. Devies ser tu. Però jo era al replà perquè la Dorothy encara no havia arribat.

- Em sap greu haver-vos deixat plantats, però tampoc no ho hauríem pogut fer, això. Vull dir jo.

- Ja ho sé - li contesto -. Fins ho he dit a la Dorothy.

- Si se m'ha avançat ! - exclama ella.

- He vist el pesari.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Mira que ets xafarder ! On és, la Dorothy ?
- Aquí. Hi vols parlar ?
- Li diré hola - riu ella.

La noia ha avançat fins a tocar meu i només em cal allargar-li l'aparell mentre dic :

- Ja ho has sentit. Es a Kingston.

Ella assenteix amb un petit parpelleig i, de cara al telèfon, fa :

- Jane... Sí, és clar... Una mica anguniós - somriu -. A l'hora de costum... No, nosaltres sols no... Ens podem esperar... Sí... Que et diverteixis ! - riu -. Ja ho sé... Fins dema, doncs. Te'l torno a passar.

Quan agafo de nou l'aparell, dic :

- Et costarà una fortuna, aquesta crida.
- Paga el senyor Morris, no t'amoinis... Deia la Dorothy que si voleu provar-ho vosaltres, ja que teniu la droga...
- No corre cap pressa. T'esperarem. Vull dir que ens esperarem que et passi això. I si aleshores li ve a ella, esperarem també que se li acabi - comento faceciosament, però a la Jane no li deu haver agradat perquè em pregunta :
- No deus pas haver begut ?
- No. Per què ?
- Ja saps que aquests comentaris em molesten.
- Em sembla que no he dit res. Només que...
- No cal que ho repeteixis ! - Però aleshores canvia de to -. Estàs enfadat, oi ?
- Com, enfadat ?
- Amb mi, Perquè he hagut d'anar-me'n.
- No. Ja sé que treballes. Segur que torneu demà ?
- Sí, a les sis ja serem aquí.
- T'esperare al "Gori Club", doncs. D'acord ?
- Sí. I ara penjo... Recorda que t'estimo, Dan.

Fa petar els llavis, simulant una mena de petoneig.

- Jo també, Jane. Fins demà.

La Dorothy s'ha tornat a asseure al divan i m'instal.lo al seu costat.

- Ja veus, ho haurem de deixar per un altre dia... Què farem, ara, tu i jo ?
- No res. Què hem de fer ?
- Podem sortir a sopar plegats i després, si vols, ens ficarem en algun espectacle. Es a dir...- afegeixo, car tot d'una recordo que no tinc prou diners, em deuen quedar un parell de dòlars-, no estic gaire

bé de butxaca, però potser tu em faràs un petit prèstec.

Ella riu.

- Ni pensar-hi ! Ja els conec, jo, els teus petits prèstecs. Després, no tinc ganes de sortir.

- Ens quedarem aquí.

Però ella mou el cap, s'aixeca.

- Tu, no.

- Per què ?

Ha deixat la revista sobre la taula i, amb la mà encara allargada, s'entregira.

- Perquè tinc ganes d'estar sola - diu simplement.

La fito una llarga estona, i ella continua en la mateixa posició, un ull parcialment cobert pels cabells que tornen a penjar-li davant la cara.

- Mai no m'has trobat gaire simpàtic, oi ?

- Sí. A la teva manera ets molt simpàtic. Comprenc que la Jane estigui tan encapritxada. No ho aprovo, però...

- Ja sé que no t'agrada que dormim junts - la tallo.

- No n'he de fer res. Un dia potser li sabrà greu.

- Si abans ja havia dormit amb d'altres ! No és com tu, que et fa por.

M'aguanta la mirada, una mica desafiadora, però em sembla que li costa un petit esforç.

- No em fa por - diu -. No vull, i prou.

- Per això se'n van anar en Hariman i en John, oi ?

Ella calla, i jo deixo perllongar una mica el silenci abans de dir :

- No és corrent que una noia de vint-i-un anys encara sigui verge.

- N'hi ha moltes.

- No en conec cap. Vull dir noies ben fetes i normals... Potser no ets normal- afegeixo aleshores -. Què et passa, Dorothy ?

- No em passa res. Què m'ha de passar ?

- No ho sé, per això ho pregunto. - M'aixeco lentament i me li atanso, sense tocar-la -. No t'has fet psicoanalitzar mai ?

- Tu, t'hauries de fer psicoanalitzar - replica ella amb una duresa apassionada -. No en tens prou amb la Jane ?

- I si ara m'interesses més tu ?

Deixa escapar una rialla entre burleta i resentida i redreça més el cap.

- Perquè la Jane no hi és, no és això ?

- No. Quan hi és, també.

- No t'esforcis, que no en trauràs res.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Potser no, però això no em priva que em facis patir.
- Patir ? - s'estranya, i la mà s'alça fins als cabells que rebutja enrera.
- Sí. Com patiro quan veiem una persona amb un defecte...
- Estàs ximple !
- No. Escolta... - allargo la mà cap a la seva -. Vine, seu.
- Estic bé així - protesta ella, i s'allunya cap a l'altra banda -. Es bonic, que em comparis amb un esguerrat.
- No et comparo amb res. Seu - insisteixo -. Es ridúcul que ens quedem una cada costat de taula.
- Tot això no li agradaria, a la Jane - diu.
- Potser no. Ens ha d'agradar a nosaltres, a tu i a mi. Escolta, Dorothy, no et pensis que et vull fer un favor...
- Ja t'ho dic, ets ximple ! - torna ella.
- Un home que vol una dona, no ho és mai, de ximple. I menys encara si ella també el vol
- Jo no et vull.
- No ho sé. Potser t'ho penses.

Ella respira a fons i tot seguit les paraules se li atropellen als llavis :

- De totes les persosnes presumides, insolents i pagades d'elles mateixes que he conegut...

Però no acaba i es queda panteixant, com si hagués fet un esforç. Jo espero una mica i dic :

- Pots insultar-me, si això et tranquil.litza.
- No ho entenc - diu aleshores, i espontaniament, es mou cap al divan, s'hi asseu -. Ets un perdut, un gandul i un aprofitat i et penses que jo...
- Només he dit potser - li recordo.

Ella m'escup :

- Però no veus que m'insultes ?

Em deixo caure al seu costat, amb les mans penjant entre els genolls i, sense mirar-la, dic :

- Em pensava que no em menyspreaves.
- No ho sé - fa ella, baixet.
- Ho has dit.
- Sí.

Ens quedem callats i ella també va inclinant-se endavant, amb els colzes clavats a les cuixes. Després mou el cap.

- Què penses ? - li pregunto.
- No res.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Sí.
- Et dic que no.
- Com vulguis.
- No tens cap dret sobre els meus pensaments.
- No ho he dit pas.
- Ni sobre res meu.

Ho ha assegurat amb una mena de rabia continguda que m'obliga a fixar-me en els seus llavis entreoberts i en els ulls que parpelleigen dues vegades, incòmodes. Reposo la mà en el seu braç i dic :

- En aquest moment, sí.
- Mai - fa ella.

Passejo els dits braç amunt i mormolo :

- Em desitges.
- I què ? - fa ella, sense negar-ho.

Recula una mica el cap quan avanço el meu, però aconsegueixo d'arribar a la seva boca que sembla acollir-me abans de tancar-se i fugir.

- No... - diu.
-Em desitges - repeteixo.
- Treu les mans - em mana, i aleshores m'adono que li empresonava els pits -. No vull que em toquis. No sóc la Jane, jo - i s'incorpora violentament -. Deixa'm !

No intento de perseguir-la, sinó que em quedo al divan quan torna a aturar-se a frec de tauleta.

- Veus com no ets normal ? -mmmmmmm li dic -. Què faràs, ara ?
- Ves-te'n. Vull estar sola.
- I així et podràs masturbar tranquil.lament, oi ?

La mà s'alça, irada, però no arriba a fregar-me la galta perquè li subjecto el braç mentre em redreço ràpidament.

- No és això ?
- Ets repugnant !
- Tu, ho ets - replico amb la cara contra la seva-. De què tens por ? De quedar-te prenyada ? O potser el va violar algú quan tenies dotze dotze anys ?

Ella deixa caure els braços al llarg del cos, amb un gest desmaiat que es reflecteix en l'expressió de la seva cara. Quan torna a parlar, té una veu normal, però més trista.

- Tan important, és ?
- Important ? - m'estranyo -. Què vols dir?
- Sí - prosegueix com si parlés per ella mateixa -. Deu ser molt important quan ets capaç d'insultar-me, de suposar-me vicis, perquè no vull dormir amb tu. El carrer és ple de noies...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Però et vull a tu, Dorothy...

- Si hi hagués la Jane dormiries amb ella; com que no hi és, vols dormir amb mi. I, si pot ser, amb totes dues. No t'adones que és humiliant ?

- Humiliant ? Què té d'humiliant que un home vulgui una dona ?

Ella branda el cap i després s'ha d'empenyer els cabells enrera.

- No, no te n'adones.

- I tu no t'adones que amb aquesta actitud ho seràs fins que et moris, de verge ?

- Et sap greu ? - pregunta amb un pèl d'ironia -. T'obsessiona, oi, això de la meva virginitat ? Però ja estic cansada de parlar-ne- afegeix durament -; no n'has de fer res.

-Quan em desitges, sí; és afer meu.

- Ves-te'n, Danny.

- Escolta, Dorothy... - dic, i li passo al braç per la cintura per tal de prémer-la contra meu -. Ens estem portant com dues criatures quan tots dos sabem que en el fons...

- No sabem res. I deixa'm ! - crida mentre prova de rebutjar-me -. Deixa'm d'una vegada ! No t'hauria esperat a tu... No em toquis - s'enfada quan amb l'altra mà l'engrapo per les natges, i aleshores, tot d'una, replega el genoll i em colpeja l'entrecuix.

El dolor m'obliga a alliberar-la i em plego una mica, amb les mans sobre els genitals. Ella em mira, des de l'altra banda d'habitació, on ha corregut, i tot d'una és com si em caigués una bona dels ulls : m'he captingut com un ximple i és veritat que ella no ho vol, que és diferent de les altres. Per això no m'enfado i, quan el dolor minva, dic:

- Dorothy... Vols que tornem a començar ?

Ella no m'entén i la sorpresa li fa obrir els ulls molt rodons mentre balbuceja :

- Començar ? Què hem de tornar a començar ?

- Tot això. Però setiosament.

- No - diu -. Estic disposada a oblidar el que ha passat, però amb tu no he de començar res. Ni ara ni mai.

- Podem aprendre a coneixer-nos - insinuo.

- Ja et conec, Danny. No.

- Potser t'ho imagines.

- Potser sí. De tota manera, no m'interessa.

-Què t'interessa, doncs ? - Una ira amarga em fa pujar les paraules a la boca -. Algú altre com tu, carregat d'inhibicions i de complexos?

- No hi tornem ! No te'n preocupis, de mi.

- I si no ho puc evitar ?

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Canviaré d'habitació. Ja me n'havia d'haver anat quan vas conèixer la Jane. Sabia que un dia o altre hi hauria raons.

- Perquè tu vols.

- Perquè jo vull, doncs. La gent com tu no respecten mai res.

Ma fito llargament, en silenci, sense saber com explicar-me. Té raó i no en té, però ignora que em sento sol.

Després travesso cap a la butaca on en entrar he deixat caure l'americana, la recullo i me la penjo a l'esquena tot dient :

- No discutim.

Ella es queda mirant-me quan em giro i m'encamino a la porta que tanco al meu darrera, de cop. La vella Hamilton òbre la seva i li somric gairebé amicalment. Es una institució.

Havíem d'haver marxat amb en Bonaventura.

Això, torna a tirar-m'ho en cara ! Que ho sabiam jo ?

Tothom ho deia, que hi hauria guerra.

No m'emprenyis !

Ves a jugar, Daniel.

La porta, el passadís, madame Cremil invisible i les veus més altes, cada cop més altes.

Com que no és tot prou difícil, apa, tu buscant murga !

Tu que t'exaltes per no res. No es por dir una paraula...

Però cansa, cony ! Sempre nyic i nyic.

Només he dit que podíem haver marxat.

Molt bé, és culpa meva. Tot és culpa meva ! Ho havia d'haver previst, havia d'haver fet d'endevinaire... I total pel meublé. Com si fos meu, com si l'hagués muntat jo ! Què et penses que hi faig ?

No he dit res.

Tu no dius mai res.

Has canviat tant, Francesc !

Hem canviat tots.

Tot t'ho prens malament. Només obro la boca...

Doncs tanca-la, dona, tanca-la !

Ah, que cansada que n'estic !

I jo ! Que ni a casa no puguis tenir tranquil.litat...

L'ombra de madame Cremil, madame Cremil al passadís amb les orelles obertes i els ulls que fu retegen.

Ills se querellen ?

La remor d'un llit sota un cos i la veu més alta del pare en la quietud de la casa.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Això no pot continuar, així ! Sempre com gat i gos... Què he de fer, demanar caritat ? Estaries contenta, aleshores ?

No.

Doncs ? No som a Barcelona, no puc escollir i gràcies encara que hagi sortit això.

Però mentrestant podries buscar.

On ? Em fas gràcia, tu ! A fe que un dia ho engegaré tot a la merda !

Això ho soluciona tot, oi ? Si jo trobés alguna cosa...

Que has de trobar ? D'altres estarien més que contentes. Sembla que no t'adonis que no tothom té un sostre, una col.locació... Es tracta de sobreviure, no de fer-se el repelós.

A tu no t'agradaria, oi, que ho fes jo ?

Per què dius tantes bestieses ?

No t'agradaria, eh ?

No és el mateix. Al meublé només hi entren putes.

I la mestressa, la dona de la neteja... T'agradaria que anés a fer la neteja en un meublé ? A canviar llençols o a rentar-los ?

No m'agradaria que canviessis llençols enlloc.

Els passos d'en Francesc que corre i s'atura i el dit de madame Cremil, còmplice, que puja fins als llavis

Tot això és buscar tres peus al gat. Ni que fos jo qui hi pugés, a les habitacions !

L'ocasió fa el lladre.

Naturalment, em passo el dia tirant-me totes les perdudes del barri !

No parlis així !

Com he de parlar ? Si faries perdre la paciència a un sant amb tantes reticències, tanta desconfiança... No compleixo,amb tu ?

En Francesc amb les orelles tapades abans de girar cua i fugir de nou cap al carrer sota la mirada encuriosida de madame Cremil que no pot entendre res.

Digues, no compleixo ?

De vegades de tot,si ho vols saber.

Es bona, aquesta ! De vegades de tot !

Les molles del llit i en Francesc que torna amb la mà allargada.

Vine, Daniel.

No.

Si divendres mateix...

No, el dijous de l'altra setmana.

Que ho apuntes, potser ?

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Anem, Daniel.

No.

No em cal apuntar-ho. Però et passes setmanes senceres...

Les mans d'en Francesc, l'estirada davant madame Cremil silenciosa i atenta.

Et pegaré, si no vens.

Per què es discuteixen, Francesc ?

Per no res. Anem.

Se'ls sent des de la porta del pis, des del replà on ningú no escolta paraules incomprensibles, com fa madame Cremil.

Era això, doncs ! Podies haver començat per aquí !

Vine, Daniel.

El carrer, la llum i la gent.

Per què es discutèixen sempre ?

No n'has de fer cas.

Jo no vull que es discutèixin.

No.

No te'n vagis.

Tornaran.

Madame Cremil ha dit que ja no hi eres. Per què t'havies de comprometre ?

Es compromet tothom.

No és veritat. I nosaltres som estrangers... Podem canviar de casa.

No serviria de res. Ja que he tingut la sort que no em trobessin ni al meublé ni aquí...

Però per què ho has fet ? On les teníeu, les armes ? I les reunions ? Qui hi venia ?

No els coneixes.

Per això, vas entrar a treballar-hi ?

No, va ser després. Ja t'ho explicaré un altre dia, no em puc entretenir. Si tornaven...

No te'n vagis, Francesc, no te'n vagis ! Què farem, nosaltres, sols ?

Ara treballes, tu.

No puc venir, jo, pare ?

També em vols deixar, Francesc ?

No, no pots venir. Tu i en Daniel heu de fer companyia a la mare. Si et passava alguna cosa...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Aquí,em passaria. No vulguis que per egoisme...

Egoisme ? Tu parles d'egoisme ?

Què crides ? A què vé, això, ara ?

Només penses en tu, només...

Quimeta !

Qui et feia embolicar en coses que no t'interessen ? No ho vas pensar que acabaria així ?

No ha acabat de cap manera.

Que la defensin ells, França !

No és França, és tot. Tu no vols comprendre...

Maleït, maleït el dia que ens en vam anar de Catalunya !

Prou, Quimeta !

Tenies un deure amb nosaltres, però has volgut fer l'heroi...

Et dic que prou ! Calla.

No vull callar !

La bufetada, la mare immòbil amb la mà a la galta i el salt d'en Francesc que seia al llit.

Pare !

Deixa.

La respiració bròfega, els ulls encara encesos.

No t'ho perdono, això.

Com vulguis. Des del començament que tot ho has fet difícil, has perdut fins el pudor d'estalviar als teus fills...

Ets tu qui em pegues !

Sóc jo qui et pega. Jo qui té la culpa de tot. No havíem d'haver deixat Catalunya. Ens n'havíem d'haver anat a México amb en Bonaventura. No havia de col.locar-me a la recepció del meublé. No havia de ficar-me en política. Ara no hauria de marxar. Tot ho faig malament i tu tot ho fas bé...

Pare, jo vull venir amb tu.

Francesc ! T'ho prohibeixo, t'ho prohibeixo !

Ets massa jove. T'has de quedar amb la mare.

Ja s'hi quedarà en Daniel.

Veus ? Veus ? Quin exemple...

Per què no penses en el que els dónes tu ? Que et creus que els és bo, veure que no ens podem entendre ? Potser encara val més, que me n'hagi d'anar...

Silenci. Les mans del pare que arrosseguen la maleta gran de sota el llit, l'obren.

Ja us faré arribar notícies.

Silenci.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

No em sents ?

Silenci.

Com vulguis, doncs.

Pare...

Digues.

Durarà encara molt, la guerra ?

No ho sé.

Voldria ser més gran.

Has de quedar amb la mare, Francesc.

Sí.

Tu i en Daniel.

Sí.

Què hi hem d'anar a fer, a Aubagne ?

Hi estareu més bé, hi ha més menjar i al camp es respira un altre aire.

A mi m'agrada Marsella.

Sempre et refredes i tens angines

No té res a veure.

No discutèixis, Francesc. Ja veus que en Daniel no diu res.

Jo tampoc no hi vull anar.

Veus ? Si vinguessis tu, seria diferent.

Ja vindré més endavant.

Quan ? Amb els Ginel...

Hi estareu bé. Ja sabeu que la Joana us vol molt. Es ella qui va insistir.

I tu què faràs ?

No puc deixar l'hotel.

Et quedes per aquest home, oi ?

Francesc !

Us he vist i un dia us vaig seguir.

Quin home, mare ?

Calla ! Ja saps que dius, Francesc ?

Si que ho sé. Ens envies a Aubagne perquè et fem nosa. Ara el podràs portar aquí.

No tolero que em parlis així, Francesc ! Sóc la teva mare. Mai no he portat ningú a casa.

Aneu en una casa d'habitacions com aquella on treballava el pare.

Mentida !

No aniré a Aubagne.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

I tant com hi aniràs !

No hi aniré.

Hi aniràs. Ho mano jo.

No vull.

Francesc, per l'amor de Déu... T'asseguró que no el veuré més, aquest home.

M'ho promets ?

No és el que et penses. Com pots creure que la teva mare...

Us he vist.

Havíem de discutir una cosa... em volia ensenyar unes robes que jo hauria venut. Però no el tornaré a veurem si no vols.

M'ho promets ?

Sí. Però us n'heu d'anar amb la Joana.

Quines robes havies de vendre, mare ?

Unes robes, Daniel, Us n'anireu demà.

Era molt matí encara i el van despertar les veus que parlaven a l'altre costat d'envà, on dormien els pares.

- No puc més - deia la veu d'ell -. Em pensava que podria, però és més fort que la meva voluntat...

- Una altra no t'hauria dit res - contestava la mare, més baix.

- Potser ho vas confessar perquè no et quedava cap més remei. No es por dir que fossis gaire discreta,

- Està bé. Quantes vegades t'he de demanar perdó ?

- Cap. No puc - insistia el pare -. No puc, Quimeta ? M'avergonyeixo davant dels meus fills... Com vas poder fer-ho ?

- Estava sola, estava...

- I jo, com et penses que estava ? Em podien matar en qualsevol moment i tu, mmmmm mentrestant, putejaves...

- No hi tornem !

- Veus ? No hi tornem... Et vas jugar la dignitat i ara l'únic que em saps dir és que no hi tornem .

- Si no te n'haguessis anat, no hauria passat res. No sabia si eres viu o mort.

- De primer potser no, però i després, quan ja m'havia fins i tot vist amb en Francesc i en Daniel a la masia ? Vas continuar, oi ? Hi havies trobat gust...

- Francesc ! No et permeto...

- Me n'aniré - va dir la veu del pare -. He volgut provar-ho, em creia que ho oblidaria, però tu ja no ets la mateixa.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Què ho ets, tu, per ventura ?
- No. Motiu de més. Ara ja no et serveixo. Dues vegades que ho he intentat, ha estat un fracàs.
- Perquè no tens paciència - afirmà ella.
- Quina paciència he de tenir ?
- Si poguessis una vegada, potser tot canviaria. Vine...
- Deixa'm, Quimeta.

Ell va tancar els ulls, les orelles, va tapar-se amb el llençol i amagà el cap sota el coixí, però les veus, més apagades, ho penetraven tot.

- Abans no ho hauries fet mai, això. Més aviat eres púdica i, en fred, no...
- En fred?- va deixar escapar una rialleta la mare -. Mira si és en fred...

El llit va espetegar com si anés a trencar-se i després es va fer un gran silenci fins que la mare digué :

- On vas ?
- Això és el final, Quimeta.
- Què he fet,ara ?
- Ni te n'adones, oi ? Però jo no tinc prou estómac. Per sort, en Francesc ja treballa, tu també et pots col.locar i, a més, miraré d'ajudar-vos...

El llit va tornar a cruixir perquè la mare devia haver-se aixecat a la seva vegada. O potser només s'havia incorporat.

- I no et preguntes què pot passar, si te'n vas ?
- Tant me fot, tant me fot ! - va cridar l'home.
- Ja ho veig.

El pare tornà a cridar, amb la veu una mica enrogallada, com si tingués la gorja plena de llàgrimes.

- No t'entenc. Per què vols que em quedi ? Quina falta et faig ? O potser t'agrada rabejar-te amb la meva humiliació ? Et venges que me n'anés aleshores, oi ? aleshores que si em quedava em podien afusellar...
- No.

Hi va haver un altre silenci que va trencar ella mateixa quan declarà :

- Deu ser que encara t'estimo...

El pare va riure amb una mena de glapit raspós que feia mal i la veu li ressonà encara més ofegada :

- Si m'estimessis no hauries fet el que vas fer... no faries el que fas ara. No t'entenc - tornà.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- No em vols entendre. No m'has volgut entendre mai ? - es lamentà ella -. Mentre tot ha anat bé, al teu gust, bé, perquè no et calia entendre res. En canvi, ara, quan potser et necessito més que mai.. - va acabar en un xiuxiueig.

- Més que mai ? Molt bé, explica't, doncs.

Devia asseure's en una cadira, perquè la queixa que ara va sentir era diferent. Totes les cadires, tots els llits, grinyolaven perquè eren vells i vençuts per molts cossos que se n'havien servit abans que ells.

- Per què em necessites ? Prescindim de com sento jo, de moment. Digues...

Però la mare no deia res i ell anà emergint de sota el coixí mentre esperava.

- No sóc jo sola - féu al cap d'una estona -. Hi ha en Francesc i en Daniel, sobretot en Daniel que encara és una criatura...

- Parlem de tu - li recordà el pare.

- Ja en parlo.

- Parles d'ells.

- De tots - digué la mare -. Som una família.

- Ho érem. Si no has de dir-me res més...

Va sentir com arrossegava breument la cadira i després els passos que sortien de la cambra, cap a la cuina, on es devia rentar (2).

En Francesc no ho va resistir gaire temps. Les discusions sovintejaven i tots dos van començar a pensar que més hauria valgut que s'hagués quedat on era. Un cop, el noi fins li va dir :

-Si has tornat per això, no et necessitàvem.

- Francesc ! - el reptà la mare.

Era la víctima principal, naturalment, però en aquell temps encara el defensava. Devia semblar-li que era un triomf haver aconseguit atreure'l novament a la llar i li perdonava fàcilment insults, carades

---

(2) Se'n va anar al cap de dos dies, sense escenes i amb l'excusa que li havia sortit una col.locació a l'Havre. Després, interrogada, la mare ho va sostenir i, pel restant, l'home escriví tres o quatre vegades en el curs de l'any i mig que restà absent. Potser en alguna conversa posterior que ell no havia sentit convingueren en una separació momentània que deixava una porta oberta si per atzar decidia tornar, com va fer l'any quaranta set, quan ell ja estava convençut que no el veurien més.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

i exabruptes als quals contestava amb les mateixes armes. Ja començaven a discutir de bon matí, quan es llevaven i ella preparva l'esmorzar, i continuaven fins a la nit, quan es retiraven a dormir. S'hauria dit que l'home havia tornat amb la intenció de venjar-se, amb el propòsit de donar llibertat als dimonis que devien consumir-lo. Ara i adés la tractava de puta, si bé mai davant d'ells, però en Daniel ho sentia des de la seva habitació i més d'un cop va estar a punt d'aixecar-se i d'irrompre en el dormitori on pel restant no el necessitaven, ja que els insults eren seguits de gemecs voluptuosos que l'obligaven a tapar-se les orelles amb una mica de coté fluix del paquet que guardava al calaix de la taula de nit des del primer vespre de la tornada del pare, quan la reconciliació fou llarga i sorollosa, indecent.

Era indiscutible que aquell any i mig d'absència li havia permès de superar les seves repugnancies i, de més gran, en Dabiel fins i tot va preguntar-se què devia voler demostrar l'home. Potser que valia més que aquell parell d'individus que l'havien posseïda durant la guerra, que era més fort, més destre, més puixant. La insultava i la humiliava continuament, però no renunciava als seus serveis, ben a l'inrevés, hi havia vegades que es deixava endur per una estranya fúria eròtica i aleshores devia prendre-la a l'indret on eren, el menjador, el passadís, la cuina, on ell els va sorprendre un dia en tornar de la taverna on aleshores havia començat a treballar. Ni se'l havia acudit de tancar la porta del pis que de dia era generalment ajustada i, des de la penombra del menjador, va poder veure la mare inclinada sobre els fogons amb les faldilles arremangades i el pare abocat al seu damunt amb els pantalons caiguts sobre les sabates. Un instant, va restar immòbil, sense saber que fer, i aleshores tornà a sortir del pis i baixà corrent les escales. En Francesc entrava del carrer.

- No pugis ! - va cridar-li.

El seu germà va agafar-lo pel braç i l'obligà a aturar-se.

- Què passa ?

No li ho volia dir, li feia vergonya, però quan a la fi ho confessà i en Francesc va tancar els punys mentre exclamava :

- Això no pot continuar ! - ell va asserenar-se i comprengué que tots dos es campenien com criatures.

- Són casats, Francesc - digué.

Van anar a fer una volta cap al parc de les Buttes Chaumont i després tornaren a casa per l'avinguda de Jean Jaurès.

En arribar al pis la situació havia tornat a canviar i, des de

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

l'escala, ja van sentir com es discutien. Potser allò era el més trist de tot, que l'acte d'amor no els apaivagava ni hi posaven cap tendresa.

- Són com bèsties ! - va dir un altre dia en Francesc.

Perquè encara que les seves queixes anaven adreçades principalment al pare, opinava que la mare també es feia culpable de la situació per consentir-la. De fet, ni l'un ni l'altre no acabaven d'entendre res del que passava, era com si tot d'una es trobessin amb dos desconeguts, i així mateix ho va dir en Frabcesc el dia que decidí anar-se'n de casa, aleshores que la mare l'amenaçà amb la policia.

- Amb quin dret ?

- Som els teus pares !

El noi brandà el cap.

- No. Els meus pares ja fa anys que són morts.

La mare va plorar i, després de molt de temps, el pare va tenir un gest afectuós i desinteressat : va abraçar-la i la conhortà :

- Quimeta, Quimeta !...

En Francesc va tancar-se a la seva habitació, on ell es pensava que deuria fer la maleta, però l'endemà continuava al pis i durant prop d'una setmana la llar semblà que es refeia, van desaparèixer les paraules dures, les recriminacions, i només el silenci indicava un estat de tensió que féu crisi el diumenge següent, quan parlaven d'anar al cine i van començar a discutir-se sobre una pel.licula que l'un deia que ja havien vist mentre l'altre afirmava que no. Sempre començava tot per motius poca-soltes que s'anaven complicant fins que els perdien de vista. Aquella tarda fins hi van haver cops i corregudes pel pis i ell, que intentà d'intervenir, va rebre un mastegot del pare enfurit que cridava :

- Què vols, tu, mocós ?

En Francesc no pronuncià ni una sola paraula en tota l'estona i restà assegut davant la taula fins que la mare es va haver tancat al dormitori mentre el pare sortia amb un gran espetec de porta. L'endemà al matí, però, se n'havia anat sense dir res. Sobre la tauleta de nit hi havia una nota : "No pot ser, això mai no serà una llar..."

- Bon vent ! va cridar el pare -. I tu, no te'n vols anar ?

Ell va dir que no i, al cap de tres dies, ho va repetir a en Francesc qu anà a esperar-lo a la sortida de la taverna.

- No els podem deixar sols - argüí -; es matarien.

- I et sembla que tu ho pots evitar, infeliç ? Que es matin ! - digué amb una duresa que no semblava pròpia d'ell i que devia ésser falsa des-des moment que anys després, quan el pare es quedaria sol, tornaria al seu costat tot i creure, com el mateix Daniel, que l'home era el culpa-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

ble de la mort de la mare. En aquell moment els papers s'havien invertit, però ara, quan van trobar-se a la porta de la taverna, en Francesc només sabia parlar de destrucció i els maleïa tots dos. Per què s'obstinava sempre, ella ?

En Daniel ho ignorava i, després, tampoc no va saber establir mai l'instant precís en què la mare començà a cedir. Sempre havia dut les de perdre, és cert, sempre rebia, però es defensava i li plantava cara fins al darrer moment. Potser se'n va cansar,potser li sembla convenient de canviar de tàctica, però si la raó era aquesta en Francesc s'havia equivocat. El pare no tenia pietat d'ella. Ell sí, però no sempre. Hi havia dies, sobretot quan l'home es posava a interrogar-la sobre l'ús de la seva jornada amb la intenció clara d'aprofitar la més petita contradicció, la més lleu vaguetat, per fer suposicions insultants que a poc a poc anava convertint en certeses, que se sentia íntegrament al seu costat i li hauria agradat de dir-li : "torna-t'hi, no et deixis acorralat !" Altres cops, recordava que ella havia tingut dos amants mentre el pare es jugava la pell i es deia que tot era culpa seva, que era ella qui havia destruit la llar. Però ara ho expiava, l'home anava anorreant dia darrera dia. No acceptava mai el seu parer en res, sempre ordenava, decidia, la contradeia si la dona gosava aventuar una opinió.

- Què saps, tu ?

Al vespre l'humiliava al llit i un dia en Daniel va sentir com li deia :

- D'on surten, ara, aquests escrúpols ? Tu estàs acostumada a tot !

I potser hi estava, això era el pitjor, perquè al cap d'una estona sospirava :

- Francesç,ai Francesc !...

Ell l'hauria bufetejada i l'endemà va dir-li :

- Des d'avui dormiré a l'altra habitació.

- Per què ? - s'estranyà ella.

Brutalment, va contestar-li :

- No vull sentir més que et portes com una puta.

Després se li llançà al coll i ploraren tots dos,però va separar-se'n quan ella intentà de justificar-se :

- Quan siguis gran, entendràs moltes coses.

- No vull ente ndre res - va dir ell, i s'eixugà rabiosament les llàgrimes.

La meyspreava, els menyspreava tots dos. Sovint, quan el pare buscava soroll, el contemplava amb un esguard entre irònic i despectiu que evitava més d 'una escena, car en adonar-se'n l'home se li

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

girava :

- Que somrius, tu ?

- No somric.

- Un dia et partiré la boca amb un revés !

Ell no contestava, però continuava mirant-lo amb la mateixa expressió i després sortia tranquil.lament de casa. Cada dia hi passava més poc temps i, quan va deixar la taverna i entrà de cambrer a "Le joyeux buveur", de vegades fins es passava dos dies sense posar-hi els peus. Curiosament, el seu pare no deia res i algun cop ell àdhuc es preguntà si s'adonava de la seva absència. La llar s'havia desintegrat fins a tals extrems que ja només una cosa tenia realitat : ells dos, marit i muller, enfrontats en una darrera batalla.

Ja feia dies que les coses no acabaven de rutllar i no podia amagar-se que n'estava una mica cansat. Ella se n'adonava i el seu humor se n'havia ressentit. Sempre havia estat una mica capritxosa i de caràcter desigual, però darrerament exagerava la nota i tan aviat se'l menjava a carícies com el rebia amb males cares. En Démien, l'altre cambrer, un home ple de sorna, li deia :

- Tu, mà dura !

Però a ell el desconcertaven aquells canvis i de vegades tenia impaciències que a ella li costava de tolerar, sobretot quan bufava el vent amorós i aprofitava els moments de calma per cridar-lo a l'interior, on només podien besar-se perquè la porta no tenia pany ni baldes de cap mena.

- Cheri...

- Que m'omples de vermell dels llavis ! - protestava ell -. Sembla que vulguis que ho sàpiga tothom !

- No em fa res.

- A mi sí, doncs.

- Te n'avergonyeixes ? - va dir-li un dia, ofesa.

- No m'agrada que em facin broma.

No li'n feia ningú, però l'empipaven les ullades còmplices d'en Démien i les rialletes d'alguns habituals de l'establiment que no ignoraven el temperament de la mestressa. En Justin sempre havia estat més discret, però ara ja feia temps que tenia una altra col.locació.

- Deixa'ls dir. Es enveja.

- No sé què han d'envejar ! - se li escapà a ell.

La dona redreçà el bust mentre protestava :

- Encara que tingui quaranta-dos anys, no sóc vella. Ja ho saps, tu.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Però jo tot just entinc divuit.
- No et faig feliç ?
- Això no vol dir que m'hagis de cridar cada cinc minuts. Es ridícul!
- L'amor no ho és mai, de ridícul. I no et crido cada cinc minuts. Però ves-te'n, ves-te'n, si tant et molesta !

Per si fos poc, ara ja feia temps que es mostrava gelosa. De bon començament no s'havia preocupat de les mirades que de vegades adreçava a les noies que acudien al bar ni l'enquimerava que ocasionalment hi bromegés una mica. Potser perquè al capdavall aleshores encara se'l feia força criatura tot i que era ben plantat i havia pogut evitar l'acne jovenil que tant havia fet sofrir en Francesc. Ara, en canvi, en cosa dany i mig, els trets li havien madurat i tot el cos donava una ~~impressió~~ sensació de seguretat que semblava impressionar molt favorablement les dones. Hi havia hagut doncs petites escenes i recriminacions poc fundades que ell es prenia amb calma fins i tot quan ella exagerava la nota i deia :

- Poden ser més joves, però ja m'agradaria veure-les al llit...

Ell trobava que aquestes observacions se les hauria pogut callar encara que tinguessin, com probablement tenien, una base de veritat. La Jacqueline havia viscut molt, no ho amagava, i era una veritable experta que sabia aprofitar les batusses amoroses fins a les escares. Ja li ho deia, de vegades :

- Tu potser no ho saps, però has tingut sort. Ningú no podria ensenyar-te més coses que jo.
- Ja ho suposo.
- En pots estar segur. N'hi ha que tenen molta aparença i semblen la gran cosa i després resulta que no són bones per a res. Els homes, és clar, se'n cansen de seguida.

Ell, un dia, aprofità una d'aquestes converses per preguntar-li :

- I com és que vas separar-te'n, del teu marit ?
- Es això que et deia de les aparences. Perquè també hi ha homes que sembla que s'ho han de menjar tot i al capdavall t'obliguen a dejunar. Jo sempre he tingut molt temperament, saps ? i aviat vaig adonar-me que fins i tot la salut se me'n ressentia. Una persona sana mai no se sent tan bé com quan ho pot fer regularment. I, a més, ajuda a conservar-te jove. Només cal que em miris. La cara, naturalment, no pot enganyar, però fixat en el cos... A la meva edat ben poques en trobaries que tinguessin uns pits tan durs. Es clar que quan els tens petits es conserven més...

Això no privava que li hauria agradat de tenir-los més grossos, i potser si aquell ~~matí~~ dia inicià la discusió que hores després, a la mati-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

nada, els duria a separar-se definitivament, fou perquè els de la noia que ell mirava ho eren força. Fins i tot una mica desproporcionats, pensant-ho bé, perquè el cos el tenia primet i d'anques estretes. S'havia assegut en un dels tamborets i ell, que no l'havia vist entrar, la descobrí en girar-se de la lleixa on deixava l'ampolla de picon. Duia un vestit força escotat que li va atreure irrepremiblement els ulls cap a la regatera dolça i molt blanca, com tota ella.

- Una gasosa - va dir-li.

Ell assentí i en servir-la-hi tornà a fitar-li la naixença de les sines. La noia va somriure, sense provocació, amb naturalitat, però agalagada. En Daniel va sentir que se li assecava el paladar i, abocat endavant, va passar dues vegades el drap pel taulell. No va adonar-se que entrava un altre client fins que sentí la veu de la Jacqueline que deia :

- Daniel, el senyor espera...

Era a tocar de la porta que menava a l'interior i parlà amb una veu suau, gairebé acariciadora, però tenia els ulls durs quan coincidiren amb els seus. Després va atansar-se, el llambregà amb la vista baixa, fità l'entrecuix i ell es va anar girant per tal de dissimular la seva erecció. Ja no es va moure del taulell fins que la desconeguda abandonà el local.

En Démien, que no badava mai, féu :

- Ai, ai, ai !

Ell somrigué, molestat.

- Què, algú t'ha trepitjat el peu ?

- No pas a mi !

Sabia que la Jacqueline li faria una mena d'observació o altra, coneixia aquella mirada seva i, sempre que la hi descobria, acabaven per tenir raons, però no havia previst que la cosa es complicaria tant.

- Semblava que te la vulguessis tirar aquí mateix - començà barroerament.

S'havia aguantat tota la tarda i ara acabaven de tancar la porta i es disposaven a fer el piscolabis de costum abans de retirar-se a l'habitació on ell dormia cada nit des que deixà el pare.

- De què parles ? - féu, com si no hi caigués. Al capdavall ja havien passat un grapat d'hores.

- De què parlo ? De la mamelluda aquella !

- Ah, gairebé no m'hi he fixat.

Aquesta mentida devia acabar de ferir-la, perquè cridà :

- Que et penses que sóc cega ? Digues que no tenies ulls per res més !

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Ets un fastigós !

- Quan et miro a tu, també ?

Ella no en féu cabal i escopí :

- Allí encatarinat com si no haguessis vist mai cap dona !...

- Puc mirar a qui vull.

- No, senyor ! No pas aquí ni d'aquesta manera, amb cara de famèlic!'

- Puc mirar a qui vull - insistí ell -. També mires tu.

- Jo ? Quan ho has vist ?

- Moltes vegades - mentí ell.

- No és veritat ! No és veritat ! - el contradí la dona -. No sóc una puta, jo. Sempre he anat amb un sol home...

- I com més jove millor, oi ?

Ella va quedar-se tallada, però després mormolà :

- Això m'ensenyarà a fer favors.

- Quins favors ? - preguntà ell. Tot d'una se sentia irat i s'inclinà damunt la taula -. Potser sóc jo, qui te'ls fa ! Un home, a la meva edat, pot trobar tantes dones com vulgui, però tu...

- Això, insulta'm, ara. Abuses perquè saps que et vull.

- Vols el que et dono.

Va aixecar-se d'una revolada i enfilà les escales que menaven a l'habitació. Sense encendre el llum, s'atansà a la finestra i va repenjar-se contra el vidre. La ira anava cedint i, sense adonar-se'n, es trobà que seguia les evolucions d'un borratxo enredat en un sortint de carrer, on la casa de davant s'endinsava cap a la calçada. No va sentir-la pujar i la primera nótícia de la seva presència la va tenir quan els braços el rodejaren per la cintura i la cara fregà la seva esquena.

- Daniel...

Ara tenia una veu mansa, gairebé suplicant, i ell va moure les espatlles.

- Deixa'm.

- Hauries d'estar content...

- Tip, m'estic ! - replicà ell -. No puc fer res, no puc anar enlloc, no puc mirar ningú...

Ella es va prémer més contra seu i devia posar-se de puntetes, perquè els llavis li mossegaren l'orella abans de dir :

- No en tens prou amb mi ?

- No ho sé... Deixa'm ! - I aleshores tornà a explotar - Massa i tot, de vegades ! No havia d'haver-me avingut a venir a viure aquí. No em deixes mai tranquil !

- Està bé, cheri...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

S'allunyà i va sentir que es despullva en la fosca. Ell va continuar al costat de la finestra, amb la vista sempre fita en el carrer. El borratxo havia acabat per orientar-se, però potser havia caigut més enllà, car va veure que una parella que passava reia i es girava dues o tres vegades. La noia li recordà la clienta del vestit escotat i instantàniament evocà les sines generoses que havien provocat aquell enrenou, però va distreure'l la remor del llit on ella es gitava en silenci. Al cap d'un moment va sentir que s'aixecava de nou per anar-se'n a la comuna, i aleshores encengué una cigarreta.

Se la va anar fumant lentament, sempre dret, i en acabar obrí una mica el batent i llençà la punta al carrer; a ella no li agradava que li embrutés el dormitori.

En atansar-se al llit, el va sorprendre la seva respiració pausada, com si dormís i, mentre es despullava, escrutà la forma immòbil sota els llençols, arranada a l'altre extrem, tan lluny com era possible de la banda que solia ocupar ell. Va asseure's a treure's les sabates i els mitjons que deixà escampats i tot seguit s'esmunyí al seu costat, sense tocar-la.

Del seu cos es desprenia una tebior que s'afegia a l'escalforeta del llit, on ja tenien una manta prima, i ell va anar allargant les cames, conscient que, contra la seva voluntat, l'inflava una frisança dolça i cada cop més urgent tot i que, a la desesperada, es posà a pensar en el pare, en la mare i en aquella existència miserable que havien menat tots plegats. Ordinàriament, aquesta mena d'evocacions tenien un efecte anafrodíac, però aquesta nit no servien i, inquiet, començà a regirar-se, a replegar les cames nervioses. A poc a poc es trobà a frec de la Jacqueline que continuava respirant d'una manera pausada, gairebé massa pausada perquè fos natural, però encara tardà cinc minuts a allargar la mà fins a les natges mentre mormolava :

- Jacqueline...

Va haver de dir-ho dos cops, i aleshores la dona va girar-se com si l'hagués despertada, però la seva veu sonava massa clara quan preguntà :

- Què vols, ara ?

Va cercar-li la mà per estalviar-se les paraules, però ella va allunyar-la ràpidament i féu :

- Deixa'm dormir.

Endinsà una cama entre les seves i remuntà la mà pel cos fins que trobà els pits. Ella repetí :

- No vull.

- Sí, Jacqueline.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- No dius que no et deixo mai tranquil ? Donc ara no vull, no vull ! No en tinc ganes !

- No és veritat.

La va prémer contra seu amb una mà mentre amb l'altra s'orientava, però ella va entregirar-se i tancà les cames. Un moment després lluitaven com dos condemnats, ell enfollit en veure la seva resistència. Va pegar-la i ella se li'n burlà tot i que en el fons en devia tenia tantes ganes com ell, car seguidament va adonar-se d'un canvi en la seva actitud, quan va mossegar-li els llavis, comprengué que la victòria era a tocar.

Els braços van fer-se ~~mmmmmmmmmmmm~~ acollidors i el cos s'obrí. Va reposar-hi un instant, amb l'alenada feixuga, i aleshores va estimar-la llargament i copiosa mentre ella lligava i deslligava les cames a la seva esquena. Però no en tenia prou, el combat l'havia enardit i després va seguir-la al bany, on ~~mm~~ es tornaren a abraçar. Ella estava admirada.

- Com és que t'has posat així ?

En Daniel va voler donar-li el que es pensava que seria una lliçó i digué :

- Pensant en les mamelles d'aquella...

Se'n penedí a l'acte, però ja estava fet. El rostre de la Jacqueline es trasmudà i tot d'una semblà envellir. Va girar-se sense dir res i, nua com anava, tornà al dormitori i va adreçar-se a l'armari, d'on començà a treure la roba que s'havia anat comprant ell. En Daniel es precipità:

- Jacqueline ! Què fas ?

No tenia maleta i ella despenjà una capsa gran i hi entaforà desordenadament les camises, les samarretes, els mocadors...

- Contesta ! - cridà ell -. Què fas ?

- Jo, res - digué la dona -. Ets tu qui te'n vas.

- Per una broma...

- Te'n vas - repetí ella -. Jo només vull allò que és meu. Busca-la i fica't al seu llit, si t'ho deixa fer.

Ell va engrapar-la per les espatlles.

- Però que ets ximple ? Una noia que he vist una vegada...

La Jacqueline se'l va treure de sobre amb una empenta i començà a lligar la capsa.

- Naturalment. Ella o una altra -. Tornà a redreçar-se -. Et pensaves que et necessitava , oi ? Doncs no. N'hi ha molts, fillet,que voldrien arribar-hi. Ara tindran l'ocasió de fer-ho.

- Ganes ! - féu ell, rabiós.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Potser sí - contestà la dona sense immutar-se -. Mentrestant, gràcies per tot.

- No em pots despatxar així, jo...

Ella li va clavar la capsa entre els braços, sense preocupar-se que també anava despullat.

- Doncs ho faig. D'aquí i del bar. No t'acostis més.

- Però Jacqueline, com t'he de dir... - afluixà ell.

- No sóc una puta - recordà la Jacqueline -. Ningú no m'insulta, a mi. Ja t'he passat massa coses. Ara vesteix-te i ves-te'n.

Va recollir la seva roba, com si ja fossin al matí, i va tancar-se a la cambra de bany. Ell va estar a punt de córrer-li darrera i d'enfonsar fins i tot la porta si calia, però després va limitr-se a insultar-la des del dormitori, on restava palplantat, ridícul i lamentable amb la seva gran capsa entre les mans. Quan va adonar-se, la llençà per terra i començà a vestir-se apressadament, com si tot d'una li fos impossible de restar un minut més a la casa tot i que només eren les dues de la matinada i no sabia on anar.

Això vas contar-ho a la Jane un dia que éreu a Central Park i ella va preguntar-te per què t'havies divorciat :

"Em manava, saps ? Potser ho fan una mica totes les dones, això de manar-hos, però hi ha una manera hipòcrita d'imposar la voluntat que només he vist a Amèrica. "Dan, aquesta nit tenim els Maples a sopar..." "Saps ? he promès que ens deixaríem caure a la reunió dels MacCarthy..." "Ja sé on anirem a passar les vacances, he vist unes fotografies meravelloses de Jamaica..." No em consultava sobre la invitació als Maples, es comprometia amb els MacCarthy sense dir-me'n res, decidia les meves vacances com si fós una maleta... De primer no me n'acabava d'adonar, eren coses que no em preocupaven, la deixava fer, però després es posà a comprar-me les corbates. Rius ? Es ridícul, oi? Però jo crec que un home té dret a portar les corbates que li agraden, no les que agraden unicament a la seva dona. O a no portar-ne cap, si li plau. Jo, una vida de família normal no l'he coneguda mai. Vull dir de primera mà. La Goldy es pensava que me la proporcionava, però jo no havia previst que la vida de família a l'americana seria tan diferent del que havia tingut ocasió de veure a Europa, a França. Quan sentia dir que a Amèrica les dones eren les veritables mestresses, me'n reia; ara, però, sé que feia mal fet. No et pensis que no sóc partidari de la igualtat... Sóc un home poc exemplar en molts aspectes, ja te n'aniràs adonant, però voldria que tothom fos lliure. Una

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

dona val tant com un home i té dret a intervenir en totes les decisions al nivell familiar i al nivell de la vida pública... No t'ho pensaves, oi ? Doncs sí,és així. Ara, no m'agrada que em manin. Això és una altra cosa. Una parella les ha de prendre en comú, les decisions. Ella ja hi estava d'acord, teòricament, però a la practica sempre em posava davant el fet consumat. Què havia de dir, jo ? Valia que la fes quedar malament amb els Maples o amb els MacCarthy o que l'obligués a tornar les corbates que a més, no ho nego, havia comprat fins i tot amb il.lusió ? Ho vaig intentar només dues vegades. No em refereixo a les corbates; les deixava en un racó d'armari i en paus. Parlo dels compromisos socials. Tornava cansat del treball, o tenia ganes de fer-li l'amor, però ella ja estava vestida o es vestia... La primera vegada es va posar a plorar i tot acaba relativament bé. O sia que vaig consolar-la al llit i després assistírem a la reunió de torn. El segon cop, en canvi, ens vam disputar de veritat. Jo era un ós, li faria perdre tots els amics amb el meu egoisme... Ja pots imaginat-te la cançó. Aquell dia teníem invitats a sopar i a la fi vam signar una mena de treva que ens va permetre de dirigir la cerimònia sense que ningú no s'adonés de res. Quan ja foren fora, però, s'inicià un silenci de tres dies de duració que potser encara hauria estat més llarg si jo l'hagués pogut resistir. No em va quedar més remei que claudicar i admetre que era un incomprensiu i un dèspota. Aquestes van ser les condicions de l'armistici.Que exagero ? No t'ho creguis pas. Tu també ets americana i saps que no hi afegeixo res. Voleu compensar-vos d'alguna cosa, vosaltres, les dones d'aquest país. N'hi ha que parlen dels temps dels peoners, de la frontera, quan una dona havia de valdre tant com un home fins físicament. I diuen que d'allí parteix tot. No ho sé. En tot cas, sembla que esteu anul.lant l'home. No és estrany que, sexualment, no funcioni com hauria de funcionar. Se sent frustrat, i la conseqüencia és que en definitiva hi hagi tantes dones frígides... Si parlo per experiència ? No, tens raó. He llegit estadistiques i articles i he escoltat les confidencies més o menys franques d'alguns casats. La meva experiencia és diferent,però una cosa et diré : la Goldy mai no responia tan bé com quan em mostrava independent. Recordo les vacances que vam passar en una barraca de llenyadors, a Oklahoma, cap a la banda de Childers. Ella volia anar a Niagara Falls, on ens acompanyarien, o nosaltres a ells, els Compton, però jo no podia resistir la idea d'haver de conviure vuit dies seguits amb un altre matrimoni. Els uns pels altres, menaríem una vida estúpida, veuríem tot el que havíem de veure segons els guies, a la nit ballaríem i ens emborratxaríem una mica... No en tenia ganes. Per sort, no s'havia compromès,els mateixos Compton

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

encara no estaven decidits, se n'havia parlat només per sobre, i vaig poder convencer-la. Doncs bé, va ser una segona lluna de mel, potser millor i tot que la primera. Mai no l'havia sentit tan lliure, tan abandonada, tan natural i espontània. A Nova York, de vegades, en tornar d'una reunió, era ella qui em buscava. Havíem begut, havíem xerrat pels descosits, el moviment l'havia excitada i li semblava que en tenia ganes. De fet, no en tenia, l'acte no obeïa a cap necessitat profunda i se servia de mi com d'un ninot per a satisfer una pruïja provocada artificialment. Aquell estiu, no. Ens féiem l'amor al bosc, prop del riu on nedàvem despullats, al llit en despertar-nos... Es a dir, quan en teníem ganes de veritat, sense obeir regles ni estímuls vinguts de fora. Va ser aleshores que la vaig deixar prenyada. De fills no en volia, encara. Una altra convenció. Ho havia decidit ella, deia que encara no se sentia prou madura, prou responsable... Feia riure ! Al capdavall, quan ens vam casar, ja tenia vint-i-quatre anys... Al mateix temps era perfectament comprensible. Quina maduresa podia tenir ? Suposo que en certa manera li he fet mal i que viure amb mi no sempre devia ser fàcil o agradable, però sense que ella ho sapiga, i sense proposar-m'ho, vaig ajudar-la a créixer. No és pretenció. O potser sí... Però d'una manera o altra estic segur que si ara es tornés a casar seria una esposa millor, més comprensiva, i que ja no provaria de castrar l'home com fan tantes mullers americanes. Que no se n'adonen ? Es clar que no ! Però el fet existeix. Repeteixen els mateixos errors de les seves mares sense ni reflexionar-hi... Ja sé que hi deu haver de tot, això és prou gran i coexisteixen prous nivells culturals perque hi hagi de tot. Potser només em refereixo a una classe, en defintiva. Si m'hagués casat amb una pagesa de Kansas potser tot hauria estat diferent. Però vaig casar-me amb la Goldy, classe mitjana americana, de la ciutat de Nova York, i vaig frequentar els seus amics que pertanyien al mateix estament social. Per ser totalment justos, diguem que parlo només d'una Amèrica. N'hi ha d'altres... M'imagino que hauríem acabat malament. Les coses rutllaven a mitges perquè encara érem joves i ella es creia que m'estimava, però vaig saber preveure... Si jo també l'estimava ? Sí, és clar, és natural que m'ho preguntis. No ho sé, Jane, sempre m'ha fet massa por estimar. Si l'hagués estimada del tot, sense reserves, potser hauria escollit el desastre. Ho sia que hauria preferir ser infeliç amb ella, i fer-li'n, abans de deixar-la. Diguem, en tot cas, que no l'estimava prou per sacrificar-la i sacrificar-m'hi i, amb nosaltres, possiblement, el nostre fill. Però ara et vull dir una cosa : no ho estem, de divorciats. Vam convenir que si un dia un de nosaltres volia tornar a casar-se, l'altre li concediria el divorci, però

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

només ens vam separar. Amicalment. Va ser idea d'ella, potser perquè confiava que encara no era tot irremeiablement perdut. El seu pare no ho volia, ell és partidari de les decisions netes, de les situacions clares i, al capdavall, mai no m'ha tingut simpatia. Oh, no et pensis que es tracta de res personal, no ! L'home, és un racista. Tot el que no sigui anglo saxó... Mai no he comprès com van posar-li aquest nom, a la Goldy, perquè més aviat sembla de negra, oi ? En fi, ara ja ho saps... M'agrada de ser un home i que una dona sigui una dona. No em penso que sigui demanar molt si tots, vosaltres i nosaltres, ens hi juguen alguna cosa essencial. He volgut ser-te franc..."

Però vas callar-te la combinació del motel i com abusares de l'amistat d'en Morgan. Potser perquè en el fons te'n senties una mica humiliat, tota vegada que el desenllaç no fou ben bé com l'esperaves. A les vuit vas sentir la porta de la cabina que s'obria i, en córrer a la finestra, vas veure la Goldy, sola, que sortia amb la maleta . L'aparcament era al costat mateix i a la noia només li va caldre ficar-se al cotxe i engegar. Tot va anar tan de pressa que quan se't va acudir de posar-te en moviment el vehicle ja embocava la carretera.

En Jack encara dormia i et semblà inutil de despertar-lo. Se'n va encarregar l'Ellen mentre tu telefonaves que enviessin un taxi del poble. A dos quarts de deu agafaves el tren i a les dotze ja eres a Nova York, on la Goldy t'esperava al pis. Encara vas tenir l'atreviment de demanar-li explicacions, però la noia s'havia convertit en una estranya que et mirava amb un esguard dur i menyspreatiu mentre preguntava :

- I tu on eres, mentrestant ? Amb l'Ellen, és clar. No et calia fer tanta comèdia, si volies canviar de dona. Ho podies dir i en pau.

- Però tu...

Gairebé no et sortien les paraules de la boca. Ella, en canvi, parlava amb la llengua afilada.

- No ho sé. Potser ho hauria comprès. Es innoble, però potser ho hauria comprès. Més innoble ha estat que me'l posessis al llit amb un engany... I, si ho vols saber, ell opina el mateix.

- Així, no...

- Així,sí - replicà ella -. A les sis, quan s'ha despertat, ja estava prou seré perquè ens expliquéssim i volia venir a trobar-vos,a tu i a l'Ellen, però no m'agraden els escandols i l'he convençut. He deixat que em tornés a estimar i aleshores s'ha adormit. Què penses fer ?

T'havies quedat sense idees i només vas ser capaç de contestar amb una altra pregunta :

- I tu ?

- Si ell vol - digué la Goldy fredament -, pot continuar sent el meu

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

amant. I tu pots quedar-te aquí, per cobrir les aparences. Et faré preparar l'altra habitació.

- No, gràgies - fas fer, sarcàstic, i vas girar cua.

Al vespre, convinguéreu que us separaríeu i que ella es quedaria la criatura. Ben mirat t'havies sortit amb la teva, oi ?

Temps després, quan els esdeveniments ja eren vells, et va fer riure que la culpa de tot la tinguessin en Fidel Castro i la seva revolució victoriosa, però aleshores, quan la vas tractar d'imperialista, no vas saber veure la gràcia de la situació. De fet estaves una mica sorprès, ella procedia d'una família pobra d'Indaho i tota la vida havia fet feines mal pagades, però això no la privava d'identificar-se amb el capitalisme. Es clar que ella es pensava que defensava el seu país i no era prou intel.ligent per comprendre que mentre els desheretats fossin com ella de país no en tindria cap. Les seves limitacions ja t'havien molestat una mica de bon començament i només les hi perdonaves perquè era tan bonica i tan ben feta. No eres el primer que se n'adonava, als vint anys ja havia corregut força i no s'estava de dir-ho. Ara, això sí, tenia una qualitat : no era promíscua i mai no havia fet com tantes de les seves companyes de restaurant que sortien amb el primer que tenia diners. D'altra banda encara conservava un residu d'ingenuitat, de candor, que probablement no perdria mai. Fins a cert punt, una dona incorrumptible fossin les que fossin les seves experiències. Tu sabies que es tractava d'una qualitat rara, i també això contribuí a que les vostres relacions es perllonguessin durant mesos. En realitat, però, això mateix les trencà.

De la victòria d'en Castro i de la fugida d'en Batista n'havíeu parlat per sobre, sense que ella semblés interessar-s'hi gaire, de manera que potser algú li omplí el cap, o potser va molestar-la que ataquessis la reticència amb què el govern americà semblava acollir el triomf dels revolucionaris.

- Són uns fills de puta - va dir, i ella preguntà :

- Qui ?

- Els Estats Units. El Govern.

- Per què ? Què passa ?

Et vas ajupir a recollir un tros de diari que t'havia caigut i, en redreçar-te, digueres :

- Fins ara no han enviat un embaixador a Cuba.

- I què té d'especial ?

- Què té d'especial ? - vas repetir -. Que ja fa sis o set setmanes

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

que va dimitir l'altre, Smith o com se digui. Es una manera d'indicar que en Castro no els fa gaire gràcia. Al capdavall devien preferir en Batista.

- Però no ~~mmm~~ és comunista, en Fidel Castro ? - féu ella.

- I això què té que veure ? Em penso que no, però encara que ho fos... Molt parlar de progrès, de democràcia, i fet i debatut ja ho veus, uns fills de puta com tots els reaccionaris.

Ella va queixar-se :

- No sé per què tens aquesta mania d'insultar. Ells en saben més que nosaltres, oi ? Saben el que convé al país.

- Deus voler dir a les grans companyies que explotaven el poble cubà.

- Companyies americanes ?

- Sí, sí, companyies americanes ? En quin món vius ?

- Això ho deuen dir els comunistes. No ens cal explotar ningú, a nosaltres.

Tu ni et vas indignar.

- Que ets fava, noia !

Tot podia haver acabat aquí si ella no hagués insistit :

- Dien coses com aquestes es pensen que ens faran oblidar tots els assassinats, els afusellaments...

N'hi havia hagut, sí, no ho podies negar, sempre n'hi ha quan les circumstàncies imposen un canvi de règim per la violència, però tu vas pensar en algunes coses que havies llegit abans i digueres :

- Més en van fer Bautista i els seus. Per què et penses que s'aguantava, si no pel terror ? Mentrestant, anava arreplegant diners, diuen si va reunir una fortuna de més de dos-cents milions de dòlars... Això ho sabia tothom aquí, però li érem amics perquè ens convenia.

Ella, que s'havia aixecat, retirà els plats de la taula.

- Jo no sabia res - confessà.

- Es clar que no. Quan dic tothom vull dir la gent que manen, Wall Street, les grans companyies i consorcis... La gent senzilla sí que no sabien res.

- I tu, doncs, com ho saps ?

- No he sabut ara.

- Potser no és veritat.

- Ets mula, noia ! Hi ha coses que no s'inventen. Per què les havien d'inventar, si tampoc no estan al costat d'en Fidel Castro ? Per què vols que li facin aquest favor de reconèixer que el règim de ~~Bautista~~ Batista era corrumput ? I pensa que quan ho reconeixen aquí, on també hi ha tantes coses per amagar...

- Aquí ? - digué ella. Tenia els plats a la mà, però s'havia quedat

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

quieta al costat de la taula, amb aquell davantal de pitet que li donava un aspecte graciós i lleugerament picant, i tu vas riure.

- Aquí. Però vés que et conto ! - vas afegir, i aleshores allargares la mà cap a les seves natges. Ella et deixà acariciar-les-hi i després digué :

- Tot això t'ho inventes. Vés com ho saps !

Tu vas retirar la mà.

- Sé, per exemple, que el noranta per cent de les mines, el noranta per cent dels negocis de bestiar, el cinquanta per cent dels ferrocarrils, el quaranta per cent de la indústria del sucre i gairebé la totalitat de la indústria de refinament del petroli ho controlen gent dels Estats Units.

- I què té de particular ? No ho hauríem de controlar tot ?

- Parlo de Cuba, carallot ! - vas fer.

- No cridis - digué ella -. Tu parles perquè no ets d'aquí. Els espanyols sempre heu estat molt revolucionaris.

Tu vas tornar a agafar el diari.

- Vés, vés a rentar plats ! Imperialista !

Hi va anar, però més tard, quan ja havies encès el cigarret precisament cubà que va donar-te un client al bar, sortí novament al menjador i féu :

- No està bé que parlis així. La gent et prendran per comunista.

- I què ? En aquest país prenen per comunista tothom que no diu amén.

Ella va callar, com feia sovint quan no trobava la rèplica oportuna, i només al cap d'uns moments et manifestà :

- Tu no ho pots entendre.

Et vas posar a riure, sincerament divertit :

- Ah, no ? I per què ?

- Perquè no ets d'aquí.

- I tu ho entens molt bé, oi ? Una noia vinguda del cul d'Indaho...

- Gooding és una ciutat gran.

- I què hi fa ? Vols dir que ja n'hi ha prou amb haver nascut en una ciutat gran per entendre les coses ? Això sí, ha de ser americana, oi ? D'aquí on penseu que un peó agrícola blanc val més que un metge o un mestre negres...

Sabies que no servia de res dir-li-ho, que ja havies fet mal fet de voler-hi discutir, que tot allò potser no t'atreviries a dir-ho a una altra persona més intel.ligent que hauria pogut recordar-te la inconveniència d'adoptar actituds crítiques quan tenies la teulada de vidre perquè al capdavall mai no havies fet res per ningú, però les seves paraules t'havien irritat.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Es veu que teniu previlegis especials, vosaltres - vas afegir -. Sou els millors, els més llestos, els més rics...

Ella et va interrompre amb una pregunta desconcertant que encara no t'havia fet mai ningú tot i que altres vegades havies recitat aquella lletania :

- Si ens odies tant, perquè hi vols viure, entre nosaltres ?

Et va agafar de sorpresa. Però ella no va esperar que trobessis la resposta, ja que va allunyar-se cap al dormitori i ajustà la porta de l'habitació. Tu et vas aixecar i vas tornar a assaure't . El cigarret cubà cremava entre els teus dits i el vàs deixar sobre el cendrer, al costat del diari mal plegat. No sabies si riure o si plorar.

Quan vas decidir de seguir-la a l'habitació, ella ja s'havia despullat i s'entrava pel cap la camisa de dormir que preferia al pijama, una peça transparent i curta que contribuïa a fer-la engrescadora. La positura li havia alçat els pits i et vas quedar mirant aquella mena de perfecció animal que s'imposava brutalment als teus instints,però en aquell moment no la desitjaves. En algun indret hi havia hagut un malentès i calia aclarir-lo.

- Escolta, Nancy...

- Ja só que et penses que sóc molt bèstia - va dir ella -, però tinc els meus sentiments, com tothom.

Vas allargar la mà cap a la seva sina perquè et semblà que era la manera més facil d'apaivagar-la, i ella accepta la caricia amb adustesa.

- Tu tot ho arregles així - digué.

Devies haver-la ferida més que no et pensaves, i vas recordar aquell dia, ja feia un parell de mesos, que s'enfadà en dir-li que les noies com ella només sabien expressar-se degudament al llit. No va perdonar-t'ho fins al cap de tres dies, quan ja no sabies què fer. Tenia la rancúnia llarga.

Ara, aquest pensament et descoratjà i, amb una mica d'impaciència, vas fer :

- Com vols que ho arregli, doncs ? Apa, no en facis una història...

- Es clar, tu pots dir el que et sembli i jo m'ho he d'empassar, oi ? M'està bé per haver-me enredat amb tu.

- Pots desenredar-te'n quan vulguis, si tant de greu et sap - vas fer amb un rebrotament d'ira, i vas retirar la mà -. No tinc ganes de passar-me la nit discutint - afegires.

Ella obrí els llençols i va ficar-se al llit sense contestar, però tenia una expressió cellajunta, com si reflexionés. Abans que et sortís amb alguna altra bestiesa, vas dir :

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Me'n vaig a prendre l'aire. Quan torni estarem més serens.

Era una ximpleria, perque ells havia parlat sense cridar, amb una veu ponderada. Rarament deia una paraula més alta que l'altra i ara d'un temperament massa tranquil per lliurar-se a histerismes. Quan s'enfadava parlava amb monotonia, en un to obstinat i lent que a tu et molestava més que els crits.

Vas baixar al carrer fosc i te les vas emprendre cap a Canada Boulevard, on encara hi havia una relativa circulació de vehicles. L'atmosfera era pesada i humida com sempre que no bufava aire i, prop de Verdugo Park, et vas fixar en un local on la jukebox bramava per les parets. Una parella s'acariciava en un racó i vas tornar a sortir despres de beure un bourbon. Aleshores, tot d'una, et vas adonar que ja estaves tip de Los Angeles. La teva irritació creixia en lloc de minvar, i no hi feia res que et diguessis que era irraonable. Et pesava el smog, el bar del carrer La Brea, prop de Washington Boulevard, on aquella setmana feies el torn del matí i primeres hores de la tarda, les llaunes de la brossa que sempre omplien el carreró, l'estupidesa de la Nancy...

Vas dardar potser una hora per Glendale i, en tornar al pis, la noia ja estava adormida. L'endemà, en tocar el despertador, ella ja era fora i no us vau veure fins al vespre. Tenia la mateixa expressió adusta de la nit abans i va contestar amb un "hola" al teu "hola". Tu vas esperar una mica i després vas preguntar :

- Encara estem així ?

- I com he d'estar ?

-No s'ha mort ningú, que jo sàpiga -. Vas subjectar-la per la cintura i la vas fer caure sobre els teus genolls -. Nancy...

Ella prova d'incorporar-se i et rebutjà amb totes dues mans clavades al pit.

- No estic per jocs, Danny.

- Deu ser la primera vegada - vas dir tot i que era fals, i la vas deixar anar.

Ella es quedà dreta al teu costat i féu :

- He estat pensant...

- Ah !

- Tu només em vols per una cosa...

Vas repenjar els palmells sobre les cuixes i et redreçares una mica. La veu et reia, exasperada, quan vas dir :

- I ara te n'adones ?

La Nancy et llambregà, incrèdula, perquè devia haver esperat que la desmentiries, i mormolà :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Sóc una paula...

Un instant després era a la cuina, on vas seguir-la. Aleshores ja havies encès una cigarreta i tant se te'n donava tot, però volies aclarir la situació.

- Escolta - vas dir -. Tu has anat amb altres homes... Què et penses que volien ?

- Ja ho sé.

- I tu, què volies?-. Ella no contestà -. Digues, què volies ? O potser ets tan hipòcrita que no t'atreveixes a contestar-te...

Va girar-se, encara muda, i tu vas afegir :

- Volies el mateix.

- No és veritat - protestà aleshores.

-Ah, no ? No t'agrada ?

- No pel que et penses.

- Per què, doncs - vas fer, irònic, però a ella devia passar-li per alt aquest matís de la teva veu, car confessà :

- A ningú no li agrada d'estar sol, abandonat com un gos...- la veu va vacil.lar-li i tot d'una arrancà a córrer cap al dormitori.

Quan hi vas entrar era estirada a bocons sobre el llit i la roba se li havia enfilat més amunt de l'acabament de les mitges. Instintivament, sense veritable desig, vas reposar la mà en la seva cuixa i l'endinsares cap a les natges mentre deies :

- Per què plores, ara ?

- No ploro.

I era veritat. Quan es tombà tenia els ulls eixuts i els trets, un moment desfets, se li havien tornat a composar.

- No em toquis - digué -. Ja no me'n fas, de companyia.

No ho vas entendre bé. O potser no tenies ganes d'entendre-ho perquè allò us podia menar massa lluny i tu no et volies comprometre.

- Ets ximple !

- Ja ho sé - acceptà ella.

Novament adusta, va aixecar-se i tornà a la cuina. Tu vas quedar-te el menjador, desconcertat, però més vas estranyar-te quan al cap d'una estona vas veure que només deixava un plat i un cobert a la taula.

- No sopes ?

- No en tinc ganes.

Et va anar servint en silenci i en acabar vas sentir que menjava a la cuina, sola. Aquella nit encara dormíreu junts, cadascú al seu costat de llit, i l'endemà, que era el seu dia de festa, continuava dormint, o ho feia veure, quan abandonares el pis.

A les sis, en deixar el treball, vas ficar-te en un cine on pro-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

jectaven una cinta de l'oest que no t'interessava i a les nou, quan vas tornar al pis, ella ja era de nou al llit, però t'havia deixat el sopar sobre la taula. Rabiüt, vas rebotre el plat contra els rajols i, sense esperar la seva reacció, fugires de la casa.

El dia següent, quan ella ja era a la feina, vas acudir a recollir les teves coses i et vas instal.lar en una cambra de la Cienaga.

La Jenny va irrompre a l'habitació i, panteixant, va dir :

- Puja el teu germà !

La Ruth va saltar immediatament del llit i començà a vestir-se. Tenia tanta pressa que no es posà ni les bragues ni els sostenidors.

- Vine, tu !

Vaig seguir la Jenny cap al seu dormitori i ens hi tancarem en el precís moment que ressonava el timbre de la porta.

- Els mitjons ! - vaig dir.

- Deixa, no tenim temps.

Els passos de la Ruth travessaven el vestíbul i després vam sentir la veu del xicot sense entendre les paraules. La Jenny m'havia fet ficar al seu llit i ara es despullava llestament.

- Vols dir que és indispensable, tant de realisme ? - vaig mig riure.

De fet, m'hauria semblat més normal que jo em vestís que no pas que ella es despullés, però es veu que havia perdut una mica el cap. De tota manera, d'atabalada sempre n'era.

Va esmunyir-se al meu costat i tots dos ens quedàrem quiets, escoltant, però ara el germà de la Ruth, en Charlei, ja havia entrat a la cambra de la noia i potser tenien la porta ajustada, car les veus arribaven somortes, llunyanes.

- Deu haver vingut a demanar-li diners - comentà ella.

- No l'entenc. Es deixa fer la llei i encara li ha de donar diners !

- No parlis tan alt.

- Ja n'estic cansat - vaig fer jo.

- Vols que et punxi, potser ?

- Vosaltres mateixes dieu que sempre l'ha deixada anar amb qui ha volgut...

- Però no amb un blanc. Ja saps com és.

- Un altre dia, no m'amagaré.

- Xit !n- em tranquil.litzà ella. I va posar-me la mà sobre els llavis. El llençols que la cobrí va escorrer-se-li cos avall, però no vaig fer ni un gest per tocar-la.

- Més val que ens vestim.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Si per casualitat et veu, pot pensar que has vingut per ella. Així és més segur.

- No pot negar-se que la Ruth té una bona amiga !

Va moure les cames i l'anca em fregà. Va retirar-la, però després repetí el gest.

- Si no se'n va aviat... - vaig dir.

- No et moguis.

- Ja ho dius, tu.

Va mirar-me ràpidament i aleshores s'adonà de la tenda que feien els llençols sobre meu.

- Pobre noi - va somriure, i es quedà pensativa -. Potser sí que més valdrà que et vesteixis. Puc mirar de fer-te sortir mentre són al dormitori... Saps que no ho he fet mai amb cap blanc ?

- Només cal que em diguis això !

- Vesteix-te, doncs.

Vaig saltar del llit, però ella m'esguardava.

- A la Ruth em penso que no li faria res... - comentà.

Em vaig inclinar al seu damunt mentre deia :

- Favor per favor, oi ?

- Sí. Deixa'm tancar la porta...

Va aixecar-se, però ja no hi arribà, perque vam abraçar-nos i vam caure de nou sobre el llit. Només que aleshores va mig repensar-se :

- I si li sap greu ?...

- Se t'havia d'acudir primer - vaig mastegar. A fora semblava haver augmentat la remor de veus, però no em trobava en situacio de fer-ne cas perque ella badava les cames.

De tota manera les veus eren més properes i uns segons després, quan em mossegava els llavis en el paroxisme de l'orgasme, la de la Ruth va dir ben distintament :

- No, Charlei; si t'asseguro...

La porta es va obrir amb violència, sense donar-nos temps de separar-nos, i en girar-me vaig veure la Ruth i el seu germà que ens fitaven, ara tots dos muts. Ell tancava els punys, però aleshores es tombà i va allunyar-se ràpidament mentre mormolava alguna cosa. La Ruth restà un moment més i després va seguir-lo cap a la porta del pis que es tancà amb un gran cop.

La Jenny havia corregut al bany i jo ja em vestia quan va entrar de nou. Vingué fins al llit sullat i s'hi va asseure.

- Ruth... - vaig fer.

Ella branda el cap.

- No, està bé. Més val que us hagi trobat així.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Vaig cordar-me la camisa.

- Ha vist els mitjons ?

- Sí.

- No podem continuar així, Ruth... Per què deixes que se t'imposi ? No n'ha de fer res, ell.

- Ja ho sé. Es per tu.

- Un dia me'n cansaré i li faré un cap nou...

La Jenny tornà del bany, encara despullada, i va precipitar-se cap a la seva amiga.

- Ruth... Estic avergonyida.

- Vesteix-te - digué ella simplement.

- No ho he pogut evitar, ja saps com sóc. I ell estava...

- No diguis res.

- No sé què donaria...

- No diguis res - tornà la Ruth.

Va aixecar-se i sortí de la cambra. Vaig seguir-la fins a la seva, on m'esperaven els mitjons.

- Si estàs enfadada, digues-ho - vaig fer.

- No. T'agrada, la Jenny ?

- M'agades tu.

Em va somriure amb una expressió trista, però quan vaig besar-la tancà els braços darrera meu, com feia sempre, i s'abandonà contra el meu cos.

- No ha canviat res, oi ?

- No... Sí -rectificà.

Vaig separar-me'n.

- Comprén... No sóc un sant.

- No és això. Valdrà més que no hi tornis, aquí. No saps com és, ell. Ara, com que us ha sorprès... com us ha sorprès, se n'ha anat, però tornarà a pensar en els mitjons...

-Que hi pensi. No sé per què li tens tanta por !

- Es dolent.

- I odia els blancs, ja ho sé.

Va sentir-se la porta i escoltàrem, però era la Liliam que entrava cantussejant i se n'anà cap a la seva habitació.

- Val fer alguna cosa - vaig dir -. Ja vaig demanar-te que deixessis aquest parell i que vinguessis a viure amb mi.

- On vius tu, no en volen, de negres.

- Ens podem instal.lar en un altre lloc, doncs.

- No; ho sabria i encara seria pitjor.

La seva passivitat m'exasperava i vaig explotar :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Doncs jo ja en tinc prou, d'aquestes corregudes i embolics ! Si et penses que m'he d'anar passejant pels dormitoris de les teves amigues, t'equivoques. Ja veus que ha passat, avui... Sé que no et pot agradar, i tampoc no m'agrada a mi. Te'n vens a viure amb mi i...

- No, em mataria - em talla ella.

- No siguis tossuda, Ruth ! Hp hem de fer malbé tot per culpa d'aquest maniàtic ? Tu ets una negra, jo soc un blanc, d'acord. Però què? No ens avenim ? T'hi sents, amb mi, de negra ?

- No - digué amb un petit somrís.

- Perque saps que no ho ets, que no hi fa res que ho siguis. Ets simplement una dona...

- Ja ho sé, Danny.

- I et vull més que a totes les blanques que he conegut. Ja sé que un dia ens en cansarem. Tu o jo. L'un o l'altre. Però ara encara no ens en hem cansat . Si ens separem, no serà per culpa d'aquest maricon de Charlei... Pensa-hi. Hem de fer alguna cosa...

Uns passos precipitats travessaren el corredor i els ulls rodons de la Liliam espiaren cap al dormitori que s'havia quedat obert.

- Es veritat ? - digué -. Hola, Danny... Es veritat que en Charlei...

La Ruth assentí.

- No siguis xafardera, Liliam - vaig renyar-la.

Ella no s'immutà :

- Si que m'hauria agradat de veure-ho !

Vaig adonar-me que no ens la trauriem de sobre fins que hagués satisfet tota la seva curiositat i a més jo ja havia dit el que havia de dir, de manera que vaig obtar per acomiadar-me.Abans, però encara vaig recomanar a la Ruth :

- Pensa-hi.

Va acommpanyar-me fins a la porta, seguida de la Liliam que devia tenir por de perdre-la de vista i que somrigué satisfeta quan ens besàrem.

- Fins demà ?

- Sí.

En sortir al carrer, prop de Morningside, en Charlei m'esperava a la cantonada. Hauria passat sense dir-li res, naturalment, però ell em crida :

- Mister...

Vaig aturar-me mentre em treia una cigarreta i ell féu :

- No he quedat convençut...

Tenia un color una mica més clar que la Ruth però les faccions,tot i que recordaven les d'ella,eren més negroides. A part d'això, era

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

francament lleig. Vaig encendre pausadament la cigarreta.

- Perdó... Ens coneixem ?

No esperava aquesta mena de resposta i va desconcertar-se una mica, però es reféu de pressa i em recordà :

- Sóc el germà de la Ruth. Ara fa un moment...

- Ah, éreu vós ! Se us acudeix sovint, això de ficar-vos a les habitacions dels altres ? Ens heu avergonyit a tots,començant per la pobra Ruth. Us recomano que no repetiu aquesta mena de bromes - vaig afegir mentre reprenia el pas.

Ell va seguir-me i, amb els llavis arregussats que li descobrien les genives, féu :

- Què dieu que em recomaneu ?

- Ja m'heu sentit.

- No hi heu de fer res amb les negres ! - cridà aleshores.

- Quines negres ?

Em va tocar pel braç.

- Un moment ! Quin joc us penseu que jugueu ?

- I vós ?

Ell s'enrabià, però contenia la seva ira.

- Us penseu que sou molt llest... No us vull tornar a veure per aquesta casa. A la Ruth la deixeu tranquil.la, entesos ?

- Que m'hi heu vist ?

- Sé que heu estat al seu dormitori. Si us hi hagués vist, ara ja no seríeu aquí.

- No ?

- No. No toleraré que cap fotut blanc li posi les mans a sobre

Vaig atansar la cara a la seva.

- I jo no toleraré que cap fill de puta, blanc o negre, em doni ordres

Ens havíem aturat i ens fitàvem com dos galls de panses. Des del llindar d'una botiga ens mirava un home i dos individus més s'havien girat en sentir els nostres crits.

- Un noi llest, ja ho dic ! - féu ell -. Acabareu per trobar el que busqueu.

Vaig riure nerviosament.

- Un ganivet, oi ? Us cal un ganivet per sentir-vos home... Apa, què espereu ?

El mesurava de dalt a baix, sense perdre de vista les seves mans que penjaven al costat del cos adipós i bla. Vaig veure com s'obrien i es tancaven, però a la fi van immobilitzar-se; potser perquè ara ja s'havien aturat altres persones encuriosides per l'escena.

- Ja ens tornarem a trobar - digué una mica infantilment

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- En podeu estar segur - vaig contestar-li, i me'n vaig separar.

Ell va quedar-se on era, molt quiet i amb els ulls entretancats, com si es disposés a passar-hi la nit. Tenia el convenciment que l'endemà encara l'hi trobaria, però em vaig equivocar. No l'havia de veure mai més. I a la Ruth tampoc, de moment.

La porta me la va obrir la Jenny i,d'entrada, ja em digué :

- Tinc un encàrrec per tu.
- Ah, sí ?
- Diu que ja ho ha pensat.
- Qui ha pensat què ?
- La Ruth. Això vostre.

Segons ella, se n'havia anat aquell matí a primera hora, però jo no me l'acabava de creure i vaig voler veure la seva habitació. Era veritat. L'armari i els calaixos eren buits, només s'havia deixat unes sabates grogues que ja no feia servir perquè sempre li deia que no l'afavorien. Vaig tombar-me a la noia que m'havia seguit

- On és ?
- No ho sé. No ho ha volgut dir.

Era comprensible. Totes dues eren unes xerraires, i la Jenny sobretot, després del que havia passat el dia abans, no hauria sabut callar.

- I la botiga ?
- No n'ha parlat. Ara ja deuen haver tancat.

Vaig anar-hi l'endemà al matí. Només hi havia la dependenta blanca que despatxava una senyora, però jo vaig entrar directament cap al taller on feien els barrets. La mestressa, que tallava un model sobre una taula alta, es precipità al meu encontre i m'empenyé cap a les cortines.

- No pot entrar,aquí - digué.
- Buscava la Ruth.
- Ja no hi és. Se'n va anar ahir al matí.
- No va dir on ?
- No va dir res. M'ha deixat empantanegada, sense cap mirament... Es de la policia vostè ?
- No. Un amic.

Va fer una ganyota, perquè no era el mateix ser amic d'una negra que tenir-la a treballar, i això m'induí a dir-li :

- Ens havíem de casar.

No sé si encara té la boca oberta,perquè vaig girar cua i vaig tornar a sortir al carrer.

Al vespre picava de nou al pis, on aquest cop hi eren totes dues,

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

la Jenny i la Liliam.

- L'has trobada ?

- No. Ni la trobaré. Us volia demanar un favor.

Sabia que més tard o més d'hora tornaria a posar-se en contacte amb elles, però em va costar una mica de convencer-les que, sense dir-li'n res, em comuniquessin la seva adreça quan l'haguessin esbrinada.

- Es la nostra amiga, Danny. Si ella no vol... - oposà la Jenny.

- Precisament us ho demano per això, perque sou les seves amigues. No veieu que se n'ha anat perquè té por ? I no n'ha de tenir. La por fa mal a les persones.

- Ja ho sé, Danny... Es molt delicat...

Vaig posar una cara entre trista i resentida.

- Ja veig com ets, Jenny. No m'ho pensava pas. Ahir, com que en tenies ganes, no hi vas pensar gaire, en qüestions de delicadesa. Hi vas passar per sobre amb un "potser no li farà res"...

- Ja sé que vaig fer mal fet.

- Però ho vas fer. Perquè et convenia a tu. I ara que e t demano de fer una cosa que li convé a ella...

- Té raó - digué la Liliam -. Ella l'estima.

La Jenny encara vacil.lava. Jo vaig afegir :

- Molt bé, Jenny. Si sóc un estrany...

Aleshores cedí i totes dues em van prometre que em tindrien al corrent. Però potser mai més no en van saber res, perque encara espero notícies. Si la vaig tornar a trobar va ésser per casualitat, i molts anys després, quan ja tot era diferent.

El bar de l'Owen ara s'ha animat una mica, tres homes seuen en una tauleta i n'hi ha dos més al taulell. Prop del ventilador, on he begut els dos whiskies una hora abans, una noia xarrupa una copa de menta.

- Altre cop per aquí ? - s'estranya ell.

- Ja ho veus.

- I la Jane ?

- Se n'ha anat a Kingston amb l'amo.

- Mala sort.

- Mala sort - assenteixo -. Et volia demanar una cosa...

Abans que tingui temps de dir-li-ho, però, s'ha d'allunyar cap un dels homes que fa dringar una moneda sobre el taulell i jo espero a dos tamborets de la noia que ara encén una cigarreta i projecta el fum al seu davant,en un brollador recte, car el ventilador gira cap a l'altre costat.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Els homes que seuen a la taula tenen un paper davant i un d'ells fa tot d'explicacions a les quals els seus companys assenteixen amb el cap. Sembla un plànol i se m'acudeix que potser projecten d'assaltar un banc. No hi fa res que vagin relativament ben vestits i que facin cara de persones decents.

- Què em deies ?

L'Owen ha tornat prop meu i gairebé no s'adona que, per costum, passeja el drap pel taulell. Tots ho fem.

- Et volia demanar una cosa - repeteixo, i abaixo la veu -. Vaig una mica curt de diners, en aquest moment... Em podries deixar deu dòlars ?

Ell es redreça lleugerament i s'agafa un llavi amb l'altre abans de preguntar :

- No són molts ?

- Te'ls tornaré - dic.

- Ja ho sé. No sé si hi són, a la caixa, deu dòlars...

Sempre ha estat una mica estret, en aquestes coses, però sap que no me'ls pot negar des d'aquell dia que, a Los Angeles, vaig perdonar-li'n cinquanta que havia perdut imprudentment en una partida de poker.

- Mira-ho - faig.

S'allunya de nou, i aleshores m'adono que la noia em mira. He parlat discretament i el ventilador fa una mica de soroll, però potser ens ha sentit, perquè és una mirada encuriosida i vagament somrient. Per primera vegada li veig la cara i m'adono que deu ser llatina, possiblement sudamericana. Veig que agafa la cigarreta amb l'esquerra, com un home.

- No en tindràs prou, amb vuit ? - diu l'Owen, que ja ha fet arqueig -. Si te'n dono deu em deixes molt just.

- D'acord, vuit. Miraré de tornar-te'ls demà - faig, tot i que no tinc la més petita idea d'on el podré treure.

Me'ls passa dissimuladament, com si fos un secret vergonyós, però la noia continua esguardant-nos i no es perd ni un detall.

- Ara dona'm un whisky - dic.

Ell se sorprén una mica i branda el cap reprovativament, sense atrevir-se a protestar.

- I posa-hi una cervesa, també - afegeixo.

Em trec el paquet de cigarretes, on ja només en queden tres, i me'n poso una a la boca. En encenedor peta prop meu.

- Foc ?

- Ah, si ! Gràcies...

Es la sudamericana que s'ha inclinat sobre el taulell i jo encenc sentre treure-li els ulls de la cara. No m'havia imaginat que busqués.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

No en té els gestos ni l'aspecte, però mai no se sap. Li faig vint-i-cinc o vint-i-sis anys i li trobo el rostre una mica exòtic, com si tingués sang índia. Sembla que ha de ser més aviat alta, sota les faldilles que tiben se li dibuixen unes cuixes plenes i llargues i el pit és abundant.

- Gràcies - repeteixo, i ella em somriu sense contestar.

L'Owen em serveix el whisky i la cervesa i diu :

- Quan te n'has anat n'ha entrat un que hi era, al Vietnam...

- L'han llicenciat ?

- Hi va perdre una cama.

- Se n'ha sortit bé - dic jo -. I què explica ?

Mou les espatlles.

- No res. No en volia parlar.

Es desplaça cap a l'altre extrem, on s'instal·len dos homes i una dona que acaben d'entrar i jo torno a girar-me cap a la noia. El ventilador li aixeca un ble de cabells, però no sembla que s'hi amoini, ella.

- Cubana ? - pregunto a l'atzar.

- No, peruana.

- No m'he equivocat de gaire -dic.

- Déu n'hi do ! - riu ella.

Té unes dents petites i blanques, i em quedo mirant-les-hi.

- Tu ets espanyol, oi ?

- Català.

- De Barcelona ? El meu marit era de Saragossa.

- Es mort ? - pregunto.

- No, no ! Ens vam divorciar.

- Jo també ho sóc. Em dic Dany.

- Jo Eda.

- Que tal, Eda ?

- Que tal, Danny ? - riu.

Bec un glop de whisky i un glop de cervesa i després continc l'eructe que em puja a la boca.

- Owen ! - crido -. A veure si em portes un entrepà. De pernil.

- Ara.

Ella salta del tamboret i la veig adreçar-se a la cabina telefònica que hi ha al costat dels lavabos. Com em pensava, és alta i ben feta, potser amb una mica massa d'anques. Quan l'Owen s'atansa, li pregunto :

- La coneixes ?

- No. No t'emboliquis.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Per què ?
- Ha vingut amb un altre individu i s'han discutit.
- Molt bé.

Els de la taula el criden i en tombar-me veig que ja han desat el plànol i es disposen a marxar. El més jove de tots escura el got amb un raig de soda. Sempre n'hi ha que no es deixen perdre res.

Enceto l'entrepà, però tinc la gargamella seca i he de beure un altre glop de cervesa; Ara eructo sense manies i vaig menjant sense gana, empenyent la mena de bola que se'm forma a l'estómac. La mare en deia el paidor.

L'Eda torna de la cabina i s'enfila de nou al tamboret. Quan aixeca una mà cap als cabells, veig que no duu les aixelles depilades i gairebé em quedo fascinat per aquella tofa espessa i arrissada, vagament obscena. La Dorothy tampoc no se les afaita, però hi té quatre pèls clars que no criden l'atenció.

- Esperes algú ? - li pregunto.
- No. Es bo, l'entrepà ?
- Sí, no està malament.
- Potser que em mengi un, també...

L'Owen travessa amb els plats que acaba de recollir de la taula i li demano :

- Un altre entrepà. Per la senyora.
- De seguida.
- *Fa temps que hi ets, a Nova York ? - pregunto a l'Eda -. Parles l'anglès molt bé.*
- Des dels tres anys. Tu no en fa tants.
- Se'm nota, oi ? Vaig venir l'any cinquanta cinc. Abans vivia a França.
- No ets pas un exiliat de la guerra ? - fa, però ella mateixa es contesta - No, ets massa jove.
- Doncs sí, ho sóc. Me'n vaig anar amb els pares.
- El meu ex-marit també ho és, però ell ja té més de cinquanta anys, em dobla l'edat. Potser el coneixes, el professor Losantos...
- No; no conec ningú. Hi tenia un parent, un periodista, aquí, pero va morir abans d'arribar-hi jo. De primer havia viscut a Mèxic.

L'Owen deixa un platet amb l'entrepà al seu davant i m'adreça una mirada d'advertència. Deu tenir por que em rebenti els seus vuit dòlars. M'eixugo els dits amb el tovalló de paper i acabo d'empassar-me el pa amb un altre glop de cervesa. Entra una parella que s'asseu al meu costat, d'on ha desaparegut l'individu que hi havia quan he entrat, però jo torno a inclinar-me cap a l'Eda que diu :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- N'hi ha bastants d'exiliats, aquí.
- A tot arreu, n'hi ha. Ens hem escampat pel món.

Observo com talla netament una mossegada d'entrepà amb les seves dents fines i uniformes i els llavis que absorbeixen un trosset de pernil que penja. Els té grossos i molsuts, però la boca és ampla i ho dissimula.

- M'has dit que no esperaves ningú, oi ?
- No - fa ella, i clava una altra mossegada a l'entrepà -. Per què ?
- He pensat que potser podríem anar en algun lloc...

Els ulls li riuen quan contesta :

- Amb vuit dòlars ?
- En tinc deu - rectifico jo -. No sé t'escapa res, oi ?
- No. Estic segura que no tens feina.
- En aquest moment, no.

Va menjant, com si la conversa s'hagués acabat, i jo liquido la mica de whisky que resta al got. Després diu :

- T'agradaria guanyar-ne cinc-cents ?

No m'ho esperava i és natural que l'ulli amb un esguard suspicaç abans de replicar :

- Segons que s'hagi de fer.
- Poca cosa. M'has d'acompanyar en una festa.

Continuo mirant-la.

- Hi deu haver alguna cosa més...
- Sí -. S'acaba l'entrepà i es passa el tovalló pels llavis mentre mira cap a l'Owen que s'atansa de nou però es queda davant la parella del costat -. Aquí no t'ho puc explicar.
- Podem anar a casa teva, si vols - insinuo.

Ella sembla no haver-me sentit, car prosegueix :

- He deixat el cotxe a l'aparcament de darrera. Ens hi podem trobar d'aquí a deu minuts. Es un Caravelle de l'any passat , gris perla, descapotable...
- I per què no hi anem plegats ? - m'interesso.

Ella denega amb un gest impacient del cap.

- Coneixes el barman...
- Es l'amo.
- No hi ha cap necessitat que ens relacioni.
- Ha vist que parlàvem...
- Es diferent. La gent parlen, als bars. Es normal.
- Com vulguis. D'aquí a deu minuts, doncs.

Es treu un bitllet de dòlar del portamonedes , el deixa sobre el taulell i salta del tamboret.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Fins ara - diu, baix.

Amb l'esguard, la segueixo cap a la porta, però no sóc l'únic, d'altres homes s'han girat. No hi ha cap dubte que l'espectacle és atractiu i el mateix Owen la llambrega abans d'atansar-se a recollir els diners.

- Només valia setanta-cinc cents, - diu en veure el dòlar.

- Es generosa - faig -. M'has dit que es discutia amb un individu... Has sentit de què anava ?

- M'ha semblat entendre que era qüestió de pecúnia. Ell deia que tindria unes despeses... Per què m'ho preguntes ?

- Vol que li faci un treball. M'ha ofert cinc-cents dòlars.

Nerviosament, passa el drap pel taulell.

- Són molts diners. Quina mena de treball ?

- Encara no ho sé. Deu ser algun embolic, no ha volgut que en parlessim aquí.

- Compte, Danny...

- Per això t'ho dic. Recorda això : es diu Eda, es peruana de naixença i divorciada d'un professor espanyol, Losantos. Té un Caravelle descapotable, gris perla, model de l'any passat.

- Bé.. - comença, però aleshores s'estranya -. Per què m'ho dius ?

- Fel que pugui passar.

- Més val que ho deixis córrer, Danny.

- Són cinc-cents dòlars, - li recordo.

Ell prem el drap entre totes dues mans, sense abandonar el dòlar

- La veritat és que no t'entenc. Ets un bon cambrer, podries trobar feina sense dificultat...

- Ja ho sé.

- Doncs ?

M'arronso d'espatlles i ell mira cap a l'altre extrem, on el criden.

- De seguida - fa -. Acabaràs malament, Danny.

- Potser sí. Ja hi vaig començar.

- No hi ha res com una feina regular.

- Si tu ho dius...

M'adono que a despit de la mica d'aire que m'arriba del ventilador tinc tota la cara xopa i, quan m'hi passo els dits, els retiro humits i greixosos.

- Em vaig a rentar - dic amb un cop d'ull al rellotge.

Disposo de set minuts.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

A tot arreu venia a ser el mateix. Variaven els horaris, els barris, la qualitat de la clientela, el sexe dels propietaris i llurs exigencies i humors, però sempre era si fa no fa el mateix : vuit o nou o deu hores dret, darrera el taulell o entre les taules, inclinant l'espinada i dient sí, senyor. Es a dir, a la taverna del "père" Boulle no li hocalia dir, només hi acudien obrers i les dones del veïnat que compraven grans quantitats de "rouge". De vegades s'hi deixava caure algun client despistat, una parella, un estranger que cercava un indret típic. Però el local de típic no en tenia res. Era brut, això sí, les pareta feia molts anys que no devien haver estat pintades i dissimulaven les nafres darrera anuncis i calendaris de begudes, gairebé tots d'abans de la guerra, perquè el vell no llençava mai res, no pas per mesquineria, sinó per mandra. La pols s'acumulava en la doble renglera de bótes dreçades sobre una mena de banquets de tisora que ja es començaven a corcar i, a la lleixa de dalt del taulell, on hi havia una colla d'ampolles que ningú no tocava mai, les teranyines resplendien impertorbades quan encenien l'electricitat. De dia no, perque el sol no hi entrava. De lluny en lluny, el "père" Boulle deia sense convenciment :

- Hauríem d'endreçar una mica...

Però només ho van fer una vegada, quan feia sis mesos que era al local, i l'home se'n va cansar abans d'arribar a les teranyines. En canvi, li feia eixugar cada dia les cadires i també es preocupava del marbre de les tres taules, una d'elles esquerdada,que s'amuntegaven en la raconada de la paret on obria la porta.El terra l'escombraven cada dia i, un cop a la setmana, el fregaven amb les serradures que li duia un dels clients, en Chabel, operari d'una serradora. Sembla que en aquell moment era difícil d'obtenir-ne i, cada cop que acudia amb el sac, en Chabel tenia dret a beguda gratis. També al carter se li dispensava un tracte de preferència, però només passava per la taverna una vegada cada mès, quan duia la missiva puntual d'en Robert,el fill que el "père" Boulle tenia a Austràlia i l'únic familiar que li quedava des que els alemanys li mataren el petit, l'André, segons ell un capitost de la resistencia. De vegades, durant les hore mortes de la tarda, en parlava sense recança, amb un orgull estrany, però en Daniel s'hi impacientava perquè el vell pafia d'una mena d'afasia verbal que el feia entrepussar continuament amb les paraules. Mai no acabava de trobar l'oportuna quan volia fer explicacions llargues i, sovint, era ell qui les hi havia de suggerir. Resultava cansat.

La feina, en canvi, no el matava. Havia de córrer una mica a mig-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

dia, quan els clients acudien en colla i tenien pressa, i cap al vespre, quan s'entretenien amb els companys abans de tornar al costat de la dona i dels fills que alguna vegada els havien d'anar a buscar, però les tardes sempre eren calmoses, llevat dels dissabtes i diumenges que alteraven les habituds dels dies feiners. Aleshores es presentaven mudats, de pas amb la família, o bé organitzaven alguna partida de cartes amb els tres o quatre jocs llardosos i plens de caguerades de mosca que el "pàre" Boulle guardava en un extrem de lleixa. Sovint es barrejaven i els jugadors es trobaven amb cartes repetides que provocaven discusions, però d'esbaralles no n'hi havia gairebé mai i les dues o tres vegades que algú arribà a les mans durant el temps que en Daniel hi serví, els cops foren provocats per gent de fora, clients de pas que el vell s'apressava a expulsar amb una energia que ningú no li hauria suposat en veure'l arrossegar-se pel local amb l'esquena corbada per una malura de l'espina dorsal. Les baralles li feien més por que goig, però tots els amos d'establiments públics les temien, de manera que no es tractava d'una idiosincràcia personal.

La mateixa madame Hammar, que tenia una clientela més disntingida, ho tolerava pràcticament tot llevat dels cops. Anys enrera, quan separada del seu marit algú que mai no especificà va pagar-li el primer bar dels tres que amb el temps havia de tenir, un vespre va quedarse sense vaixella i mobiliari per culpa de dos mariners que es disputaven una noia, però mai més no va tolerar que la cosa es repetís. La clientela de "Le joyeux buveur" era reposada, en termes generals d'empleats i petits comerciants, però no faltaven tampoc els individus irascibles que, si beveien massa, podien entossudir-se en petites absurditats com la d'aquell vespre que monsieur Mouniet va pretendre qu en Justin faltava al respecte a la noia que habitualment l'acompanyava tot i que era casat, una xicota d'una trentena d'anys i dulls aigualits que sempre demanava calvados. Segons ell, l'havia servida per l'esquerra, una desatenció, assegurà, que no podia permetre's amb una senyora. En Justin, sempre circumspecte, va excusar-se, però aleshores a l'home li semblà descobrir una mica d'ironia en les seves paraules i va aixecar-se disposat a donar-li una lliçó. No devia haver calculat bé les distàncies i amb el ventre, que tenia rabassut, va empènyer la taula tan barroerament que una de les copes es vessà sobre la seva amiga. Això acabà d'enfurir-lo, però en aquell moment en Daniel ja acudia des de darrera el taulell i entre tots dos el van poder subjectar. El que no van poder fer fou tapar-li la boca, ni la de la noia, que li donava la raó, i, un cop fora, encara va quedar-se cridant que en aquell establ no hi tornarien a posar els peus mentre el senyor Mouniet, que tenti-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

nejava, brandia el puny amb tot de bramuls que no venien gaire a tomb :

- Miserables ! Miserables !

Sempre els repremíen ràpidament, els aldarulls. Va ser la primera cosa que li va dir madame Hammar quan entrà a l'establiment :

- Si hi ha disputes, has d'evitar que prosperin. Un cop al carrer, que facin el que vulguin, però aquí dins vull que tothom es porti com una persona.

Ordinàriament s'hi portaven. Més valia així, perquè tant en Justin com en Lacote, en Paul i en Démien, els quatre cambrers que hi conegué, eren una mica acoquinats quan es tractava de fer valdre la força. Ell, de primer, en col.locar-s'hi, treballava fins a les quatre, quan el rellevava en Lacote, però més endavant va canviar de torn per les conveniències de la mestressa. De fet, també li agradava més, tota vegada que la seva butxaca se'n beneficiava. De banda de nit la parròquia era més abundant, bevia més i es mostrava generosa en conseqüència. De tant en tant, en els canvis, quan el client semblava una mica begut, carregava la mà i equivocava algun guarisme, però ho havia de fer d'amagat de madame Hammar que no li ho hauria consentit. Si la comparava amb altres comerciants del ram, la dona era molt honesta. A "Le joyeux buveur" el contingut de les ampolles sempre corresponia a les etiquetes i no es feien confusions interessades entre licors sense envàs i marques registrades. Deia que els clients li mereixien un gran respecte, però en el fons la preocupava més d'acreditar el seu bar, en competència amb "Le lapin fou", l'establiment que un rumà havia obert unes quantes portes més amunt. D'altra banda, cal confessar que tenia amor a l'ofici i que hi dedicava totes les energies que no li absorbia l'amor. Ben diferent en això del "père" Boulle, es mostrava d'una pulcritud gairebé maniàtica i el terra era fregat cada dia, de bon matí, per una vella que també feia les habitacions de dalt, el dormitori, la cuina menjador i el bany, mentre ella passava el drap per les lleixes, espolsava innecessàriament les ampolles i la cafetera, la vitrineta on tenien les pastes, i ordenava els vasos, copes, tasses, platets, culleretes que ell havia deixat de qualsevol manera de banda de vespre. Tots els cristalls resplendien i hauria estat difícil de trobar el més petit rastre d'excrement d'insecte en l'espill que ocupva la paret que feia cara al taulell. En realitat ja no n'hi entrava cap, d'insecte; el local era diàriament ruixat amb una preparació que comprava a l'adroguer que hi havia al costat del bar del rumà, un home escanyolit i d'una blancor cadavèrica que acudia dia per altre a beure un marc a l'establiment. Els altres dies anava a casa del competidor que també li era client.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

La dona mai no estava tan contenta com quan els parroquians li lloaven l'aspecte del local, encara que fos d'una manera tan indiscreta com aquell dia que en Frenai, un comerciant d'aparells sanitaris, li digué amb tota naturalitat :

- Sempre em fa pensar en un orinal nou, casa vostra...

En Daniel no era tan endreçat, de vegades fins negligia de rentar prou els gots i tasses, deixava les puntes de cigarreta en qualsevol indret, tendia a aprofitar els draps fins que ja eren negres i després els llençava per terra, darrera seu.

- No pot ser, això, Daniel. Jo em mato ordenant-ho tot i tu en un no res m'ho deixes com una posada de carreters.

Ell sempre se sorprenia :

-Què he fet,ara ?

A cops s'hi impacientava i contestava una mica brùscament :

- Es un bar, oi ? I hi treballem. Tu vols un museu.

A poc a poc, però, ella el redreçava, el feia canviar d'habituds ni que fos una mica superficialment, car en deixar "Le joyeux buveur" i col.locar-se a "Le prunier" després d'haver passat breument per la rue d'Aboukir,de primer s'hi va senfir més aviat a disgust.. Darrera el taulell sempre hi havia algun gargall perque en Grousset, que patia de bronquitis, es descarregava sovint sense encertar l'escopidora que a ell ja li hauria fet una mica de fastic encara que l'haguessin netejada cada dia. La Brigitte, però, la seva filla, era una noia deixada que només es preocupava d'allò que es veia, i encara ! perquè la comuna sempre feia fortor i, en general, estava embussada. A ella el bar no li interessava i s'hi passava tan poques estones com podia, segons deia perque li era antipàtica la clientela. Es feferia més concretament a les dones de la vida que abundaven pel barri i que, si bé no hi pescaven clients, cosa que en Grousset no els permetia, s'hi reunien amb llurs macarrons,i a la fauna que sempre sol deixar-se caure pels indrets on el sexe és venal, vells d'ulls viciosos, jovincels granelluts i homes de mitja edat que no paraven de tocar-se el bigoti, entre anhelants i poruos.

- Només venen tarats, aquí - es queixava.

Però deixaven diners, eren gent que bevien sense fixar-se en el que els donaven, que repetien les consumacions mentre esperaven una oportunitat o acumulaven valor. La beguda no els interessava, o només secundàriament; els atreia més l'ambient, com als turistes americans que hi acudien amb les mullers i tot, excitats si per atzar hi descobrien una parella sospitosa. Es clar, eren els despistats que no acabaven de trobar allò que cercaven i als quals en Daniel reconeixia una quali-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

tat : mai no discutien el preu de les begudes ni la qualitat d'allò que els servien. Era fàcil de fer-hi trampa, com amb els badocs. A les noies i a llurs amics , en canvi, no se'ls podia enganyar ni ho intentà mai. Tampoc no hi volia gaires tractes i un dia que una de les xicotes, una rossa alta i pesada de cames que s'havia quedat sense amic des que el tancaren, va invitar-lo a la seva cambra, refusà secament.

- Que no t'agrado ? - va estranyar-se ella.

- Molt - mentí el noi -, però els meus principis religiosos no m'ho permeten.

- Quins principis ? També hi vaig jo, a missa.

- Bona noia - va contestar-li.

Sortosament havia begut una mica i l'endemà ja no es devia recordar de res. O preferí no recordar-se'n. En conjunt no n'eren gaire, d'amigues de fer favors, i solien mostrar-se més aviat rapaces encara que després es deixessin explotar per llurs protectors. Ells eren individus pinxos, de vegades una mica afeminats d'aspecte, i un dia en Grousset va dir-li que més d'un era impotent, però ell no s'ho acabava de creure. En Grousset parlava molt i sempre semblava al corrent de tot, un defecte que compartia amb la Brigitte, si bé ella, a més, era una dona despectiva, afeccionada a donar miquels. Tot i que amb ell es mostraven cordials, mai no els va trobar gaire simpàtics i suposava que, encara que no l'haguessin acomiadat, tampoc no hi hauria fet massa durada a despit dels beneficis que en retirava gràcies a les seves combinacions.

A "La patte d'oie", on va col.locar-se cap a finals del 53, dos anys i mig després, no en podia fer, perquè allí hi havia un control rigurós. L'establiment, prop de la "Halle aux vins", pretenia fer la competència al "Périgod" de la rue des Ecoles i entre els seus plats "maison" servia "entrecôte marchand de vin", "omellette gratinée", "rouget grillé beurre d'anchois" i "escalope spécialee". Era la primera vegada que treballava en un restaurant i probablement no l'haurien admès si no hagués estat perquè en aquell moment ja xampurrejava força l'anglès i el local pretenia atreure sobretot una clientela estragera. En entrar-hi va dir que també sabia el català, però això no va impressionar-los gens ni li havia d'ésser de cap servei durant els set mesos que restà a la casa.

Compartia la feina amb en Ferdinand i en Bouchard, dos gats vells que quan ell hi entrà ja s'havien apropiat les millors taules i amb els quals dividia les propines que tots tres ficaven en un pot. Era un treball més exigent que el de cambrer de taulell, demanava més memòria i

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

uns miraments especials de cara ala clients, car si bé tots eren aus de pas no s'excloïa la possibilitat que recomanessin l'establiment a d'altres amics o coneguts que viatjaven pel continent. Si més no aquesta era la teoria de monsiuer i de madame Duchamp, la parella ja una mica madura i sense fills que, tres anys enrera, havia obert "La patte d'oie", quan ell ja en portava trenta de cambrer pels millors hotels del país. Ella, com va saber per en Ferdinand, era filla d'una "tenanciere" amb els diners de la qual van poder establir-se quan es morí. Aquest origen no la privava d'una aparença senyorívola que impressionava favorablement quan se la veia asseguda darrera la caixa, des d'on donava ordres i tornava canvis mentre el seu marit, en funcions de "maitre", acollia els clients i feia ràpides escapades a la cuina on en Jansen, bevedor i malgeniut, preparava els plats amb un art inimitable com a monsieur Duchamp li agrada de dir. Els els servien a través d'una finestreta al costat de la qual hi havia una llarga taula amb vaixella i coberts ordenadament classificats sobre les estovalles immaculadament blanques. Tots dos, marit i muller, eren tan ordenats com madame Hammar i en el curs de les hores de servei recollien sense oblidar-ne cap els errors i badades que ells havien comès. Davant la clientela evitaven tota observació, però després passaven detalladament revista al capteniment de tots plegats. En Ferdinand i en Bouchard duien massa anys de professió perque els haguessin d'ensenyar res, però ell sovint es feia culpable d'alguna negligència o es mostrava una mica brusc amb alguna vella melindrosa i, en acabar, se les havia de veure amb monsieur Duchamp que sempre finalitzava els seus sermons amb les mateixes paraules :

- La impaciència és la darrera cosa que ens podem permetre. Es un privilegi del client.

Ell li suportava les filípiques perquè l'home no aixecava mai la veu; fins i tot amb ells, els cambrers, es mostrava exquisidament educat, sovint amb un deix paternal. A més, els tractava bé. Li agradava de reunir-los entorn de la taula rodona, on el menjar era abundant i el vi generós, i de contar-los anecdotes que rarament repetia, ja que tenia molt bona memòria i el seu repertori era extens. A en Daniel el molestaven aquelles obsequiositats que el feien acudir prop dels clients amb el somrís a la boca i unes paraules que aprenia a odiar :

- Ha quedat contenta, la senyora ? L'han servit al seu gust, senyor ?

Però els clients semblaven agrair-ho i en Ferdinand i en Bouchard ho trobaven natural, al capdavall eren tan obsequiosos com ell i durant el servei es desfeien en "madame" per ací i "monsieur" per allí entre assentiments incondicionals. Això no els privava, després, de bur-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

lar-se'n. Com a bons francesos que eren tots , opinaven que els estrangers no sabien menjar i els trobaven ridículs perquè no entenien res de vins.

Ell no se'n preocupava mai, d'aquestes coses. Els aconsellava segons l'ortodoxia que li havien ensenyat, però només si ho demanaven. Monsieur Duchamp opinava que encara no havia sentit prou "la crida de la professió". Com que era un home molt observador, però, s'havia adonat que es mostrava molt més atent amb les dones que amb els homes i que elles semblaven trobar-lo simpàtic i atractiu a jutjar per llurs mirades, de manra que en general procurava de dirigir el tràfic femení cap a les taules que tenia encomanades. No li hauria tolerat que es prengués cap franqueesa, però no s'oposava a un discret galanteig de bon to,potser perque ell mateix hi era efeccionat i no defugia les ocasions d'allargar una conversa amb les dones boniques. La seva muller, aparentment, no hi tenia res a dir.

En Ferdinand va contar-li que s'havien casat ja de grans i que, de jove, ella havia fet tronar i ploure, però ara tenia un caràcter tan apagat i se la veia tan indiferent als homes que en Daniel no s'hoacabava de creure. Ella devorava la passió de la lectura i prop de la caixa sempre s'arrossegava algun llibre de viatges o d'exploracions tot i que fos la persona més sedentaria del món. Ella mateixa deia que no havia sortit mai de París, ni aleshores de l'ocupació alemanya. De fet duia una vida sense cap mena d'incentiu,però el mateix podia dir-se del seu marit. El restaurant semblava satisfer totes llurs aspiracions i necessitats i s'hi passaven pràcticament el dia, des de les nou del matí, quan monsieur Duchamp tornava de les Halles, on havia acudit a primera hora, fins a les onze del vespre, un cop havia fet arqueig dels guanys de la jornada.

Ells, el personal, tenien unes hores lliures a la tarda, entre el dinar i el sopar, i en Daniel solia passar-les al cine o a la seva habitació, estirat sobre el llit, reposant els peus. Sempre estava cansat, molt més que aleshores que treballava de cambrer de taulell, però la culpa no era precisament de les inacabables anades i vingudes per la sala, sinó d'aquell parell de gracnets que cadia pujar i baixar cada cop que acudia a la finestra de la cuina, car el local havia estat construit en dos nivells sense que ningú pogués explicar-se per què. Monsieur Duchamp parlà dues o tres vegades de fer obres, però sense convenciment, de segur perquè li dolia haver de tancar i temia les despeses que hauria hagut de pagar ell, és clar.

- Hi havia d'haver pensat en establir-me - comentava.

Però aleshores, precisament, aquell detall li havia fet gràcia,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

trobava que contribuïa a donar caràcter al local i que trencava la monotonia de la sala, cosa que era veritat. També la trencaven les tres columnes que els clients es devien pensar que sostenien el sostre i que de fet va fer construir ell amb la idea d'agençar, si calia, uns quants racons protegits per paravents, una pensada que no va resultar pràctica quan l'establiment prosperà i calgué afegir-hi taules. Ara les columnes més aviat estorbaven i de vegades obligaven en Daniel a fer d'un equilibri quan servia. Si mai feien veritablement obres, era segur que les enderrocarien. Però potser no en farien mai.

En tot cas, continuaven allí quan ell deixà la col.locació per casar-se amb la Goldy, aquella americana que,sense elles,probablement mai no hauria estat la seva muller...

(Entre el moment del seu comiat de "Le Prunier" i el dia de la seva entrada a "La patte d'oie" calia situar aquell periode de prop de dos anys durant el qual va dedicar-se a una mena de treball ben diferent. La vella Limet i l'experiencia anterior amb les dues angleses de Neuilly devien haver-lo preparat a la feina de "fer" dones, però que s'especialitzés en entrangeres obeí a un pur atzar.

Tot va començar aquell dia que pel carrer dues americanes van preguntar-li on era el Musée Rodin. Duien un plànol de la ciutat, amb indicació dels monuments que valia veure, però no s'hi acabaven d'entendre i,com que ell no tenia res més a fer, decidí d'acompanyar-les.

- Hi vaig sovint -afirmà.

El devien prendre per un estudiant de belles arts i ell, que no havia posat mai els peus a l'hotel Biron, va procurar de quedar bé amb l'ajuda de la guia que comprà al vestíbul del museu. D'altra banda, tot just si coneixia una dotzena de paraules angleses i elles sabien massa poc francès perque li calgués amoinar-se. Els va fer entendre que l'edifici datava del segle XVIII i que les obres que contenia les havia llegat el mateix Rodin l'any 1917, i elles s'extasiaren davant l'"Homme qui marche", l'"Age d'arain" i, sobretot,"Le baisier",prop del qual van passar-se cinc minuts ben bons.

En sortir, amb una falta de tacte demi_midament americana, volien donar-li una propina i, quan la refusà, decidiren que beurien alguna cosa. Ell no acabava d'entendre la relació que hi havia entre totes dues dones, ja que la noia, d'uns dinou anys, li semblava massa gran per ser la filla de l'altra que n'aparentava uns trenta-cinc o trenta-sis,i fins després no s'assabentà que erentia i neboda. En aquell moment, ja havia aprofitat una absencia de la dona per convenir una cita amb la xico-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

ta prop de l'Opera, que era un dels pocs indrets que identificava. Ella, però, ho devia entendre malament i es devia pensar que les citava a totes dues, car l'endemà va acudir-hi la tia, sola, i de les seves explicacions va deduir que la Grace s'havia hagut de quedar a l'hotel perquè el menjar francès li havia fet mal.

Va portar-la a passejar pel Jardin des Tuilleries i després, en fer-se fosc, li proposà un espectacle, però ella va dir alguna cosa que sonava com "cochon" i en Daniel, encara insegur, va cridar un taxi que els dugué cap a la place d'Italie, on sabia d'un indret especialitzat en números eròtics. Era en un pis, una saleta petita on gairebé només hi havia estrangers, i ell aprofità la fosca per tocar-la mentre sobre la menuda escena una parella es lliurava a un "fellatio". En acabar, va portar-la a l'apartament que encara conservava tota vegada que la vella Limet havia pagat el lloguer de tot un any, però va dir-li que era d'un amic que li permetia de dormir-hi des que a ell l'havien tret de la pensió on vivia. Va costar-li una mica de fer-li-ho entendre, però l'esforç valia la pena, car quan va demanar-li diners l'Allison no semblà estranyada i fins l'acaricià mentre mormolava alguna cosa sobre "les pauvres artistes", els unics mots que capí en Daniel tot i que la dona els havia trinxat.

Durant els set dies que resteren a París, d'on s'havien d'adreçar a Roma, va acomboiar-les matí i tarda, visitant monuments que fins aleshores sempre havia contemplat distretament, esglésies on mai no havia ficat els peus i museus que en la majoria de casos únicament coneixia de nom. També visitaren cabarets de moda i coves existencialistes que anaven llanguint, balls populars i racons d'art on els habituals encara duien gorra i mocador al coll, però de nit, quan ja les havia deixades a l'hotel, es reunia de nou secretament amb l'Ellison i se n'anaven a dormir plegats. No va tornar a demanar-li diners, no pas per delicadesa, sinó perquè no calia. El tercer dia va comprar-li uns botons de camisa, d'or, i abans d'acomiadar-se, l'inevitable rellotge, un Omega semblant al que havia hagut de donar a la Jeannine. Després, d'Itàlia, encara va enviar-li tres postals amb la paraula "Love", però sense firmar, una precaució molt comprensible des del moment que era casada.

Quan li arribà la darrera, ja s'entenia amb una divorciada de quaranta anys que, el segon dia que sortiren plegats, va confiar-li un feix de diners perquè paguès a tot arreu. L'havia coneguda a la porta del Louvre i no li van calgudre més indicacions per comprendre que els museus i altres indrets d'interès artístic eren un bon terreny de cacera. A cops les coses no sortien bé i les dones, que s'avenien a ser festejades, el deixaven plantat quan intentava de menar-les al pis o en algún

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

meublé, però amb el temps va aprendre a distingir i, pel restant, mai no s'adreçava a cap dona excessivament jove o massa acompanyada. Preferia les que anaven soles o, a tot estirar, amb una amiga. N'hi havia més que no s'havia imaginat. Van passar-li per les mans fadrines revellides, mestresses de sa casa , divorciades que intentaven de refer llur vida, vídues que passejaven tristeses fàcils de combatre... La majoria d'elles devien dur una vida honesta a l'indret d'on procedien; tanmateix, Paris semblava que el pugés al cap i se'n feien una idea romàntica i sòrdida alhora que ara tenien ocasió de confirmar.Paris era un parèntesi i l'aprofitaven sense massa remordiment, de vegades als nassos mateix del marit, com una mare de família que va conèixer a Nôtre-Dame, un matí que el seu espòs, un fabricant de calçats d'Illinois, visitava una indústria del seu ram amb la qual tenia contactes comercials. S'havien de trobar a les dotze al Flore, però ell no ho va saber fins que es va veure en presència d'un individu gros i ple de vitalitat que l'acollia amicalment quan ella li digué que s'havia ofert a ensenyar-los la vida nocturna de la capital. Llevat de l'endemà, que eren hostes del fabricant, va dinar-hi i sopar-hi durant els quatre dies que restaren a París, els acompanyà per tot arreu i a la nit els feia recórrer les "boites" de Montparnasse i de Montmartre, on ballaven i s'emborratxaven fins a la matinada. Ell sabia que hauria hagut de deixar-los, però la Maggy tenia una cara plena de picardia que l'atreia i, a més, considerava que li havia jugat una mala passada amb allò de presentar-lo al marit. Es proposava de fer-la passar per l'adreçador.

Ho va aconseguir el tercer dia a la nit, quan van anar a "Le Lampion", un local amb atraccions i una orquesta cubana on cobraven preus prohibitius però que no semblaven inquietar a mister Quimby, Ed per als amics. L'ambient era animat, les atraccions interessants i les begudes de qualitat. Potser no s'hauria hagut d'entossudir a ballar, amb el xampany que ja duia al cos després dels combinats que van beure de primer, però era un home acostumat a sortir-se amb la seva i es marejà de tan mala manera que va caldre portar-lo gairebé a pes de braços fins al taxi. Ell va acompanyar-los a l'hotel, on pujà a l'habitació, però després, en baixar, va llogar-ne una altra al mateix pis i als deu minuts trucava a la porta. Va sortir la Maggy, naturalment, i en Daniel va limitar-se a murmurar-li :

- Habitació 312.

No va esperar que digués ni sí ni no, es despullà i es ficà al llit Va haver d'esperar tanta estona que s'adormí i tot, però havia deixat la porta sense tancar i ella va despertar-lo quan s'esmunyia prop seu.

- No em puc quedar gaire estona - li va dir.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Cinc minuts després ja no li importava que la visita fos breu. Els cinc fills que havia tingut se li notaven, no tenia la més petita idea de com calia fer l'amor i, per si fos poc, era propietària d'una vagina tan curta que cada cop que es movia ensopegava amb el pesari. Però a ella devia haver-li agradat, perquè romanceja encara més d'una hora i no va deixar-lo fins que la penetrà per segon cop. Mai no havia conegut una aventura més decepcionadora i fou l'única vegada que no va rebre cap present, si bé l'endemà, en separar-se del matrimoni, l'Ed va allargar-li uns milers de francs pels seus serveis.

Només en una ocasió va poder dormir amb una noia verament jove, una californiana de divuit anys a la qual els seus pares havien pagat un viatge a Europa. Anava amb tres altres noies i les acompanyava una professora que les feia visitar exhaustivament tots els museus on podien veure's coses dels impressionistes, dels quals era una fanàtica. Al cap de quatre dies les noies ja en van tenir prou i una tarda se li escaparen mentre ella explicava meravelles d'un Renoir. En Daniel va aturar-se prop seu en adonar-se que parlava sola, però aleshores es girà, va mirar al seu entorn tota estranyada i, potser per ella mateixa, preguntà :

- On són ?
- Ha perdut alguna cosa ? - pregunta ell.
- Les noies.

Parlva un francès força correcte i va explicar-li la situació. Ell va dir-li :

- Saben on és l'hotel ? Doncs no s'amoini, ja hi faran cap.
- Però jo sóc responsable...

L'ajudà a mirar per les altres sales, però les noies s'havien fet fonedisses i li va caldre resignar-s'hi. Accedí a prendre alguna cosa al bar, però estava molt nerviosa i aviat se'n va voler tornar cap a l'hotel. Va deixar-la a la porta, sense insinuar cap possible encontre posterior, ja que el moment psicològic no hauria estat ben escollit, i l'endemà va presentar-s'hi amb l'excusa de saber si a les noies els havia passat res. Hi eren totes i es disposavena sortir. Havien arribat a un compromís amb la professora i aquell matí anaven de compres.

- Si les puc orientar... - digué ell.

Naturalment, els va caure com un enviat del cel i les va pilotar pels grans magatzems, "Le Printemps", "Les Galeries Lafayette" i "Le Bazar de l'Hôtel de Ville", abans de fer un tomb per les "boutiques" on les noies remenaren incansablement capells, bosses, polvoreres, joiells de fantasia, suèters i tota mena de frivolitats. Devien trobar-lo simpàtic, perquè plovien les consultes i fins miss Ryan, la

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

la professora, va voler saber que opinava d'un conjunt de tricot que va enamorar-la a "Perlène". A migdia totes anaven carregades de paquets i ell, a més, duia a la butxaca una missiva que li havia fet passar una de les noies quan remenaven al "Bazaar-Dessès". No va desplegar-la fins després d'haver-les deixades a l'hotel, i aleshores llegí : "Ens podríem veure aquesta nit a dos quarts d'onze a la cantonada dels carrers Lagrange i Dante ?"

Era a tocar mateix del "Parvis", on s'hostatjaven , i s'hi va presentar puntualment, per no fer esperar la rosseta que li havia lliurat la nota sense mirar-lo. Però no era una cita d'amor, ja que hi acudiren totes quatre i, com van dir-li, volien divertir-se. Trobaven que no tenia solta allò de passar una temporada a París si només havien de veure pintures, escultures i monuments, amb alguna escapada escadusera a les botigues d'articles femenins. Havien sentit parlar de "boites", "caves","night clubs" i"music-halls", però no sabien on eren i els feia una mica de por anar-hi sense escorta. Seria tan amable ?...

No va ser. Va portar-les a "La Macumba", on s'extasiaren en trobar-se amb aquell ambient dominat pel bambú i que tan bé s'avenia amb les danses sudamericanes que tocava l'orquesta brasilenya i després van recórrer encara uns quants locals més del "quartier" de l'Opera i Le Palais Royal per acabar al "Milord l'Arsouille" on va explicar-los que abans hi havia el"café des Aveugles", una sala de sostre baix, de voltes, i plena de fum on cantava Francis Claude. Va desil.lusionar-les una mica que no s'hi podia ballar.

A dos quarts de quatre, en separar-se, va calcular que devien haver despès una vintena de mil francs entre tots cinc, però els diners no eren cap problema, totes elles havien acudit a Europa amb la bossa plena. El canvi, a més, les afavorià.

La tercera nit va portar-les a "Le Lapin Agile" on es va poder lluir explicant-los que quaranta anys enrera hi anaven Picasso, Pierre MacOrlan, Max Jacob i llurs amics i que Francis Carco havia fet les seves primeres armes de poeta davant el crist de guix de Wesley que encara continuava allí. Van beure-hi el licor tradicional de la casa, "cerise a l'eau-de-vie" i van tenir la sort d'ensopegar-hi el fill de Fredé que va cantar uns versos de Brouant acompanyant-se amb la guitarra. Ell els havia omplert el cap parlant-los de bohèmia, d'amor i d'aventures romàntiques i a les dotze va poder endur-se la Kathe al seu pis, a la rue Lamarck. Les altres, la Berthe, la Mary i la Kathy, sen van adonar perfectament, però no van dir res, com si fos la cosa més natural del món. De fet, a ell li sembla que durant les dues nits anteriors totes procuraven d'aparellar-los sempre que podien, una sos-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

pita que confirmà quan la noia, en la intimitat del llit, va dir-li que l'estimava. En Daniel es mostrà més aviat escèptic. Abans ja en devia haver estimat d'altres. Si més no, va descobrir que no era verge.

A partir de l'endemà, van sortir sols. Les altres s'havien espavilat prou per sobreposar-se a aquella obscura temença que dies enrera els inspiraven les nits de París i ja no el necessitaven. Va poder consagrar-se doncs totalment a la Kathe fins que miss Ryan, una matinada que tenia mal de queixal i cercava una pastilla d'aspirina, va descobrir la fuga nocturna de les seves pupil.les i decidí tancar-les amb clau. Ho va fer en un altre hotel, car segons ella les noies no se n'haurien pogut anar sense la complicitat del personal que devia veure-les sortir i tenia per tant el deure d'avisar-la. Va moure un escàndol típic de vella fadrina i va traslladar el ramat al "Roma". Ell no se'n va assabentar fins a final de setmana, un matí que s'escaparen mentre la dona era a la perruqueria i es presentaren totes quatre al pis. Podia haver estat una escena gairebé de vodevil, car ell la nit abans havia arreplegat una alemanya que en aquell moment encara era a l'habitació. Per sort es tractava d'una persona discreta i no es deixà veure tot i l'aldarull que les noies movien a la sala que comunicava directament amb el dormitori. No les va poder treure fins al cap de mitja hora, després de disuadir-les de la idea que se li havia acudit a la Berthe : fer-se amb una clau falsa de l'habitació de l'hotel. La cosa s'anava tornant rocambolesca i ell ja es penedia d'haver-se embolicat en aquella aventura improductiva que no va acabar-se del tot fins dues setmanes més endavant, la darrera nit que les xicotes passaren a París. Excepcionalment, a manera de comiat, miss Ryan s'havia avingut a una sortida nocturna i elles van protegir una fuga breu de la Kathe que a darreres hores de la tarda li havia enviat el grum de l'hotel amb una noteta. Com que continuava amb l'alemanya, va endur-sela en un meublé per evitar possibles incidents. Ja tenia la vida prou complicada. Frau Hinkelmann, Ortense de nom, tenia molts diners, era molt generosa i prou grossa per saber que havia de pagar, però no li agradaven els anticonceptius i tenia por de quedar embarassada, de manera que li exigia que de banda de vespre es banyés els òrgans genitals amb aigua ben calenta perquè això reduïa la fertilitat.

Uns mesos després havia de trobar un altra maniàtica, anglesa, que volia fer-li dur suspensoris pel mateix motiu, però com que a més li costava molt d'obrir la bossa, va engegar-la al botavant. De dones en sobraven, i els capricis l'humiliaven quan no els compartia. Ningú no va humiliar-lo tant, però, com la Shirley, una americana de Virginia que se'l va endur de viatge a Nàpols, Venecia i els llacs italians, on el

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

va vendre a una altra americana amb la qual s'havia fet amiga, si bé ell no ho va saber fins que ja tornaven a ser tots plegats a París. Es a dir, en aquell moment la dona ja navegava camí d'Amèrica.

La Vern, l'amiga, va convidar-lo a sopar al "Shérézade", un night club amb una orquesta de tzigans on actuava un cossac que ballava la dansa dels punyals. Havia invitat també una altra dona, mistress Lyde, de la qual mai no va saber el nom de fonts, i, en sortir, després d'haver-lo deixat pagar, van adreçar-se a la rue Lamarck. A ell ja va estranyar-li una mica que, en preguntar :

- I ara, on ? - ella contestés :

- Es tard, ja. Podem anar al teu pis.

Estava acostumat a que la iniciativa partís d'ell i la Vern no li havia semblat una dona fàcil de seduir, però la tenia per una persona decidida i ara va pensar, sense equivocar-se, que també era una viciosa

En arribar a l'apartament, van beure una mica més i tot seguit es posaren al dormitori on ell va esperar que s'haguessin despullat per demanar-los diners. La Vern es va sorprendre.

- Ja vaig pagar a la Shirley.

- I què té a veure la Shirley amb això ?

Es va quedar de pedra quan la dona li explicà que l'americana de Virginia havia traspassat els seus serveis per cinc-cents dolars, un matí que eren al "Lago di Garda.

- Va dir que era amb coneixement teu.

Quan va poder refer-se una mica del seu desconcert, va preguntar-li sarcàsticament :

- Deus tenir un rebut, oi ?

Es clar, no en tenia cap, i ell va negar-se a complaureles si no afluixaven la butxaca. L'altra, mistress Lyde, no deia res. S'havia assegut al llit, des d'on els mirava amb uns ulls profunds i foscos mentre ells dos discutien, nus com un verm.

- Jo només sé que he donat cinc-cents dòlars - feia ella.

- Jo només sé que no n'he vist cap.

- Potser ho dius.

- Els he donat i me'ls vull cobrar - insistia la dona, cada cop més enrabiada. No era possible que en aquell moment tingués les més petites ganes de dormir-hi, i tanmateix es veia que la revoltava la idea d'haver estat víctima d'una estafa.

- Es a buscar-los a Amèrica, doncs ! - li replicà ell -. Si és que és veritat que vas ser tan innocent, perquè a la millor tot és una excusa per fer-vos muntar de franc. Apa - acabà -, vestiu-vos i toqueu el dos! Vull dormir, jo.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- No ens n'anirem fins que hagis complert.

- Doncs esteu ben apanyades - va replicar amb una ullada als seus genitals.

- Ens esperarem.

- No esperareu res. Foteu el camp !

Mistress Lyde tenia una llufsor estranya als ulls, com si aquelles disputes l'haguessin engrescada, però ell no se'n va adonar fins que la dona s'aixecà i va llançar-se-li damunt. Va esclafir a riure :

- Aquesta si que és bona !

Però era alta i forçuda i, quan el va fer caure, es posà seriós i va engegar-li unes quantes guitzes fins que li va caldre pensar en la Vern que s'abatia sobre el seu pit, amb el ventre cap a la cara. Anà relliscant i l'ofegà amb el sexe mentre l'altra, asseguda sobre les seves cames ara immòbils, deia :

- Vols que l'hi talli ?...

Mitja hora abans havien segut totes dues en una taula de "Shérézade", dignes i educades, somrients, però ara els havia canviat àdhuc la veu i ell va espantar-se de veritat. Va moure els braços, mig trabats per les cuixes de la Vern, i arronsà les cames tant com pogué, però mistress Lyde s'hi havia ben ancorat i sentí la mà que l'engrapava. Obrí la boca, però no podia dir res. Pessigà les cuixes de la dona i ella, que el dominava, li subjectà els canells i els hi va torçar.

- Què hi dius ? - va preguntar-li.

Contestà amb els ulls, assentint, i va sentir el riure de mistress Lyde i tot seguit les natges que s'alçaven una mica abans de tornar a aplanar-se, més amunt , mentre la mà el treballava.

Hi van passar totes dues, sense deixar-lo descansar i ajudant-se amb els dits perquè les ereccions eren dèbils. Quan van deixar-lo, estava marejat i va continuar ajaçat per terra, ara a bocons, mentre elles es vestien. Se'n van anar donant un cop de porta, probablement tan disgustades com ell, i aleshores s'aixecà. Encara no s'acabava de creure el que li havia passat.

A mistress Lyde la va tornar a veure una altra vegada, potser al cap de quinze dies, i tots dos es van mirar fredament d'una banda de carrer a l'altra, ell agafat al braç d'una mexicana que només passava dues nits a París i volia aprofitar-les. Però aleshores ja en començava a estar cansat i sovint li costava un esforç quedar bé davant aquells cossos autumnals que s'enrunaven lentament i de vegades sanglotaven en adonar-se que havien de pagar per dormir amb un xicot jove. L'atipaven els ulls ardents sota les parpelles caigudes, els llavis blans que envellien els seus, els pits flàccids i de mugrons exsàngues,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

els ventres adiposos i les cuixes varicoses... S'havia aprimat, no dormia bé ni quan dormia sol i molts dies tenia migrabyes persistents. Per si fos poc, l'havien embrutat tres vegades. Calia canviar de vida.

No ho va fer fins a primers del cinquanta-quatre, impulsivament, aquell dia que sopava a "La patte d'oie" amb la vídua d'un rei dels volàtils carregada de joiells i de lascivia reprimida i un dels cambrers, després va saber que es ~~mmmmmm~~ deia Melnus, va caure fulminat per un atac mentre servia un "canard aux olives". Se'l van endur discretament, acudí una ambulància i molts clients abandonaren el local. Mistress Clairon, però, tenia l'estomac ben posat i, un cop passat l'enrenou, continuà ~~mmmm~~ menjant.

Fou després, en anar-se'n al lavabo, que sentí que l'amo es lamentava i s'avançà a oferir-li els seus serveis. L'home el mirà, estranyat i cellajunt.

- Què ho sou, de cambrer ?
- Sí.
- On heu servit ?
-No he treballat mai en cap restaurant, sempre en bars.
- Si és així... - digué l'altre, apunt de negar,
- Podeu provar-ho - insistí ell -. Parlo l'anglès. I el català. Tinc també alguna noció de l'alemany.
- Això es diferent. Podem parlar...
- Ara no - digué ell -. Vaig amb una senyora. Tornaré d'aquí a mitja hora.

Mistress Clairon, naturalment, es va enfadar, però ell, a les nou, ja tornava a entrar a "La Patte d'Oie" i l'endemà iniciava el seu treball.

Mai no va agradar-li. Ni el sogre ni la feina. De pintures, decoracions i empaperats no en sabia res i l'home no li era simpàtic. A més sabia que el considerava poc menys que un inútil. Li reconeixia una certa mà esquerra per tractar amb els clients, sobretot quan eren dones com solia esdevenir-se, però deia que no hi posava prou interès. Va fer un curt aprenentatge per imposar-se dels deutes de l'ofici i es passà moltes hores al local que tenien a Brooklyn i darrera els obrers que no sabien ben bé com tractar-lo, si de mister Bastida o de Danny. Ell els encoratjava a un tracte familiar, però al capdavall era el fill polític de l'amo i mister Cuylers era un home al qual agradava que la gent conservessin les distàncies. Tot plegat el feia força infeliç i, si no hagués estat per la insistència de la Goldy, mes s'hauria estimat tre-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

ballat en una cafeteria. Com li deia ella, però, el negoci un dia seria seu i, a més, era un bon negoci. Això ho va veure quan començà a tractar directament amb els clients i ana penetrant els secrets de la professió. Els impostos podien ser alts, però el sogre era un gat vell que sabia perfectament com inflar les factures.

Ell treballava amb miss Ralf en una peça clara que donava directament a Culumbus Avenue i es passava moltes hores amunt i avall i aconsellant la clientela sobre el to de pintura o la mostra de paper que esqueia al living, als dormitoris o a la nursery. Li estranyava la facilitat amb què la gent el prenien per un expert, però això contribuí a donar-li confiança en ell mateix encara que sovint les engegués sense engaltar. Aviat va comprendre que ben pocs sabien el que volien i que la indecisió era un factor que jugava a favor seu. De tota manera, cedia fàcilment a les crítiques i objeccions i tenia una certa facilitat a rectificar per mitjà d'un "o bé" que, després de donar-hi unes quantes voltes, el menava directament al punt de partida expressat pel client. Ell mateix es feia gràcia quan es trobava en qualque apartament discutint amb una dona il.lusionada de matèries que uns quants mesos enrera ignorava totalment.

- Li aconsello els tons clars, i si fos de vostè...

- Però són moda, ara ? - s'inquietava la mestressa. Era una pregunta que rarament fallava.

- Ben cert. O molt foscos. Hi ha una gran tendència a anar als extrems i de vegades es busquen valors de contrast, comprén ?

- Sí, sí - feia la dona.

- Però en el cas concret de vostè pensava en la situació del pis. Tot a l'entorn són construccions altes i hem de cercar un to que reculli la llum...

Tot plegat era de sentit comú i ben poc d'acord amb els criteris del sogre que s'inclinava cap a elaboracions complicades que cansaven la vista i induien la gent a renovar sovint la decoració.

- Treballem perquè d'aquí a un parell d'anys ens tornin a cridar - solia dir.

Ho devia fer tothom i a ell, prou inscònstant al capdavall, l'admirava la provisionalitat del viure d'aquelles persones que cada dos per tres canviaven de casa, de ciutat, de cotxe o de muller. S'adonava de l'existència d'un esperit d'aventura que, dins les característiques de la societat nordamericana, eliminava el risc. Tot era fàcil.

Fins més endavant no començà a veure les tensions que amagava aquesta aparent facilitat, però ell restà fora del joc. No tenia ambicions de posició, de poder o de fortuna i, a despit de les aparences,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

continuava essent una mena de fora la llei que,ocasionalment, s'havia deixat arrossegar cap a una societat que es qualificava de respectable. De vegades ho trobava tan ridícul que, assegut a la seva taula, davant miss Kalf que picava a màquina, interrompia la feina i es quedava mirant el sostre amb un somrís a la boca. El primer cop que se n'adonà, la noia va preguntar-li :

- Passa alguna cosa, mister Bastida ?

- Com ? Oh, no, no, res ! M'agrada de mirar el sostre.

Ella no l'acabava d'entendre. Era una noia més aviat poruga que se sufocava cada vegada que mister Cuylers l'escridassava, cosa que s'esdevenia sovint, car el sogre era impacient amb el personal i tenia un llenguatge poc edificant que es guardava prou de manifestar davant els clients. També amb ell es mostrava relativament circumspecte des d'un dia que, quan l'home va haver acabat d'espaiar-se, li contestà en francès :

- Merde ! - i es quedà mirant-lo.

A miss Kalf no podia aconsellar-li que l'imités, però es posà a protegir-la a la seva manera, més per antipatia al sogre que per amistat a la noia. Si s'endarreria amb la correspondencia, explicava :

- L'he entretinguda jo; m'ha hagut de fer uns càlculs.

I a ella li deia :

- Si fos de vostè, ja hauria fotut el camp.

A miss Kalf, que li agraïa que li evités els crits, l'escandalitzaven una mica aquests consell en boca del propi fill polític de l'amo, però no s'atrevia a seguir-los. No ignorava les seves limitacions professionals i tampoc no podia confiar en el seu atractiu físic. Les cames les tenia ben fetes, però era plana de pit i la cara, massa ampla, resultava encara enlletgida per unes orelles força separades que ella havia de dissimular amb un pentinat que no li esqueia. A més, no tenia cap mena de personalitat.

A més d'ella, hi havia un noi de disset anys, en Fred, que servia una mica per tot i una mica per no res i únicament semblava interessar-se pels "comics" que llegia en abundància. Tot amb tot, era un personal una mica galdós perquè mister Cuylers atreia els incompetents. No era estrany que cada dos per tres canviessin d'operaris i el més admirable era que en aquelles condicions el negoci prosperés. Es clar que la mena de clients que tenien anaven a les palpentes i eren fàcilment impressionables. L'home els servia una rastrellera de noms que no estalviada ni a mister Dulles, però es guardava prou d'aclarir que es referia a un mecànic enriquit que no tenia cap parentiu ni relació amb

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

l'estadista.

Era admirable la docilitat amb què la gent confiava en els "experts", però la societat americana era una societat d'especialistes que respectàven els altres per tal d'ésser respectats. Les objeccions, si convenia, eren bandejades amb un senzill :

- Miri, mister Jones... M'ha dit que era venedor de la Michelin, oi ?
- Sí, exacte.
- Jo tinc un Buik, però si em fa dir de quina marca són les cobertes em penso que no podré contestar-li. Quan me'n cal una de nova, a qui confio la feina d'aconsellar-me sobre la mena de neumàtic que em convé? Sempre vaig a Harry's, el del carrer cinquanta-dos, perquè sé que hi entén i em servirà el millor dintre les limitacions de preu que li imposo. Es natural, oi ?

L'altre hi convenia.

- Ara, vostè vol renovar el seu pis i desitja la feina més ben feta que poden comprar-li els diners que pensa desprendre-hi. I per això em ve a veure a mi. I jo només puc donar un consell en consciència... M'entén, veritat ?

Mister Jones l'entenia i, en general, plegava veles. Mister Cuylers era la persona competent i ell l'infeliç que s'havia imaginat que de gustos no hi ha res escrit i, per tant, que tenia dret al seu. Ara s'adonava de l'error i ho reconeixia honestament. Fins i tot es resignava a sacrificar uns dòlars suplementaris, si calia. El més important era haver rebut un bon consell.

L'home havia començat d'oficial pintor, sense ni cinc, i li agradava de recordar-ho al seu gendre.

- Tu tens sort, noi. T'has trobat amb la feina feta. Jo, als tretze anys ja vaig deixar casa sense més diners que una peça de cinquanta "cents" que el dia abans havia trobat pel carrer... Ja pots imaginar-te, doncs, que no tot han estat flors i violes. I en aquell temps la vida era més dura, en plena depressió...

Exagerava, evidentment, car la depressió no havia vingut fins després , però ell no el contradeia mai perquè li semblava que tenia dret a les seves il.lusions i tampoc no hauria servit de res. D'altra banda, preferia no antagonitzar-lo massa en qüestions privades i reservar les seves energies per les ocasionals disputes professionals quan l'home l'acusava de badoqueria.

- Has passat per casa dels Makinen ?
- No he tingut temps. La senyora Stewart m'ha entretingut. Sembla que ara, reflexió feta, prefereix el sòcal.
- Ja ho vaig dir que acabaríem així. Suposo que li has aclarit que

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

això ens obligaria a sortir-nos del presupost ?

- Són pocs metres. M'ha semblat...

- No t'ha de semblar res. Els metres no sols són pintura, sinó jornals. A hores d'ara ja no t'ho haurien de recordar. Si els deixàvem fer, aviat ens quedaríem sense camisa. Tots miren d'estirar el que poden.

- Per misèries així, de vegades es perd un client - replicava ell.

- Al contrari ! Si els segueixes el capricі sense reclamar res, de seguida es pensen que has calculat massa alt. No saps com són, aquesta gent. A la tarda hi tornes i...

- Ara ja he dit que sí.

- I què ? La teva paraula no és una escriptura, oi ?

- Aneu-hi vós, doncs. D'aquí en endavant, us passaré totes les reclamacions.

- Home, això mateix ! Ens fas perdre uns dòlars, deixes els Makinen penjats i encara vols tenir raó !

- Es que vós no trobeu mai res ben fet, cony ! Un dia en tindré prou..

- O jo. No et creguis que perquè ets el marit de la Goldy...

- Aneu-vos-en al carall !

Després, si era massa forta, la disputa repercutia en la vida familiar.

- T'has tornat a esbaralàar amb el pare... - feia ella.

- Es un estiracordetes. Està acostumat a treballar amb infeliços com miss Ralf que es posen grocs quan èl senten cridar.

- Tots dos teniu prou caràcter.

- Doncs gràcies que resisteixi, oi ? Un altre,al meu lloc, ja hauria fotut el camp.

- No diguis paraulotes.

- No m'emprenyis, Goldy ! El que passa és que ell és un comerciant i jo no.

El cansaven els regateigs inevitables i els càlculs minuciosos, mai no recordava els preus dels materials i el molestava que hi hagués queixes contra els obrers. De fet, sempre se sentia forçat, fora del seu ambient, i els únics instants agradables els passava quan corria d'un extrem a l'altre de ciutat, sol en el seu cotxe.

Sabia que no podia durar tota la vida, ho va saber des del principi, i no el podien privar de pensar-ho així ni les recomanacions de la Goldy ni la perspectiva de trobar-se un dia amo i senyor de l'empresa. No estava fet per aquella mena d'activitat. Hi estava tan poc fet que després, quan decidí trencar amb la seva dona, va admirar-se d'haver resistit tant de temps. Eren dos anys i mig, prop de tres, i, desolat,

constatà que ja en tenia vint-i-cinc anys.

"Dady's" feia un negoci molt curt i,en alguns casos, encara fiava, però de moment t'hi vas sentir bé. La clientela era gairebé tota jove i en molts aspectes estrafalària i Dady un home barbut i ben humorat que consumia més alcohol que tots els falsos beatniks que acudien al local, molts d'ells amb l'única finalitat d'escoltar jazz. Tenia una discoteca impressionant, però no podia sofrir el "bop", que li semblava poc negre, i de vegades hi havia discusión aferrisaades en les quals tu no vas prendre mai part. No hi entenies res i allí vas descobrir homes com Lips Page, un trompeta del qual posseïa les velles edicions d'Amadeo-Vanguard, la Ma Rainer, gairebé tan bona com la Bessie Smith, Zutty Singleton, Tricky Sam i el gran pianista Art Tatum. Els tocava en un pick-up que manejava personalment al reducte de darrera, on hi havia tres taules separades per una cortina i l'escaleta que menava a l'entresolat on vivia tot sol i, a estones perdudes, escrivia un "sistema" sobre la concepció pluralista de l'existència. En parlava sovint, però d'una manera esbiaixada i plena de reticencies que feien pensar que es tractava d'una obra mestressa o d'un bunyol.

La meitat dels clients feien versos i una tercera part tenia la intenció d'escriure la gran novel.la americana de llur generació, però de moment tots recollien material, bevien a fiar o escoltaven els "growls" i els "riffs" de Ray Charles entre lectures de Jack Kerouac i Allen Ginsberg. Devia ésser sota llur influència que vas deixar-te la barba fins que decidires traslladar-te a Los Angeles. Dady t'hi encorat jà, car desconfiava una mica dels homes rasurats i de les dones pentinades. Al local, de femelles n'hi acudien poques i totes eren molt jovenetes i fumaven en cadena. Tabac, naturalment, perquè Dady no aprovava l'herba per algun motiu obscur que mai no precisà. Precisava poques coses i, llevat de quan parlava de jazz, la seva conversa era sempre una mica boirosa, moguda de gestos i curiosament sincopada.

- No cal dir-ho... i només faltava... parlant de "ailer s'imposa... el fracàs, oi ?

Potser algú l'entenia, però tu vas renunciar-hi aviat i treballaves tranquil.lament darrera el taulell mentre mig discursejava o escoltava els poetes i novel.listes futurs amb la testa una mica inclinada i la mà penjada a la barba sedosa i negra.

Li agradava molt de dormir, i aquesta devia ser la raó principal de l'horari que observàveu, de dues de la tarda a una de la matinada. Tu, però, no hi havies d'anar fins a les quatre i aleshores feies una

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

jornada de nou hores interrompudes per la mitja hora de sopar, dues portes més enllà, on Mama Betty canviava tot sovint de cambrera perquè encara no havia trobat la noia ideal, capaç de complaure-la al llit i al menjador. T'havia llogat una cambra de les dues que tenia disponibles i de vegades, en plegar, t'entretenia contant-te els seus fracassos i lamentant-se de la ingratitud humana fins que tu li deies :

- Però Mamà Betty, no tenen cap obligació de ser-ho, de lesbianes.

Això sempre la sorprenia una mica i a cops àdhuc la feia plorar. En el fons era una gran sentimental i amb tu sempre es portà molt bé. Va consentir que en Jackson dormís tres nits a la teva cambra aleshores que el noi s'havia quedat tan escurat que ni els diners no tenia per acudir a Sloan House, on tu mateix vas hosatjar-te una colla de nits despres d'haver deixat la muller. Per desgràcia, la cambrera de torn es mig encapritxà del xicot i la segona nit hi va haver una escena de gelosia que, com de costum, s'acaba en plors i , excepcionalment, amb histerismes. Mmmmmmmm Vas haver de donar-li un sedant abans de posar-la al llit, on va quedarese adormida amb una mà entre les teves. Duia una vida plena de conflictes, ben a l'inrevés de Dady, solitari, misògin i probablement masturbador, que vivia en pau amb el seu tractat inacabable i entre esgarips de jazz.

Et pagava poc i les propines no abundaven, però les teves necessitats eren molt limitades, tenies beguda gratis i de tant en tant alguna noia s'avenia a fer-te companyia al llit amb l'aprovació de Mamà Betty que després sempre et retreia que les escollissis tan seques. Entre els clients de Dady, però, de gras no n'hi havia cap i abundaven els adolescents de costelles sortides que semblaven alimentar-se únicament amb paraules i música. Elles eren de la mateixa mena i un dia una bruneta et va dir que ella en tenia prou amb un entrepà, un got d'aigua i un orgasme cada nit. Ho vas trobat molt metòdic, però gairebé tota aquella fauna observava unes habituds més regulars que no es pensava; sempre es deixaven caure pel local si fa no fa a la mateixa hora, retiraven quan Dady els treia, dormien a la YMCA o a casa d'uns pares desesperats i incomprensius i es passaven els matins prenent el sol o l'ombra a Central Park. De tant en tant en desapareixia algun, o una colla, i de vegades se sabia que havien emprès un viatge a l'altra banda de continent, sense cotxe ni equipatge, confiant en l'auto-stop i en treballs eventuals.

Dady els donava consells tot i que ell mai no s'havia mogut de Greenwich Village des que hi desembarcà deu anys enrera, procedent d'un llogarret de l'Indiana on els seus pares tenien una ferreteria. Tanmateix, havia absorbit les contalles d'innúmers viatgers i a tu mateix

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

et féú explicar dotzenes de vegades l'odissea de la teva vida amb pèls i senyals. Això solia ésser a primeres hores de la tarda, quan encara no havien acudit els clients i e ll seia al bar amb la seva pipa cremada i olorosa.

- Però te'n recordes, de quan vau fugir d'Espanya ?
- No gaire, només tenia cinc anys i mig, prop de sis.
- Conta, conta...

I tu contaves la misèria de l'exili i del desarrelament, però hi havia dies que no en teniés ganes i li deies :

- Posa la sister Rosetta Tharpe.

I ell t'obeïa i, callats, us quedàveu escoltant els punyents espirituals del "Gospel Train" que, si algú entrava, l'obligaven a caminar de puntetes. Desapareixia el bar, desapareixia el Village, i tu fitaves una realitat introbable, repenjat contra la lleixa de darrera i amb els polzes clavats a les butxaques dels blue-jeans. En aquells moments eres més desgraciat que mai, i més feliç. Potser tot era el mateix.

Qui sap si per això te'n vas anar amb Peter Jackson quan, havent rebut un gir de casa seva, et proposà d'acompanyar-lo a Socorro, Nova Mèxic. No hi havia estat mai, no en sabia res, però aquell nom l'atreia i tenia el presentiment que l'hi esperava una aventura important. Va comprar un Ford vell que encara tenia el motor ben conservat i un matí vau sortir cap a Pittburgh, primera etapa del viatge. Tu tenies setze dòlars, tots els que va poder donar-te en Dady, i ell en duia vint-i-tres. Només us van durar fins a Missouri i a partir d'allí avançàreu més lentament perquè de tant en tant us havíeu d'aturar a guanyar-vos les mongetes i,a Tulsa, a fer tres dies de cel.la a conseqüència d'una baralla un vespre que estàveu embriacs. En sortir de la presó local, el cotxe havia desaparegut i un camioner us portà fins a Clinton, on us vau llogar en unes obres de la construcció i en Jackson es posà malalt.

Tres setmanes després éreu a Amarillo, d'on un viatjant us carregà fins a Tucumcari. Aquella mateixa nit vau perdre tot el que teníeu en una partida de poker i l'endemà ja treballaves en un bar de la ciutat baixa mentre el teu company cercava col.locació. Va trobar-la en una casa de cotxes de segona mà i us instal.làreu a dispesa amb una vídua agra i rapaç que vau abandonar al cap d'un mes, més optimistes que mai i amb la butxaca plena; en Jackson, que treballava a comissió, havia venut una quantitat impressionant de cotxes. Esmerçà una part del seu peculi en la compra amb rebaix d'un Dodge i vau fer un tomb per Las Vegas, on vas guanyar cinquanta dòlars al bacarà.

En arribar a Socorro encara éreu rics, però pel camí en Jackson

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

s'havia enredat amb una noia que vivia a San Antonio i l'hi va seguir mentre tu et quedavesa l'hotel. Va tornar al cap de dos dies, tot misteriós i canviat, i l'endemà vau separar-vos perquè es quedava. Aparentment, els seus presentiments s'havien realitzat.

A poc a poc vas anar baixant cap a Las Cruces, de primer amb un granger i seguidament amb una mestressa d'escola ja vella i enèrgica que ho aprofità per fer-te un sermó sobre els perills del vagabundeig i, a la fi, amb una parella que tornava de casar un fill i et donà acolliment per una nit en una casa agradable dels suburbis de la ciutat. Des d'allí, tres etapes van dur-te a Phoenix, on en una estació de servei prop de la qual esperares durant dues hores, una noia s'avingué a que l'acompanyessis fins a Los Angeles. Era una xicota seriosa, secretària d'un productor, i havia viscut més d'un any a França. Gràcies a ella, en arribar, vas trobar feina a l'Arnson bar, a la Brea.

Era un local gran, amb tres barmans de servei, i les dues primeres nits vas dormir a la dispesa on vivia l'Owen, un dels teus companys. Després et vas instal.lar en un petit apartament, a Vernon. Encara et quedaven diners i a l'establiment d'en Black les propines no eren com a "Dady's", car una part de la clientela granejava i sovint s'hi deixaven caure peixos grossos de la indústria cinematogràfica la freqüentació dels quals, pel restant, atreia tot de noies joves i de xicots ambiciosos que perseguien una presentació. Els peixos grossos, però, eren més aviat inaccessibles, sempre duien una bona escorta i s'espolsaven sense miraments els pidolaires que els devoraven amb els ulls.

Hi havia moltes noies maques disposades a deixar-se fer l'amor, però tu ben aviat vas comprendre que el teu llit no els deia res encara que et tractessin amb amistat. L'Owen ja havia passat per la mateixa experiènci i et deia :

- Desenganya't, aquí només s'atipen els del cine.

L'establiment era d'en Black, però l'home, que tenia altres negocis, rarament hi posava els peus i vosaltres us entenieu amb l'encarregat, mister Ulne, un antic boxador que havia sabut abandonar el ring a temps i que mai no havia sobresortit perquè tenia el caràcter poc agressiu. De fet, era un home de parla melíflua i de gestos suaus que només s'enrabiava quan havia begut massa, o sia rarament. A tu va agafar-te una certa afecció perquè tenia un germà casat amb una portuguesa i et considerava compatriota d'ella tot i les teves explicacions que mai no acabà d'entendre. Es feia amb una noia rabassuda i de cara passada però de cos encara ben conservat que cada nit acudia a esperar-lo al local i que, segons es deia, el tenia molt dominat. Fos com fos,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

observares que tots els cambrers la tractaven amb força deferència.

Vas treballar al torn de nit fins que, al restaurant on dinaves, vas conèixer la Nancy i vau decidir que més valia posar-vosa viure a l'apartament d'ella, cap a la banda de Verdugo. No va ser-te difícil deixar el servei nocturn, sempre més cobejat pels qui volien omplir-se de pressa les butxaques i que a tu et pesava una mica perquè era molt fatigós. L'Owen opinava que era una estupidesa renunciar a un suplement de guany per unes faldilles de les quals també et cansaries aviat, però fet i debatut no n'havies de patir tant com ell es pensava. El pis de la Nancy era més econòmic, el pagàveu entre tots dos, ja que ella no volia ésser una entretinguda, i féieu una menjada a casa. L'altra anava a compte del bar si t'acontentaves amb entrepans i ensalades. En això, l'Ulne era generós i mai no mirava prim. Això sí, havíeu d'anotar-ho tot perquè sortissin els comptes i aquest detall evitava abusos d'individus com en Lozana, un mexicà ple de manyes que van haver de despatxar després d'entrar-hi tu.

A primera hora del matí l'encarregat no solia esser-hi mai i la seva absència, encara que fos un home poc carregós, us donava una certa sensació de llibertat que es traduïa en bromes i, de vegades, en familiaritats que us prenéu amb alguna mossa de les que es morzaven una pasta i una tassa de cafè per tal d'estalviar. Pel restant, de peixos grossos en aquella hora no n'hi havia, tots eren al treball, i les noies semblaven relaxar-se una mica. Amb dues o tres, el costum va fer-t'hi lligar un principi d'amistat i quan la Verni Sullivan triomfà, anys després, vas recordar que en aquell temps es deia Mona i un dia anava tan justa de diners que vas pagar-li la pasta; ella només tenia uns cèntims, pel cafè.

N'hi havia moltes que semblaven viure de miracle fins que un dia desapareixien i ja no se les veia més; acabaven en cabarets de mala mort o es llançaven a la vida de "call-girl", sempre amb l'esperança que seria provisional. Eren ràpidament substituides per d'altres que cada cop semblaven més joves, més boniques i més àvides. Tu aviat vas aprendre a mirar-te-les amb una mica de commiseració, sense cobdícia sexual, no sols perquè aleshores la Nancy et bastava sinó perquè eren una mica com màquines amb una idea fixa que les anava destruint.

Pitjor era amb ells, perquè no duraven tant. Una quarta part eren homosexuals o en feien la cara i en tenien els posats. De fet, era difícil de dir, en aquell ambient tothom enganyava, representava un paper o l'hi feien representar. Acudien a una vida fictícia fingint, desnaturalitzantese, i el darrer dòlar el dedicaven al barber, a la màquina cirabotes, a la planxadora o al mocador que els sobresortia elegantment

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

de la butxaqueta superior de l'americana. Això quan no afectaven un aspecte rústic i bronc i mostraven les pitreres ben proveìdes de pèl negre i el bigoti despentinat, caigut sobre els llavis. Però allò no era un "saloon" i els productors, directors i alt personal dels estudis, eren potser tan peluts com ells i estaven una mica cansats de veure's al mirall. No hi havia res a fer.

A la tarda, dues vegades cada setmana, t'encauaves fins a les set a jugar al poker amb en Jimmy, un company de taulell, i tres amics seus , però rarament us féieu mal i tu més aviat hi tenies sort; sempre en solies sortir enriquit amb set o vuit dòlars que després despenies amb ells o en una sala de ball de Glendale on acudies més sovint abans de posar-te a viure amb la Nancy. Més endavant ho vas deixar córrer i ja no hi tornares fins que vau partir peres, quan vas instal.lar-te a La Cienaga,a un bloc de cases de la cafeteria que poc després canvià de mans. En Black devia haver tingut alguna ensopegada i un matí us assabentareu que el local era propietat d'un tal Murray que ja tenia tota una cadena d'establiments semblants. No va presentar-se fins l'endemà i, sense perdre temps, procedí a tot de reformes que començaren amb el comiat de l'Ulne i amb una reorganització del servei sota les ordres del novell administrador, en Bob Miller, un guerxo carregat d'espatlles que no podia sofrir els estrangers i que hauria acabat per fer-te la vida impossible si no us haguèssiu esbarallat per aquella estupidesa de la mosca que li va caure al vas. Es clar que era el d'ell, perquè cada matí feia el seu got de cafè amb llet, i tu et vas posar a riure. Si no hagués estat allò, però, hauria estat alguna altra cosa i en aquell moment ja en tenies prou, de fer de barman.

Això no et privà de tornar a caure-hi aleshores que, l'any 62,vas decidir anar-te'n a Chicago, on no coneixies ningú ni se t'havia perdut res. Tampoc no se t'havia perdut, més concretament, a Blue Island, on O'Hara tenia un bar amb la seva muller i li calia ajuda mentre se li soldaven els bssos de la cama que s'havia trencat des dies enrera. En aquell moment encara era a l'hospital i, de fet, et va llogar la Dolly quan per broma li vas preguntar si s'ho podia fer tota sola.

- Que potser hi enteneu alguna cosa ? - et va replicar.

Començares el servei el dia següent i potser encara hi series si el negoci no hagués anat tan malament, car el matrimoni et tractava bé, va allotjar-te a casa seva i sempre es mostra molt amical i comprensiu amb els teus petits problemes quan, ara i adés, senties la necessitat d'emborratxar-te i abandonaves la feina.

- Es la teva vàlvula de seguretat e comentava la Dolly quan t'excusaves.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Ella no semblava que en tingués cap i la seva única dèria era aixecar l'establiment. Tot just feia dos mesos que l'havien obert i encara els faltava aquella clientela habitual que és la base de tot negoci. En aquell moment només hi havia dues persones que no faltaven pràcticament mai, un vell que acudia a llegir-hi el diari i una noia que treballava en un despatx proper, sola, i baixava cap a les onze a beure una tassa de cafè. El vell era gros, amb la panxa voluminosa dels bevedors de cervesa, i la noia era garrella,però tenia un nasset interessant i un cos força presentable. També ella era nova al barri i feia de secretària d'un assesor d'empreses una mica misteriós que gairebé mai no passava cap matí a l'oficina, on ella va confessar que s'avorria. Un xic més endavant, quan ja havieu tingut ocasió de conèixer-vos més bé, vas aprofitar el teu dia de festa per pujar a entretenir-la una estona, amb un èxit ben escàs, tota vegada que era verge i tenia poc. Amb paciència potser te n'hauries sortit, però tot d'una vas decidir que no valia la pena. No sols era garrella, sinó que tenia les cuixes molt primes.

Aleshores a en Tony O'nara ja li havien hagut de trencar els ossos per segona vegada perque se li soldaven malament i el metge deia que podia quedar-se coix. Això va perllongar la teva estada al bar, on la mateixa Dolly reconeixia que les coses no rutllaven. Et passaves moltes estones amb els braços plegats,repenjat darrera el taulell o fent petites excursions fins a la porta amb l'esperança, diria's, de descobrir-hi un client. A mig matí,en acabar la feina de la casa, la Dolly es presentava amb les agulles de fer jersei i un parell de madeixes de llana i s'asseia a treballar a la taula del fons, on hi havia una finestra. Sovint anaves a fer-li companyia i, ara i a dés, compartíeu una cigarreta. A poc a poc creixia una intimitat entre vosaltres i ella et parlava de la seva vida senzilla sense reserves; era una dona honesta, ho vas veure ja des del primer dia, i senties la necessitat de respectar-la tot i que la seva bellesa brúna t'atreia.

Alguns matins, cap a migdia, el local s'animava una mica, entraven quatre o cinc persones plegades, i aleshores et precipitaves al taulell amb un somrís falaguer, de propietari, com si el negoci fos teu. Els clients, però, no acabaven d'encarrilar-se tot i que el local et semblava acollidor i la mateixa presència de la Dolly hauria hagut de fer-lo més atractiu. L'hi feia per tu.

- Es veu que no ho hem encertat - comentava ella.

Sempre ho tenia tot molt endreçat, com la Jacqueline, i cada vespre, quan tancàveu, polia els llautons i netejava el terra mentre tu, sense necessitat que t'ho demanés, fregaves les lleixes, les ampolles,

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

entraves al wàter a assegurar-te que era net...

Treballaves pràcticament per no res i més hores que mai, però la cosa no podia continuar i el mateix Tony et deia :

- Per què no te'n vas, Danny ? Un noi com tu pot guanyar diners a tot arreu...

- Quan estiguis bo - contestaves tu.

Vas haver de deixar-ho abans, quan fins i tot el vell lector de diaris us abandonà. Tot d'una vas comprendre que en realitat els eres una càrrega i que, pel que féieu, la Dolly ho podia fer tota sola. Durant una bona temporada, però, encara vas continuar veient-los, car el bar de Lennon, on vas llogar-te aleshores, tot just era a cinc blocs de cases de distància.

La primera setmana vas tenir el torn de dia, però l'home, que era murri, aviat va adonar-se que valies i t'encarregà el servei nocturn amb el qual sempre havia tingut dificultats perquè no acabava d'encertar el personal. Temps enrera sembla que l'assegurava ell mateix, però ara, com vas anar assabentant-te, vivia pendent d'una mossa que treballava al "Macho", on feia "strip-tease" a partir de les vuit de la nit. A la matinada acudia a recollir la recaudació i a tancar el local, de vegades amb ella, de vegades sol si s'havien enfadat, com era sovint el cas. Només per això sabies tu com anaven les coses, car en Lennon tenia una cara de jugador de poker que mai no deixava traslluir res. De tota manera, se te'n fotia mentre els ocults malhumors no repercutissin damunt teu, i no hi van repercutir mai.

Alguns migdies et deixaves caure pel local dels O'Hara i de vegades àdhuc dinaves amb ells, però no hi perdien res, sempre els portaves coses tot i que ells protestaven i la Dolly et renyava mentre devia preguntar-se d'on et venien aquelles debilitats. Tu mateix no ho sabies i, en el fons, tant se te'n donava. T'agradaven, els O'Hara.

Tres mesos després, però, van tancar el bar i en Tony, ara ja totalment refet, tornà a col.locar-se de cambrer, si bé no per gaire temps, ja que una nit, en plegar, un parell d'homes van atacar-lo en un carreró fosc que havia de travessar i, en defensar-se, el van ferir tan greument que al cap de dos dies era mort. Mai no van trobar els assassins tot i que una vella els havia vist des d'una finestra i per això se sabia que eren dos. El més trist, era que l'havien mata_t per nou dòlars, tot el que duia a la cartera segons la Dolly. Es a dir, nou dòlars i les propines que podia haver-se fet aquella nit...

I ben mirat, tu potser els coneixies, els assassins. Bona part de la clientela d'en Lennon era poc escollida i pel ba_r s'hi deixave_n caure tot de tipus tèrbols que sovint atreien la policia. Mai no havies

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

assistit a tantes detencions ni havies tingut tants tràctes amb la bòfia. Es clar que mai no sabies res. No t'agradava de fer preguntes i els clients tampoc no les haurien tolerades. De tant en tant se n'emborratxava algun que començava a cantar coses incongruents, però tu tenies l'ordre de treure'ls perquè en Lennon no volia perdre la llicència, i la complies rigurosament. En general, però, es mostraven pacífics, s'hauria dit que tampoc a ells no els interessava que tanquessin un local on podien reunir-se a tractar de negocis i a canviar impressions. Les baralles, si les tenien, com tu no dubtaves, es ventilaven en d'altres indrets. De tota manera, eren menudalla, carteristes, rebentapisos, estirabosses, gent de ganivet més que de pistola. Ni que no vulguessis, te n'anaves assabentant. Mai no et va agradar, però t'hi guanyaves la vida i vas tenir l'encert de saber-te fer respectar a partir del tercer dia, quan va sotir a relluir una amma i tu vas saltar per damunt del taulell per plantar-li les sòles de les sabates a la cara. No t'hi va acarnissar, L'expulsares del local i l'endemà, quan va presentar-se de nou, ara seré, la navalla mmmmmmmmm era sobre al taulell, però no la hi vas deixar tocar fins que ja hi renunciava.

Després fins vau fer-vos amics i fou gràcies a ell que et vas posar a treballar per en John Rittman. Però això s'esdevingué quan ja havies perdut la Dolly i et calien diners per aquella garsa de la Mary...

(La "waiting", com li deien tots familiarment, es preuava de comptar amb els clients més distingits de la ciutat, però mister Carfi devia patir de deliri de grandeses, car ni ell ni els altres membres del servei no havien mai ficat els peus en una casa veramnt senyorial.

Tots eren gent de pretencions, això sí, i alguns tenien diners llargs, però en general els mancava veritable distinció i fins i tot en Daniel s'adonava que no sabien tractar el servei. Les mestresses es mostraven inquietes i nerviosos i bona part del seu treball consistia a tranquil.litzar-les amb l'assegurança que tot aniria bé. Algunes, les pitjors, pretenien que tota la vida n'havien tingut, de criat, i el tractaven de Danny amb l'oculta intenció de fer creure als més ingenus que formava part del personal de la casa al costat de la criada o de la cuinera d'ocasió.

Ell preferia aquelles cases on el menjar venia de fora, car amb les cuineres s'hi entenia malament, totes eren dones molt saberudes que, per poc que badés, li donaven consells, i això sempre l'havia impacientat. En canvi, rarament tenia conflictes amb les cambreretes

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

joves i impressionables amb les quals menjava a la cuina després d'haver servir el café i els licors. Aleshores es repapava en una cadira i els mostrava la destresa amb que pot trinxar-se un pollastre o desossar un peix, totes les habilitats que havia après al local de monsieur Duchamp i que decidiren mister Carfi a llogar-lo quan acudí al "waiting en resposta a un anunci que demanava personal bregat i de bona aparença.

Els mateixos comensals l'observaven amb atenció quan oficiava prop d'ells i més d'un cop, abans de retirar-se, havia de tenir una sentada amb l'amo o la mestressa desitjosos d'instruir-se en el seu art, i ell sempre els complavia amb paciència perquè en aquests casos solien mostrar-se extraordinàriament generosos. De fet, no n'hi havia cap que s'hi mostrés,d'avar. Insegurs, preferien pecar per excès que per defecte. Es clar que la feina era llarga i tediosa, hi havia menjades que es perllongaven durant tres hores i, si per atzar ensopegaven un tema de conversa interessant, les sobretaules eren interminables.

Preferia més les festes, els balls amb bufet on només li calia assegurar una mena de servei simbòlic i vigilar que no s'acabessin les begudes gelades. Més que mai,en aquestes ocasions, la seva presencia era fruit de la vanitat dels anfitrions. Un cambrer sempre vestia.

Ben diferent era el cas si un hotel o un restaurant sol.licitaven llurs serveis. S'esdevenia rarament, però de vegades anaven escassos de personal i ells reforçaven la plantilla de l'establiment. Dos cops va poder assistir, gràcies a aquesta circumstancia, a reunions d'homes sols en les quals no faltaven presències femenines que les mullers dels sarauistes no haurien aprovat. Totes dues vegades hi van haver contorsions i remenaments d'anques sobre la taula, falses danses del ventre i savis despullaments que tots aplaudien, congestionats i lúbrics. Les noies els permetien tota mena de llibertats i convehien cites per després, en llocs més discrets. Els qui s'havien quedat sense parella i volien continuar la festa, acudien al grum o al porter que treien la llibreta on apuntaven els números de les "call-girls".

Les festes de caràcter familiar, naturalment, eren més serioses, però tampoc no faltaven parelles que es ~~mmmm~~ perdien pel jardí de la casa si n'hi havia i, de tornava a la llar, els ocupants dels cotxes no eren sempre exactament els mateixos que hi havien viatjat a l'anada. Ell, en la seva condició de servent, restava al marge d'aquestes facècies i només una vegada va veure's compromès amb la cambrera que se'l va endur a la seva habitació. Normalment, eren noies més serioses que no hauria esperat i, pel restant, ell preferia evitar-se embolics. Mister Carfi, home d'experiència i que en aix, tocava de peus a terra, sem-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

pre els advertia :

- I vosaltres, passi el que passi, de pedra !

De tota manera, des del seu lloc, les temptacions no eran grosses i ell, quan acabava, estava massa cansat perquè li abellís un llit compartit. Hi havia companys que, confidencialment, contaven aventures inacabables que haurien fet botar a mister Carfi, però la seva experiència li demostrava que el fabulaire abundava més en imaginació que en sentit comú. Les noies de les reunions d'homes sols eren professionals que tenien el capricі a la butxaca i les casades de les festes particulars es movien dintre un cercle d'amistats més que satisfactori. S'arronsava doncs d'espatlles i quan tenia un vespre lliure se n'anava a veure la Ruth.

La noia no va saber mai que la col.locació l'havia deixada per ella i el va creure quan li digué que començava a trobar que fer de criat era una cosa poc digna. Li devia semblar una idea ben natural en un blanc, a ella que procedia del sud. Ell se'n va doldre una mica, però no podia pas contar-li que mister Carfi l'havia cridat al seu despatx per sortir-li amb aquesta pregunta :

- Em vau dir que éreu casat... No deu pas ser amb una persona de color ?

- La meva dona i jo vivim separats. I és blanca.

- Això em tranquil.litza - digué mister Carfi -. Ahir, quan us vaig veure de bracet amb aquella noia... No vull immiscuir-me en la vida privada del meu personal - aclarí -, però no se us ha acudit que hi ha clients que poden posar objeccions a que els envii un cambrer que es manifesta públicament amb una persona de color ?

Era ridícul i, fet i fet, mister Carfi ja havia ensenyat l'orella altres vegades, de manera que en Daniel va dir-li :

- Sigueu clar. Us molesta a vós.

- Bé - concedí l'home -, no m'agrada . Servim les millors cases i estem obligats a observar un cert decòrum...

- I què hi ha d'indecorós en això de passejar-se amb una persona de color, com dieu vós ?

- No sembla propi... - començà - . Ja sé que hi ha homes així, que les prefereixen a les blanques, però confio que vós...

- Jo prefereixo persones, mister Carfi, no colors. La Ruth és una bona amiga meva. No em voleu pas suggerir que la deixi ?

- Públicament - féu l'home -. Públicament no us hi heu de deixar veure en aquesta... diguem en aquesta actitud d'intimitat.

Ell va procurar mantenir-se seré, però es mostra enèrgic :

- Senyor Carfi, esteu satisfet del meu servei ?

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Sí. No hi ha res a dir, mai no he tingut cap queixa. Sí.
- Doncs és l'únic que us he venut o llogat.
- No us ho heu de prendre així, Bastida...
- Sóm criats - el va interrompre ell -, no funcionaris del cos diplomàtic.
- Reflexioneu-hi - digué el senyor Carfi -, i veureu com la vostra actitud ens perjudica a tots plegats.

No va acomiadar-lo, naturalment. No s'hi atreví a desgrat d'uns prejudicis racials ben arrelats, però a partir d'aquell moment en Daniel observà una discriminació de tracte. L'home semblava evitar de confiar-li serveis importants, de compromís, se succeiren dues o tres queixes que devia inventar-se de capa peus i anà deixant-lo una mica de racó. Tot d'una, era com si la feina hagués minvat i hi hagué una setmana que només treballà dos dies. El mateix senyor Carfi se'n devia perjudicar, ja que al capdavall li pagava un sou, però potser l'home s'havia imaginat que la manera més apropiada de reduir-lo. Va equivocar-se.

Tres setmanes després, en Daniel li comunicà que se n'anava. No se'n va sorprendre gens, però digué :

- Es llàstima, Bastida, que per un malentès...
- Quin malentès ?

L'home va defugir la qüestió.

- Aquí us defensaveu bé i em sembla que el tracte...

Ell el va tornar a interrompre :

- No, senyor Carfi, el tracte no és just. Per això me'n vaig. De malentès no n'hi ha cap.
- Com vulgueu. Però és llàstima, - tornà.

En Daniel tenia ganes d'escopir.)

En John Pittman tenia alguna intervenció en la política local, però semblava que les amenaces les havia rebudes en la seva condició d'advocat i, com em va dir, no descartava que provinguessin de la família d'algun criminal que no havia sabut defensar prou bé. D'altra banda, també intervenia en negocis i s'havia fet més d'un enemic. No era el primer cop que en rebia, de cartes anònimes, i tampoc aquesta vegada no n'hauria fet cas sense l'atemptat de dues setmanes enrera, quan algú li col.locà una bomba al cotxe i li matà el xofer. La nostra missió, doncs, la d'en James McCone i la meva, consistia a no perdre'l de vista, a escorcollar cada dia l'automòbil i a assegurar-nos que les persones que rebia no duien armes.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Sempre he ignorat quina mena de relació l'unia a en Gilpatric, l'estirabosses que s'havia quedat sense navalla aquell vespre que pretenia atacar-me, però amb el temps ja vaig anar veient que de personatges semblants en coneixia una bona colla i que no sempre era sord a les indicacions que li donaven. La prova era que havia acceptat els meus serveis tot i que jo, en aquell moment, d'armes de foc n'havia manejades ben poques. De tota manera, com va dir-me, el que li calia era un xicot amb sang freda, amb bons reflexos i de decisions ràpides, no precisament un pistoler.

Aleshores vivia a l'hotel i cada vespre en McCone i jo investigàvem a fons el seu apartament, una "suite" amb cambra de bany que devia costar-li un ull de la cara. No hi feia res, de diners en guanyava tants com volia i mai no havia estat mesquí quan es tractava de la seva persona. L'escorcoll, per obdre seva, el féiem a consciència, no li agradaven les coses rutinàries, i feia bé, car si de bomba no em vam trobar mai cap, en canvi un dia descobrirem un micròfon. El vam arrancar, però ell decidí que allí no tenia res a veure amb les amenaces de mort i que més fàcilment era obra dels seus enemics polítics. Fos com fos, era un bon servei i va augmentar la nostra reputació de guardaesquenes eficients.

En principi, tots dos dormíem al mateix hotel, en habitacions més senzilles, i a dos quarts de vuit del matí baixàvem a patrullar el corredor fins que abandonava el dormitori. A la nit, un cop escorcollada la cambra, ja no ens volia veure més. Era afeccionat a les faldilles i en general solia dormir acompanyat. Ara, si acudia a alguna festa o reunió, com s'esdevenia sovint, ens calia aguantar i esperar-lo al cotxe. De xofer ja no n'havia tornat a llogar i sempre conduia un de nosaltres dos. Era més convenient.

La feina resultava poc variada, monòtona, i només la feia suportable la paga que cobràvem a finals de setmana, però en McCone no en sofria tant com jo. Era un xicot plàcid i extraordinàriament forçut que s'entretenia amb qualsevol cosa, com una criatura. De banda de nit, quan no tenia son, es passava hores senceres fent solitaris. Les dones li feien una mica de por i quan li'n parlava envermellia, però de maricon no ho era pas. Mai no el vaig entendre del tot, ni em preocupava. A mister Pittman, sí.

- Què carall li passa , a aquest xicot ? - va preguntar-me un dia.

Era observador i estic segur que devia haver fet investigar els nostres antecednts, interessos i freqüentacions. Jo em vaig arronsar d'espatlles.

- N'hi ha que són així.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Potser per veure que passava, un dia ens va enviar una mossa, suposo que amb la intenció que la compartíssim, però en McCone no ho va interpretar així i devia passar-se la nit en algún bar per no fer nosa. Només sé que abandonà l'habitació discretament, tot i que aleshores era molt tard i li va caldre vestir-se. L'endemà vaig dir-li :

- No saps pas que t'has perdut -, però ell es va arronsar d'espatlles i féu un soroll despectiu amb els llavis.

Havia estat una broma de mister Pittman, home benhumorat i de tracte planer que sempre ens parlava una mica com si fóssim més uns companys que uns subordinats. El seu secretari, mister Pie, era molt diferent i, tot i que ens veíem cada dia, en deu mesos que durà el nostre servei ben just si va parlar-nos tres o quatre vegades. Per començar no creia en nosaltres i tot allò de la protecció li semblava una farsa. Es clar, no era la seva pell. Primmirat com era, devia trobar que mister Pittman acudia a procediments de gangster.

A mi m'emprenyaven sobretot les llargues esperes al Palau de Justícia i a l'Ajuntament i més m'estimava estar de facció al seu despatx mentre en McCone es quedava al cotxe. Ben cert que no podia escorcollar les visites que rebia, però en certa manera les filtrava amb l'ajuda de miss Dumont que ja feia cinc anys que treballava amb ell i coneixia perfectament tothom. Per atzar també coneixia la Mary i un dia, quan vam tenir una mica de franquesa i ja ens tutejàvem, em va dir :

- Te'n deu fer veure de verdes i de madures.

No vaig confessar-li mai que per ella m'havia ficat en aquell embolic de fer de guardaespatlles, perquè se n'hauria rigut. Amb raó, naturalment, car si la paga era excel.lent ben just si cobria les despeses que la noia ocasionava. De vegades pensava que hauria fet bé de passar-m'hi totes les nits, a la cambra de l'hotel, però tots els meus bons propòsits eren inútils i tres o quatre cops cada setmana deixava en McCone al llit o fent solitaris i acudia al piset que, encara que fos seu, jo pagava.

No li ho vaig dir mai, doncs, a miss Dumont, però ella era intelligent i no li costà d'endevinar la situació. Una mica exasperada, feia:

- Com sou, els homes !

També es referia una mica a mister Pittman, els costums del qual coneixia i no aprovava perquè un home com ell s'hauria hagut de respectar mes. Ella es respectava força, i potser per això s'havia quedat soltera. Curiosament, s'hauria dit que no li pesava. Potser ella i en McCone haurien fet bona parella.

Treballava davant meu, en una altra saleta, i amb el temps vaig saber-me les sevea cames de memòria, car la porta mai no era tancada.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

No que l'espectacle valgués gran cosa, però sempre era preferible al de les rebgleres adustes de llioms de textos legals que tapaven les parets. Mai no havia vist una biblioteca tan formidable, i mister Pittman n'estava orgullós. Tenia llibres a tot arreu, fins i tot a la "suite" de l'hotel, on guardava la literatura profana. De vegades li demanava una novel.la, però ell no aprovava que llegíssim quan estàvem de servei; si de cas, a la nit.

De tota manera, amb els dies la nostra vigilància s'anava relaxant. De primer tant en McCone com jo havíem viscut amb els ulls tan badats que en acabar la jornada ens feien mal, però a poc a poc ens ho preníem amb més calma i al cap de tres mesos, quan no hi havia hagut cap més atemptat, alguns vespres gairebé ens preguntàvem què carall esperàvem i si tot plegat no era una altra broma de mister Pittman que volia fer-se l'interessant. Ningú no ignorava que tenia dos forçats al seu servei, i de vegades tenien lloc escenes curioses, com aquell matí, al seu despatx, quan una senyora vella em mirà de dalt a baix i digué :

- Vostè deu ser un d'aquests dos gangsters -. Va girar-se a miss Drumont i afegí - Doncs no en fa cara.

A l'hotel també hi havia un porter de dia que un cop va preguntar-me si havia matat molta gent.

Un matí, quan ja feia més de quatre mesos que mister Pittman ens pagava, va arribar una altra carta d'amenaces amb el correu adreçat a l'Hotel. Ens la va mostrar sense una paraula i en McCone i jo vam poder llegir : "Sabem que et fas guardar per un parell de pinxos, Pittman, però no et servirà de res. Ets home a l'aigua (*).

Després de reflexionar-hi, vam convenir que era obra d'un facecióso Abans no m'havia passat mai pel cap, però darrerament havia sabut que d'anònims més o menys amenaçadors en rebien gairebé totes les personalitats públiques i que, la majoria, no es mereixien ni un segon pensament. Ara, amb els antecedents de l'explosió que m'havia valgut aquella feina, més valia mostrar-se prudent i en McCone i jo sortírem de la nostra letàrgia. El cotxe no havíem deixat d'escorcollar-lo cap dia, però ara en hi esmerçàrem més a fons, l'un darrera l'altre, per allò que quatre ulls hi veuen més que dos. Ara i adés, durant una setmana, a la nit ens deixàvem caure a fer una ronda pel passadís, o més ben dit,

---

(*) De fet, la carta acabava amb un joc de mots, ja que aprofitava el cognom de l'advocat (Pit-pou, Man-home) per dir-li que era un home al pou. Aquest fou el motiu principal que ens inclinà a creure que es tractava d'una broma.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

en general s'hi deixava caure en McCone que no tenia els mateixos compromisos amorosos que a mi em complicaven la vida. Es cert que a l'hotel hi havia un porter de nit, però això no exclaia la possibilitat que, durant el dia, haguessin llogat una habitació a l'assassí.

No va passar res. Pel restant, al cap de quinze dies la policia va detenir la persona que havia col.locat l'artefacte al cotxe. Els havia costat una mica, però s'hi devien haver obstinat perquè mister Pittman tenia bones influències al departament d'investigació criminal i coneixia el cap de la brigada. Com havia previst, les motivacions no eren polítiques i es tractava d'un intent de venjança privada del germà de Nick Astors, un tracador solitari que fou detingut quan sortia d'un drugstore, on havia estès el dependent que assegurava el servei de nit. La cosa era clara i mister Pittman, al qual havia escaigut la defensa d'ofici perquè en Nick es negà a pagar-se un advocat tot i que s'hi jugava la pell, va limitar-se a una defensa rutinària.

En aquell moment ja ens hauria pogut llicenciar, però l'home es veu que s'havia afeccionat a nosaltres, o potser li agradava aquella mica de prestigi equívoc que li donava la nostra presència, i quan vaig dir-li :

- Ara ja no ens necessita, mister Pittman -, em contestà :
- *Deixa que ho jutgi jo, això, Danny.*

Ell pagava. Vam continuar doncs acompanyant-lo a tot arreu on es desplaçava i cada nit escorcollàvem encara l'habitació perquè ell i la mossa de torn poguessin bregar tranquils. A la direcció de l'hotel la nostra presència no li feia gaire gràcia, no li n'havia fet mai, però ara menys que abans, car opinava com nosaltres, però mister Pittman era el millor client que tenien i això els obligava a tolerar-nos encara que mister Masson, el gerent, posés cara de prunes agres cada cop que ens veia. Es clar que no ens veia gaire, només al matí quan sortíem i de banda de nit; l'advocat hi dinava rarament i, quan no tenia algun compromís, preferia el restaurant d'en Muck, a dos blocs de cases del bufet, on servien uns filets amb patates monumentals. En McCone, que havia passat molta gana tota la vida, no se'n sabia avenir i cada dia demanava un "burn one", confotablement instal.lat en aquella taula una mica dissimulada, prop de la cuina, que en Muck ens reservava

De tant en tant, quan teníem mister Pittman en un indret segur durant unes quantes hores, sortíem una estona de la ciutat i ens n'anàvem a fer pràctiques balístiques per no perdre la mà. Es a dir, jo no hi havia tingut mai cap habilitat tot i que a les parades de les fires em defensava amb les escopetes de canons torçats, però en McCone, sense ésser un veritable professional, era un bon tirador i se n'enor-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

gullia. El desinflava una mica que no l'envegés.

- T'hauries d'entrenar a fons - em deia -. Si un dia hi ha gresca, ho passarem malament.

Jo estava segur que mai no n'hi hauria. Mister Pittman no era un gangster encara que tingués idees dignes d'un cap de colla. De tota manera, ara ja no li havien de durar gaire, pocs mesos després, als seus quaranta-tres anys, va deixar-se enredar per una noia que al capdavall tenia el mateix que tenen les altres. Devien veure's en festes i reunions, perquè els primers indicis que un factor nou havia entrat en la seva vida els vam tenir quan començaren a escassejar, i finalment cessaren del tot, les visites femenines que rebia a l'hotel. M'ho vaig ensumar de seguida i a en McCone ja li ho vaig dir :

- Això s'acaba.

A cap noia no li podia fer gràcia de veure's sempre escortada per un parell de valents amb les armes a la butxaca, i no em vaig equivocar. Un matí, ens digué :

- Avui no cal que vingueu. Teniu el dia lliure.

Ho va repetir tres dies després i jo vaig començar a recollir la roba que tenia a l'habitació de l'hotel.

Vam durar una setmana justa, i durant els darrers tres dies pràcticament només vam veure'l d'escapada. Ens va fer seure a la seva "suite", on fins aleshores tot just havíem tocat les cadires per girar-les de cul, va obsequiar-nos amb un whisky i somrigué quan vaig dir-li :

- S'ha acabat, oi ?

- Sí. Dins d'un parell de mesos em caso i sou prou grans per comprendre que a les llunes de mel sobren tots els que passen de dos

- D'acord.

Estava content i guanyava molts diners. No vaig trobar estrany, doncs, que el sobre que ens lliurà abans d'acomiadar-nos fos gruixut. Hi havia la paga de tres mesos.

Amb la Mary, no em durarien tant.

La xafogor continua enganxada en l'aire i en arribar a l'aparcament torno a sentir-me les aixelles humides. La capa de núvols que cobreix el cel no s'ha mogut, sembla encara més baixa, més opressiva. A l'Eda, però, se la veu fresca i jove, instal.lada darrera el volant del descapotable on seu amb la portella oberta. Em deixo caure al seu costat, amb l'americana sobre els genolls.

- Ja sóc aquí - dic. - Per què tants misteris ?

- Potser si que no calia - reconeix -. Al capdavall...

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Mou les espatlles i somriu amb una expressió vaga abans de tornar a enseriosir-se. Jo li miro l'inici de les cuixes per on s'ha enfilat la faldilla i pregunto :

- De què es tracta ?

- Hem d'anar a una festa on coneixeràs una noia. Els cinc-cents dòlars són perquè te l'enduguis a dormir amb tu.

Em quedo bocabadat, naturalment, i sense adonar-me'n cerco el paquet de cigarretes.

- Què li passa ? Es vella, lletja, coixa o geperuda ? - faig.

- Oh, no ! - protesta ella -. Es força bonica, em penso que t'agradarà

- I li cal pagar-se un home ?

- No et paga ella, sinó jo.

- Explica't - dic simplement mentre encenc la cigarreta.

L'Eda repenja els braços sobre el volant i es queda uns moments callada. La seva positura em permet novament de veure-li la tofa negra de les aixelles i em sento temptat d'allargar la mà i acariciar-li els pèls brillants i una mica humits, però en lloc d'això dic :

- Per què no et depiles ?

Ella, sorpresa que li surti amb aquesta observació, acaba d'aixecar el braç i mira la taca abundant com si mai no hagués sabut que l'hi tenia.

- No sé... - diu -. Fa fàstig ?

- No, és engrescador. M'agrada.

Ara la hi toco i deixo relliscar entre els dits els pèls dòcils i fins, conscient que és una carícia inèdita.

- Per què no hi anem tu i jo, a dormir plegats ? - pregunto amb la veu tan natural com puc, però ella deixa caure el braç amb un moviment sec que m'expulsa la mà.

- No diguis ximpleries !

- Em penso que ens entendríem...

- Més val que pensis a entendre't amb ella. Caldrà que miris de fer-la beure.

- Explica't - torno -. Es una amiga teva?

Ella branda el cap.

- No, no és una amiga meva.Es la dona d'en Fred Cuthbert.

- I qui és en Fred Cuthbert ?

- Ell i jo ens volem casar i la Doris no vol concedir-li el divorci.

Faig caure la cendra de la cigarreta i dic :

- Ja veig.

- Ens cal comprometre-la. Si podem sorprendre-la al llit amb un altre...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Amb mi - la tallo.

- Sí, amb tu. No et creguis que és senzill. L'hauràs de fer beure - repeteix.

- Suposo que l'he de dur en algun indret determinat...

- A l'hotel Culsir. Saps on és ?

Assenteixo amb el cap. Es prop de Times Square i no miren prim.

- Tu deixes la porta ajustada perque el fotògraf pugui entrar....

- I per això cobraré cinc-cents dòlars.

- Sí.

- Molt bonic. I després que passarà ?

- Tindrem la fotografia i en Fred podrà aconseguir el divorci.

- Coneixes la llei penal de l'estat de Nova York ? - li pregunto.

- Què té a veure ?

- Molt. Defineix l'adulteri com la relació sexual entre dues persones una de les quals és casada amb una tercera persona. I la penalitat que imposa són sis mesos de presó o una multa de cinc-cents dòlars. O totes dues coses alhora, depén del jutge.

- En teoria - objecta ella.

- En teoria i a la pràctica. M'exposo a fer un mal negoci - afegeixo, i començo a obrir la portella. Ella allarga ràpidament el braç.

- Espera !

Espero, amb l'americana penjada a la mà.

- Mil dòlars - diu.

Ha tornat a deixar al descobert la taca fosca de l'aixella i jo m'empasso la saliva.

- Mil dòlars i tu - dic.

Ella s'immobilitza un moment i després retrocedix una mica cap a la seva banda de cotxe. Per damunt la seva espatlla veig una cara que ens mira des d'un altre vehicle, però quan el fito l'home defuig la mirada i engega.

- Mil dòlars - repeteix ella.

- M'hi pensaré.

- Ha de ser avui. No li agraden gaire les reunions, potser tardaríem mesos a trobar una altra ocasió.

- Hi anirà amb el seu marit ?

- Sí.

- I no semblarà estrany que l'acompanyi jo i no ell ?

- No. Se n'anirà aviat. Té una conferència amb uns industrials.

- Et coneix, ella a tu ?

- No sap que em faig amb ell, si vols dir això.

Ho volia dir.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- I què hauries fet si no m'haguessis trobat a mi ?
- N'hauria trobat un altre.
- A darrera hora ? - m'estranyo. Quan no contesta, afegeixo - T'ha fallat el que tenias, oi ?

Em pensava que ho negaria, però inclina el cap i diu :

- Sí -. No deu tenir ganes d'explicar-me les raons, car abans de donar-hi temps de fer-li més preguntes continua - Si no t'agrada de dormir amb una dona borratxa, no és imprescindible que li facis l'amor N'hi ha prou amb que us trobin al llit, despullats.
- I si no puc emborratxar-la ? Vull cobrar per endavant.
- No, Et donaré dos-cents cinquanta dòlars. Els restants, després.
- Tots.
- No els tinc, ara.
- Quants en portes ?
- Una mica més de cinc-cents.

Allargo la mà.

- Dona-me'ls. Cinc-cents.

Ella reflexiona uns segons i, quan abaixo el braç, segueix la trajectòria de la mà que acaba per reposar en els seus genolls.

- Faré una cosa - diu aleshores -. Et donaré un taló.
- No. Cinc-cents ara i cinc-cents demà.

Agafa el portamonedes i butxaqueja mentre jo enfilo els dits cames amunt.

- No em toquis - diu.
- Escolta... Ho tens tan espès com a les aixelles,aquí ?

Ella envermelleix violentament i, amb un cop, em treu la mà.

- Què t'has cregut ? No sóc una puta, perquè em parlis aixi.
- Ets pitjor. Vens una altra dona, i sense el seu consentiment.
- I tu la compres. Té - fa, i m'allarga els diners.- Compta'ls.
- No m'has contestat e dic.
- No contesto impertinències.

Compto els diners i ella s'abaixa les faldilles sobre els genolls. Després es mouen les mans, els peus, i el motor ronca.

- Hi anem ara ?
- Sí.
- Per què no passem per casa teva, abans ?

Ella no contesta, atenta a la maniobra d'un cotxe que enfila el carrer.

- On vius ?
- No n'has de fer res.
- Demà he de cobrar cinc-cents dòlars - li recordo -. Em cal saber on

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

et puc trobar.

- Te'ls enviaré. Em dónes l'adreça.

- I tu la teva. Te'n podries oblidar.

- Molt bé, però perds el temps. Cada cop et trobo més antipàtic.

Es cap a Townsen, en un veïnat que no em sembla gaire recomanable, i dic.

- Deu tenir diners, oi, en Fred ?

- Tampoc no n'has de fer res.

- D'acord ~~e~~ em resigno -. Parla'm d'ella, doncs. De la víctima.

Travessem cap a Harlem pel pont del carrer 145 i anem pujant cap a la tuitena avinguda entre cases brutes i obertes, bars llòbrecs i profunds i rostres de color que miren cap al cel, esperançats.

- Ja la veuràs. Té vint-i-vuit anys, un més que jo, i és rossa. Fins ara no se sap que hagi dormit amb ningú que no sigui en Fred.

- Difícil ho veig, doncs.

- Si no fos difícil no et donaria mil dòlars - em recorda -. L'hauràs de fer beure - torna a dir.

- Ho sap, el seu marit, que anem a fer això ?

- Sí.

- Més val que no me'l presentis, doncs. Aguanta bé la beguda, ella ?

- Sol beure poc.

- I tu ?

- No te'n preocupis, de mi.

- Aquestes aixelles un dia et costaran un disgust.

No contesta i, distretament, veig passar el bloc de St Nicolàs Houses mentre progressem cap a Central Park, prop del qual sembla que es respiri una mica més bé. Potser és la marxa del cotxe que arrenca una alenada d'aire d'algun lloc.

- On és, la reunió ?

-Al carrer trenta, prop de Broadway.

- No queda lluny del Culsir,doncs...

- No. Demana la reserva del senyor Singer. Es l'habitació quaranta-dos

- Ja veig que no t'has oblidat de cap detall - dic mentre travessem per davant del Roosevelt Memorial. Per les voreres s'arrosseguen tot de persones feixugues, capolades per la calor. Un policia es balanceja amb les puntes dels peus que li sobresurten de la vorada.

- No - assenteix -. Recorda't de deixar la porta oberta.

- I què se suposa que he de fer quan entrin a fer-nos fotografies ?

- No res. Confiem que ella estarà massa borratxa per adonar-se de res.

- Es confiar molt.

Calla i, passat Central Park, enfilem Broadway Avenue on ja hi ha

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

tot de llums encesos que semblen empènyer el dia i enfosquir-lo. L'Eda també té la cara fosca i no pronuncia una sola paraula més fins que arribem. Aleshores diu :

- Més valdrà que no te la presenti. Ja miraràs de fer-hi coneixença;
- Com vulguis. Qui la dóna, la festa ?
- El senyor Willow, Max.
- I la senyora Willow ?
- Es solter.

Un cop dalt, trobo que ja es nota. A l'apartament hi ha massa coses que crien pols, figuretes de terracota, màscares tribals que pengen per les parets, pedres de formes curioses, quadrets minúsculs, còdols pintats distribuits una mica per tot arreu... Una dona s'hi mataria, fent la neteja, i potser per això tot es veu una mica brut.

La festa se celebra en una gran sala que s'allarga cap a la galeria on dansen dues parelles, però la gent s'escampa per tots costats i en un dormitori veig cinc persones, dos homes i tres dones, que s'han assegut a terra, als peus del llit, i juguen una mena o altra de joc silenciós i sense objectes. Hem arribat en un bon moment, quan ningú no es preocupa dels qui entren i les presentacions són innecessàries. Així i tot conec en Willow, un home d'una quarantena, alt i prim, despentinat, dos individus més i una noia que parlaven amb ell. Tot seguit em trobo amb un vas a la mà i l'Eda m'arrossega cap a un divan on seu un xicot camacurt amb els ulls tancats. A l'orella, em xiuxiueja :

-Es la rossa que hi ha a tocar de la vitrina, la que parla amb el barbut calb.

Jo assenteixo en el moment que darrera nostre sona una veu :

- Eda, no t'havia vist !
- Hola, Mae. Acabo d'arribar.

La xicota, baixeta i pèl de panotxa, amb els braços plens de pigues, fa la volta al divan, i l'Eda diu :

- Et presento en Danny. La Mae.
- Hola - somriu ella -. Ets bon ballador ?
- Em penso que sí - faig -. Si ho vols provar...
- La Mae sempre busca bons balladors - diu l'Eda.
- Ben fet. No et fa res, oi ?

Uns segons després ja som a la terrassa, enllaçats. Ella sí que balla bé, i el seu cos s'adhereix al meu amb naturalitat, com si ens coneguéssim íntimament. Es massa baixa per repenjar el cap sobre la meva espatlla, però el deixa caure sobre el pit i jo examino breument la nuca on els cabells s'aclareixen una mica.

- Què fas, tu ? - em pregunta.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Ara ballo.
- Que ets graciós !n- riu.

Abans no pugui tornar a preguntar, dic :

- Qui és la rosseta que parla amb el barbut ?

Alça el cap i mira cap dins fins que s'orienta.

- Vols dir la Doris ?
- No ho sé. No la conec.
- La Doris Culhbert.
- Per què no me la presentes ?
- No t'interessarà. No balla tan bé com jo.
- Hi ha altres coses, a més de ballar - objecto, i ella torna a riure.
- Només sap parlar de llibres.
- Jo també - asseguro.
- Ah, caram ! Que escrius, potser ?
- Sí.
- Es estrany, no conec cap escriptor que balli bé.
- Es que no els coneixes fots - li dic,i vaig menant-la cap a la sala, al llindar de la qual ens sorpren el final del ballable, gairebé immediatament substiuit per un altre, cap el pick-up és automàtic i renova els discos tot sol.

Quan ens hi atansem, la Doris ens mira amb uns ulls seriosos i intensos, nets de tota curiositat, i inclina una mica el cap quan la Mae diu :

- Aquí et porto un lletraferit, en Danny -. Presenta - La Doris Cuthbert i en Jerry Parker.
- Hola - fem tots.
- Balla molt bé, tant com tu, Jerry. Em fas fer una volta ?

El barbut riu :

- Si no queda més remei !

Els miro allunyar-se i després em tombo cap a la Doris.

- Sempre és tan atabalada ?
- No sap estar-se quieta.
- Ballem, nosaltres ?

Sembla vacil.lar un moment, però a la fi accedeix :

- Bé...
- Podríem beure alguna cosa, abans - dic aleshores.

Sobre una taula hi ha vasos, ampolles, però el gel s'ha acabat. Un individu ample d'espatlles que duu una corbta pintada a mà, assegura que a la cuina en trobarem i jo pregunto a la Doris :

- Bourbon ?
- Un dit, només.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Li'n poso dos i ens adrecem al refrigerador on l'home de la corbata ens ha precedit amb un gran vas de whisky. Es un aparell alt i ben proveït de fruita que remoreja discretament quan l'obrim.

- Peres ! - diu ella, i n'agafa una mentre l'home de la corbata retira el congelador ple de daus de gel. El buida en un recipient de metall i me'l passa perquè el torni a omplir d'aigua. Jo no deixo de mirar la Doris que, goludament, clava mossegada a la fruita i deixa que el suc se li escorri per la barbeta. Tot d'una, comprenc que no és ben bé la mena de noia que m'ha indicat l'Eda, i ric :

- Es bona, oi ?

- Hum ! - fa ella amb la boca plena. Després explica -. Mai no puc resistir la temptació de menjar-ne. Deu ser perquè de petita em vaig delir molt...

- Me'n faig càrrec - dic -. També jo he passat gana.

Es queda una mica sorpresa i les galtes li envermelleixen, com si l'hagués arreplegat en una postura indecent.

- Bé... - fa, i jo li allargo un mocador net perquè s'eixugi la boca i la barbeta.

Aleshores bevem. Ella paladeja el líquid amb circumspecció, seriosa com si acomplís un ritual obligat i no massa agradable, i els seus ulls em fiten per damunt el caire del got amb una mirada lenta i pensativa que sembla mesurar-me mentre glopejo el meu bourbon. L'individu de la corbata pintada fa petar la llengua contra el paladar.

- En Max és una meravella - diu -. Sempre compra el bo i millor.

Jo assenteixo distretament, per rutina, sempre mirant-la a ella.

- Un altre ? - proposo.

- No. Ballem.

Mentre érem a la cuina ha arribat més gent, al dormitori on continuen entretinguts en un joc silenciós ja són set, la sala és plena de grupets que parlen en veu alta i gairebé tothom té un got a la mà. En sortir a la terrassa ja hi ha cinc parelles que dansen molt juntes, pràcticament sense moure's de lloc, com si faltés espai.

Quan l'enllaço, ella diu :

- Aquí no en pateix ningú, de gana.

- Potser no - faig, i lentament, amb ella en braços, avanço cap al parapet d'on es domina una ciutat dura que va illuminant-se en el capvespre boirós. A l'altra banda de carrer, un home i una dona sopen prop d'una finestra oberta de bat a bat i la taula sembla abundosa -. Potser no - repeteixo.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Mare, tinc gana...
- Ja has menjat. Fins demà, ara.
- Tinc gana.
- No hi havia xocolata ?
- Tres pastilles.
- La Neus plora.
- Si ja no em queda llet...
- Tinc gana, mare.
- A dormir, tu. Francesc...
- Jo també en tinc.
- En tenim tots.
- Hem de fer alguna cosa..
- Tinc gana.
- Dorm o et guanyes un clatellot !
- Hem de fer alguna cosa...
  Potser ningú no feia res.

- Mira, he trobat dos ous !
- D'on els has tret ?
- Deixa... On tens la paella ?
- No, que els farem passats per aigua.
- Mare...
- Ja ho sé, tens gana.
- I el fogó on és ?
- Quan menjarem, mare ?
- Ara, de seguida.
- Em fa mal la panxa...
- Encara deu quedar un pot, oi ?
- Més val guardar-lo.
- Sí, no sabem què pot passar.
  Però tots ho sabien.

- Jo tinc gana...
- No tornem a començar !
- A França hi haurà de tot.
- I pà blanc ?
- Sí, Francesc, pla blanc.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- I carn ?
- També. De tot.
- Falta gaire ?
- Ara no. Aquesta nit...
- Tinc gana, mare.
- Que no et senti més. No veus què diu el teu pare ? A França hi haurà de tot.
- Sí, de tot.

Hi havia un camp.

- Pare...
- Què ?.
- No ens dònaran res més ?
- No ho sé.
- Jo tinc gana.
- També en té en Francesc i calla.
- Jo vull pa.
- I d'on vols que el tregui ? No era bona, la sopa ?
- Sí...
- Més tard miraré de trobar alguna cosa...
- Què, pare ?
- No ho sé. Jugueu, ara.
- No en tinc ganes.
- Partiu-vos aquest terrós de sucre.

El paper que l'embolicava deia : "L'abundància".

- A tot arreu hi ha coses, mare.
- Sí.
- Amb en Louis hem vist un aparador...
- Calla, no turmentis més.
- Es que tinc gana.
- Només menjaries,tu.
- Avui no he berenat.
- Gràcies que sopem ! Que et penses que us estalvio les coses per gust ?
- No la facis plorar, Daniel.
- Mare ...
- No és res.
- No ploris,mare...

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Si no ploro !

I les llàgrimes se li escorrien galtes avall.

- Té, una mica.
- No...
- Sí.
- No.
- Una mica. Jo en tinc més.
- Un ?
- No demanaré a la mare. Té.
- Una mica, només.
- No t'agrada ?
- Sí, és molt dolç.
- No n'havies menjat mai ?
- No.
- La mel és dolça.
- No et remyarà, Louis, la teva mare ?
- No.
-Deu guanyar molts diners, oi ?
- No ho sé. Sempre en compra, de mel. Diu que alimenta molt.
- Quan sigui gran, també en compraré.

Però es va passar anys sense tornar a pensar-hi.

- Joana...
- Que no et vegi per la cuina !
- Un tastet...
- Un tastet i després no surt res a taula. Prou justos que anem de tot
- Als alemanys no els falta res.
- Oh, ells ! I també, no et pensis.
- M'ho deixes tastar, oi ?
- No et deixo tastar res ! En Francesc mai no demana...
- Es clar ! Si ho pren !
- I tu ? Ja em vaig ben embolicar, ja, amb vosaltres !
- Aniré a veure l'Edith. Potser em donarà un conill.
- Ja hi vas anar la setmana passada.
- Ells en tenen molts.
- Molts, no. I, a més, no has d'abusar. Si hi vas massa sovint, aviat no els en quedaran !
- No riguis. No és culpa meva si tinc gana.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- No ets l'únic, fillet, no ets l'únic ! Saps quant he perdut, des que sorta França ?
- No.
- Onze quilos. Per sort, ara ja s'acaba. Els americans ens ompliran de pots de conserva.
- Són molt rics, oi, a Amèrica ?
- Més que ningú.
- I ens ho donaran ?
- Donar, donar... D'una manera o altra bé caldrà pagar-ho, dic jo !
  I, és clar, no s'equivocava.

- Ja està bé, Daniel!
- Què passa, ara ?
- Que n'hi ha d'haver pel vespre.
- Ja en queda.
- Si només fos per tu,sí. Però n'hem de menjar tots.
- Sempre em quedo amb gana.
- Més no en passis ! No te'n recordes de quan eres petit i ploraves perquè el ventre et feia mal ?
- Però aleshores hi havia guerra.
- Per als pobres sempre és com si n'hi hagués, de guerra !
- No hi podria treballar, jo, a l'hotel ?
- No pas ara.
- M'agradaria de viure-hi.
- A tots ens agradaria.
-Que et sembla, Francesc ?
- Per mi, quan vulguis.
- Allí ben contemplat, amb la taula sempre ben parada...
- No exageris !
- ... i els criats que et van portant tot de requisits...
- Ets ben ximplet !
- Un dia hi viuré. Vull que em serveixin com un senyor.
- Que Déu et faci bo !
  El va fer cambrer.

Sempre recordaria aquella tarda que mirà al seu entorn i pensà que l'únic que encara no s'havia venut eren els mobles. Però els mobles no eren seus, es tractava d'un apartament moblat, i mai no trobaria comprador. Tothom era desconfiat, la gent exigien rebuts i papers justificatius. Prou que ho comprovà aleshores que va desfer-se

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

de la cigarrera d'or que la garsa aquella de la Jeannine no havia pensat a demanar-li. La roba la va treure més fàcilment, però li'n van donar una misèria que tot just li serví per perllongar uns quants dies més aquella agonia dels menjars econòmics en bars fumosos i amagats on acudia una clientela famèlica i esparracada.

- No sabia què fer - va contar una vegada a la Ruth i a les seves amigues, la Jenny i la Liliam, les úniques persones que coneixien aquest episodi de la seva vida -. Feia dos dies que es pot dir que no havia menjat...

- I per què no treballaves ? - va preguntar-li la Jenny -. que estaves malalt, potser ?

- Malalt de gana, en aquell moment - va riure, i després fità la punta de la seva sabata mentre explicava - No sé que em passava. Sempre he passat per temporades així. No, malalt no ho estava, però em penso que tampoc no estava bo. No sé si no he estat mai... El cas és que aleshores no volia treballar - féu, sense aclarir res, car de la vella no n'havia parlat, naturalment -. Però tampoc no em volia morir de fam. El que sé és que no se m'acudia res i no em podia pas dedicar a mendicar pels carrers. A París no ho permeten, i tampoc no ho hauria fet. No, això no. No se m'acudia res, doncs, i fins l'endemà al matí no vaig tenir una idea. Acabava de mirar per la finestra i vaig veure la botiga que hi havia a la mateixa rue Lamarck, més amunt, a l'altra banda...Em coneixien una mica, hi havia entrat unes quantes vegades,i tot d'una vaig pensar que si demanava alguna cosa per telèfon me la pujarien sense estranyar-se'n. Hi havia molta gent que comprava per telèfon i un dels fills, el més gran, repartia... L'únic empipador era que de telèfon ho en tenia - afegí, i va encendre una cigarreta.

- Què vas fer, doncs ? - preguntà la Ruth.

- Bé, vaig baixar al carrer de Caulaincourt, que és a tocar del carrer de Lamarck, i vaig relefonar des d'un bar. Després, corrent, me'n vaig tornar al pis perquè em van dir que ho pujarien de seguida. Però van tardar ben bé mitja hora. Sempre ho diuen, això que et serviran de seguida...Vaig fer un encàrrec important, no us penseu. En aquell moment ja tornava a haver-hi de tot. I, tal com havia pensat, el noi va deixar-ho sense parlar-me del pagament. Jo vaig dir-li que ja passaria per la botiga a la tarda...

- I com te'n vas sortir ? - s'interessà la Liliam.

- De cap manera - va riure -. Durant tres o quatre dies ningú no va dir res i jo, quan sortia de casa, tirava cap a l'altra banda perquè no en veiessin pasaar. Després, un matí, quan encara era al llit, van trucar. En un altre moment ja no hauria obert, perquè de visites no en

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

rebia, però encara estava ensonyat i no se m'acudí que podia ser la factura fins que la porta ja era oberta i el noi me l'allargava. "Ja passaré aquesta tarda", vaig dir-li qom quatre dies abans; "me n'havia oblidat". No va insistir, però l'endemà passat tornava a trucar. Aquest cop no vaig obrir, però suposo que era ell, ja que em va fer una altra visita. El dilluns següent vingué l'amo en persona, un d'aquests francesos baixos, grassos i mostatxuts que sembla que us ho hagin de donar tot però són més gasius que un pagès de secà... Vaig topar-me'l per l'escala quan me n'anava i no me'l podia traure de damunt. S'hauria dit que d'aquell cobrament depenia la bona marxa del negoci i no feia més que allargar-me la factura mentre jo li deia que hauria de prendre una mica de paciència, que de moment anava una mica just de diners però esperava una quantitat... El pitjor de tot era que ja feia dies que se m'havien ~~mmmmmm~~ acabat els queviures i ara tornava a tenir gana. L'estómac se m'enganxava a l'esquena. A mi no em semblava pas el moment de discutir una factura ! L'home es feia pesat. Devia haver parlat amb la portera i ella de segur que va dir-li que no treballava. Ho sabia perquè em veia entrar i sortir a hores desiguals, no havia preguntat mai res, en aquella escala hi havia més d'un embolic i ella havia aprés a no ficar el nas en les coses dels llogaters. Això no vol dir que no ho sabés tot... Monsieur Varet, doncs, l'amo de la botiga, estava enquimerat, devia tenir por de trobar-se qualsevol dia amb la gàbia buida, i fins i tot m'amenaçà. Total per uns miserables milers de francs ! Ben mirat, jo havia estat un ruc, si hagués anat demanant coses de segur que me les serveix i, per no perdre un client, hauria anat esperant. Però no hi tenia experiència, en aquesta mena de tractes, i per això m'havia agafat com un pollet. Ara, com que no en tania ni cinc, de pagar no podia pagar.

- El vaig convèncer ? - rigué la Liliam.

- No el vaig convèncer, però a la fi vaig desfer-me'n i, com que l'endemà era diumenge, ja no el vaig tornar a veure fins dilluns. Es a dir, no el vaig veure, el vaig sentir, només podia ser ell, va passar-se potser vint minuts trucant i a la tarda va tornar. Aquest cop ja era cap al vespre i, quan va cansar-se de pitjar el timbre, va trucar a l'altra porta del replà, on vivia una parella madura que deien que eren antiquaris. Es clar, de mi no en sabien res i li va caldre anar a amoinar la portera, m'ho va dir l'endemà.

- I tu mentrestant no havies menjat res ? - va interessar-se la Ruth mentre allargava la mà per acariciar-li el braç.

- Sí, aleshores ja havia tornat a menjar, fins i tot tenia uns ~~mmmm~~ francs a la butxaca, però no pensava donar-los-hi... Aquell mateix dis-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

sabte que va amenaçar-me em vaig trobar amb en Francesc...

- Qui era ? - féu la Ruth.

- El meu germà. Treballava en una impremta i vivia amb el pare des que la mare era morta. Feia temps que no ens havíem vist i fou ell qui em cridà quan travessava el carrer des Abesses. Jo no me n'havia adonat. Anava amb una noia, però me'l vaig endur a part i vaig demanar-li uns quants francs. De primer no em volia donar res; tot i que ell anys enrera també havia fugit de casa , no trobava bé que jo ha gués fet el mateix i que no els visités mai. Em va etzibar un sermó mentre la noia s'esperava més avall, davant una botiga de roba interior de dona, i jo vaig prometre-li tot el que va voler, que un dia d'aquells m'hi deixaria saure, que tornaria a fer-me amb el pare... No costava gaire, prometre. Sigui com sigui, a la fi vaig arrancar-li uns francs i, amb prudència, els vaig fer arribar fins el dimarts següent. Aleshores no tenia gaires necessitats, jo. M'acontentava amb qualsevol cosa, un entrepà, un got de llet...

- Però no podies pas continuar sempre així ! - va protestar la Ruth.

- Ja ho sé... Dijous vaig tornar a veure monsieur Varet. Mentrestant devia haver vingut moltes altres vegades i la portera ja començava a estar queixosa, devia semblar-li que allò donava mala reputació a la casa, com si no en tingués prou amb les dues entretingudes que hi vivien ... Aquest cop, l'home m'esperava al carrer. Sembla mentida que fos tan perseverant. Estic segur que darrera d'aquells milers de francs descuidava el negoci ! Es un dir, ja que era casat i amb ells vivia, a més, una cunyada. El fill petit també començava a ajudar-los... Va voler saber què havia fet amb la quantitat que dies enrera vaig dir-li que cobraria, i jo vaig inventar tot d'altres deutes anteriors al seu que anava liquidant a poc a poc, a mesura que tenia diners. Es clar, no s'ho va creure i començà a parlar d'embargar-me els mobles sense saber que eren de l'amo del pis i que jo només era propietari dels vestits que duia. Aleshores ja estava penedit d'haver-li fet la comanda, mai no m'hauria imaginat que fos capaç de perseguir-me d'aquella manera. Havia trobat un os. Ara, d'allì on no hi ha, no en pot rajar... Divendres, com que es devia haver cansat, acudí la dona i repetí les amenaces. I jo ferm com un roc. Naturalment, si tenia les butxaques escurades !...

- Es divertit - féu la Liliam, i va adonar-se que totes tres reien, però ell branda el cap.

- Ara, sí - digué.- Ara que ja ha passat i queda tan lluny. Però aleshores... Gairebé ja no gosava sortir al carrer i havíeu de veure les precaucions amb què baixava les escales, vigilant que no tornés a esperar-me a la porta... Ja no va tornar fins l'altre dimarts, però la vaig

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

veure, car també aquest cop era la dona, i vaig fer mitja volta. No sé fins a quina hora devia esperar-se, però a les dotze, en retirar de nou, ja no hi era. No us penseu, no n'estava pas mmmmmm tan segur que no la trobaria ! Eren uns llops, aquella gent ! Uns llops, us dic ! Devien tenir por de passar gana, si no cobraven. Però la gana la passava jo... Un dia que estava mig marejat, me'n vaig anar a casa. Vull dir on havia viscut abans, on vivien en Francesc i el pare. No pas per allò de la promesa, perquè no els volia pas veure. La prova que vaig anar-hi en una hora que sabia que no hi serien i vaig trucar a la porta del costat, on vivia la Charlotte... Amb la mare s'havien fet força, jo hi tenia una certa franquesa i quan va haver acabat de fer exclamacions em donà berenar. Per això hi havia acudit.

- Però noi, jo no ho entenc ! - exclamà la Jenny -. T'estimaves més passar gana que treballar ? Perquè de treball n'hi devia haver...

- Sí... N'hi havia i no n'hi havia - va mentir ell -. Potser sóc una mica com vosaltres, la gent del sud ! - va riure -. Vull dir que mentre me les pugui apanyar... No, el fet és que estava desmoralitzat - féu aleshores, sense aclarir per què -. Tots passem per èpoques dolentes... Bé, el fet és que la Charlotte va donar-me de menjar i volia que m'esperés, però jo vaig dir-li que em calia veure un individu que em devia diners i després vaig aprofitar que era a la cuina per prendre-li doscents francs que vaig trobar al portamonedes. El tenia sobre el trinxant... Tot això, és clar, no em treia de dificultats, però quan t'acostumes a viure com si cada dia comencés tot.. En Francesc em va venir a veure l'endemà. Havia estat prou ximple per donar-li l'adreça aleshores que ens trobàrem i la Charlotte s'havia queixat de la desaparició dels dos-cents francs. Al cap i a la fi, també anava justa, ella. Tothom que coneixia anava just... Al pare no li ho havia dit, on vivia. Però ell tampoc no hauria vingut.

- No el vas veure més ? - preguntà la Ruth.

- Sí, més endavant, a partir d'un vespre que ens vam trobar al metro, però aleshores ja tornava a treballar i no em faltava res. Com que ja havia passat molt de temps d'això de la Charlotte, no se'n devia recordar; en tot cas, no va parlar-ne. No vam parlar de gran cosa, tots dos ens sentíem una mica violents, però em va dir que hi anés, que al capdavall era el seu fill. Després, quan m'havia de casar amb la Goldy, li ho vaig fer saber, però a ella no la hi vaig portar, a casa. No sé per què.

- I com va acabar, això amb monsieur Varet ?

- Se'n va cansar, a la fi, però jo vaig tenir un gest. Ja feia prop de dos mesos i aleshores tot tornava a rutllar. Hauríeu d'haver vist la

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

cara que feia quan un matí vaig entrar a la botiga ! Sobretot quan vaig dir : em penso que tinc una factura pendent, oi ? El més bo és que no la trobava i va haver de fer-me'n una de nova perquè la hi vaig exigir. També vaig pagar religiosament d'altres deutes que tenia i vaig recobrar un parell de butaques...

- No has dit que eren de l'amo del pis ? - va tallar-lo la Jenny -. Com t'ho vas poder fer ?

- Ho vaig provar i va sortir bé. Va ser una tarda que per la finestra entrava una oloreta d'allò més embafadora de carn rostida... Totes les cuines de la casa donaven al pati i en general jo tenia la meva tancada precisament per evitar aquestes provocacions, però aquell dia feia molta calor i ho havia obert tot. Em va sorprendre el llit... De seguida vaig comprendre que no ho resistiria i en un impuls sobtat vaig baixar fins a la rue de Norvins on aleshores hi havia un marxant de mobles. Potser encara hi és. Vaig explicar-li que em casava i volia renovar un parell de butaques que no agradaven a la meva promesa i ell va venir a mirar-se-les. Eren dues bones butaques modernes, sòlides i molt ben conservades. Tot el pis era nou. Jo hi havia pensat perquè no feien ben bé joc amb el restant, es veia que devien haver-les comprades després, i suposo que va ser per això que l'home no trobà estrany que me'n volgués desfer. No va demanar-me cap rebut, però em va fer firmar un paper conforme les hi venia. El més difícil era treure-les del pis d'amagat de la portera. La casa era nova i ella tenia l'estatge cap al fons de l'escala, sense quiosc com hi havia en altres edificis, però això no la privava de veure tot el que li interessava. Em calia allunyar-la i se'm va acudir tota una pensada. El marxant havia de venir l'endemà a les onze i, una mica abans de tres quarts, des del bar del carrer Caulaincourt, vaig telefonar a la dona com si fos de la "mairie" i, com que darrerament un fill seu havia fet mal a una criatura amb la seva bicicleta, vaig dir-li que la necessitàvem per unes deligències. Podia venir a les onze ? Jo ignorava si allò era assumpte de la "mairie", però ella tampoc no en devia saber res amb certesa perquè no semblà trobar-ho estrany, si bé s'enquimerà una mica, com sempre que hi havia papers entre mig.

- Quina barra vas tenir ! - féu la Liliam.

- Sí, ja ho sé. El cas és que va sortir bé... Jo, aleshores, ja tornava a ser a casa i l'espiava des del replà del pis, una mica neguitós en veure que tardava tant. De tota manera ja m'havia pensat que el marxant no seria puntual i, de fet, no va presentar-se fins a un quart de dotze tocat. Suposava que entre anar i tornar i l'estona que la dona perdria abans d'esbrinar que en algun lloc o altre hi havia hagut un error, dis-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

posava de mitja hora, però per acabar més de pressa jo mateix vaig agafar una de les butaques mentre l'home carregava l'altra i després vaig ajudar-lo a lligar-les al carretó de mà que ens esperava al carrer. Als deu minuts, doncs, l'operació ja estava enllestida i jo tenia diners per allargar uns quants dies més. No gaires, és clar, perquè tota aquesta gent són uns aprofitats i t'ho compren per una cinquena part del que val.

- Si a tu no t'havia costat res ! - rigué la Jenny -. Quin noi !

- I què li va passar, a la portera, a la"mairie"? - preguntà la Ruth.

- La devien fer anar d'un servei a l'altre - va riure ell- perquè no va tornar fins al cap d'una hora i mitja. No calia que hagués passat aquelles angúnies. El més bo de tot és que no va quedar tranquil.la i a la tarda va tornar a amoinar-los. Després no parava de queixar-se, ja que es veu que se la van treure de davant sense gaires miraments. Mai no se li acudí que algú podia haver-li gastat una broma, ni quan les butaques tornaren a casa.Ben cert que aleshores ja havia passat massa temps...

- Ho va veure ? - digué la Ruth.

- Sí, aquest cop no vaig preocupar-me d'allunyar-la i, a més, potser tampoc no hauria pogut... Em pensava que no les reconeixeria i no podia pas dir res si en comprava de noves. L'únic que havia de fer era vigilar que no sortís cap moble sense el permís de l'amo... En veure que les entraven va pujar,però no obrí la boca fins que l'home ja era fora. Havia fet un bon negoci, les vaig pagar gairebé com si fossin noves... Aleshores va entrar i digué : "D'on surten, aquestes butaques?" "D'on vol que surtin ?""Es que són les que hi havia...", s'estranyà ella. "Com és que les vau treure del pis ?" "Calia canviar les molles" vaig explicar-li; "s'havien donat". Es clar, això va tapar-la, però al cap d'un moment encara va trobar un motiu de queixa : "M'ho havíeu d'haver dit. Ja sabeu que si passa res, la responsabilitat és meva". Es comprenia que la cosa no li fes gràcia, perquè temps enrera, potser al cap d'una setmana d'haver-me-les venudes, quan ja no en tornava a tenir ni cinc, se li va escapar una llogatera que devia cinc mesos i, en part, la culpa era meva. Estava escarmentada i des d'aquell dia que no se n'anava mai sense deixar al seu lloc una neboda que vivia gairebé davant mateix, en uns baixos...

- I tu que hi tenies a veure, amb la llogatera aquesta ? - va preguntar la Ruth mentre les altres dues, una mica poca soltes, es feien l'ullet.

- Jo, res - va dir ell -. Era una de les entretingudes i només l'ha-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

via vist alguna vegada per l'escala. Ens saludàvem i prou. Pel que sembla, encara que no m'ho va explicar, el seu amic l'havia deixada i no n'havia trobat cap més que li pagués el pis. Vivia sobre meu... Una tarda va trucar i em va dir si podia fer-li un favor. Es tractava de dur una maleta a una amiga seva, però pesava molt i a més ella esperava una persona, de manera que no podia abandonar l'apartament. Va donar-me l'adreça de l'amiga en qüestió, a la rue de Felix Faure, i e ls diners del taxi. Que es tractava d'un embolic ja m'ho vaig mig imaginar i, si vaig avenir-me a fer-li el favor, fou més que res perquè confiava estalviar uns quants francs. En aquell moment tornava a estar pelat... Tot va anar més bé que no creia perquè pel camí vaig obrir la maleta i vaig trobar-hi tres capses de preservatius que l'endemà vaig vendre a la rue Chaptal, prop de Pigalle. La seva amiga, que ja m'esperava, em va fer entrar la maleta al dormitori i, en sortir, jo vaig demanar-li els diners del taxi.Me'ls va donar. No sabia que l'altra ja havia pagat. Potser fins es pensava que no en tenia ni cinc, perquè el fet és que la noia se n'anava a "la cloche de bois", com diuen els francesos quan fots el camp sense avisar. Ho vaig saber l'endemà per la portera que m'havia vist sortir amb la maleta i vingué a preguntar-me on l'havia duta. Vaig dir-li que a la consigna de l'estació. No vol i comprometre ningú ni vaig permetre que m'escridassés com mig tenia la intenció de fer. Què m'explicava, a mi, si la noia devia cinc mesos ? Ara, és clar, era empipador que m'hagués fet fer aquell paper...

- I per què no la feia treure per la seva amiga, la maleta ? - pregunta la Jenny.

- No podia, en veure una desconeguda amb una maleta la portera s'hauria ensumat alguna cosa. Potser fins i tot la coneixia i sabia que eren amigues. Jo, en canvi, era un llogater que tenia dret a treure tot el que em passés pel cap, llevat dels mobles, tota vegada que el pis era pagat fins a final d'any. Ja us he dit que me'l va deixar un noi que havia treballat amb mi... Estava empipat,doncs, i de banda de vespre vaig tornar a presentar-me al carrer de Felix Faure,i qui m'obre la porta si no la mateixa veina meva ? En veure'm es va posar a riure,però jo vaig retreure-li que m'havia fet quedar malament i la seva amiga, que també hi era, va donar-me la raó. Això em va calmar una mica i, al cap d'una estona de parlar, sense que ni a l'una ni a l'altra no se'ls acudís de referir-se als preservatius o al taxi que havien pagat dues vegades, fins vaig condescendir a quedar-me a sopar amb elles. Jo...

- I a dormir, no ? - el va interrompre la Ruth.

- Només a sopar - assegurà ell.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- M'estranyaria - féu la noia, escèptica.

- Potser tenien algun compromís, el cas és que d'això no em vam parlar. Mi les altres vegades, perquè a partir d'aquell dia m'hi vaig deixar caure tot sovint, cada cop que la gana em burxava massa. Eren com unes germanes... Després les vaig perdre de vista, van discutir-se per alguna cosa, potser un home, i la Simone, que era la meva veïna, se'n va anar.Pel restant, en aquell moment jo ja tornava a treballar.

- De cambrer ?

- Sí, en un restaurant - mentí ell. I amb tan poques paraules s'havia saltat dos anys llargs de la seva vida. No n'havien de fer res,

La mestressa de la "boarding-house" de Pine Street, prop de Pearl, et va treure quan li devies dues setmanes i aleshores ja hi havies tingut més d'un conflicte. Sense parlar de les discusions monetàries, la molestava que t'aixequessis tan tard, que et passessis tantes hores a la casa, que fossis tan desordenat... Estava acostumada a una altra mena de gent i sovint brandava el cap amb un gest prou eloqüent : Aquests estrangers ! En aquell temps ho podies amagar menys que ara, el seu anglès tenia falles, l'accent en traia a despit dels progressos que havies fet durant aquells anys de treballar amb mister Cuylers, el sogre. A alguns els feia gràcia, a d'altres els molestava. A mistress Ryder més aviat la molestava i ja li havia costat una mica de llogar-te l'habitació. El dia que et va treure devia estar contenta, car aleshores ja sabia que de diners no en tenies.

L'error havia estat d'anar-te'n de casa amb els quaranta dòlars que en aquell moment duies a la butxaca. N'hauries pogut aconseguir més i no ho vas fer perquè sempre has estat un imprevisor. Potser ni hi vas pensar. Te n'hauria donat la mateixa Goldy,potser el seu pare i àdhuc l'Ellen que encara et va voler veure una vegada. Per ella tot hauria pogut continuar i deia que no li importava que fossis com eres, un pocavergonya i un aprofitat. Naturalment, no t'entenia, però et necessitava. Tu vas dir que no, i vas desaparèixer. No li havies fet gaire mal, perquè amb en Jack tot podia arreglar-se. I, si no, d'homes n'hi havia d'altres.

Sempre, per tot, hi havia un substitut. Però res no substituïa els diners i, quan vas quedar-te sense, mirares el cel com qui espera una caritat. I aleshores vas cercar treball. Potser sense gaire entusiasme, potser sense prou interès, i un dia l'home del bar de Madison Street et va dir :

-Ho deveu preguntar per preguntar, oi, si hi ha feina ?...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Et gronxaves massa, et mostraves adust, impacient, o tenies la mirada vaga ? A Eldridge Street vas durar dos dies justos, temps d'insultar un client i de discutir-te amb l'amo; a Barclay ja no vas arribar a treballar-hi, car l'endemà d'haver-te llogat, quan hi acudiresm l'home digué :

- Havia begut una mica, ahir; de fet, no necessito ningú.

Li vas deixar el nas morat, per la molèstia, però allò no menava enlloc i a la nit no vas poder sopar. T'ho havies d'haver emprès amb més de temps, quan encara et restava algun dòlar escadusser, però esperares a darrera hora, quan ja no sabies on caure mort. No tenies ni els pocs cents per anar-te'n a dormir al carrer trenta-quatre, a la YMCA, i et vas quedar tota la nit al parc, on un altre vagabund va passar-se hores senceres parlant-te de les sumes fabuloses que podien guanyar-se en el negoci de publicitat. Tu, que devies haver-te tornat una mica ximple,, no paraves de riure, i encara reies l'endemà, quan vas ensopegar-te amb miss Ralf i li vas dir que tenia una fortuna a les cames, sense ni sospitar que anys després coneixeries la Mary que s'hi guanyava la vida. Vas convidar-la a veure alguna cosa i ho aprofitares per endrapar tres entrepans que pagà ella en adonar-se que butxaquejaves inútilment. Després encara li vàs treure dos dòlars que va donar-te més avergonyida que tu, el pidolaire.

Continuava la ratxa malestruga, no inspiraves confiança i tothom et deia : no, no ens cal ningú. Un dia van apallissar-te en un carrerò de Brooklyn, no lluny dels magatzems del sogre, per haver-te jugat cinc dòlars que no tenies en una partida de billar. Confiaves guanyar-la i et vas errar de comptes, car l'altre era un professional. Aquell mateix vespre vas tornar a veure el vagabund interessat en la publicitat, però ara ja no hi veia tantes perspectives tot i que només havien passat tres o quatre setmanes i discursejà abundantment sobre el món de les drogues. Tu vas tornar a riure, però l'estómac et feia mal.

De vegades pensaves en el teu fill, al qual estalviaves un desengany, però tot era fosc, no podies veure les coses clares, potser no les hi havies pogut veure mai, i et preguntaves si tot havia estat realment deliberat o inevitable. Alguns dies, això tenia molta importància; d'altres, no en tenia cap. Era més urgent trobar un llit, un entrepà.

Una nit que feies temps per la Bowery amb dos altres desheretats que parlaven dels Columbia University Lions, un individu us va proposar

- Us agradaria de guanyar-vos un parell de dòlars ?

Vau seguir-lo cap a un local de Market on hi havia tot de caixes no gaire grosses però pesades que vau carregar en un camió. Al magat-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

zem no s'hi veia ningú, però no podia tractar-se d'un robatori tota vegada que l'home obrí amb una clau, sense amagar-se, i després tornà a tancar curosament. Va pagar-vos els dos dòlars per cap, pujà a la cabina i va allunyar-se cap a South Street Viaduct.

- Sabeu què era ? - pregunta un dels vagabunds -. Armes.

- Armes ?

- Sí, pistoles, o potser granades.

Vas dormir a la YMCA després de dos dies d'arrossegar-te pels parcs i d'endemà tornares a Market, però el local era clos i l'assumpte no t'interessava prou per preguntar a ningú.

Al cap de mitja hora t'havies llogat en un bar de Pike Street, gairebé a la cantonada d'East Broadway, on vas treballar cinc dies, exactament fins aquella matinada que, en sortir, un policia ensopegà amb tu i, amb l'excusa que intentaves d'agredir-lo, va durte a la comissaria. Et van escorcollar de cap a peus i et van fer tot de preguntes sobre l'amo i dos o tres clients que encara no identificaves pel nom i un dels inspectors al.ludí a uns sobrets blaus que tu vas dir que no havies vist mai, i era veritat.

Vas passar la nit en una cel.la, amb un borratxo que et va tenir desvetllat amb una llarga història sobre un fill seu i l'endemà al matí van tornar a deixar-te en llibertat, sense explicacions, però amb el consell que els aires del bar no et convenien.

Diposaves d'uns quants dòlars i a migdia vas dinar en un automàtic on et va reconèixer un client del sogre pel qual havíeu pintat una casa a Queens, un home afable que semblava molt més animat que un any enrera, quan vas tractar-lo breument. Al cap d'una estona vas saber que tenia la dona a Cleveland, amb una germana, i us vau passar la tarda bevent, de primer sols i tot seguit amb dues noies que us van proposar de continuar la festa en llur apartament. Vivien a Christofer Street, en un pis minúscul però que devia ésser car, tota vegada que us van demanar vint dòlars per cap. L'home afable, que en aquell moment ja no sabia ben bé per on navegava, va pagar per tots dos i es va asseure una de les xicotes als genolls mentre reclamava més beguda. Elles, que la sabien prou llarga, van pretendre que només tenien un cul de scotch i aleshores tu, amb un altre bitllet de vint de l'innocent, vas baixar a comprar whisky i rom i hi vas anar tan lluny que ja no tornares al pis.

La meitat d'aquells vint dòlars la vas perdre a les carreres, sense moure't dels billars d'un tal Joe Frigisa a la ratlla de Harlem i a un bloc de l'habitació que vas llogar en un hotel pixós on vivien unes quantes dones uniformament grosses que en tota la nit no paraven

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

d'entrar i sortir. Totes eren budells rebregats per molts anys de professió, incapaçes de donar-vos el bon dia si no mitjançava un dòlar, i tu procurares d'evitar-les durant els vuit dies que vas restar a l'establiment.

La nit que te'n vas anar, amb la panxa prima i un refredat de mil diables, et vas fer un dòlar a la sortida de l'estació de Pensilvannia i l'endemà en guanyares dos més als billars on n'havies perdut deu. Però en començaves a estar tip i t'feia angúnia de contemplar aquelles costelles tan ben dibuixades sota la pell que s'esgroguissava. Et semblava que feia anys que no havies menjat com cal, fins a omplir el ventre. De fet, només feia mesos.

N'haurien pogut passar molts més si aquell matí no haguessis decidit fer-te afaitar a Bleecker, on treballava un barber francès amb el qual començares a parlar el seu idioma. A l'home li havia costat molt d'orientar-se un cop aconseguí d'entrar als Estats Units, ja feia deu anys, i aviat us vau trobar comparant experiències, si bé les teves eren més recents i només les devies al teu mal cap. Quan vas dir-li que eres cambrer i que en aquell moment cercaves feina, indicà cap a la cadira del costat, on un altre oficial retallava el clatell d'un barbut.

- Lady en té un, de bar. Potser ell sabria alguna cosa.

Lady, que a partir d'aleshores es barrejà a la conversa, no sabia res, i al cap de deu minuts ell i el barber ja parlaven de jazz. En aquell moment vas tenir l'encert de recordar que l'any 1949 havies assistit amb la Jacqueline al Festival que se celebrà a la Salle Pleyel, i fins citares els noms de Lips Page i de Sidney Bechet, dos "clàssics" que en Lady coneixia bé. Considerava el primer com un dels millors trompetes i va dir que tenia algunes interpretacions d'ell amb Mezz Mezzrow, un clarinet molt discutit, un dels pocs blancs que havia penetrat realment l'ànima de l'estil negre.

Quan vau sortir de l'establiment encara en parlava, sense preocupar-lo ni poc ni molt que ara tu, aclaparat per la seva erudició, et limitaves a assentir cada cop que se t'adreçava amb un oi ? retòric abans de proseguir el seu discurs. I una hora després, quan ja t'havia mostrat els seus tresors, et va semblar tot natural que digués :

- Ben mirat, et podries quedar... No has dit que cercaves feina ?
- Sí - vas fer.

I continuàreu escoltant la jovenívola Ella Fitzgerald dels anys vint, acompanyada per l'orquesta de Chick Webb.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

A Chicago va ser breu però punyent. Vaig arribar-hi amb vuitanta cents perque m'havien robat els vint-i-sis dòlars que duia a la cartera, i la primera nit vaig dormir dues hores a l'estació, d'on m'expulsaren cap a la matinada. A mig matí vaig fer una volta pel Loop, però tot em semblà massa brillant, massa luxós, i no vaig intentar res fins que vaig veure la placa de la "Chicago Association of Commerce and Industry", a Monroe Street, i se m'acudí de pensar en el "Visitor's Bureau", on algú, a Nova York, ja feia anys, m'havia dit que tenien intèrprets, però ara no els en calia cap tot i que a la senyoreta que em va rebre li vaig explicar que parlava francès, català i castellà, una exageració evident, tota vegada que del darrer ben just si en sabia unes quantes dotzenes de mots, les suficients per fer-me mig entendre.

A la tarda vaig dormir una estona més davant un llibre, a la biblioteca pública, i cap al vespre, quan feia vint-i-quatre hores que no tastava res, vaig desprendre setanta-cinc centaus en un plat de carn trinxada i dos cafès. Al cap de vint minuts, des de prop del Lincoln Park, llençava al llac els cinc "cents" que em restaven; el cambrer que em serví me'ls havia refusat.

- Mai no m'ho havia cregut - digué una veu, i en girar-me vaig veure un home entre dues edats que em mirava tot estranyat.
- Què, no us havíeu cregut ?
- Això, que la gent llencessin diners a l'aigua.
- Es que no es fa - vaig dir-li.
- Vós, sí. O potser no eren diners.
- Cinc centaus, els últims.

Era el vigilant d'una magatzems i aquella nit em va deixar dormir sobre unes caixes on devia haver-hi sabons, car feien molta olor, però a les sis va despertar-me i vaig trobar-me novament al carrer amb tots els ossos que em feien mal i l'adreça de tres establiments on segon va dir potser podrien llogar-me. No ho van fer, però en un d'ells vaig poder subtilitzar unes quantes bossetes de sucre que em feren pensar en aquell cop que el pare ens donà un terrós perquè ens el partíssim en Francesc i jo. Vaig entendrir-me tant, que amb una mica més els escric. No hauria fet si hagués sabut que el pare tenia càncer i ja només li quedaven uns mesos de vida.

Aquella tarda vaig intentar de pujar al Prudential Building, però no em van deixar entrar, perquè es pagava, i fins al vespre vaig passejar-me pels carrers, tan manifestament desvagat que un policia se'm quedà mirant . mig decidit a interpel.lar-me. Devia rebunciar-hi en

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

veure'm entrar al Conrad Hilton Hotel, on vaig sol.licitar una entrevista amb el cap de personal. En lloc seu, em va rebre un subaltern una mica estranyat que li demanés feina, i l'actitud del qual gairebé feia creure que l'establiment era una institució de beneficència operada per voluntaris desinteressats. Als deu minuts, doncs, ja tornava a trobar-me al carrer. Sobtadament, la ciutat em semblà inhòspita, inhumana; i m'ho va continuar semblant el dia següent, i l'altre, quan ja havia dormit una mica per tot arreu, a les esglésies, als parcs, a les biblioteques, a tots els indrets on s'estava incòmode i no calia pagar. El tercer dia vaig apoderar-me d'una ampolla de llet que hi havia en una porta, però la mestressa em va sorprendre i vaig haver de córrer per no prendre mal. Així i tot, l'ampolla no vaig deixar-la.

Aquella nit vaig sopar amb una dona grossa que em donà mitja hora de conversa al Jackson Park, on séiem en un mateix banc, abans de proposar-me d'acompanyar-la en algun lloc "a passar-ho bé" segons la seva expressió. No semblava una prostituta i devia tenir poca vista, però quan vaig girar-me les butxaques sense pronunciar una paraula, ho va entendre perfectament.

- Si que l'he feta bona ! - exclamà.

- Sorry. Havies d'haver parlat primer. No tinc feina i fa gairebé tres dies que no he menjat.

Va mirar-me, incrèdula.

- No m'enredes ?

- Per què t'he d'enredar ? I tampoc no n'has de fer res.

Va continuar mirant-me i, com que tot d'una el seu esguard em molestava, vaig canviar de banc sense que ella hi fes cap comentari.

Als deu minuts la vaig veure asseguda al costat d'un altre home, greixosa i respectable com una bona mare de família, però poc després devia endormiscarme, perquè en tornar a mirar ja no hi era. I l'home tampoc.

Ja fosquejava quan enfilà de nou el passeig i se m'atansà lentament, ara sense el portamonedes que duia de primer. Va aturar-se i em somrigué.

- Altre cop ? - vaig dir -. Ja no et recordes...

- Et convido a sopar - féu.

No m'ho creia, però quan ho repetí vaig aixecar-me i la vaig seguir fins a casa seva. En aquell moment ja li havia preguntat :

- Per què ?

I ella va respondre'm :

- Perquè sí.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Era un menjar senzill, puix que era pobra, i el cuinà ella mateixa en aquell piset on, com va dir-me, només duia un home cada dia. Per cinc dòlars s'avenia a complaure'ls qualsevol caprici. Alguns li donaven una propina de més a més i molts, m'assegurà, tornaven.

Me'n devia dir més, de coses, però jo vaig marejar-me i a mig sopar ja era al wàter, vomitant. Cap a la matinada hi vaig tornar i em trobava tan malament que ni em podia moure del llit. La Nelly m'aguantà el cap mentre li omplia l'orinal i esquitxava el terra i després m'eixugà la suor del front. No recordo haver-me sentit mai tan humiliat.

L'endemà ja em trobava bé i vaig poder retenir l'esmorzar. Ella seia a l'altre costat de taula i em mirava d'una manera que em féu dir:

- Si vols... No puc pagar amb res més.

M'havia enganyat, perquè va moure la testa.

- No, No m'agrada. Mai no m'ha agradat.

No l'entenia.

- Per què ho has fet ? - vaig preguntar-li.

I ella em va respondre si fa no fa com la nit abans :

- Per què no ho havia de fer ?

Després va donar-me l'adreça d'un bar on la coneixien i on va resultar que tampoc no necessitaven ningú. Per sort, sabien d'un altre establiment on l'encarregat era parent de l'home i m'hi van adreçar. Al cap de dues hores ja estava llogat i començaria aquell mateix vespre. Com que em recomanà un familiar, van avançar-me diners perquè cerqués allotjament, i si no hagués estat per la Nelly potser ja no m'haurien vist més.

El local no va agradar-me, era gran i sorollós, amb billars i màquines de joc que no paraven en tot el sant dia, però vaig servir-hi dues setmanes i potser encara m'hi hauria quedat més temps si una tarda l'atzar no hagués volgut que em fiqués al petit bar dels O'Hara, on la Dolly manejava una caixa de cerveses massa pesada per ella; mig per broma, m vaig preguntar-li :

- Ja s'ho potfer, tota sola ?

A la Nelly l'havia tornat a veure una sola vegada, als dos dies d'haver trobat la col.locacio, i abans d'abandonar Chicago, al cap de més d'un any i mig, vaig visitar-la encara dos cops, el darrer quan treballava per en Pittman, i aleshores, en anar-me'n, vaig deixar-li cinquanta dòlars tot i que la Mary em costava un dineral. Els hi vaig deixar dissimuladament sota el pot amb un cactus que tenia sobre la taula, perquè estic segur que no ès hauria acceptat, i en fer-ho, em semblava que estava fent una malifeta. Potser per això ja no vaig repetir la visita tot i que ella m'havia dit :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- M'agrada veure't.

A mi em feia mal. I més me'n va fer aquella tarda que passant en taxi prop del parc on ens havíem conegut, vaig distingir-la entre els arbres, dreta i parlant amb un home tan gros com ella que l'escoltava amb el barret inclinat sobre els ulls.

Cada vegada que hi penso, em fa una rabia immensa que una persona com ella vagi amb el primer que paga i, com va dir-me, que li permeti totes les fantasies.

Al cap de mitja hora he aconseguit de fer-li beure un altre vas, i ara ja conec el marit, un xicot que no em sembla del tot digne de l'interès de l'Edda de la dona que sigui, car si bé és alt i ample d'espatlles, als trenta anys que deu tenir ja se li arrodoneix un ventre ple de cel.lulitis. Potser té la cartera ben forrada, però. Vesteix bé, roba cara, i se'l veu segur d'ell mateix, com a molts rics. Hem canviat unes paraules i després s'allunya amb en Max i una dona una mica rebellida que els parla amb vehemència fins que se'ls reuneix el xicot que una estona abans semblava dormir al divan.

Jo em trobo amb l'Edda i una altra noia una mica més jove que aparentment ja comença a acusar els estralls de la beguda perquè parla amb una veu pastosa i sense massa coherència d'un llibre d'en Chester Himes, "Pinktoes", que ha llegit darrerament, mentre la Doris no para de repetir distreta :

- Sí, sí...

Posa una cara disgustada, com si li contessin un acudit verd, i gairebé ho és, ja que pel que comprenc es tracta d'una novel.la plena de mots de doble intenció i on tothom dorm una mica amb tothom.

- Aquests negres són molt realistes - diu l'Edda -. Però no escrivia novel.les policiaques ?

- De tot. "La Tercera generació"...

- Perdoneu - fa la Doris.

La noia, que es diu Merle, ens conta l'argument amb tants pèls i senyals com li permet la seva dondició, però jo vaig seguint amb la mirada la Doris que travessa la sala per tal de dir adéu al seu marit que ja se'n deu anar. No l'emborratxaré. Dos gots a una distància de mitja hora és ben poc i l'esguard de l'Edda pesa damunt meu amb reprovació. Sense adonar-me'n m'arronso d'espatlles i aleshores em fixo en una bruneta que em somriu des del divan, per damunt l'espatlla d'un xicot baixet que li agafa el vas de les mans abans d'allunyar-se cap a la taula on les begudes han minvat considerablement. Aprofito que s'atan-

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

sa en Jerry Parker i, per darrera de dos individus que s'estan demostrant una jugada de golf si ho entenc bé, m'esmunyo cap a la noia.

- Hola...

La Mae surt d'algun lloc i diu :

- Que no balles ?

- Ara no.

- Per què no balles amb en Norman ? - pregunta la noia, indicant el xicot baixet que torna amb dos gots plens -. A veure si li dónes unes quantes lliçons...

L'altre mig riu, cohibit, i ens allarga un got a cadascú quan la Mae se li penjà al braç.

- Que consti que ho faig per tu - es gira.

Els observem uns moments, i aleshores la noia diu :

- Sóc l'Althea.

- I jo en Danny.

Alcem els vasos en una mena de brindis silenciós, però després jo només bec un glop perquè em convé conservar el cap seré.

-No vols ballar ?

- No tinc les cames gaire segures - riu.

Però s'aixeca i ens reunim als dansaires , mentre em pregunta :

- No havies vingut mai, oi, a les reunions d'en Max ?

- No m'agraden gaire les reunions - li confesso, i premo més contra meu el cos que s'abandona, però dos minuts després l'Eda és al nostre costat i em toca el braç.

- Et demanen al telèfon - fa.

- A mi ? Si ningú... - però aleshores comprenc i la segueixo cap a una saleta despatx on hi ha una taula amb l'aparell. L'Althea es torna a quedar al divan, però ella entra darrera meu i ajusta la porta.

- No sembla que t'ho prenguis amb gaire interès - es queixa.

- Tu deixa fer.

- Si et deixes acaparar per l'Althea ja no te la trauràs de sobre. No et pensis que t'he pagat per no res.

- Està bé, però no puc pas lligar-la al meu costat, la Doris.

- Doncs més val...

Un home bigotut obre la porta i darrera distingeixo un cap femení.

- Perdó - diu en veure'ns.

- Ja sortíem - faig jo.

Ens queden a tocar de la porta i nosaltres tornem a la sala, on ara la Doris parla amb la dona de cara revellida que de primer s'explicava amb tanta vehemència. Per sort, l'Althea ha tornat a trobar companyia i riu les gràcies que deu contar-li un noi caravermell inclinat al

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

seu davant.

- No coneixes l'Elizabeth, oi ? - fa l'Eda, i em presenta la dona que diu :

-Em sembla que ens hem vist en algun lloc. Tinc tan mala memòria...

- Jo ho recordaria - li contesto, però ella persisteix :

- Potser en alguna exhibició...

- Es la modista, saps ? - m'explica la Doris.

- Ah, sí, de moment no hi havia caigut - asseguro, i l'Eda diu :

- Després t'he de consultar una cosa.

- Quina cosa ?

- Davant d'un home no ? - fa ella, i la rialla li puja a la gorja.

- T'adverteixo que estic curat d'espants...

- Oh, prou !

Riem tots, però en aquell moment l'Eda ja ha passat el seu braç pel de la modista i se l'enduu cap a un costat. Veig que la Doris es repenja sobre un peu i pregunto :

- Cansada ?

- Una mica. Seiem.

- Prepararé un altre vas - dic.

- No m'agrada de beure tant - objecta.

- Ho fa tothom. Es clar que no és una raó...

- No. Les coses només s'haurien de fer quan se'n té ganes.

- Però la convivència amb la gent obliga... No tens ganes de beure, i has de beure; no tens ganes de ballar,i has de ballar; no t'agraden les reunions, i hi has d'anar... No t'agraden, oi ?

Ens hem assegut en un racó, darrera la vitrina, on hi ha dos puffs, els únics que en aquest moment quedaven lliures, i veig que ella allarga les cames i, amb els talons contra terra, es treu les sabates.

- He vingut perquè en Fred ha insistit. Diu que si no vine el perjudico.

- Té alguna obligació, amb en Max ? - m'estranyo.

- Es el seu editor.

- Ah, no sabia que el teu marit escrivia !

- Sí, sobre temes econòmics. Una cosa avorridíssima - riu.

- No sé; a mi sempre m'ha preocupat, l'economia. Sobretot la meva.

- Què ets,tu ? Vull dir, que fas ?

- No res... i tot.

La Mae, sola al mig de l'habitació, mira al seu entorn i, quan ensopega amb els meus ulls, em somriu, fa un gest, però jo denego amb un dit alçat.

- No pensa en res més, aquesta ? - pregunto.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Es veu que no - fa la Doris -. Què vol dir això de no res... i tot?
- Que sóc un home de molts oficis i me'n canso aviat.
- La Mae ha dit que eres un lletraferit...
- Ah, perquè ara vull escriure un llibre... - faig desmenjadament.
- Quina mena de llibre, una novel.la ?
- No. Vull contar les meves experiències. Una mena d'autobiografia d'un no-ningú.
- Pot ser interessant - reflexiona ella -. Ets casat ?
- Divorciat.

La Doris mou el cap.

- No hi crec, jo, en el divorci.
- No es tracta de creure-hi. Es a dir, potser ets catòlica...
- Sí.

En Parker surt de l'altre costat de la vitrina amb un got.

- Us veig molt ensopits - fa.
- Parlàvem tranquil.lament - diu la Doris.
- Les festes no són per parlar tranquil.lament. Si més no, quan ja fa una estona que duren. Mireu...

No hi ha dubte que la reunió s'ha animat, la gent van d'una banda a l'altra sense desemparar el vas, se senten rialletes vagament històriques i al llindar de la galeria dues parelles han iniciat un ball mogut que no sembla tenir cap relació amb la música. S'atansen, se separen, s'inclinen i es redrecen mentre projecten les cames enrera i van picant de mans...

- No et diu res, això ? - pregunta en Parker.
- Està bé per les noietes de divuit anys...
- Doncs ja veus, la més jove en deu tenir vint-i-cinc.

L'Althea passa per davant nostre amb el xicot baixet. Tentineja una mica i se li arrapa al braç, però en veure'ns s'atura i diu :

- Hola !
-Hola ! - faig abans el seu company no l'arrossegui.

En Parker es queda mirant-los.

- No la deixa de petja, aquest. Vols dir que es casaran ?
- No crec que li interessi de tornar a casar-se.
- Es divorciada ? - dic.
- Quina pregunta ! - riu en Parker -. Llevat de la Doris em penso que que ho són totes.
- No exageris. Hi ha l'Elizabeth, la Mary Laurie...
- Sí, si, les comptaries amb els dits d'una mà -. Es mira el got, buit -. Això s'ha acabat - diu.

Quan s'allunya, veig l'Eda que ens observa cellajunta i sense

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

deixar de parlar, ara, amb el noi que una estona abans dormia al divan. Jo torno a girar-me a la Doris.

- Els catòlics sou diferents - dic.

- Els catòlics ? Ah, sí ! Tu no ho ets, és clar.

- Em van batejar. Al meu país bateigen tothom per sistema.

- A França ? També hi ha protestants...

- No ho sóc, de francès. D'on ho has tret?

- No sé, aquesta mica d'accent...

- Hi he viscut molts anys, però vaig nèixer a Barcelona. Saps on és?

- Sí. Hi ha la Sagrada Família. Hi vam anar amb en Fred ja fa dos anys. Ens vam allotjar en un hotel que se'n diu el Continental. El coneixes ?

- No. Me'n vaig anar de molt petit.

- Es a les Ramblas. Són boniques, amb totes aquelles parades de flors i els quioscos amb els llibres... Ens vam fer amics d'un quiosquer perquè cada dia li compràvem dos o tres diaris. Abans d'anar-nos-en li vaig comprar un llibre en català. Jo em pensava que tothom parlava d'espanyol... Un llibre molt bonic, d'un poeta amb un nom tot estrany... a veure si me'n recordo... Seluat Pecheit, em sembla."El coneixes ? (")

- No, no...

- Si vols, te'l puc deixar. Jo no el sé llegir, però m'agrada de tenir un llibre català. Sempre que vaig en un lloc compro un llibre encara que no entengui l'idioma... Tu com l'escrius, aquest que dius ?

- Encara no l'he començat. Ho faré en anglès, és clar - dic.

- Ja deveu tenir la boca seca- fa l'Eda al nostre costat -. Aquí us porto això - i ens allarga dos gots de whisky amb un dau de gel que hi neda -. Tota l'estona que us veig xerra que xerra... Sort que sóc una bona samaritana. Ja devieu estar parlant de literatura...

- De tot - diu la Doris tot agafant el vas. Jo bec una mica del meu, mirant els ulls de l'Eda, més aviat freds i alhora irònics quan contesta :

- No us estorbo, doncs...

Darrera l'esperen els braços del xicot caravermell i sento que riu quan l'enllaça. La taca fosca de les aixelles brilla, obscena i obsessionant. Em giro a la Doris :

- Per què no es depila ?

(") Cal creure que la Doris es refereix a Salvat Papasseit i a l'edició completa de la seva obra.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Ella té el got als llavis, s'empassa un glop de whisky i explica :

- Diu que,així, les aixelles són afrodisíaques.

- I té raó. Encara que repugnin una mica...

- No sé -. Tanca un momnnt els ulls i els obre de nou -. Li agrada de ser diferent. Saps que era casada amb un professor espanyol ?

- Sí, Losantos.

- Hi va haver un escàndol...

Torna a beure un glop i tot seguit es passa la mà per la cara amb un gest las i estrany, però jo pregunto :

- Un escàndol ?

-No m'agrada parlar-ne... - Es talla i diu - Em sembla que he begut massa...

- Només és el tercer - l'animo. I aleshores la veig blanca i amb el front entresuat.

- Fa calor...

- No et trobes bé ?

- Sí - diu, i tot seguit - El cap...

L'inclina una mica i li rellisca sobre la meva espatlla.

- Doris...

Li prenc el vas de la mà quan anava a caure-li i aleshores torno a sentir la veu de l'Eda que ens devia vigilar i és a tocar nostre, encara amb la seva parella:

- Què li passa ?

- S'ha marejat, em penso.

D'altres persones s'han adonat que alguna cosa no rutllava i veig l'Elizabeth, en Parker i dos més que s'inclinen al seu damunt.

- Doris,Doris...

- Max ! - crida una veu.

Però l'anfitrio ja acudia i es mig agenolla davant seu.

- Doris, què tens ?

Ella no contesta, i el xicot li dona un copet a la cara, com per desvetllar-la, mentre en Max diu :

- No és res. Si s'estira una mica... Podem portar-la al dormitori. A veure, féu pas...

Mentre se l'enduen entre ell i en Parker, jo em quedo mirant l'Eda i després desplaço els ulls cap al got que he deixat a terra, a frec de les sabates, però ella s'avança al meu gest i el recull llestament.

- Un mickey (") - l'acuso.

Ella, com si no m'hagués sentit, només diu :

(") Beguda drogada amb cloral (Mickey Finn)

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- D'aquí a una estona, quan es recuperi una mica, la podràs acompanyar.

I amb el got ben premut entre les mans, s'allunya cap a la cuina, on el deurà rentar. Jo agafo les sabates i busco el dormitori.

Veniu, nens.

Els homes tancats; els ulls inquiets de la mare i la paraula distreta.

Us agradaria que féssim un passeig ?

I el pare també ?

No, nosaltres.

En Francesc amb l'esguard que fita la porta. La llum groga de la galeria i les veus, fora.

Qui són aquests homes, mare ?

Uns amics, no facis preguntes.

I per què ens treu, quan vénen ?

No ens treu. Però nosaltres ens avorriríem.

Per què ?

Parlen de coses que no entenem. Apa, aneu a fer un pipí abans de marxar.

No en tinc, jo.

Prova-ho.

En Francesc amb els ulls fits en el terra i una mà a la butxaca.

No m'agraden.

Qui, no t'agrada ?

Aquests amics del pare. A casa no hi venen.

Perquè són amics d'ara; els hem conegut aquí.

Van escapar-se com nosaltres ?

Sí, I vés a fer un pipí, que tu no acabaries mai. Els nens no fan tantes preguntes.

No ho sóc, un nen.

Un somrís, un llampec.

Però tampoc no ets gran. I no em facis parlar més.

No tinc ganes d'anar a passeig. Em vull quedar.

El pare s'enfadaria. Tu vols que s'enfadi ?

No...

Apa, doncs. I tu, Daniel... Per què et trepitges les sabates ?

No ho sé. On anirem ?

On vulgueu. De primer heu de fer un pipí.

Per què vénen tan sovint, mare ?

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Altre cop ? Mira que ets pesat !

Rera la porta, xiuxiueig de veus.

Només ens pot afavorir. El que no vam fer aleshores, ho haurem de fer ara.

Però una altra guerra...

La tremolor dels llavis, de la mà que reposa amb el saler.

Es la mateixa.

I si guanyen ?

No poden guanyar, tothom se'ls tirarà damunt. Europa encara és democràtica. I ell es comprometrà, no li quedarà més remei. Després que l'han ajudat a guanyar... Sobre això, l'acord és total.

I què heu de fer, vosaltres ?

Preparar-nos. Aquesta nit ens hem de tornar a veure, hi ha gent de totes les tendències. De moment, és clar, cal anar amb peus de plom.

La policia ?

El cap que assenteix i la mà que prem més fort el saler.

Tècnicament, som una mena d'invitats. No se suposa...

Què vol dir, tècnicament, pare ?

Tu menja, és una manera de dir.

Qui ens ha invitat ?

Ningú. Menja... Daniel, treuete el dit del nas.

Us podrien expulsar, oi ?

Suposo. Podrien expulsar qualsevol. Més s'haurien estimat tenir-nos ben lluny, a Rússia, a México, a la República Dominicana...

Els dits i el pa esgrunat mentre la paraula vacil.la.

Com ho trobaríem tot, si tornàvem !

Hi ha molta feina a fer.

Que tornarem a casa, pare ?

No pas per a ra.

Jo no hi vull tornar. Aquí no hi ha bombardeigs.

Més val que els portis a dormir, Quimeta.

Encara no han acabat,

No tinc son. Sempre ens feu anar a dormir.

Que no et senti, Francesc.

Tornaràs tard ?

No m'ho penso pas.

Si hi ha guerra...

No t'amoinis, ara. I tampoc no depén de nosaltres.

Qui sap les coses que poden passar.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Ritjor, res.

La respiració curta quan s'obre la porta, amb violència, i el pare aturat al llindar.

Ja està ! Els l han declarada !

Ho hem sentit per la ràdio.

Ah ! Només he vingut a dir-vos-ho...

Ens tornaran a bombardejar, pare ?

Aquí ? No.

Jo tinc por.

Por ? Apa, Daniel... Té, mira que he dut. Són de xocolata.

El puny obert mentre els ulls ja tornen cap a la mare. El timbre i la immobilitat.

Hi vaig jo.

Hi haurà d'anar, el pare, mare ?

On ?

A la guerra.

No. Ja és massa gran. I nosaltres no som francesos.

Només hi aniran els francesos ?

Veus i passos, una rialla compartida amb l'home alt i amb bufanda llarga.

Ja em venien a buscar.

Veig que ho sap tothom.

Ho ha dit la ràdio.

Si no fos pel morts que hi haurà, diria que és un gran dia...

Les guerres no porten res de bo. La nostra...

Ell l'han volguda, senyora Bastida.

Més val que no ens entretinguem.

Si, anem.

No sé si vindré a sopar...

La porta suau i els passos ferms, marcials, en el silenci de la casa.

Mare...

Què, Francesc ?

Què faran ?

Qui ?

El pare i els seus amics.

No ho sé, Francesc. Res.

Res ?

Parlaran. Què vols que facin ?

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Les dues maletes, els homes i el pare en l'obscuritat del corredor

No hi és ?

No, ja saps que en aquesta hora no hi és mai. Què són, aquestes maletes ?

Ara...

L'espera amb la mare, les mans que s'allarguen.

No toquis res, Daniel.

No.

Oi que no són nostres ?

No, no ho són.

El llum encès i la porta tancada, simultàniament.

Hi ha papers del centre.

Papers ?

No cridis...

Quins papers ?

Documents que interessa de guardar.

Aquí ?

Els hem anat distribuint en llocs segurs.

Però això no és un lloc segur. La senyora Cremil...

Els tancarem a l'armari.

I les nostres coses, què ? No m'agrada, Francesc.

No els havíem de cremar pas.

A l'armari no hi cap res més. No t'havies de comprometre. N'hi ha que tenen casa. Se'ls podien quedar ells.

Més val repartir-los.

Per què ? Papers inútils... De què han de servir ?

Mai no se sap. El dia de demà...

Els ulls desencisats, còlèrics, en el rostre tens i pàl.lid i la veu alta que martellejà.

Quin dia de demà ? S'han apoderat de tot Europa, aviat tindran tot el món i parles del dia de... No en vull, de ~~mmmm~~ papers, aquí.

Però Quimeta...

Si no penses en tu, pensa en mi, en els teus fills...

Ni que fossin bombes !

No ho sé, què són, ni ganes ! Però si els heu de treure del centre no poden ser res de bo.

Silenci, i aleshores la veu lenta.

Tu encara et creus que guanyaran. Però no. Hi haurà un capgirell. N'estic segur; tots, n'estem.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

També n'estàveu abans, el trenta-nou. Pensar que ja ens féiem gairebé la il.lusió de poder tornar a casa...

Mai no vaig creure que seria senzill.

I amb raó ! Som uns desgraciats...

Apa, Quimeta, apa !

Mare !...

Deixeu-me.

No n'hi ha per fer-ne una tragèdia.

La porta, la veu que davalla en sec.

Madame Cremil... Més val que ho amaguem de pressa. Obre l'armari, Francesd. Farem una mica de lloc.

"Tot ho trobava molt misteriós - va dir l'any 1962 a en Solé-Oriol -. Em penso que no ho entenia ni gens ni mica. Entraven homes, sortien homes, el pare pel que sembla es passava moltes hores al cafè. De primer a París, després a Marsella. De la primera vegada que hi vam ser no recordo res. Va durar poc. Ell i la mare en parlaven davant nostre, però d'una manera poc intel.ligible, i a més em penso que el pare no li ho contava tot. Vull dir que m'ho penso ara, aleshores no me'n preocupava gens, eren coses dels grans que d'una manera més o menys remota em semblava que es relacionaven amb Barcelona. Sovint es referien a la Generalitat com a un organisme encara viu, i sí, ja sé que n'hi havia una, que encara hi ha un govern a l'exili... En aquell temps tots devien estar preparats per la tornada. O si més no des que els alemanys començaren a perdre la guerra. A dins també se'n devien fer,d'il.lusions. Recordo que un dia va venir algú que havia fet el viatge expressament i el pare va passar-se dos dies sencers fora de casa. Manejaven tot de noms estranys, noms de partits i d'organitzacions que designaven amb inicials, i n'hi havia que eren amics i d'altres que no ho eren tant o eren fins i tot enemics. Com si la nostra guerra encara continués... Ell, el pare, per tot el que sé, a Barcelona n'havia fet ben poca, de política, i estic convençut que ni li hauria calgut marxar. Potser sí que l'haurien detingut, però al capdavall què podien fer-li ? De responsables de comitès de fàbrica n'hi devia haver moltissims, un per cada empresa, i no podien pas afusellar-los, oi ? Però ara,a França, s'havia anat acostumant a la intriga i no va començar a desenganyar-se fins que, acabada la guerra mundial, va veure que tot continuava com abans, que ningú no semblava disposat a enderrocar el règim espanyol que resistia pressions i quarantenes. Tots es devien haver pensat que, més tard o més d'hora, en Franco s'embolicaria al costat

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

dels feinistes; de bon començament en parlaven força. I al mateix temps no estaven gens de tranquils, perquè aleshores sí que la podia guanyar la guerra l'Eix. I després ja era clar que no s'hi voldria comprometre Jo vaig interessar-m'hi una mica cap a l'any 1945, quan ja tenia prop de dotze anys, llavors que ell era al maquis i en Francesc i jo vivíem amb els Ginel a Aubagne, però això no vol dir que ho comprengués bé. En Pere, l'home de la Joana, m'explicava tot el que volia, però no era un home gaire llest i de vegades s'enredava. També hauria hagut de llançar-se al maquis, a fer la resistència, i així ho havien convingut quan érem tots a Marsella. Ell mateix m'ho contà i, a més, havia sentit converses i un vespre pujà a casa per dir que no podia anar-hi. No t'estranyis que t'ho conti tan confusament, era confús i en tinc un record molt imprecís, com si fins i tot allò que vaig veure i sentir m'ho haguessin explicat. No sé que li havia dit el metge, feia temps que no es trobava gaire bé i la seva dona, la Joana, l'obligà a visitar-lo. Devia ser alguna cosa del cor perquè tothom trobava extrany que no es cansés i el pare va dir-li que potser el metge s'equivocava. Però la Joana no l'hauria deixat marxar mai i ell no feia res sense consultar-la, no era com el pare que en aquestes coses no es deixava manar. Això, a part que potser havia d'anar-se'n per força perquè el cercaven. A en Pere no l'havia molestat ni va molestar-lo mai ningú i tingué la sort de trobar feina a la fàbrica d'Aubagne. Hi treballava molta gent. Hi havia altres catalans, i també espanyols. Sovint en venien i parlaven i jo aleshores estava molt orgullós del pare perquè tots sabien el que feia, que es jugava la vida cada dia. De vegades discutien, tots continuaven amb les mateixes idees i l'únic que els unia era les ganes de foragitar el govern de Madrid i de tornar a la pàtria. Un d'ell no faltava mai, Era un antic funcionari de la Generalitat però deia que havia vist coses que el desenganyaven i sempre parlava de l'or que se'n van endur. No em refereixo a l'or que va anar a parar a Rússia, que aquest era del govern central, sinó del nostre, del que tenien en Companys i els seus... En Companys també s'hi havia quedat, a França, però els alemanys el van detenir. Ja ho saps, que el lliuraren. Jo no recordo haver-ne sentit parlar fins que ja era mort, però abans hi havia hagut d'altres converses. El funcionari sempre es referia a un tal Ruig i Ferreter que era novel.lista, el nom m'ha quedat perquè precisament entre els qui venien n'hi havia un que es deia Ferreter i un altre que es deia Ruig... El coneixes dius ? Ah, per les obres... Ells eren amics o ho havien estat, ja que ara en deia mal. Es clar que en deia de tothom. Després, un dia va desaparèixer i tothom es va pensar que se'l devien haver endut cap a Alemanya tot i que no s'havia sabut res,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

però no, ja que més endavant el vam tornar a veure a París, quan ja havíem perdut contacte amb els Ginel i amb tothom, i va dir al pare que tenia un lloc en no sé quin organisme relacionat amb la ONU. També es coneixien ells, havia viscut igualment a Marsella, com molts dels qui eren a Aubagne, i jo el veia sovint pel Port Vieux amb un vestidet prim i les mans a la butxaca. Es curiós que es quedin aquestes imatges sense importancia i sense interès i que en canvi no en puguis recordar d'altres, de gent que hem vist més sovint. També et passa, a tu ? Deu ser una cosa normal. A més, aleshores dúiem una vida tan estranya... Fins nosaltres, els petits, que sembla que ens havíem d'adaptar més de pressa, vivíem amb una sensació de provisionalitat. Potser perquè els grans no paraven de repetir-nos o si més no de donar-nos a entendre que allí, a França, no n'hi faríem,d'arrels. I qui diu a França diu en fos. Ningú no se n'hi havia anat per quedar-s'hi, a l'estranger. Des del primer moment s'esperà el miracle, i ara d'aquest miracle que es parlava, i era per fer-lo possible i ajudar-hi que la gent conspiraven, mantenien en peu moltes organitzacions d'abans o en creaven d'altres. Es clar, jo no hi participava, ni en Francesc que al capdavall tot i els quatre anys que em duia era massa jovenet encara i, a més, en aquell temps malaltejava sovint, però vivíem tots dos en l'ambient confiat, esperançat si més no, dels exiliats. Vivíem més entre nosaltres que amb els francesos tot i que tampoc no es pot dir que hi visquèssim gaire, amb els nostres. Més que viure-hi, era qüestió de contactes, i la majoria de vegades contactes únicament entre els homes. La mare, per exemple, fora del Ginel no es pot dir que freqüentés cap altra família. Potser perquè era una mica esquerpa... Sí, ja n'havia vist d'altres, de dones catalanes, per casa. I també recordo haver fet alguna visita,però d'una manera o altra mai no hi havia una relació continuada amb ningú. Tal vegada perquè d'amic de casa, del veïnat, no ens n'havia seguit cap a l'exili. Ella sempre en parlava del nostre carrer a Barcelona, i fins va escriure algun cop a una amiga que hi tenia. Suposo que li contestaven. No ho sé. Es un d'aquests detalls que se m'han esborrat... Pel restant tampoc no va fer-se mai veritablement amiga de madame Cremil amb la qual vam viure força temps. La dificultat de l'idioma devia influir-hi. Ella no va acabar de dominar-lo mai bé, el francès. Tots nosaltres ja el parlàvem correntment que ella encara s'hi enredava. Bé, tot això no té res a veure amb les activitats polítiques que a tu t'interessen, però ja t'he dit que t'ho puc aclarir poc i jo només tinc la impressió d'anades i vingudes, d'interrogants que s'obrien a casa, d'exclamacions provocades quan tot d'una el pare ensopegava amb algú més o menys remotament conegut, o amb algun desco-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

negut de nom familiar per haver ocupat càrrecs o llocs responsables... Tot plegat, però, ja t'ho pots imaginar, devia ésser força intrascendent encara que ells es pensessin que feien feina positiva. La feien en el buit, en tot cas. Que no servia, s'ha vist després, perquè hi havien d'interessar les grans potències i no les hi van poder interessar, o no prou. Ara, naturalment, no et creguis que els jutjo. No puc jutjar res ni ningú. I, si vols que t'ho digui, més aviat em pensaria que feien tot el que podien. Que això fos poc, o gairebé res, no ens pot admirar. Ho intentaven, no es resignaven, i això que prou feina tenien per subsistir. De francesos n'hi ha de totes menes i alguns van ajudar i d'altres no van ajudar, però no oblidem que també tenien els seus problemes i que en alguns indrets, al sud, hi havia molta gent espantada. Havia entrat una veritable riuada i, tot i que el govern diu que va fer tot el possible per canalitzat la immigració cap a l'Amèrica, vam ser molts que ens vam quedar. I alguns estaven desesperats. Per tant, disposats a tot. Jo més aviat penso que es van portar bé. D'embolics amb les autoritats no recordo que en tinguéssim i, fos com fos, bé ens devien donar un permis de séjour mentre esperàvem que passés temps per nacionalitzar-nos. Que no hi havia treball, o algunes menes de treball ? En això d'acord. Si s'hagués pogut escollir no em penso pas que el pare s'hi hagués col.locat, en una casa de cites. Era qüestió d'espavilar-se. I la majoria ho van fer. De casos de gent que es morís de gana, no en recordo. Potser n'hi van haver, però jo no en recordo cap. Ara, gent que feien de peó quan a Barcelona o on fos havien treballat en una oficina, n'hi havia molts. Aleshores i més endavant, quan els meus records ja són més precisos. En Pere Ginel mateix era un home culte, amb la carrera d'advocat... Es a dir, no la tenia acabada, va deixar-la quan li faltaven dos cursos perquè era massa soca. De tota manera, tenia una bona instrucció i a Sabadell, d'on era, ocupava un càrrec al sindicat, però allí, a França, va haver de treballar d'obrer. N'hi havia molts, que tenien estudis, i amb el temps ja suposo que es devien situar, però en aquell moment recollien papers o draps si convenia. I sense donar-se'n vergonya. Quina vergonya se'n podien donar uns homes que havien passat pels camps i, abans, per aquella fugida cap a la frontera que ho barrejava tot ? Anys després, el pare o la mare parlaven de la facilitat amb que la gent poden perdre la vergonya, el pudor. Contaven coses que havien vist, que també devia haver vist jo sense trobar-les estranyes perquè tenia sis anys. Vull dir, per exemple, que la gent orinaven i feien de cos davant els altres, culivats en un costat de carretera mentre la riuada anava passant... Naturalment que no te'n sorprens. En cert sentit jo tampoc no hi vaig ser, per això que et dic, perquè era massa petit. I ho com-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

prenc molt bé. En moments de destresa hom renuncia a la intimitat, un luxe que només ens podem permetre quan tot és raonablement favorable. Però no fem digressions, no m'escau de filosofar. En dieu filosifar, oi, d'això ? El funcionari del qual et parlava, quan no estava massa ocupat dient mal dels altres, hi era força afeccionat. Com se deia ? Me n'he oblidat. No em penso que fos ningú important, algun funcionari suabltern com tants, un escrivent, suposo. De personatge no en vaig conèixer mai cap, no evolucionaven en el nostre ambient. Se'n parlava, se'ls citava,i prou. Potser el pare... No ho crec, però. Gent de l'esquerra que s'havien anat aplegant. No t'ho havia dit que era de l'esquerra ? Doncs sí. També se n'havien reunit d'altres, socialistes, acció catalana... Comunistes ? No, em penso que no. Els comunistes se les campaven pel seu costat, molts devien haver-se'n anat a Mèxic i a Rússia. Es clar que en quedaven, i anarquistes també. En Francesc va fer-se amic d'un noi de la seva edat que n'era fill, d'un anarquista. Vivien prop nostre, cap a la banda de la plaça de Jean Jaurès, i el pare em penso que també el coneixia una mica. Coneixia tanta gent, ell !... Dius que ben mirat encara recordo força coses tenint en compte que era una criatura ? Potser sí. Però hi vaig viure fins que en tenia onze de fets, a Marsella, i després moltes coses són com si diguéssim de segona mà, tretes del que es contava a casa quan ja érem a París. Més se n'haurien dit si hi hagués hagut harmonia familiar. O potser no. El pare sempre parlava una mica a mitges, o potser m'ho sembla a mi perquè eren assumptes que no em preocupaven tot i que ell sempre volia fer-nos interessar per allò que en deia la nostra causa i el preocupava que ens descatalanitzéssim. Però quin cas li'n podíem fer, quina estimació podíem tenir per les seves idees si ell havia perdut tot prestigi als nostres ulls ? No n'hi havia prou amb que hagués estat un heroi de la resistència... aleshores sí que l'admirava... El que compta és el viure de cada dia, l'heroicitat de saber mantenir una família unida. I en dir això no pretenc ignorar la conducta de la mare. Però l'havia de perdonar de veritat o deixar-la tranquil.la. Les coses no poden fer-se a mitges. Quan s'hi fan, ja veus els resultats..."

(Esment a part mereixia l'episodi de la "invasió".

La notícia la va portar a casa en Francesc, el dia quinze d'octubre de l'any 1944, aleshores que tu tenies onze anys i mig i no feia gaire que havíeu tornat tots dos d'Aubagne. Exactament com tants anys enrera, quan el pare acudí a comunicar-vos que França havia declarat la guerra a Alemanya i es retallà panteixant al llindar de la porta,només

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

que aleshores era a París, ell va fer una pausa quan anava a entrar i digué :

- Hem atacat !

No el vau entendre. La mare plegava roba i tu tenies el llibre obert a les mans, i ella es girà mentre tu aixecaves els ulls cap al seu rostre excitat en el qual els ulls brillaven amb aquella mateixa lluiosor de quan es refredava i tenia una mica de febre.

- Ahir, un exèrcit antifeixista va entrar a Espanya - afegí.

- Quin exèrcit ? - preguntà la mare, i va alçar la mà fins a l'altura del cor, com si li fos difícil de respirar.

- Antifeixista - repetí en Francesc -. Diu que són comunistes dels qui han fet la resistència. Es veu que han entrat per la vall d'Aran i també per la part de Navarra.

Li ho havia confiat el fill d'un militant comunista que vau conèixer quan vivíeu amb els Ginel, dels quals eren veïns, però de moment no tenia o no va voler donar-li més detalls, llevat que les operacions les dirigia el general Fernàndez. Ni vosaltres ni en Francesc no sabíeu qui era.

La mare no s'ho acabava de creure, però després va resultar que ho portaven fins i tot els diaris i que, si se us havia escapat, era perquè no en compràveu mai cap.

- Hi deu ser, el pare ? - vas preguntar tu.

- No ho és, ell, de comunista - replicà en Francesc amb una llambregada en direcció a la mare que callava. L'home ja hauria d'haver tornat tota vegada que les operacions de la regió ja eren acabades, però tota la colla que operava amb ell s'havia fet fonedissa i calia suposar que continuaven actuant en algun altre sector, perseguint els alemanys -. A mi, em venen ganes d'anar-hi - afegí.

Allò era inesperat, en Francesc no era un xicot especialment bèl.-lic i fins aleshores, potser degut als seus pocs anys, les cabòries del pare l'havien deixat indiferent. Si de cas, més aviat hi reaccionava amb una mica d'hostilitat. De tota manera, tu no vas fer cap comentari i et limitares a preguntar :

- Són molts ?

- No sé sap. Potser trenta mil.

- Tants ? - et vas admirar.

- Sí això no és res ! - féu ell -. Sort que se'ls deuran afegir els pagesos i els obrers. Potser els mateixos soldats...

Però no se'ls uniren. Pocs dies després ja se sabia que l'exèrcit de Franco els havia rebut amb avions de combat i foc d'artilleria i que els sobrevivents de la catàstrofe retrocediren de nou cap a l'interior

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

de França o es refugiaren entre els guerrillers que es deia que encara quedaven per les muntanyes d'Astúries, des d'on hostilitzaven les tropes encarregades de perseguir-los i atacaven les cases de pagès. En Francesc, sempre informat pel seu conegut, que potser s'ho inventava, parlava de combats amb la Guàrdia Civil i de raids pels pobles on els habitants els protegien, però en aquell moment ja no quedava el més petit dubte que la invasió havia estat un fracàs.

Però no tot era perdut, encara. Al cap de poc de temps, en Negrin, des de Cuba, on s'havia refugiat, amenaçava en Franco amb un exèrcit secret de cinquanta mil homes i el ministre de la guerra de De Gaulle, en Billoux, permetia que es formés una unitat de combat integrada per emigrats espanyols i dirigida per milicians dels països comunistes. Es clar que els motius d'optimisme eren escassos, ja que com va dir en Francesc :

- A l'altre costat de Pirineus hi ha un cordó franquista de prop de cent mil homes.

- I quants som, nosaltres ? - li vas preguntar.

- No ho sé.

Després va parlar de vuit mil i de la presència d'en Lister que els comanava, i la mare va haver d'explicar-vos qui era:

- Un comunista que durant la guerra manava una brigada internacional - digué la dona -. Feia por a tothom... Com el Campesino, però aquest em sembla que era anarquista. O en Durruti, un que van matar...

- A la guerra ?

- No; coses de partits, van dir. Li van fer un gran enterrament, a Barcelona. A la plaça de Catalunya hi havia milers i milers de persones

Però en Francesc s'interessava més pels vius d'ara que pels morts d'abans i, esperonat per una inquietud passatgera a la qual no devia ésser aliè el seu amic comunista, de vegades assistia a reunions públiques o voltava entorn d'un local frequentat per gent del partit. La mare, intranquil.la, se'n queixava, però ell li deia :

- Oi que tu vols tornar a Barcelona ?

- No pas al preu d'una altra guerra. Jo ja n'he vist prou amb dues...

- Potser no caldrà - replicava el noi -. Passen coses,a Espanya. Hi ha vagues de treballadors, l'exèrcit no està content i els monàrquics pressionen...

- I com ho saps, tu, això ?

- Ho sé - deia ell, sense més explicacions.

Tu,una nit li vas preguntar :

- T'has fet del partit ?

- No m'he fet de res.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Però penses fer-te'n, oi ?

- Preguntes molt, tu !

A la mare devia haver-se-li acudit el mateix pensament, ja que per aquell temps, sense abordar directament la qüestió, no parava de recordar-li que era molt jovenet, que tot just fregava els setze anys, una observació que a en Francesc no li agradava i li feia dir :

- Als meus anys ja anaven al front, oi, a Espanya ? Vosaltres mateixos heu parlat sovint de la lleva del biberó...

- Ja en tenien disset - contradeia la mare.

- Setze, disset, quina diferència hi ha ? I si ets bo per anar a la guerra, també ho deus ser per tenir idees.

Però no en tenia. Actuava moguts per impulsos sobtats, per sentimentalismes, per simpaties o antipaties personal, per salts d'humor com aquell que poc de temps després el portà a enfadarse amb el seu amic comunista o fill de comunista perquè el xicot es va permetre de dir-li que durant la guerra els catalans s'havien mostrat poc patriotes i havien pensat més en ells que en la república, interessats per un separatisme absurd i anacrònic. Es veu que se les van picar, i la cosa era estranya, tota vegada que en Francesc sempre s'havia malfiat del catalanisme del pare i algun cop, anys enrera, fins s'havien discutit amb gran desesperació del vell que exclamava :

- Però què pots discutir, tu, si ets un mocós que no sap res ! On has tingut l'ocasió d'estudiar-la, la història de Catalunya ? Per desgràcia - lamentava -, les circumstancies us han fet crèixer en la ignorància.

Es veritat que ara, des de la tornada del pare, deu dies abans de l'episodi, la seva actitud havia canviat una mica i se'l mirava amb respecte tot i que l'home es mostrava distant i brusc, ja suposaven que per la conducta de la mare amb la qual va tenir una llarga conversa a porta tancada la nit de la seva arribada.

Fos com fos, ara el noi feia una giravolta i es posava al seu costat. Segons ell, a l'amic va replicar-li atacant que tots els francesos eren iguals, subjectadors de petites comunitats com les dels bretons i rossellonesos que no podien aixecar el cap. L'havia tractar de centralista.

- I ell que ha dit ? - vas preguntar-li.

- Que ells eren comunistes abans que francesos i que no tenien res a veure amb aquesta genocidis culturals...

- Què és, un genocidi ? - el vas interrompre tu.

Quan ell vacil.là, el pare va dir :

- L'extermini d'un poble.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Es posava poc en les vostres converses, fins i tot quan es tractava de coses que normalment li haurien hagut d'interessar i, en conjunt, semblava una mica alié al viure de la casa. No et va sorprendre, doncs, que es limités a aquell aclariment tan breu que, pel restant, et deixà admirat.

- Els han exterminat, els rossellonesos i els bretons ? - vas fer.

- Home, físicament no ! - digué en Francesc. -. Els volen fer perdre com a poble -afegí, i va quedar-se mirant el pare que assentia amb el cap -. Ell diu que a Rússia no passa, que tothom té dret a ser allò que és, ucrània, o armeni, i que hi ha molt de respecte per les nacionalitats...

- No tant - tornà a intervenir el pare, ara sortit del seu laconisme -. Els bolxevics persegueixen els escriptors nacionalistes. I els vells, els del temps del tzar, no els deixen reeditar.

- Llàstima que no ho hagués sabut ! - es lamentà en Francesc.

Però s'havien mossegat de valent, van sortir a relluir el pacte entre Rússia i els nazis, els camps de concentració de Sibèria, les purgues dels anys trenta, i l'altre l'havia acusat de reaccionari, de gos dels burgesos i d'enemic del proletariat. Curiosament, no havien renyit del tot i van continuar parlant-se, si bé per no gaire temps, tota vegada que el pare aviat decidí que la família tornés a traslladar-se a París, un viatge estúpid, ja que per abandonar-los com va fer poc després més valia que els hagués deixat a Marsella, on ja s'havien anat aclimatant.

En Francesc, que va col.locar-se en una impremta, continuà durant molt de temps interessat per les posibles maniobres del petit exèrcit que esperava entre Tau i Perpinyà i, l'estiu del quaranta-sis, un dia encara va dir que li agradaria d'incorporar-s'hi.

- Si no fos per la mare... - reflexionà.

- Tens ganes de tornar-hi, tu, a Espanya? - li preguntares.

- No ho sé. Però això no té res a veure. No podem pas deixar que sigui l'únic país feixista d'Europa...

A tu se t'acudí :

- Potser no et voldrien, tens angines massa sovint.

- Em podria fer treure les amígdales, si convingués. Però tu i la mare no sé que faríeu... Al taller hi ha un noi de Lavelanet que també hi voldria anar, diu que el seu pare és català, fill d'un mecànic d'Olot.

Potser era per això que el seu interès no decandis del tot, però ben aviat no va tenir amb que alimentar-lo, tota vegada que a finals d'any els escamots que esperaven a la frontera van abandonar llurs cam-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

pments. Pel restant, les forces promeses des de Cuba pel doctor Negrin no s'havien materialitzat mai i la Guàrdia Civil ja feia temps que havia liquidat pràcticament tots els milicians entrats a la península. Ara se sabia amb certesa que els militars espanyols no devien estar tan queixòsos d'en Franco, ja que l'amenaça roja els arrenglerà de nou al seu darrera.

En Francesc acabà per admetre que en tot el que s'havia dit devia haver-hi una gran part de mentida, o d'exageració.

- Són les ganes que ens fan parlar - digué -. Es clar que de coses en passen, a Espanya, i també deu ser veritat que a les presons hi ha molta gent i que els obrers estan descontents. I potser fins i tot els monàrquics. Però mentre l'exèrcit, l'alta finança i l'església facin costat al règim...

Se servia encara dels conceptes apresos del seu amic comunista i, quan parlava així, tu el trobaves més gran, més fet, infinitament superior a tu, sense adonar-te que allò no ho pensava ell, que ho repetia, que en el fons no en sabia res i, passada la foguerada que provocà l'intent d'invasió, potser ni en volia saber, perque tot seguit retornà a la seva rutina anterior i, més endavant, en instal.lar-se de nou el pare a casa, va permetre que l'home digués :

- No sou ni carn ni peix.

Ho va dir en plural, potser perquè hi comprenia la dona, ja que tu encara eres massa jove per ser alguna cosa tot i haver-te fregat amb un ambiciós com en Gustave Coppée, ara lluny de París. Però si per atzar t'englobava en el seu concepte, el temps li havia de donar la raó. No series res).

De tant en tant, les aigües en general tèrboles del viure familiar s'aquietaven i, durant uns dies, el pare s'oblidava dels seus greuges i maluhumors, endut per una il.lusió dèbil, però tenaç i aparentment inextroncable. De vegades en Daniel no arribava a esbrinar de què es tractava, però sabia que, darrera, hi havia un esdeveniment més o menys important. L'home en parlava o no en parlava i, si ho feia, mai no solia mostrar-se gaire explícit. S'havia distanciat massa de la família. I si els fets de l'estiu del quaranta-vuit contituiren una excepció, calia atribuir-ho a la circumstancia que pare i fill se'n van assabentar conjuntament, aquell dia que es trobaren pel carrer quan el vell anava a reunir-se amb els companys i va dir-li :

- Vine, farem el vermut...

No el van fer, no se'n va recordar més. Tampoc no va presentar-lo

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

a ningú ni explicà que era el seu fill. Havien caigut en ple desori i tothom parlava alhora. Aquell mateix dia, Franco i el pretendent, Don Joan, s'havien entrevistat a bord de la nau del dictador.

En Daniel no comprenia com ho havien pogut saber tan de pressa, l'entrevista va tenir lloc a migdia i aleshores ben just si eren les set de la tarda. Però no ho va preguntar ni obrí la boca en tota l'estona que resta entre aquell grup d'homes que es prenien la paraula per contradir-se, corroborar-se o afegir un comentari més a les opinions que no acabaven d'avenir-se. Un individu alt i prim, de cara ascètica i gairebé blava, assegurà que aquell encontre era perfectament natural, previsible i tot.

- No oblidem els fets, senyors - cridà -. No fa molt que en Gil Robles va trencar tota relació amb els socialistes i àdhuc donà una mena de carada a en Prieto, a Londres. Això acostava la monarquia al Caudillo. I també l'hi acostaven les paraules que Don Joan va dir a uns diplomàtics americans quan els advertí que la posició d'en Franco era forta, que no el menystinguessin...

- Però què s'han dit ? - volia saber un altre, un home de celles molt espesses i d'expressió enrabiada -. Deuen haver fet públic un comunicat de la conversa...

- Naturalment. I, si no ho han fet, ho faran. Però ja sabem la confiança que pot depositar-se en aquests comunicats evasius...

- D'una cosa podem estar segurs. En Franco no cedirà, tot plegat no passa de ser una mena d'acte de cortesia.

- No, la finalitat és tranquil.litzar els monàrquics...

- Que voleu dir que els necessita ?

- No subvalorem la influència que tenen. Podrien donar-li molts disgustos. Recordeu aquell escrit dels generals, anys enrera...

- Sí, quan els comunistes van fer el joc del règim...

- Hi ha la llei de successió...

-... que no aclareix res - afegí l'home de l'expressió enrabiada.

Un altre, més solemne, declarà :

- Potser donem massa importància a fets d'aquesta mena. Com ha dit l'amic Garbal, Franco no cedirà el poder. De maniobres ja n'hem vist moltes, en veurem d'altres, però substancialment la situació no canvia...

- No hi estic d'acord. La situació evoluciona continuament, pobres de nosaltres que no fos així...

- Però no ho veieu, que no pot cedir ? Don Joan es presenta com un rei democràtic i la restauració de la monarquia significa la liquidació automàtica de l'estat feixista. Cal reconèixer que ell no ho ha estat

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

mai, de feixista.

- Per què ? - preguntà suaument l'home de la cara ascètica i blava -. Volia lluitar al seu costat, vol...

Però una altra veu el va interrompre :

- No n'hi ha, de reis feixistes. No ho poden ser. No els cal ser-ho.

- Si només es tracta de dir coses enginyoses...

- El comte de Barcelona...

- Res de comte ! - protestà algú -. El titol escau al rei i ell... Diguem el pretendent i prou.

- I tu, Bastida, què hi dius ? - preguntà l'home d'expressió solemne.

El pare d'en Daniel parlà per primera vegada :

- Que en aquesta entrevista hi ha un cop amagat d'en Franco. Ja sortirà, prou que ho veurem.

Ho van poder veure en llegir el comunicat que la premsa francesa reprodué de la premsa espanyola, la qual va publicar-lo el dia vint-i-nou, quatre dies després del canvi d'impressions a l'Azor. A migdia, el pare va posar el diari sobre la taula i, amb l'ungla, assenyalà a en Daniel la darrera part de l'escrit : "... il fut question de l'education du prince Juan Carlos, Celui-ci, selons le désir de son père le comte de Barcelone, commencerà à la rentrée ses études secondaires".

- Es el que vaig dir - comentà -. Hi ha una trampa.

La mare també s'havia inclinat sobre la pàgina del diari i preguntà per tu que tampoc no sabies a què es referia l'home :

- Quina trampa ?

- Més clara no pot ser. Jugarà el fill contra el pare. Em sembla que la pot esperar assegut, don Joan, la corona.

- No ho entenc - mormolà la mare,

Però el pretendent sí que ho devia entendre, tota vegada que poc després els diaris rectificaven. En Daniel no ho va veure, però el pare ho va llegir en un diari de Barcelona que rebia en Vilaseca, el qual resultà ésser l'home de la cara enrabiada. El llegien tots, amb tres o quatre dies de retard, perquè d'hi enviava la dona que decidí quedar-se a Catalunya.

- El cas és que s'han reconciliat - digué la mare.

- No servirà de res a ningú; només a en Franco.

Entre els emigrats, com sempre, els parers estaven dividits i ja hi havia qui veia en un futur proper la instauració d'una monarquia liberal que els permetria de tornar a casa, i el mateix Bonaventura Roure els va escriure des de Nova York, on moriria uns mesos després, que el panorama començava a aclarir-se.

"No es tracta de la bona voluntat d'en Franco, sinó de la força

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

de les coses. La dictadura s'usa, com tots els règims, més i tot que els altres règims, perquè no governa amb l'assentiment del poble. Ara, jo diria que aquest factor ens interessa poc si hem de deixar que mori de mort natural, únicament per l'usura del temps que no soluciona res a despit del que solem dir. Em refereixo a que aleshores ens podríem tornar a trobar on érem, o encara en una situació pitjor. Ens importen, doncs, els passos irreversibles que, de grat o per força, ha de fer el règim i que mai no poden enfortir-lo, la introducció d'elements nous o la revaloració d'elements ja existents que tot d'una adquireixen un altre significat. Per aquí es diu que Don Joan va sortir de l'entrevista convençut que no regnaria mai si depenia d'en Franco, però la restauració de la monarquia no depén d'ell, o no hi depén exclussivament, perquè ningú no es mestre dels seus errors. Sé que vaig contracorrent en creure que, des del punt de vista del franquisme, aquesta entrevista ha estat una equivocació. No oblido que això permet al règim de calmar la impaciència dels monàrquics, però al mateix temps els estimula i els enforteix. Aviat podrem veure com creixen les pressions i el generalíssim acorralat contra la paret. No totes les jugades li poden sortir bé. Es clar que és prematur parlar de fer les maletes, aventuro auguris que potser no es compliran fins d'aquí a dos o tres anys. I sempre, naturalment, que l'entrada en joc d'altres factors no modifiqui la situacio en un sentit desfavorable. El mateix don Joan pot allargar el seu allunyament del tron d'Espanya amb maniobres inoportunes. Indirectament, és ell qui ha enfortit la posició franquista als Estats Units (assumpre Lequerica, prèstec de vint-i-cinc milions de dòlars, etc.). Sigui com sigui, no hi ha dubte que vivim un moment interessant", acabava.

El pare va mig riure.

- No ha canviat gens - comentà -. Continua exactament igual com quan escrivia aquells articles a "La Publicitat"...

Més d'un any després hauria pogut dir-li que les coses no semblava pas que seguissin el curs per ell imaginat, els monàrquics encara prenien paciència i en Franco, que visità Portugal, no va creure imprescindible de veure's de nou amb el pretendent. Però en aquell moment en Bonaventura ja era mort i, per tant, més enllà de tota possible desilusió.

El pare, aleshores, passava per un període de retraiment, com si tot d'una la política hagués deixat d'interessar-li, però de fet, aviat ho van veure, era víctima d'aquella indecisió, d'aquell desconcert, que duia alguns dels exiliats a fluctuar d'un grup a l'altre, a establir novelles aliances, a distreure's amb noves intrigues, a revisar

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

posicions. A la fi acabà per atansar-se a una colla separatista que tenia contactes amb gent de l'interior aleshores interessats en l'organització d'una xarxa nacionalista clandestina que es deia que comptava amb diners llargs. Però l'entresol que tenien llogat en una travessia de la rue Monge no abonava aquesta impressió i, pel restant, sempre hi havia dificultats amb l'impremta que tirava el butlletí mensual que, ambiciosament, decidiren de publicar. En Daniel ho sabia bé,, tota vegada que l'home el feia acompanyar-lo a recollir els exemplars, dos gruixuts paquets que duien al centre, d'on els enviaven a la península. Pel que sembla, rarament arribaven.

La darrera vegada que hi anà, fou dos mesos abans del suïcidi de la mare. Però aquell dia els paquets ja no els van poder treure. L'home de la impremta, que ell mai no va saber com se deia, declarà :

- No es mouran d'aquí fins que hagi cobrat.

- Demà passarà el caixer a abonar-vos tot el que se us deu - digué el pare,

- Fa tres mesos que m'assegureu el mateix.Ja començo a dubtar que n'hi hagi, de caixer.

- Sempre us hem pagat...

- Digueu que sempre m'ha costat de cobrar. Ja en tinc prou.

El pare li proposà un a compte, però era ridícul, gairebé no duia diners a la butxaca. De tota manera, l'home es mostrà intransigent i van haver de tornar-se'n amb la cua entre les cames.

En sortir al carrer, en Daniel digué :

- Jo no vinc més. No sé per què sempre has de ser tu l'encarregat de fer aquesta feina.

- Algú o altre l'ha de fer, oi ? Ens hem repartit el treball...

- Doncs jo ja estic tip de carades. Amb mi no hi comptis.

- Tu faràs el que et digui - es molestà el pare.

- Si ho feia era perquè volia. No m'hi pots obligar... I encara servís per alguna cosa !

L'home va aturar-se.

- De vegades no sembles fill meu. Tant te fot ser català com no ser res.

- No vull passar-me la vida esperant, esperant... esperant què ? - Mirà cap a terra amb un esguard rancúniós -. Ja n'hi ha prou d'altres, de motius de fer-se mala sang.

- No saps el que et dius. Tenim un deure amb la patria, amb nosaltres mateixos...

- Merda ! - va dir en Daniel, i s'allunyà.

A la nit van tornar a discutir-se davant la mare que els escol-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

tava silenciosa, gairebé absent. Cada dia se la veia més poca cosa tot i els rebrots d'energia que tenia de vegades.

En aquella hora l'home ja havia passat per l'entresol, on d'una manera o altra van reunir els diners, i li digué :

- Demà m'acompanyaràs.

- Ni demà ni cap dia.

- No vull que em parlis així !- cridà el pare.

- No vindré - insistí ell.

- Faràs el que et digui - assegurà l'home, com a la tarda. -. Ara per ara, a casa encara mano jo.

- No pas en això. A mi no m'interessa la política.

- Ets un desgraciat ! Qui en parla, de política ? Defensem els nostres drets, la tornada a casa...

Ell el va interrompre :

- Ja no en tenim de casa. No en tindrem mai més - i abandonà el menjador.

El pare va trucar dues vegades a la porta del dormitori, però en veure que no obria se'n va cansar i el dia següent, a posta, en Daniel va quedar-se tota la nit amb la Jacqueline. L'home no va dir res. Ni el mes següent. Però potser en aquell moment el butlletí ja havia plegat. No ho va saber mai.

Amb la Margaret Adams vaig tenir-hi dues converses no mancades d'interès. Segons la Goldy, que ho reprovava, se n'havia anat a Espanya a veure curses de braus, però la primera nit de la seva estada a Barcelona va conèixer un estudiant i, pel que vaig comprendre, el xicot, que a les banyes no hi devia ésser afeccionat, la va escortar de dia i de nit, al llit i al carrer, fins que la noia abandonà la ciutat. No va estranyar-me, car si era una mica massa alta i un xic desmanegada, sense gens de coqueteria, tenia una personalitat ben definida i un somrís força atractiu. En saber que era català, va dir-me :

- Passen coses, noi, a Espanya. Si hi has de tornar, em penso que és el moment.

Jo, que havia sentit sovint aquesta expressió, vaig bròmejar :

- No em diguis que en Franco té ganes d'anar-se'n !

- No, això no. I la majoria potser tampoc no volen que se'n vagi, ara per ara.

Aquella afirmació tan concreta em deixà esbalait. L'ambient en què havia viscut abans de deixar casa sempre m'havia fet creure que del règim tothom n'estava cansat i que la situació s'aguantava com qui

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

diu a punta d'espasa, però ella va desenganyar-me :

- Es més complicat que no et penses.

- Quants dies hi has passat ? - vaig preguntar-li, un xic suspicaç.

- Dues setmanes. Ja sé què penses - afegí-. Que no tinc temps d'haverme adonat de res. Però he estat de sort. Aquest noi que et dic s'hi barreja molt, en política. I com que vam simpatitzar tant... Potser també hi ha influit que fos estrangera, és clar. Vaig adonar-me que els catalans hi confien gairebé automàticament, en una persona de fora. No sé per què, però s'imaginen que tots els estrangers han d'estar al seu costat. Així ho vaig comprovar arreu, no sols entre els estudiants, sinó amb gent de l'esquerra, amb obrers...

- I què pensen, els obrers ?

- Em va fer l'efecte que hi ha força comunistes. No ho diuen, naturalment, que ho són; el comunisme és la bèstia negra del règim i el partit no deu voler que es desenmascarin. Segons l'Enric, es calcula que ho són potser un vint per cent. Vull dir entre tots, entre els del partit i els simpatitzants. Que en siguin membres n'hi deu haver pocs.

- Ho és,aquest amic teu ?

- Es marxista, però diu que del partit no ho vol ser perquè també és nacionalista i no ha arribat a resoldre una certa contradicció. Els passa a d'altres, això. Els catalans sou molt particulars, es veu que no us acabeu de sentir espanyols. Per això molts miren amb desconfiança el PSUC que, segons sembla, no segueix una política prou clara en qüestió de nacionalisme. Jo em penso que en el fons els comunistes els fan una mica de por, tots aquests nois són de famílies burgeses i normalment, a tot estirar, haurien hagut de pertànyer a l'esquerra. Però l'esquerra ja és una cosa de vells...

- T'ho va dir ell?

- Una mica, ho vaig veure. Un vespre em va portar en un cafè que hi ha a la Gran Via, on es reuneix una colla que hi havien militat. Els vaig trobar molt ensopits. Vull dir políticament parlant, perquè es van mostrar molt amables, molt simpàtics... Em van semblar gent afeccionada a xerrar que quan en Franco es mori o se'n vagi no sabran què fer. Tampoc no ho saben ara, però tenen l'excusa que no poden fer res perquè els en priven. La policia els vigila.

No ho acabava d'entendre i vaig preguntar-li :

- No dius que es reuneixen en públic ?

- Són tertúlies literaries i coses per l'estil - m'explicà ella -.Els ho deuen tolerar perquè són inofensius. Ells mateixos ho saben, em penso. De sorpresa no en poden donar cap. Si de cas, els obrers i els estudiants. Hi ha molta efervescència, però al mateix temps tothom es

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

recorda encara massa de la guerra civil, fins i tot els joves que no van arribar a temps de prendre-hi part. Em van presentar la successió de Franco com un veritable problema. Per això no és estrany que tanta gent, encara que no siguin franquistes, prefereixen que continui al poder. Es una garantia d'ordre. L'Enric em va explicar que feia poc que un estudiant de la facultat de dret de la Universitat de Madrid, ja em va dir el nom i tot, però no el recordo, va fer una conferència en la qual va dir que quan en Franco es morís seria un dia de dol per Espanya però que l'endemà començaria un periode anàrquic que potser exigiria un altre divuit de juliol. I ho pensen molts, això.

- Però no n'está cansat, el poble, de tanta dictadura ?

- Sí, n'està. Els molesta sentir sempre els mateixos discursos, voldrien una mica de llibertat de prensa, la censura és antipàtica a tothom... Per això t'he dit que la situació és molt complicada. O sia que passen coses en el sentit que hi ha inquietud, els obrers han provat de fer algunes vagues, republicans i monàrquics estan ja tips de l'esperit de guerra civil i una part de la gent de Falange també es veu que pensa que aquesta divisió entre vencedors i vençuts s'ha de superar...

- I el català es parla gaire ?

- L'Enric diu que el parla gairebé tothom que és del país. Però hi ha molta immigració, obrers d'Andalusia i d'altres indrets que fugen de la fam i se'n van a Catalunya. Però no s'acaben d'integrar bé perquè no hi ha escoles catalanes, ni radio, ni diaris, res... Això el preocupava molt. - Va fer una pausa -. No hi has tornat més, tu ?

- No. I ara, si me'n vaig a Amèrica quan ens casem....

- Es clar - va concedir ella.

La Goldy, mudada, va entrar i somrigué.

- Ja estic, jo. Quan vulguis, ens en podem anar. Sembla que us havieu de contar moltes coses... Celebro que hàgiu simpatitzat.

- Sí - digué la Margaret, i va mirar-me -. M'agraden els catalans. Encara que un d'ells em privés de veure matar braus... Quan penso que per això ens vam enfadar, tu i jo !

- Millor - féu la Goldy -. Si no te n'haguessis anat, potser no l'hauria conegut mai.

La segona conversa la vam tenir l'endemà, aquest cop en presència de la meva promesa, quan féiem la darrera menjada plegats. El vespre abans, es veu que la Margaret li havia parlat de la paella valenciana i va voler que les portés en un restaurant espanyol l'amo

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

del qual era del país de llevant.

- També és un exiliat ? - em preguntà la noia.

- Em pensaria que no. Ja existia abans de la guerra, aquest local.

- En alguns ambients de Barcelona no es cotitza gaire, el paper dels exiliats- digué aleshores, sense que jo em sorprengués de la seva fraseologia, car ja sabia que treballava de secretària amb un financer de Wall Street-. Alguns diuen que podíeu fer molt més que no heu fet.

- No ho sé. N'hi ha que s'han mogut molt, han acudit a la ONU, no han parat de denunciar que es perseguia la cultura catalana...

- Sí, sí, això ja ho saben. Però n'hi ha que diuen que us heu preocupat més de barallar-vos entre vosaltres, que no heu sabut aprendre la lliçó de la derrota...

- Que ho estan, ells, d'units ?

- Fins a cert punt, sí. Es clar que és difícil de saber qui representen els que estan units. Quan es fan les coses clandestinament, tothom deu anar una mica a les palpentes, dic jo ! Però aquí no us heu hagut d'amagar de res... A molts els fa riure l'existència d'una Generalitat que ningú no respecta...

- Tant com ningú... Aquests no ho deuen ser, de nacionalistes.

- Què és, la Generalitat ? - va preguntar la Goldy.

Ella mateixa s'encarregà d'explicar-l'hi i li parlà d'en Macià i d'en Companys, dos altres noms que tampoc no deien res a la meva promesa.

- Si que n'has après de coses, en tants pocs dies !

- Em penso que és l'únic que he après - va riure la Margaret -. L'Enric feia sortir la política i Catalunya a tot arreu. Va mostrar-me el lloc on els catalans van perdre les llibertats, ja fa més de dos segles... Diu que hi havia una estàtua i que els franquistes la van treure... També vam anar a Montserrat. Es veu que hi ha uns monjos molt ferms. Així m' ho va dir, i això que ell és anticlerical...

El cambrer va comparèixer amb l'arròs, una paella immensa i daurada que ens aillencià uns moments. No havien estalviat el peix i damunt de tot hi havia unes grans tires de pebrot vermell.

- Tot això ens hem de menjar ? - s'esferei la Goldy.

- Menjarem el que voldrem. No és obligatori d'acabar-se-la...

- Té bon aspecte. Aquest és el vostre plat nacional ?

- Sí. El dels valencians - vaig dir -. Nosaltres tenim la botifarra amb seques. I l'escudella.

- També en vaig menjar - féu la Margaret. - Però a mi les mongetes no m'agraden gaire. En canvi, la paella m'encanta.

- Ara te'n podràs atipar, doncs.

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Ens en vam atipar tots tres, car la Goldy decidí que no sols era bona d'aparença sinó de fets . En un moment d'entussaisme, va dir :

- Quan siguem casats, te'n faré.

- Ja em convidareu - va riure la Margaret, i ella va contestar-li que si, sense imaginar-se que en el futur ja es veurien ben poc, tota vegada que al cap de sis mesos la noia es casaria amb un administrador de finques de Miami.

No van voler menjar res més i ja érem a les postres quan tornàrem als exiliats.

- Es clar que la majoria de catalanistes - va dir - ja ho troben bé, que hi hagi un govern a l'exili. Fins creuen que és imprescindible que hi sigui. Però també entre aquests s'observa una mica de recel... Un amic de l'Enric, un xicot jove com ell, va dir-me : s'imaginen que tornaran a governar com si els anys no haguessin passat...

- No crec que tinguin aquesta intenció. Conserven una continuitat.

- Jo li vaig dir una cosa semblant, però els fa por... Potser perquè diu que els exiliats no estimen com cal els catalans que es van quedar i la lluita que menen, Troben que és còmode criticar des de fora quan són ells que es juguen la pell o, si més no uns anys de llibertat. No pot negar-se - afegí - que tot el que s'ha fet, ho han fet ells.

Però jo no hi estava conforme.

- La pressió que han exercit els catalans de fora els ha ajudat, això ho haurien de reconèixer. I aquí la gent també han perdut moltes hores i s'han gastat molts diners per la causa. El meu pare mateix no ha parat mai, sempre ha estat embolicat en una cosa o altra, i ja us puc assegurar que no s'hi ha fet ni ric ni savi. I em penso que no ho lamenta pas. L'únic que lamenta és que jo li hagi sortit com li he sortit.

-Si que és estrany - assentí ella -. Em sembla que a tu no t'acabo d'entendre...

- Es clar, no hem parlat prou perquè m'entenguessis. I jo mateix...- vaig arronsar-me d'espatlles -. Suposo que si hagués sortit de Catalunya gran, format, hauria estat diferent. I potser també si hagués viscut unes altres circumstàncies.

- Vols dir que no heu viscut tots si fa no fa les mateixes ?

- Circumstàncies familiars - - vaig aclarir jo -. No pots respectar les idees d'aquells que no es mereixen un respecte personal... I no vull dir que jo, ara, sigui millor. Probablement sóc molt pitjor.

- Però no és una qüestió d'idees, Daniel ! - protestà ella -. Tothom estima la seva pàtria.

- I quina és la meva pàtria, Margaret ? Si és Catalunya, no la conec. No pot estimar-se allò que no es coneix, En tot cas, estimes una idea

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

que te'n fas.

- Doncs això - digué la noia.

- Però això és poc. Mira, jo tinc consciència que m'han pres alguna cosa i potser tota la vida n'aniré coix. Em sentiré culpable moltes vegades, cada cop que pensi que sóc català. Però sempre em preguntaré fins on ho sóc. He viscut aquí, pertanyo aquí... - Ella sacsejava el cap -. No ? - vaig fer.

- No. No és ben bé així com ho veig jo. Hi ha un instint de ~~mmmmm~~ justícia... No et revolta que un poble sigui tractat amb injustícia ? No cal que sigui el teu; qualsevol...

- Te n'has enamorat, oi, d'aquest Enric ? - vaig dir aleshores.

Ella es quedà sobtada, i vaig veure que la Goldy se la mirava amb curiositat.

- No ho sé - confessà a l'últim -. Quina relació...

- Sí - vaig tallar-la -. Abans potser ni se t'havia acudit mai, de pensar en els pobles tractats amb injustícia, oprimits...

- Molt bé - va accedir ella -. En tot cas, ara m'ho han ensenyat. Tu ho saps de sempre.

- Sí. Dels pobles i dels individus. Però si vull combatre la injustícia no em cal anar a Catalunya. N'hi ha ací,a tot arreu. En mi mateix. Em caldria començar per aquesta.

- No és això...

La Goldy allargà apressadament la mà cap a la seva amiga.

- Deixeu-ho - va dir -. No tothom ha de pensar igual.

La Margaret mirà els dits que la tocaven i, després d'una vacil.lació, parpellejà i assentí :

- Molt bé. Si et sembla que val més...

Vaig fitar la taula obstinadament, perquè ella tenia la mirada clara i, tot d'una, jo em sentia avergonyit.

L'hem deixada sola a la cambra d'en Max, d'on ja havia desaparegut la colla silenciosa, i tornen cap a la sala després d'haver ajustat la porta. L'amo de la casa m'acusa :

- L'heu fet beure massa. Sempre beu poc, ella.

No ho nego, i li asseguro :

- No us amoineu, me'n vaig responsable. M'encarrego de tornar-la a casa sana i estalvi.

- Bon noi - diu aleshores -. De tota manera, tothom ha begut molt.

Més que ningú, potser, l'Althea que ara em somriu de nou des del costat d'una tauleta raconera on hi ha dos immensos cendrers curulls

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

de puntes de cigarreta.

- Hola ! - em saluda, i alça el got que té a la mà -. Per què no em fas una estona de companyia ?

- I el teu cavaller ?

- Es un pesat ! - diu simplement -. M'agrades més tu - afegeix, i s'atansa el got als llavis.

- No hauries de beure tant - li recomano -. Et marejaràs.

- La Doris, s'ha marejat. Jo no em marejo mai. Quan em sento plena, plena, plena, vomito i ja està.

- I quantes vegades has vomitat, avui ?

- Una, una sola. Ara estic bé, mira.

Aixeca una cama, abaixa el cap i prova d'unir totes dues coses a través de la mà estesa,però l'altra cama li vacil.la i li cal arrapar-se precipitadament a la solapa de la meva americana.

- Doncs no puc - diu estranyada -. Potser sí que estic una mica borratxa...

Se'm repenja més, amb la cara alçada i els llavis molt a prop dels meus. Els ulls em miren insistents, tristos.

- Més val que seguis.

- Per què no em beses ? - fa ella -. Tot el vespre que tinc ganes que em besis.

Li frego els llavis amb la boca, i ella se m'arrapa amb la mà que té lliure. Ningú no sembla preocupar-se'n, hi ha altres parelles abraçades i dos dels que ballen ho fan amb les boques unides. No m'estranyaria que per algun lloc del pis hi hagués contactes més íntims.

- Hum... Es bo - fa ella. Aleshores deixa el vas -. No vull beure més. Es a avorrit, així. Per què no ens n'anem ?

- He d'acompanyar la Doris a casa seva.

Uns dits, al nostre costat, esclafen una cigarreta contra el cendrer i l'home diu :

- Sempre el bo i millor, en Max...

Es l'individu de la corbata pintada a mà, el qual es queda mirant-nos, fa un petit rot i exclama :

- Parelles !...

M'agafa pel braç, però no pas per repenjar-se com em pensava, ja que m'estira cap a l'altra banda i em pregunta :

- El vau llegir, l'informe Kinsey ?

- Bé...

- Ja queda envellit - fa el noi caravermell, a tocar nostre.

Veig que l'Althea,a despit dels seus bons propòsits, torna a apoderar-se del got i beu. El noi baixet, que ja comparegut d'algún lloc,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

li parla, però ella continua mirant cap a mi des de la immensa distància d'aquells dos passos que ens separen. En un moment, hem estat foragitats d'un oasi de calma i la festa sembla rabejar-se cap a aquell racó.

- Jo, el que voldria saber... - comença l'home de la corbata pintada a mà, però ja no sento el final, perquè la veu de l'Elizabeth, la modista, talla el discurs quan diu :

- Ara ja ho sé ! La setmana passada, a la festa dels Lansor. Oi que és això ?

- A la festa dels Lansor ? - pregunto sense entendre-la -. Què va passar?

- Hi eres, oi ? Per això em semblava que ens havíem vist.

- No conec cap Lansor.

- Sí, els dels cartons...

- No, no els conec.

- Doncs se t'assemblava força - diu ella, contrariada -. Un dibuixant

- No - torno jo.

- No sóc gens de fisonomista - es lamenta aleshores.

Més enllà d'ella veig l'Eda que passa ballant amb en Parker, però en aquell moment es desenllacen i l'home s'eixuga la suor que li regalima per la cara. L'home de la corbata, que ha continuat parlant darrera meu, mig crida :

- Això, això voldria saber !

- Deuen tenir més calor - li contesta algú altre, i riuen.

- Ah, ah, sí ! - brama el xicot caravermell.

- L'Eddy sempre se'n queixava - diu l'Elizabeth.

- L'Eddy ?

- El meu marit,el meu ex-marit. L'has de coneixer. El coneix tothom. A tots dos ens coneix tothom.

Aleshores m'adono que també ha begut massa i dic :

- Perdó...

Tot d'una em sento la bufeta plena, com si fes moltes hores que no hagués orinat, i m'oriento cap al lavabo, on ja hi ha un individu que no recordo haver vist; potser era dels qui jugaven a l'habitació. S'està rentant les mans sobre una porcellana maculada i, en veure'm, comenta :

- Són uns bruts. Haurien de vomitar al wàter. O no beure. Jo no bec gens.

- Si tothom ho fes com vós, no hi hauria festes.

- Això és veritat. No sé pas per què vinc. Sóc l'Eddy Pomer - es presenta.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Danny Bastida - dic jo -. El marit de l'Elizabeth ? - pregunto.
- Que més voldria ella ! - riu, i s'eixuga amb una tovallola sorprenentment neta -. Tots dos deuen tenir deu anys més que jo. I ara están divorciats.
- Així ho tinc entès.
- Jo no m'he casat mai. Per què ?

Deixa la tovallola, s'arronda d'espatlles i un moment després ja ha sortit. Passo la balda de la porta i orinò dins la tassa on navega un paper que desapareix sota el doll.

En acabar me'n vaig cap a la cuina, on ensopego amb la Mae que surt amb un xicot de cabells molt rexinxolats, però tots dos riuen i passen sense dir-me res, perduts en llur món provisional. Dins hi ha la noia de veu pastosa que reposa amb el cap sobre la taula. Sense destorbar-la, busco pa i em faig un sandvitx amb l'embutit que trobò a la nevera, on tothom deu haver anat pouant, car ara ja gairebé és buida i de pera no en queda cap.

En asseure'm , veig que ella em mira per damunt dels braços encreuats, però torna a tancar els ulls, rondina una mica i cerca una posició més confortable. Des de la porta, l'Eda diu :

- Ah, ets aquí ! Ja em pensava que m'havies plantat.

Jo comento :

- Dóna bo, veure una persona que no ha begut. Per què li havies de donar un mickey ? - preguto seguidament.
- No sé de què parles - fa ella, llambregant la noia.
- No ens sent. Està borratxa.
- Tu sol no te n'hauries sortit - diu aleshores.
- Què hi veiéu, en aquest individu ?
- Quin individu ?
- En Cuthbert, dona !
- No has sentit parlar mai de l'amor ?

Jo ric i allargo un braç sense moure'm de lloc. Un instant després seu als meus genolls i amb l'altra mà li toco les aixelles, però ella es debat i prova d'aixecar-se.

- No m'agraden, aquestes bromes !

La subjecto més fort, prement-la sobre la meva virilitat, i li esclafo la boca contra els llavis. La noia ha tornat a obrir els ulls i mormola :

- Jo també... - però el cap se li enfonsa de nou.
- Deixa'm o t'esgarrapo - amenaça l'Eda amb les dents serrades, i jo l'obeeixo perquè algú s'atansa pel passadís. Deu ser un altre borratxo, els passos s'arrosseguen i unes mans freguen la paret.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Es la Doris.

-Tinc set... - fa en veure'ns,i es repenja contra el muntant de la porta.

Ens incorporem amb un salt i jo li omplo un vas d'aigua freda mentre l'Eda diu :

- Com et trobes ?

- Vull anar a casa - balbuceja ella.

- En Danny t'acompanyarà.

Li allargo l'aigua, pero les mans li tremolen i em cal ajudar-la. Així i tot se n'aboca la meitat sobre el vestit, per on s'estén una taca ampla sota la qual se li dibuixen els sostenidors.

- Seu. Cridaré un taxi.

S'aclofa sobre la cadira sense contestar, i l'Eda em segueix cap a fora.

- Agafa el seu cotxe - diu -. Vaig a buscar-lo i el portaré fins a la porta.

- Ja tens les claus ?

- Les deu tenir al portamonedes.

Quan anàvem a entrar a l'habitació, en Max surt del despatx amb en Jerry Parker que encén una cigarreta.

- Deixeu-la reposar - ens diu.

- Ja s'ha aixecat - explica l'Eda.

- Ara l'acompanyaré a casa seva - faig.

Retrocedeixo amb ells cap a la cuina, on la Doris ha repenjat la testa sobre els braços, exactament com la noia de la veu pastosa.

- Aquesta també ? - diu en Parker.

Ell mateix sembla una mica insegur,però encara té la llengua ben deslligada.

- Ha vingut amb l'Eddy,no t'amoinis - fa en Max -. Doris...

La noia mou el cap, l'alça una mica.

- Ara t'acompanyaré a casa - li dic.

L'ajudo a incorporar-se i li passo un braç per la cintura quan veig que tentineja una mica.

- Potser valdria més que es quedés una estona, encara... - fa en Max.

Però ella l'ha entès bé i mou la testa quan ja avancen cap a la porta. Ens segueixen tots dos fins al replà, on Max pitja el botó de l'ascensor. Pel camí se'ns ha reunit el noi caravermell,però per sort no hem hagut de travessar la sala on la festa continua.

- Ja està bé ? - pregunta.

- Ho estarà de seguida - dic jo.

En Max decideix :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Vinc fins baix.
- No cal; hi ha l'Eda.

Això i tot baixa i ens acompanya fins al cotxe d'on salta la noia. Es veu que ho hem cronometrat al segon.

- Ja saps on viu ? Al cinquanta oest, tres-cents setanta.
- Sí - faig, tot i que no en sabia res. Comptava trobar-li algun paper al portamonedes.

Passo cap a l'altra banda, on m'instal.lo al volant, i ells dos es queden a la vorera, mirant, quan engego.

La noia va fer un gest i ell, per tal d'evitar que el colze ensopegués amb la safata, la retirà una mica bruscament i fregà la columna de darrera. Va veure com el plat relliscava i va poder subjectar-lo amb l'altra mà, però ja s'havia vollat una mica de sopa de peix i l'americana saltà, fiblada per l'escalfor del líquid que li travessava la roba prima.

- Oh ! I'm trully sorry !

Era la primera vegada que li passava i, atabaladament, va intentar d'eixugar-la amb el tovalló, però ella va dir :

- No, deixi... It is my fault.

Madame Duchamp, des de la caixa, ja s'havia adonat del que passava i uns moments després s'enduia la noia cap als lavabos, en sortir dels quals la taca ja gairebé havia desaparegut. La dona sempre es mostrava molt eficient, en aquestes coses.

- Em sap molt de greu - va tornar a repetir en Daniel quan la noia s'assegué de nou a la taula.
- A tothom li pot passar - digué ella -. Si no m'hagués mogut...
- Són les columnes - explicà ell -. Fan més nosa que servei.
- But they are decoratives, - comentà la noia.

Semblava simpàtica i ell l'havia trobava bonica des del primer moment, quan s'estranyà que no anés acompanyada. A "La patte d'oie" rarament n'hi acudia cap, de dona sola. Després va saber que el viatge el feia amb una amiga però que el vespre abans s'havien discutit perquè ella volia quedar-se i l'altra tenia ganes d'anar-se'n a Espanya a veure curses de braus.

- T'imagines ?
- I què te de particular ? - digué ell.
- It is bloody. No puc veure que els facin mal, als animals - replicà la Goldy.

Aleshores ja s'havien vist dues vegades, la primera aquell matí,

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

dos dies després de l'episodi del restaurant, quan va trobar-la a la rue Royal, davant el frontó grec de la Madeleine. Ell va saludar-la i potser no s'hauria aturat si la noia no hagués dit :

- Ah, hola ! Es veritat que això no ho era, abans, una església ?

- No, ni ho acaba de semblar - féu ell, i aleshores va explicar-li que l'havien contruida sota el Primer Imperi i que fou un monument militar fins a mitjàn segle passat. En aquell temps, havia recorregut tants edificis nobles i tants museus que ja començava a saber la història de tots sense necessitat d'acudir a les guies.

Potser per compensar-la del seu gest maldestre de l'altre dia, va comprar-li un pom de flors i després l'acompanyà fins a l'Opera, però a la noia no va agradar-li. Desgraciadament, al cap d'una hora entrava de servei i va haver de deixar-la al boulevard des Capucines, on convingueren una cita per l'endemà, al seu dia de festa.

Era un dia rúfol i aigualit, però la noia no va voler tancar-se i, tots dos amb impermeables, van passejàr pels carrers remullats i plens de paraigües i, després, per les vores del Sena gairebé desertes. La pluja, espaiada i mandrosa, queia sobre les aigües del riu estremides com sota el picoteig d'una banda d'ocells i ella s'aturava cada dos per tres, indiferent al degotall que se li escorria de la boina clara, inclinada endavant com una visera.

- Sempre m'ha agradat, la pluja - va dir-li -. It is pretty good, to live in Paris...

- T'hi quedes molts dies ?

-Volíem anar a Berlin amb la Margaret - explicà -, però ara que ens hem enfadat...

Va contar-li allò dels braus i afegí que la Margaret era una tossuda, sempre es volia sortir amb la seva. Ell va riure.

- I tu, no ? Si us heu discutit tan seriosament, fins a l'extrem de separar-vos...

- Sí, també - va reconèixer la Goldy -. També tinc la meva voluntat.

Aquell dia, però, no semblava tenir-ne gaire, tota vegada que s'havia confiat a les seves mans, li deixà escollir l'indret on dinaren, s'avingue a passar la tarda en un music-hall perquè encara plovia i, a la nit, va acompanyar-lo a "Le Tabou", on ell va explicar-li que havien debutat la Juliette Greco i l'Anne-Marie Cazalis. Ara devia fer temps que no hi ficaven els peus, però ambient continuava essent existencialista i van quedar- s'hi fins a les dues, quan la noia ja estava morta de son. Ell, en canvi, estava més despert que mai i la dansa l'havia excitat, però quan va proposar-li de pujar a beure una darrera copa a la seva cambra, la Goldy refusà. Amb naturalitat, va dir-li que

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

estava massa cansada.

Que no havia pensat mal, ho va veure l'endemà passat, quan, en dir-li que era una mansarda, se sentí tota encuriosida. Havia llegit novel.les i se'n feia una idea romàntica que la realitat no defraudà del tot, ja que la cambreta era sota teulada i, en un extrem, tan baixa que calia ajupir-se una mica. La finestra, minúscula i sense finestrons, dominava un dilatat paisatge de teulades fosques i grises entre les que brillaven llums i més enllà de les quals es distingia la massa ombrívola del Bois de Boulogne.

- Oh, que bonic ! - exclamà.

Ell no l'hi trobava tant des que darrerament, si plovia massa fort, una gotera teclejava arran de capsal del llit, però aquell vespre feia bo i dins la cambra es respirava un aire net. També va encisar-la la pobresa del moblatge que, a més del llit, comprenia una única cadira, un llarg penjador sense protecció i una mena d'armari baix que també podia servir de taula i de l'interior del qual va treure una ampolla i un got. No en tenia cap més. Van haver de beure-hi doncs tots dos, i àdhuc això semblà que li feia grácia, a ella.

Seien sobre el llit i el somnier, molt donat, els inclinava l'un contra l'altre sota la llum crua de la bombeta nua que penjava del sostre i encenia en petits llampecs els cabells de la noia. Ell va acariciar-los-hi amb un gest lent i la Goldy el mirà mentre li tornava el vas perquè begués un glop; en Daniel va deixar-lo sobre la cadira i li va prèmer la mà.

- S'està bé, amb tu - digué.

- I amb tu - féu ella.

Tornava a dur la faldilla del dia que va abocar-li la sopa de peix damunt i ell assenyalà :

- No han quedat senyals...

Va reposar-hi la mà, com per acabar de comprovar-ho, i sentí la tebior de la cuixa a través del teixit prim. Quan ella tornà a mirar-lo, una mica indecisa, la besà. Tenia uns llavis manyacs que l'acolliren amb tendresa i aleshores va empresonar-la amb els braços i l'inclinà cap a l'interior del llit. Tot d'una, quan ja gairebé eren ajaçats, ella es resistí, va descenyir-se de l'abraçada i es posa dreta.

- Anem-nos-en - digué -.

- Si acabem de pujar ! - objectà ell.

- Però ara ja he vist la teva famosa mansarda - somrigué la noia. Com que és petita, no s'enduu gaire temps.

- No t'has acabat el brandy...

Ella va continuar somrient i denegà amb el cap, en Daniel va dir :

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Goldy...
- No he pujat per això, Daniel, em pots creure. Anem.

I va allargar-li la mà, com si volgués ajudar-lo a aixecar-se, o com si intentès de fer-li comprendre que li perdonava el seu gest. Quan ell va resistir-se una mica, afegí :

- Es inútil, t'ho asseguro.
- Per què ? No has dit que s'estava bé, amb mi ?
- Sí, tal com estàvem. No em vols acompanyar ?

Aleshores va aixecar-se de mala gana, una mica sorprès de la serenitat amb què s'ho prenia. En general, les dones consentien o s'enfadaven, però la Goldy devia ser diferent. De fet, estava tan desconcertat que, en arribar al carrer, va dir-li :

- No sé si m'he d'excusar, Goldy...
- No - féu ella -. Com al restaurant, la culpa és meva. No hauria d'haver pujat. A Amèrica veiem les coses d'una altra manera, però ara comprenc que aquí, si puges a l'habitació d'un noi, només és per dormir amb ell.
- I quin mal hi ha ?
- Potser cap. Depén de la classe de noia.
- I tu de quina classe ets ?
- De les que diuen que no, Daniel -. Se li girà -. Et desil.lusiona ?
- No ho sé - va contestar-li amb tota honradesa -. Quan m'has besat..
-You, have kissed me ! - li recordà la Goldy.
- Però tu m'ho has deixat fer, has respost...
- Sí. We are friends, are we not ? I, després, m'agrades.
- No prou, pel que sembla - es lamentà ell.

La noia va riure i li agafà els dits.

- Apa, no siguis criatura !

A ell semblava que li requés de deixar la conversa i afegí :

- A mi no sols m'agrades, sinó que et vull...

La noia el mirà francament.

- I com ho saps si no et vull jo, també ?
- Doncs ?

Però ella brandà el cap, decidida.

- No.
- Estàs molt segura de tu mateixa...
- Sí, Daniel, totalment segura.

Devia ser veritat, perquè els dies següents persistí en la seva negativa, fins i tot aquell vespre que aconseguí de fer-la beure més que de costum a "La Villa", on van posar-se un bigoti postís i s'encasquetaren un barret com exigien les tradicions de la casa. Hi

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

havia una animació folla, van ballar fins a altes hores de la matinada i després ella va haver d'ajudar-lo a pagar el xampany, a 4.500 francs l'ampolla. En aquell moment ja s'havien fet un tip de besar-se, però quan en sortir del local ell digué :

- Anem a la mansarda - ella contestà :

- No, Daniel. Passegem una mica, tinc el cap molt espès.

Feia un airet viu i humit que tornava a amenaçar pluja i ell li passà el braç per l'espatlla mentre baixaven pel boulevard de Montparnasse. La Goldy repenjà el cap sobre el seu pit. En Daniel li besà l'orella.

- Cinc dies més - mormolà -. T'adones del que ens deixem perdre ?

- Sí.

L'amiga havia escrit d'Espanya, d'on no tornaria fins a finals de setmana, el dia abans de llur retorn als Estats Units, i els cinc dies podien reduir-se a quatre. La va prèmer una mica més contra seu mentre amb l'altra mà li alçava la cara.

- Vine, doncs - féu.

- No, Daniel, és inútil.

- I te n'aniràs així ? -. Ella no contestà i en Daniel afegí -. Com ets, Goldy ? Deixes que t'abraci, que et besi, saps que no ens tornarem a veure...

- Precisament - féu ella.

Ho va entendre a l'acte, i per això callà. No se li havia acudit, mai no havia pensat a casar-se, però aquella nit, abans d'adormir-se, ja sol en la seva mansarda, hi reflexionà i anà regirant en el seu cervell totes les informacións que posseïa sobre Amèrica, la terra de la riquesa, la terra del poder, la terra de la llibertat... Ho asseguraven totes les dones que havia conegut temps enrera, i les paraules eren corroborades per llur captenimen : despenien sense mirar prim, no s'avergonyien de llurs afanys amorosos, es mostraven segures d'elles mateixes, com la Goldy, encara que ella fos tan diferent. Potser per això li agradava tant, perquè era diferent... Si s'hi casava trencaria amb aquella vida absurda que havia menat fins aleshores, coneixeria nous horitzons, abandonaria un món vell i perdut on ja ningú no tenia il.lusions. Hi havia pensat altres vegades, en Amèrica, i més d'un cop havia envejat les seves amants ocasionals quan hi tornaven mentre ell s'havia de quedar perquè en aquell paradís no hi entrava tothom que en tenia ganes... Potser sí, va ser la darrera cosa que es digué abans d'adormir-se.

L'endemà a la nit, l'única hora que podien veure's degut a la seva feina, ella no va voler anar a cap cabaret i preferí baixar al Sena

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

com aquella tarda que plovia. Hi havia d'altres parelles que deambulaven, o repejnades al parapet, contemplant l'aigua negra i xiuxiuejantse paraules que les enardien i les obligaven a besar-se. Ells també es van besar, i després en Daniel digué :

- Goldy,.. no et sabrà greu ?
- Sí - féu ella.
- Ens queden quatre dies, quantre nits...

Aleshores la noia denegà.

- Per què ? - va preguntar-li en Daniel -. De què tens por ?
- I amb not afraid - digué ella
- Doncs per què ? - insistí.
- Potser vull que em recordis - féu ella, baixet -. No vull ser com totes les altres.
- Quines altres ?
- Totes les que hagis estimat.
- No n'he estimat cap més. Only you.
- Jo també t'estimo, Daniel.
- Així ?
- Així, sí.

S'havien aturat i ell alça les mans fins a la seva cara.

- I si et digués de casar-nos ?

Ella va mirar-lo sense parpallejar i va recordar-li :

- I are older than you... Et porto dos anys.
- I què hi fa,això ? You will marry me ?
- Sí.
- Sempre ho has volgut, oi ?
- Sí. Des d'aquella nit,a la teva habitació.
- I si no t'hagués dit res ?
- Me n hauria anat.
- I després ?
- Res. Un dia hauria contat als meus néts que a París vaig conèixer un noi...
- I que no vas voler dormir amb ell...
- No, això no - digué la Goldy -. Abraça'm,que tinc fred.

I en Daniel va obeir-la, com a ella li agradava d'ésser obeida. Sempre seria una nica així.

- Noranta centaus - digué la noia, plantada al seu costat, i ell va allargar-li un dòlar mentre feia :
- Ja està bé.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Ella li va somriure en donar-li les gràcies i després s'allunyà cap a la taula del fons on la reclamaven. Semblava estrany que una criatura com ella treballés en un petit restaurant tan miserable, car encara que no se la veia gaire llesta tenia un físic que hauria fet goig a tot arreu. Sota les faldilles les natges li oscil.laven amb un moviment lent i poc accentuat que atreia la mirada i tota ella era ben feta, carnosa i d'una elegància física natural.

En Daniel hi havia entrat a l'atzar, atret per l'aspecte modest de l'establiment, i a partir d'aleshores va tornar-hi cada dia. No es podia permetre gran cosa més. D'altra banda, el menjar era bo, si bé no gaire abundant, i l'aparença vella i deixada de les parets i de les taules era avantatjosament compensada pel tracte familiar de l'amo, en Rufus Clark, i el servei amable de les dues cambreres, la Nancy i la Sandra, una noia alta però massa enfonsada de pit que tenia el defecte de parlar sempre amb una veu massa baixa quan s'adreçava als clients, potser per reposar-se dels crits que feia de cara a la cuina :

- Ous al plat ! Un bistec amb patates ! Grade-A Shoot !

Com era habitual gairebé a tot arreu, el menjador el tenien distribuit en dues seccions, una a càrrec de cada noia, i ell, si podia, s'asseia sempre en una de les taules que corresponien a la Nancy. No era l'únic, perquè la noia devia agradar a gairebé tots els clients i hi havia un home d'uns quaranta anys que sempre l'entretenia molt, probablement amb la intenció de convencer-la que sortís amb ell, però la noia es limitava a brandar el cap i a somriure, una mica absent. Això li féu pensar que devia ser difícil i, durant els primers dies, tot i que li interessava de conèixer-la més bé, es limità a observar-la sense intentar cap maniobra barroera. Ella estava acostumada a que li fessin bromes i a les paraules intencionades que relliscaven pel seu damunt com si no les sentís, i potser el seu capteniment seriós va estranayr-li una mica, car a partir de la tercera o quarta vegada que acudí al local va adona-se que la mirada de la noia descansava en ell més Annc que no semblava natural. Així i tot, el primer dia que li parlà de sortir plegats, la Nancy refusà.

- No pot ser - digué.
- Festeges o ets casada ?
- Ni l'una cosa ni l'altra.
- No t'agrada, d'anar a ballar ?
- Quan surto, estic massa cansada - féu ella.
- Al cine, potser ?
- No.
- Perdona, doncs. No volia molestar-te.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Potser no ho va entendre bé, o tal vegada aquelles paraules eren massa insòlites en l'ambient del petit restaurant, ja que de moment no semblà que en fes cas, com si no les hagués sentides, i fins que ell ja se n'anava, quan pagà, no va contestar-li :

- No m'ha molestat. Gràcies per invitar-me.
- No té importància - digué ell.

L'endemà, quan va demanar un bistec, ella va aconsellar-lo per primera vegada:

- No són gaire bons, avui. La carn ha sortit dura.
- Ah! I el peix ?
- Sí - digué ella -. Amb una mica d'ensalada ?
- Sí. I avui sóc jo qui diu gràcies.

La noia va quedar-se seriosa, com si no recordés la conversa del dia abans, però després somrigué. S'havia canviat de pentinat i ell trobà que el serrell l'afavoria. Li ho va dir quan li servia el peix i ella contrstà :

- La Sandra diu que ja sóc massa gran, per dur serrell.
- I ara ! Què tens, dinou, vint anys ?
- Prop de vint-i-un.
- Jo trobo que t'escau - insistí ell.

Aquell mateix dia, per boca d'en Rufus que s'atansà a saludar-lo com solia fer amb els clients que acudien seguit, va saber que la noia plegava a les nou i, al cap de dos dies, la nit que tenia festa, acudí a sopar a darrera hora, quan ja no quedava ningú, excepció feta d'un vell al qual no havia vist mai i que seia en una de les taules de la Sandra. La Nancy no es veia per enlloc i la noia digué :

- Ja et serviré jo. Es molt tard...
- Sí, m'han entretingut.
- Miraré què queda, a la cuina.

S'hi ficà, però dos minuts després en sortí la Nancy seguida d'en Rufus que duia unes ampolles.

- Sembla que ens exploten, oi ? - bromejà l'home.
- Hi havia feina - mentí ell. I de cara a la noia -. Ja em serveix la Sandra.
- No, et serviré jo - digué ella.
- Si ja te n'anaves...
- Fins a les nou.

Faltava mitja hora i a tres quarts i vuit, quan acabà, va atansar-se al taulell i es va beure un exprès tot xerrant amb en Rufus que ja sabia que treballava de cambrer. A les nou clavades, va acomiadar-se i s'adreçà a la porta on va fer una mica de temps encenent una cigarreta.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Uns moments després sortien les dues noies, plegades.

- Bona nit - digué la Nancy.

- Què fas,aquí ? - preguntà la seva amiga.

- Ara me n'anava.

Va posar-se al seu costat i, com la cosa més natural del món, les acompanyà fins a la parada de l'autobús. Els estava contant un acudit quan el vehicle arribà i, tan naturalment com de primer, sense demanar-los permís, va enfilar-s'hi amb elles. La Nancy vivia prop de Verdugo Boulevard, però tots tres ban baixar a Verdugo Park, a tocar de la casa de la Sandra, i la deixaren a la porta del carrer. Ell i la Nancy van seguir amunt , per Canadà Boulevard.

- Encara no els coneixia, aquests barris - va dir ell.

- No fa gaire que hi ets, a Los Angeles ?

- Una mesada. Estava cansat de Nova York.

- A tot arreu és igual - féu ella -. Jo sóc de Gooding,Indaho.

- Vas venir a fer cine ?

- Oh, no ! No serveixo, jo, per això.

- Com ho saps ? Mai no he vist cap artista tan bonica com tu... Vius a dispesa ?

- Tinc un apartament.

- Sola ?

- Sí. Però ara el deixaré.

- Per què ?

- Es massa car, per mi. Fins fa poc vivia amb una amiga, però se'n va anar a Las Vegas. Entre totes dues era diferent.

- Per què no busques un treball més ben pagat ?

- Es difícil, hi ha massa noies.

- No pas com tu -va dir ell.

- Què tinc de particular, jo ?

Havien arribat gairebé al capdamunt del bulevard i tombaren cap a la dreta, on hi havia tot de cases fosques darrera unes cledes baixes que les separaven del carrer. Es veien molt pocs cotxes aparcats.

- Cal que t'ho digui ? - féu en Daniel.

- Als homes us costa poc d'afalagar-nos - digué ella.

- T'han fet alguna cosa ? No sembla que t'agradin... Vius sola, no festeges, no ets casada, no vols sortir amb mi...

- No m'han fet res -. Va aturar-se i digué -. Visc aquí.

Ell va mirar distretament la façana de pedra amagada en l'ombra i la renglera de finestres, només una de les quals era il.luminada. Després va consultar el rellotge.

- Es aviat, encara. Me n'aniré a peu fins a Vernon. Fa una nit bonica

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

per passejar... No t'agrada, a tu, passejar ?

La noia sembla pensar-s'ho.

- No ho sé - féu al cap d'un moment -. Sempre estic massa cansada. O no en tinc ganes -. Va fer una petita pausa i afegí - Si vols pujar un moment et puc donar una tassa de cafè. De licors no en tinc mai.

- M'agrada el cafè.

Va seguir-la cap a l'interior i pujaren una escala estreta fins al segon replà, on hi havia quatre portes idèntiques, D'una d'elles s'escapava la veu d'un locutor, però no era gaire forta i des de dins no se sentia.

El piset era menut i recollit, amb un menjador com un cop de puny que creava un ambient d'intimitat. La taula no era gaire més gran que la d'un bar, rodona i coberta amb un drap de coloraines, i només quedava lloc per un trinxant estret i curt i quatre cadires distribuides a tocar de les parets.

- Deixa que em tregui les sabates - digué ella.

Va anar a deixar-les al dormitori i tornà a sortir peus nus, però com que duia pocs talons no semblava gaire més baixa.

- Es acollidor - va dir en Daniel -. En un lloc així s'ha de viure bé

- Sí - féu la Nancy -. Em sabrà greu deixar-ho.

- Per què no et busques una altra amiga ? - pregunta el xicot tot seguint-la a la cuineta on la noia es posà a preparar el cafè.

- No conec gairebé ningú - digué -. Em costa de fer amistat.

- Serviosament ?

- Sí. Vull dir amb les noies. No sembla que em trobin gaire simpàtica

- Potser és una mica d'enveja.

Ella va mirar-lo, francament sorpresa :

- Enveja de què ?

En Daniel va riure.

- Deus tenir un mirall, oi ? I deus haver conegut altres homes ... Estic segur que tots et deuen haver dit el mateix.

- Que estic ben feta, vols dir ?

- Més que això. Tens una gràcia animal...

- Home, gràcies ! - es mig ofengué.

- No m'has entès - digué ell, de pressa -. T'has fixat mai en un tigre, per exemple ? Deus haver estat al zoo, alguna vegada ?

- Sí.

- Has vist com caminen, amb quina gràcies mouen,com tots els músculs treballen harmoniosament ? Semblen més naturals que nosaltres, com si no haguessin de fer cap esforç...

- Però jo no sóc un tigre.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Ja saps que vull dir. Són elegants... elegants de cos i de moviments. No els cal anar vestits...

- I jo sóc així ? - va admirar-se la noia, i es girà cap a les dues tasses que s'omplien. - No m'ho havia dit mai ningú.

-Doncs és veritat.

- I això m'han d'enyejar ?

Va agafar les dues tasses i les va dur cap al menjador, on s'asseguren entorn de la taula després d'haver recollit una sucreta i una cullera del trinxant.

- Es clar - assegurà en Daniel -. De dones boniques n'hi ha moltes, però no són com tu. Per això t'he preguntat si vas venir a fer cine.

- No m'agradaria - digué ella -. Vols sucre ?

- No, més me l'estimo amarg.

- Com jo - féu ella, i rebutjà la sucrera cap a l'altre extrem de taula.

-Veig que tenim moltes coses en comú - li va somriure en Daniel -. A tots dos ens agrada el cafè sense sucre, el teu piset... Quan ens coneguem una mica més, potser en descobrirem d'altres. Es a dir, potser no ens coneixerem, l'altre dia em vas donar carbassa... Per què ? No et sóc prou simpàtic ?

- No és això ?

- Doncs què és ?

- Estic molt escarmentada.

Va beure's un glop de cafè i ell va encendre dues cigarretes. Li n'allargà una i es quedà mirant-la, com si esperés explicacions, però la Nancy no li'n donà cap fins que ell no li va treure els ulls de sobre i agafà la tassa.

- No sóc una qualsevol - va dir aleshores.

- Es clar que no.

- De seguida es pensen qui sap què - afegí una mica enigmàticament - i si els en fessis cas aviat passaries de l'un a l'altre. I jo no ho sóc, així. M'agraden com a totes les noies, però no he de canviar pas cada dia...

Ell va dir suaument :

- Podríem viure junts.

La Nancy no semblà estranyar-se'n, però preguntà :

- Tu i jo ?

- Sí. Jo tampoc no sóc d'aquests que van de l'una a l'altra. I a tu no et caldria deixar el pis.

Va acabar-se el cafè, esperant la seva resposta, però ella digué :

- En vols més ? Encara n'hi ha una altra tassa.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Sí.

La noia va aixecar-se, i ell s'alçà darrera seu, però no la va tocar fins que ja eren a la cuina. Aleshores va subjectar-la dolçament per les espatlles i la féu girar.

- No dic seriosament, Nancy. M'agradaria de viure amb tu.

Va adonar-se que la noia tenia els llavis entreoberts, però no era perquè volgués dir res, de manera que avançà la boca i, confiat, esperà que les mans d'ella s'unissin darrera el seu coll.

La Liliam despatxava en un estanc-papereria on tu solies comprar el tabac, però no vau començar a fer-vos amics fins aquell dia que, davant teu, va equivocar un canvi i el client va acusar-la de voler estafar-lo.

-Tots aquests negres són iguals - digué, mirant-te, convençut que li donaries la raó, i tu vas fer :

- Vós no us heu equivocat mai ?

- Es que ho fan a posta, ells. Si no els vigiles...

- Fa dos mesos que sóc client i els canvis sempre han estat bé.

L'altre et fità despectivament.

- Ja veig, un nigger-lover. O potser també en sou ? - afegí en fixar-se en el teu cutis bru.

- No m'ofèn - vas dir -, però a ella sí que l'heu ofesa. Excuseu-vos.

La noia, que obria uns ulls molt rodons, començà a espantar-se.

- No, no ! - va dir -. Jo...

- Excuseu-vos - vas repetir a l'home.

- Em volia estafar - digué el desconegut.

Devia tenir uns quaranta anys i era una mica més alt que tu, però se li veien uns canells prims i unes mans blanques i grassonetes que mai no devien haver donat cap cop de puny, de manera que vas avergonyir-te'n una mica quan el subjectares per les solapes de l'americana mentre li deies :

- Voleu que us faci la cara nova ?

L'altre s'empassà la saliva i tot d'una semblà atordir-se.

- Està bé - balbucejà -. No he dit res.

El vas deixar anar, admirat que les coses fossin tan senzilles, i digueres :

- No ho repetiu, doncs.

L'home va esmunyir-se cap a la porta i la noia, que encara posava els ulls rodons, et mirava.

- No ho havíeu de fer -va dir -. No m'ha ofès, de veritat.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Volies estafar-lo ?
- No, no !
- Doncs t'ha d'haver ofès. Dona'm un Chester...

A partir d'aquell dia sempre bromejàreu una mica i dues o tres vegades et va passar pel cap d'invitar-la a sortir amb tu, però no t'acabava d'agradar, tenia les dents massa llargues i quan reia mostrava massa geniva. I, sobretot, sempre posava els ulls massa rodons. En canvi, la seva amiga et va agradar de seguida. La hi vas veure un vespre, ja tard, i tot seguit et vas sentir atret per aquell rostre de color d'oliva i de llavis grossos que feien joc amb els ulls entenimentats. Va acomiadar-se mentre tu esperaves darrera un altre client i la vas seguir amb la mirada. Tenia un cos compacte i alhora nerviós, amb les espatlles una mica amples i uns pits que semblaven molt rodons. No vas preguntar res a la Liliam, perquè aquell dia hi havia mister Handley, l'amo de l'establiment, i va ser ell mateix qui et despatxà.

Al cap de dos dies, però, la noia era sola darrera el taulell i vas interessar-te :

-Qui era aquella amiga teva ? Em sembla que vaig sentir que li deies Ruth...

- Ah, sí, vivim juntes amb una altra noia. Es molt maca, oi ?
- Sí. Per què no me la presentes ?
- La Ruth ? - s'admirà ella, i arrodoní els ulls -. El seu germà la mataria si la veia amb un blanc.
- Tan terrible, és ?

Ella assentí silenciosament i tu no vas insistir. Potser ho hauries deixat córrer si no l'haguessis tornat a ensopegar a l'establiment al cap de sis o vuit dies, també un vespre que hi havia uns quants clients. Avui era a l'extrem del taulell i tu vas esperar fins que ja tothom era fora. En aquell moment ella ja s'havia adonat com la miraves i hi va correspondre amb un parell de llambregades fredes i distants, però en trobar-vos sols la Liliam va riure i digué :

- Aquí tens un admirador teu, Ruth. L'altre dia em va preguntar per tu
- Sí ? - féu la Ruth , indiferent, sense somriure.
-Em dic Danny - vas presentar-te tu.
- Ja te n'havia parlat, d'ell - va dir la Liliam -. Va fer que em demanés perdó un client al qual havia tornat malament el canvi... Ten recordes ?
- Si - tornà la Ruth, però ara la seva mirada semblava més amical.

Va entrar mister Handley, habitualment un home tranquil i de bon tarannà, però avui semblava de mal humor, ja que va dir :

- Què és, això , una reunió ?

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Tots tres s'havien aplegat al final del taulell i la Liliam va desplaçar-se de pressa mentre la Ruth feia :

- Me'n vaig, jo. Bona nit -. Et va mirar i repetí -. Bona nit.

Tu vas demanar a la Liliam :

- Un Pall Mall, avui.

Vas pagar i sortires ràpidament, però ella encara no havia tingut temps de travessar el carrer quan et posares al seu costat.

- No t'he contestat la bona nit, de primer - vas dir, i la Ruth et mirà -. Vols prendre alguna cosa ?

- No, gràcies.

-A la cantonada hi ha un bar on sempre tenen discos nous i l'ambient és agradable - vas afegir quan ella començà a creuar la calçada.

- No insisteixi.

- Em dic Danny - vas recordar-li -. Parla'm de tu.

-No hi estic acostumada.

Vas escurçar el pas quan ja éreu arran de l'altra vorera, i ella es mig girà.

- Per què aquesta hostilitat ? - vas preguntar-li.

Ella callà, amb la vista desviada.

- No facis com ells - vas dir-li.

- Ells ?

- Sí. Com tots els que pensen en termes de blanc i negre. Ja va dir-me la Liliam que tens un germà que et mataria si et veia amb un blanc..

- No havia d'haver dit res.

-... però no sembla que corris gaire perill - vas afegir. Tot d'una et senties molestat -. Gràcies per haver permès de parlar-te.

Vas inclinar el cap en una breu salutació i vas separar-te d'ella amb dues gambades llargues, però aleshores la Ruth féu :

- Esperi...

Et vas aturar en sec i repetires :

- Em dic Danny.

- Danny - digué ella.

Éreu l'un davant de l'altre, aturats en plena vorera, i els transeünts us fregaven sense que tu te n'adonessis.

- No sóc... - començà la noia, i es mossegà els llavis. Després redreçà ferament el cap -. Oi que no ho puc dir : no sóc orgullosa ?

- Per què ?

- No tindria sentit.

-Et deuen haver fet molt de mal - vas dir tu, i vas agafar-la pel braç -. Vols beure alguna cosa ? - vas repetir.

Ara et va seguir sense protestar i vau tornar a travessar el car-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

rer cap a l'altra cantonada, on hi havia el bar d'en Ralph, un home que, com t'explicà un dia, ja n'havia tingut cinc i sempre hi havia fracassat, cosa que pel que es veu no el descoratjava. Avui no hi havia bona música, però en canvi hi vau trobar un individu que desmuntava la jukebox, espatllada. L'ambient, de tota manera, continua essent agradable amb aquells racons penombrosos que podien il.luminar-se a voluntat i als quals ella va preferir una taula de primer terme en adonar-se que en Ralph us acollia amb un somrís i fent l'ullet.

Hi vau restar dues hores i l'endemà vas anar a esperar-la a la sortida del taller on treballava, però després ja no la vas veure fins diumenge. Vau passar la tarda a Coney Island amb les seves dues amigues i, en tornar, va dir-te :

- Què vols, Danny ? Què busques ?

Mai no havies vist uns ulls tan tristos i li vas prémer la mà sense paraules abans que afegís :

- Què puc donar-te ?

- No ho sé, Ruth, no pensem - li vas contestar.

L'endemà, espontàniament, et va dur al pis que compartia amb la Liliam i la Henny i va despullar-se sense que li ho demanessis. Tenia uns pits rodons com t'havies imaginat, amb uns mugrons molt vermells i sensibles, i les anques eren suaus sobre les cuixes llargues. Us vau estimar tendrament i, després, amb una violència estranya, com si aquell inici fos un final. Però no ho era, no ho vas consentir, car quan va dir-te :

- No tinc res més... - tu afirmares :

- Sí.

Li vas tocar els pits, ara sense desig, i vas prémer la cara contra la seva.

- Mai no he necessitat a ningú com a tu.

I potser eres sincer. Compartíeu la mateixa estranyesa i el mateix desconcert davant un món que no era el vostre. Ella plorava.

"Estimada Dolly :

tal com vas amenaçar de fer, has abandonat el pis sense deixar adreça, però estic segur que algú la sap i, per tant, confio que aquesta carta t'arribi. La llegiràs ? Jo bé ho voldria...

No vull justificar-me, però si que em cal explicar-me més clarament que no he fet fins ara. Potser la calma amb què t'escric i la distància m'ajudaran a aclarir-te una actitud que no comprens ni admets. No m'estranya, procedim de mons molt diferents i les nostres respec-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

tives experiències han acabat d'allunyar-nos. Ja sé que, des del teu punt de vista, vaig atansar-me a tu amb un engany. No era divorciat ni tenia la intenció de divorciar-me per casar-me amb tu. Vaig fer doncs mal fet de dir-t'ho, de prometre't una cosa que no estava disposat a complir. Però no puc acceptar que la teva resposta sigui la que em vas fer el darrer dia que ens vam veure : "no m'estimes". T'estimo, Dolly, t'estimo des d'aleshores que el teu marit vivia, potser des de la tarda aquella que per primera vegada vaig entrar al bar. En això no t'he mentit.

Molt poques vegades he pronunciat aquestes paraules i amb tu també me les podia haver evitat. Si t'hagués dit simplement : "ens casarem, Dolly", tu potser n'hauries tingut prou i m'hauries cedit. Perquè tu parteixes d'aquest error, que hi ha una legimitat de l'amor, el matrimoni. I això és fals. Jo en el matrimoni vaig enterrar les poques, poquíssimes il.lusions que em restaven aleshores que tot just tenia vint anys, i no vaig legitimar res. A tot estirar, el meu fracàs d'home.

Mai no he volgut repetir aquell error, i menys encara l'havia de repetir amb tu que eres honesta i sencera. No et volia fer mal. Ja sé que te n'he fet, i que sempre pensaràs que aquesta relació nostra ha estat una de les grans decepcions, potser la pitjor decepció, de la teva vida. Però jo confiava que, a poc a poc, gràcies precisament a la meva amor i a la teva, acabaries per veure que en aquest món ens podem donar ben poc i que entre les coses que no sóm lliures de donar hi ha allò que en diem tota la nostra vida.

Mai no t'he promès un amor etern, mai no he pensat que ens estimaríem per sempre. No puc respondre del meu demà, ni podria encara que tingués la seguretat d'un demà. Per què ? Perquè jo no sé què és l'amor, com neix i com mor. Només sé, si de cas, que no és com tu te l'imagines. Vas dir-me :"has volgut aprofitar-te de mi, només t'interessava de fixar-te al meu llit". I això quan t'havia festejat durant setmanes, quan havia hagut de combatre fins a l'exhauriment contra la teva negativa. Tant et penses que val un cos de dona ?

No et diré res de nou si t'asseguro que no ets una bona amant, que al llit et falta experiència i atreviment, que a despit dels teus trenta-tres anys ets una dona poc feta, perquè tu mateixa te'n vas adonar i recordo perfectament que una nit em vas dir : "et desil.lusiono, oi ?" T'havies mostrat maldestra com de costum i temies que et comparés desfavorablement amb les altres dones que he conegut. Però jo vaig tornar, vaig dormir de nou amb tu tot i saber que la ciutat era plena de femelles que podien satisfer-me més. Deu voler dir alguna cosa, oi, Dolly ?

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Vol dir que encara que et desitgés hi havia alguna altra cosa que no s'acabava amb la possessió del teu cos i que,si et volia i et necessitava, no era solament per descarregar en tu la meva concupiscència de mascle. Altres cops m'ha passat, però mai tan intensament, amb tanta profunditat, i per això et vaig poder dir : "t'estimo". No estimava el teu cos, no estimava la teva tendresa, la dolcesa del teu caràcter, la teva manera de parlar, de caminar, de riure... No estimava, no estimo res d'això considerat aillladament; ho estimo tot i, més que res, allò que fa que tot plegat sigui així. O sia, simplement : t'estimo, sense explicacions, sense motius, sense justificacions, perque si, perquè respons a alguna exigència meva, a algun ideal meu que desconec. Una exigènmia i un ideal d'ara, no d'ahir ni de demà. Puc canviar, pots canviar tu. L'acord es produeix ara i és ara que et dic que t'estimo.

Quina relació pot tenir tot això amb el matrimoni,amb una forma social de convivencia amb els altres ? Si m'hagués volgut casar amb tu, assegurar-me una llar, fundar una família, integrar-me a una forma de viure que el matrimoni exemplifica, hauria començat per dir-te : "casem-nos". I no ho vaig fer. Cal que recordis que no en vaig parlar fins que tu em vas tancar totes les altres portes. Em vas obligar a enganyar-te per a realitzar una altra mena d'unió, em vas obligar a ser deshonest quan no ho volia ser. Amb tu, no ho he volgut ser mai.

Però vaig enganyar-te. Ho he confessat i ho repeteixo.Forçat o no, vaig enganyar-te i ara no importa la finalitat amb què ho vaig fer perque tu només veus l'acte i no la seva motivació. Que era quelcom més que l'engany corrent de l'home aprofitat, ho havies d'haver comprès quan havent arribat a allò que tu en dius els meus fins, o sia dormir amb tu, vaig persistir-hi a despit de resultar-me una amant insatisfactòria. No et podies adonar que no renunciava a tu ?

No vaig parlar de deixar-te quan a la fi m'obligares a admetre que no ens casaríem, no vaig tenir cap dels mots cínics que potser tu esperaves, sinó que et vaig repetir : "t'estimo". I vaig suplicar-te, vaig raonar, vaig intentar de fer-me entendre. Jo no ho volia enterrar tot sota un acte oficial, no perseguia el ~~mmmmm~~ beneplàcit de la gent, ni vaig ésser prou "aprofitat" per dir-me que res no em privava de divorciar-me per segona vegada el dia que en tingués prou.

Com puc ser més clar ? Escolta : jo vull respectar-te i vull que em respectis. I només per una cosa, perquè t'estimo. I com puc respectar-te si creus que la nostra amor no és suficiant i que ens cal lligar la amb un contracte que al capdavall és un paper moll ? I com pots respectar-me si hi accedeixo, si m'avinc a un acte que t'obliga a esti-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

mar-me en lloc de permetre't de fer-ho lliurement ? Has considerat mai la qüestió de la venda ?

Tinc les mans brutes, Dolly. He comprat i m'he deixat comprar. I potser ho tornaré a fer si tu no em donés una raó per no repetir-ho. Però no era amor i ho sabia. Allò si que era el sexe, la carnalitat bruta, un pur intercanvi de secresions ! Venia i comprava un mecanisme animal, res que fos humà, que fos cordial. Per això només m'he sentit home quan hi ha hagut do. I si alguna vegada he sentit que m'atansava al do total, rebut i atorgat, mai aquesta sensació no ha estat tan intensa, o tan desil.lusionadora, com amb tu. Per això empro aquesta paraula terrible : t'estimo.

Per exemple : la teva nuesa m'emociona. Ho sabies que el cor em bategava desesperadament quan vas despullar-te per primer cop davant meu, aquell vespre que tornàvem del cine ? I què veia ? Una dona. Una dona bella, ben feta, però no pas tant com d'altres que només m'han fet dreçar el sexe. Tens una mica massa d'anques en relació a les cuixes, relativament primes, els pits són un xic massa estrets i potser un pèl massa alts... I això em permetia d'emocionar-me ! Què dic ? Això, aquestes imperfeccions, contribuien a la meva emoció. M'emocionava la vulnerabilitat de la bellesa del teu cos no prou bell per fer-ne un arma irresistible.

O això : veure com et movies per la llar. La teva llar, no la meva Els gestos precisos, savis, conscients i alhora espontanis d'aquell al qual agrada una cosa ben feta i l'estima perquè li permet d'expressar-s'hi. No em preguntaves més d'un cop : "Què mires ?" I jo et deia simplement : "a tu". Però a quantes dones no havia vist fer els mateixos gestos, realitzar una activitat idèntica, i potser també amb interès, amb amor ? Com el cos, allò m'impressionava perque era teu, no perque fos únic. Teu, d'aquest tu que estimo perquè és així i per tot d'altres motius i raons que ignoro.

I tan fàcil, tan corrent et sembla que és perquè ara ho refusis amb l'excusa que t'he enganyat ? No era un engany essencial. Lleig, sí, com tot engany, però no essencial. No t'he mentit amor per casar-me amb tu, recorda-ho bé, t'he mentit matrimoni per amor. Tu hi veus una lleugeresa, una hipocresia, una violació de la teva confiança, perque tu et vas donar amb aquesta condició :que l'amor venia en segon terme. I jo et dic en canvi que et volia fer millor i que m'hi fessis. Ja sé que això sembla una mena de blasfèmia en llavis d'una persona com jo. Com podia voler fer-te millor jo, precisament jo, un ser al marge, culpable de tantes turpituds ? I més encara : com podia fer millor una noia com tu, prou virtuosa per haver conegut un sol home en

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

els trenta-tres anys de la seva vida ? Oi que és irraonable, ridícul, insensat ?

No ho és. Et diré una cosa que et sorprendrà : tu sempre has estat feliç mentre jo era infeliç. Vull dir que has tingut allò que volies o que et pensaves que volies : de primer uns pares avinguts i que van saber estimar-te, després un marit com en Tony, fidel i afeccionat. Els negocis no us van anar bé i has passat per aquesta desgràcia de perdre'l estupidament en plena joventut, però són accidents que, greus i tot com és el segon, no et poden llevar una mena de contentament íntimque jo mai no he conegut. Com pots jutjar, doncs, si acceptes la felicitat com una cosa natural ?

Potser cal venir del fons de la ignomínia per saber el valor de les coses, i ningú no pot intentar de milloar-se ni de millorar un altre si el desconeix. També jo podia donar-me per satisfet quan vaig casar-me amb la Goldy; vaig ingressar en un negoci que acabaria per ser meu i vaig assegurar-me una descendència. I ho vaig abandonar tot. No certament per ser millor, però si que per no tancar-me definitivament la possibilitat de ser-ho. I no hi fa res que caigui més baix. Vaig adonar-me, continuo donant-me i possiblement em donaré en el futur tota una sèrie de raons, entre elles dues que em semblen importants : no podia avenir-me amb la Goldy que, sense proposar-s'ho, sense adonar-se'n, m'anul.lava, i no podia consentir que el meu fill es fes malbé per culpa meva, que em prengués per exemple que cal imitar o rebutjar. Del mal infinit que pot fer un pare, que fa certament un pare, no en volia assumir la responsabilitat. I així i tot sé que puc haver-li'n fet. Tot depén de l'actitud de la seva mare. No és que em faci cap il.lusió...

A París, la Goldy va donar-me la primera oportunitat, i fallà. Una altra persona, una negra, va estar a punt d'oferir-me'n una d'inesperada,i la vam perdre estúpidament. Tu me n'has donat una tercera quan ja semblava massa tard i, potser per això mateix, em pensava que seria la bona. Perquè encara que et digui que no sé si hauria durat, confiava, volia que durés. Ho volia amb tot l'afany de la meva ànima.

No pretenc que m'entenguis més que no m'entenc. De raons clares del tot només en poden donar,i se'n poden donar, els qui obeeixen una norma consagrada, imposada, exterior, els adapats. Tot s'ho poden explicar fàcilment i en darrer recurs invoquen la raó suprema : tothom ho fa, és la normalitat, no hem de ser diferents dels altres, és l'unic camí decent... Sí. Però què se'n fa mentrestant d'aquest pobre jo que volem realitzar i que només pot existir en l'oposició ?

Si em llegeixes diràs que m'he tornat ximple. De què parla ? et

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

preguntaràs. I continuo parlant d'amor, de l'única cosa que em fa por en aquest món. Es per això que faré tot el possible per oblidar-te, perquè si he començat aquesta carta amb esperança, l'acabo convençut que no puc haver-te "tocat". Què n'has de fer, de les meves explicacions ? Què n'ha de fer qualsevol amant de les explicacions del seu estimat ? Sé doncs que t'he perdut i que tu, de tot el que hi ha hagut entre nosaltres, només recordaràs que vaig enganyar-te. Els silencis mantre ens miràvem als ulls iens déiem les coses que les paraules no poden dir, les poques passejades que hem fet amb les mans unides com dos adolescents que per primer cop descobreixenun altre món, les abraçades maldestres de les nits que hem passat junts,enterrats l'un en l'altre... Què en faràs, de tot això ? Tu només saps que t'he enganyat. Però jo dic era amor, Dolly.

Danny" (3)

No la vas identificar, però l'havies vist sovint a les pàgines de publicitat en colors de les revistes on s'anunciaven sostenidors, bragues i mitges; sobretot en els anuncis de mitges, car tenia unes cames perfectes. De fet, va començar tot gràcies a les seves extremitats inferiors, aquell dia que les hi miraves amb insistència.

- Son maques, oi ? - et va dir.

Fou al Harrys Trust and Saving Bank, on havies acudit a cobrar un taló per en Lennon. La noia també n'havia de cobrar un, però ella se l'embutxacaria mentre tu, aquella nit, hauries de passar els diners a l'amo del bar. Tota una diferència.

Era un matí de feina i davant la finestreta del caixer esperava tot un grup de persones impacients. Per això vas decidir asseure't prop de la taula on, assistida per la seva filla, una dona omplia laboriosament i sense seguretat un imprès que no semblava acabar-se mai. Ella, la noia, era asseguda a l'extrem, amb una cama sobre l'altra, i fumava una cigarreta.

- Molt - vas contestar -. I el restant sembla que fa joc.

Ella va riure. Duia un vestit verd amb motius daurats que la cenyia força i de les orelles li penjaven unes arracades llargues, en forma d'anell, que no paraven d'oscil.lar perquè es movia continuament.

---

(3) La vídua d'en Tony O'Hara mai no va rebre aquesta carta, tota vegada que al cap de tres dies el servei de correus la tornava a en Daniel amb l'esment del carter : "Canvi de domicili. Adreça desconeguda."

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

Tot seguit vas veure que era una persona nerviosa, inquieta.

- En fa - va dir, i ho va dir d'una manera que t'encengué la sang.

De moment et vas pensar que devia ser una cantant de cabaret, potser una especialista en strip-tease, però no vas tenir temps d'esbrinar-ho perquè aleshores s'aixecà i va allunyar-se cap a la caixa.

En havent cobrat passà prop teu i, tot i que estava entatxonant uns bitllets al portamonedes, va ser prou amable per alçar un moment els ulls i adreçar-te un somrís al qqual vas correspondre amb un gest de la mà i una llarga mirada que la seguí fins a la porta, potser amb l'esperança que es giraria. Però no es va girar.

No la vas tornar a veure fins al cap de quatre o cinc dies, quan compraves un diari de Nova York prop de Sheridan Plaza i ella venia per la vorera amb un pas decidit, com si tingués una cita,però més endavant ja vas saber que ella sempre hi caminava, de pressa. A les cites, en canvi, sempre s'hi presentava tard.

- Hola - vas fer, aturat amb el diari a la mà.

Ella va mirar-te de dalt a baix, amb un esguard ràpid i una mica adust, com enutjat, però aleshores et va reconèixer.

- Ah, l'admirador de les meves cames ! - va exclamar.

- Més - vas dir tu i, en francès, afegires - Tu est une mome sacrement bien roulé, ma foi !

La noia obrí la boca, se li escapà al riure i replicà :

- Et toi un joli garçon bien dejourdi.

Gairebé et vas ruboritzar, més que res de la sopresa.

- Que ets francesa, potser ?

- He viscut cinc anys a França - digué ella. - Et toi ?

- Fins als vint. Potser ho hauríem de celebrar, no et sembla ?

Ella tornà a riure, però denegà amb el cap.

- No pas ara. D'aquí a mitja hora tinc una sessio de mitges.

- Mitges ? - vas dir sense entendre-la.

- Oui, oui. Je suis modéle. Em deus haver vist en alguna revista...- va inclinar-se cap al quisoc i fulleja rapidament un "Post" davant la mirada estranyada de la venedora -. Mira, aquí...

Era l'anunci d'un nou model de combinació, una mena de faixa-sostenidor-bragues que devia ésser terriblement incòmode però tenia un aspecte seductor.

- Ah, si ! - assentires, i vas aixecar els ulls per assegurar-te que era verament ella.

- Sí, si ! - va riure.

- Llàstima - vas fer tu tot tancant la revista.

- Oh, no !

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Vull dir que ara tinguis aquesta sessió - vas aclarir, i aleshores- Potser et podria acompanyar... Mai no ho he vist,això...

La noia va riure de nou i es mossegà els llavis amb un gest entremaliat. En adonar-te que vacil.lava, vas afegir :

- Ja saps allò que diuen : que cal donar pa al famolenc i instruir l'ignorant...

- Tu est rigolo - digué ella.

- Et toi un amour. Es lluny ? - vas preguntar -. Podem agafar un taxi.

- Tinc el cotxe més avall, davant una boca de rec. Suposo que em costarà una multa...

Però ningú no devia haver-se adonat de res i prop de l'Oldsmobile no hi havia cap policia irat que els esperés. Era un cotxe nou, vermell, i el devia manejar sense cura, car en un dels pelafangs es veia una rascada.

- Ara no sé què he fet de les claus...

Les havia deixades al cotxe, naturalment, i qualsevol se l'hauria pogut endur.

- No sé mai on tinc el cap !

Però era molt conscient del seu cos i en asseure-us de costat, ella darrera el volant, et llambregà per veure si apreciaves com calia aquell pet de cuixes que va deixar al descobert la faldilla, ja curteta de natural. Després, sense motiu aparent, decidí :

- Ets simpàtic !

Va engegar amb un sotrac que us projectà endavant i, en repenjar-vos de nou contra el respatller del seient, els vostros cossos es fregaren; ni ella ni tu no vau creure indispensable de separar-vos tot i que a la teva banda quedaven ben bé dos pams d'encoixinat.

A Kitty Corner el fotògraf la l'esperava, cellajunt, i de les seves paraules vas deduir que quan ella et digué que dins de mitja hora tenia una sessió, en realitat hauria hagut de dir que ja anava tres quarts endarrerida. Hi havia un altre individu que no va obrir la boca, potser perquè l'en privava el cigar que mastegava nerviosament, i l'ajudant del fotògraf, una noia de cabells blau rosa que arrossegava un projector portatil i somreia per sota el nas.

Ningú no et va dir res ni et preguntà qui eres, de manera que vas asseure't en un recó mentre la Mary desapareixia darrera una porteta blanca on va seguir-la l'individu del cigar. El fotògraf, un home rodanxó amb un ventre de querubí, començà a encendre llums i a tancar cortines fins que l'estudi quedà reduit a la meitat de les seves dimensions. La tempratura devia pujar de quatre o cinc graus i et vas haver de treure l'americana abans de canviar de lloc perquè un dels projectors

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

t'amagava parcialment el tamborfet on suposaves que seuria la Mary.

Va sortir al cap de vint o vint-i-cinc minuts, quan el fotògraf ja tornava a impacientar-se, i anava vestida i pantinada com de primer, si bé ara duia les mitges de la marca anunciadora. Es va asseure i enfilà una cama damunt l'altra, però la cosa no era tan senzilla; l'home del cigar, que ara devia haver-lo llençat en algun lloc, les hi va fer desencreuar i se li atansà a apujar-li les faldilles fins arran de carn perquè es veiés la part alta de les mitges, la qual semblava feta amb un altre teixit. El fotògraf les hi arregussà una mica més i va posar-se a discutir amb l'individu que li feia canviar de nou la positura de les cames.

- No veieu que sembla garrella, així ?

Van separar-se'n, l'estudiaren minuciosament i a la fi l'home convingué que quedava poc graciosa. Tornaren a abaixar-li la roba i ella posà les cames molt juntetes com li manaren, però aleshores semblava una noia acabada de sortir de les monges i el fotògraf començà a mirar-se-la per tots costats i a ordenar-li una sèrie de modificacions que cada cop el satifesien menys. L'ajudant suggerí :

- Potser inclinades ? L'agafem lateralment, des de sobre, i...

- Se li veurien les cames massa llargues - objectà el fotògraf sense deixar-la acabar.

Li van fer abaixar les faldilles fins arran de genolls i tornà a estudiar-la, però l'home del cigar protestà de nou perquè no ho trobava prou "sexy" i la Mary va haver d'exhibir les cuixes altre cop. Tots suaven, llevat de l'ajudant que començava a mirar-se aquelles maniobres amb escepticisme.

Els va caldre prop de mitja hora per decidir que, fet i debatut, potser sí que valdria més fer-l'hi amb les cames encreuades, però havia de ser d'una manera especial, sense carregar massa el genoll sobre l'altre perquè el tou de la cama no s'aplanés. El fotògraf va treure d'algun lloc una mena de suport de cristall que semblava un vas i ella hi repenjà el peu dret. La pose era d'allò més forçada, però tots dos devien estar cansats i ara van limitar-se a fer-li desplaçar lleugerament la cama abans que l'home declarés sense entussiasme :

- Perfecte.

Tu et pensaves que ja havien acabat, però allò tot just era l'inici. Li van fer cinc fotos més, algunes repetides : dreta i una mica inclinada mentre es subjectava la mitja amb el portaligacames, dreta i pujant els graons d'una escala de fòrmica que en tenia tres, assegudà a terra i amb una cama replegada, asseguda al tamboret amb bragues i

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

sostenidors i una cama alçada mentre es calçava la mitja, dreta i subjectant-se graciosament la faldilla amb una mà... Us hi vau passar tres hores i, en sortir, tots dos l'havien grapejada per tot arreu amb el mateix desinterès que haurien manejat un quarter de vedella. Ella va deixar-se caure al cotxe amb un sospir :

- No puc més !

Després de les tres primeres fotos havien fet un descans, temps de fumar una cigarreta, però ella va quedar-se al tamboret, abstreta, i quan te li vas atansar et mirà gairebé com si fossis un desconegut. Fins més endavant no havies de saber que,a la feina, era una altra noia i que sempre en sortia desfeta i amb una mena de fastic que no vas comprendre quan digué :

- Els odio !

Va engegar el cotxe amb un gest ferotge, enfilà carrer rera carrer com una exhalació, mossegant-se els llavis rabiudament cada cop que un llum us obligava a parar, i sortí a la carretera, cap al Illinois Beach State Park, a vuitanta quilòmetes de la ciutat. Però no hi vau arribar. Va desviar-se per un camí i frenà en sec,entre els arbres.

Va restar potser dos o tres minuts molt immòbil, amb les mans clavades al volant, i no va reaccionar fins que li fregares el braç.

- Què passa, Mary ?

Ella se't girà.

-Toca'm - va dir -. Toca'm, fes-me l'amor, fes-me alguna cosa...

Però quan vas besar-la et rebutjà.

- Aquí no !

Un segon després havia saltat del cotxe i tu vas apagar els fars abans de seguir-la pel camí. Era molt fosc i gairebé no la distingies, però va esperar-te arran del bosc i se t'abraçà.

- Danny...

La vas fer caure sobre l'herba i en agenollar-te al seu costat t'empentejà, però no era per escapar-se, ja que es posà a riure i va estirar-se al teu damunt mentre tornava a buscar-te els llavis.

Us vau estimar sota els arbres que xiuxiuejaven i per entre el brancam tu seguies un ramat de núvols prims que viatjaven lentament, arremolinats entre vosaltres i la lluna.

En tornar, va voler que li tinguessis tota l'estona una mà entre les cames i, quan arribàreu al seu apartament, us en vau anar de dret al llit, sense recordar-vos que feia hores que no menjàveu. Ja eren les dotze quan vau fer una excursió a la nevera, on hi havia un pastís de carn, pollastre fred, dues o tres classes de melmelada i dues ampolles de llet. Us ho vau menjar tot.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

En tornar al llit vas adormir-te gairebé immediatament i, en despertar-te, encara fosc, ella no era al teu costat. Vas trobar-la a la cambra de bany, nua, davant el mirall.

- Que fas, aquí ?
- Em miro.

Te la vas endur al dormitori, on va encendre totes les llums perquè va dir que et volia veure bé mentre li feies l'amor, i va passarese tota l'estona mirant-te fitament els ulls amb el seu esguard ple de boira i amb una mà premuda contra la boca per no cridar. En acabar, digué :

- Je suis une putain, dis...
- Es clar que no !
- Sí, sí, ho sóc !
- No diguis ximpleries - vas protestar.

De fet, era veritat. L'endemà va demanar-te diners perquè havia de pagar el pis i no tenia ganes d'anar al banc i a migdia va voler que la duguessis a dinar a l'Aiglon, un restaurant francès on tot valia un ull de la cara. En canvi quan vas insinuar de quedar-te a viure amb ella, va enfadar-se com si l'haguessis insultada. *Mai no havia viscut amb cap home, ella. Què t'havies cregut ?*

Seguidament van venir els vestits, les sabates, els capricis. Ho vas anar pagant una mica tot, llevat de la roba interior que li sortia de franc gràcies a la seva feina. Al cap d'una desena de dies, en trucar, ja que s'havia negat a donar-te una clau, va entreobrir la porta després de fer-te esperar potser deu minuts i vas veure que sota la bata que s'havia tirat a les espatlles anava despullada.

- Tinc son, avui - va dir-te.
- Jo també. Treu la cadena.

Us vau discutir i vas acusar-la que no estava sola, però ella se't plantà a riure a la cara i va acabar per tancar-te la porta als nassos. Dins, vas sentir que algú preguntava alguna cosa amb veu prudent, però ja no vas tornar a trucar.

Et vas passar dos dies sense veure-la, i ella, el tercer matí, molt d'hora, va acudir al teu apartament i no et va quedar més remei que fer les paus. Les hauríeu fet de totes maneres. Era una garsa, sí, però n'hi havia hagut prop amb una setmana perque se't fiqués a la pell...

Anàreu a dinar al "The Traders", un establiment cantonès on tot sol no hauries gosat mai de posar els peus i l'endemà, que tornava a ser el teu dia de festa, t'obligà a dur-la al "Pump Room". Hi havia moltes dones boniques i ben vestides i de tornada a casa va queixar-se

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

que no tenia res decent tot i que els penjadors eren plens de roba. Vas haver de donar-li diners perquè a "Goldblath Bros" havia vist una preciositat i, de fil en agulla, va trobar-te discutint un abric que no et podies permetre de cap de les maneres.

- Però i tu, què carall en fots dels diners ? - et vas enfadar -. En guanyes més que jo.

-Doncs se'n van, no sé què vols que et digui !

Vivia desordenadament, es deixava arrossegar per tots els capricis, hi havia vestits i sabates que només se'ls posava una vegada, li agradava de renovar sovint el pis, sempre menjava en indrets cars... Trobava que tu eres un rata :

- Sempre et fas l'estrany, sembla que et sàpiga greu. Que et dic mai que no, jo ?

Però tampoc no ho deia als altres. Un dia que t'arrossegà a una festa d'artistes on només hi havia pintors i models, va fer-se fonedissa durant una hora i un altre vespre vas trobar als peus de la tauleta de nit un mocador d'home, amb les inicials M. C., que no era certament seu. Aquell dia vas pegar-la per primera vegada i ella va tancar-se a la cambra de bany, plorant.

Quan vas poder aconseguir que t'obrís, potser al cap de mitja hora, s'havia despullat del tot i, com aquella primera nit, no parava de contemplar-se al mirall. En aquell moment ja semblava haver-se oblidat dels cops i et preguntà :

- Quants anys et sembla que duraré, encara ?

El seu cos la preocupava molt, als restaurants no passava de provar el menjar, mirava de no beure i cada matí feia gimnàstica. Al llit no parava de dir :

- Són forts, oi ?

I et feia tocar-la perquè la tranquil.litzessis. Estava convençuda que la fornicació conserva i aviat vas veure que sempre tenia un embolic o altre. Amb el temps, fins s'anà despreocupant d'amagar-t'ho.

- No estem pas casats, oi ? - et deia.

Tu la pegaves i et preguntaves quant de temps duraria i per què ho suportava. Per què ho suportàveu. Aleshores tot just feia un parell de mesos que us coneixíeu i tot s'havia anat fent malbé com si tingués una vellesa d'anys. Però mai no havíeu pretès que us unia l'amor o la tendresa. Tot havia vingut per una d'aquelles bogeries que li agafaven algun cop en sortir de posar i, per atzar, en un lloc totalment carnal, havia brollat una flama, s'havia establert un contacte. La prova era que, quan aquell neguit la sobtava, no acudia a cap dels altres que amb tu compartien circumstancialment els seus favors, sinó que et

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

venia a buscar encara que fos a deshores, encara que fos al bar. Aleshores et calia fer-la entrar a l'habitació de darrera i acariciar-la mentre, fora, els clients et reclamaven al taulell. Després sortíeu disparats amb el cotxe que s'havia quedat a la porta i de vegades passàveu la nit en un motel. Mai no havies conegut ningú tan pertorbat pel seu treball.

- Es que em fan sentir com una cosa !- explicava ella -. Dos, tres individus que et toquen i et remenen de dalt a baix com si fossis una cadira i et despullen i et vesteixen com despullarien i vestirien un maniquí... I jo mateixa em sento privada de vida, furtada de tota intimitat, estranya com un tros de fusta a les mirades i a les mans... Estima'm, Danny, estima'm !...

- Per què no ho deixes ? - vas preguntar-li un dia.

I ella et va contestar :

- Si no sé fer res més !

D'altra banda, li agradava la mena de prestigi equívoc d'aquella professió, era molt sensible a les mirades afalagadores, al xiximeig que sovint provocava la seva presència quan algú la reconeixia. En els pitjors moments de les vostres relacions li cridaves :

- Ets una merdosa ! Una exhibicionista !

I ella ho acceptava, li agradava de dur les faldilles ben curtes, els vestits escotats i cenyits, els braços nus dota l'abric; als bars i restaurants sempre encreuava una cama sobre l'altra i acollia àvidament les mirades cobejoses dels homes que la despullaven amb els ulls i els esguards acerats de les dones que la fulminaven amb un sentiment barrejat d'enveja i de menyspreu. En la intimitat del seu apartament o de les cambres dels motels s'estirava voluptuosament, et cridava l'atenció sobre detalls del seu cos que et podien haver passat desapercebuts, es canviava de roba sense necessitat, observant-se al mirall, observant-te... S'entretenia en tots els actes corporals, era capaç de passar-se deu minuts sencers allisant una mitja o estudiant si l'afavoria o no el matís del color dels pantalons que acabava d'estrenar. En tenia una quantitat incalculable, sempre li n'estaven regalant.

-Què et semblen aquests? - et preguntava -. Com m'estan ?

- Bé. Tots t'estan bé. I sense, encara estàs més bé - li contestaves.

Els homes que la porquejaven a l'estudi sense ni adonar-se que manejaven una carn desitjable, només li deien :

- Posa... Treu... Així... D'esquena... Seu...

I ella es girava, s'asseia, s'emprovava calces, sostenidors, faixes, portalligacames i mitges, cada cop més adusta, cada cop més humiliada, i la pressió creixia, li empal.lidia la pell, li enduria

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

els ulls i la boca perquè se sentia negada en la seva feminitat.

De fet, estava neurastènica, es deixava endur per ires inesperades i per esclats de rialles que no venien a tomb, per capricis, per gelosies immotivades que l'arrossegaven a actes inconsiderats, com aquell dia, molt més endavant, quan ja feia temps que treballaves amb en Pittman, que emprengué una noia a la qual, segons ella, havies fet l'ullet.

- La vols, oi ? - et va dir -. La vols ?

I sense esperar resposta se li atansà i va aturar-la arran d'un aparador per preguntar-li si s'avindria a dormir amb tu i quant cobraria. Vas haver d'endur-te-la per evitar un escàndol mentre ella la tractava gratuitament de puta. En canvi, pocs dues després, va oferir-te generosament una altra model, més o menys amiga seva, que tu vas declinar per no complicar-te la vida tot i que la noia sembla que li havia dit que li agradaves.

No saps pas com hauria acabat tot si als dos mesos de deixar en Pittman, quan estaves pelat com una rata i començaves a mangar a tort i adret, no l'hagués temptat l'oferta d'aquell anglès que esperava l'acabament del seu contracte amb l'agència de Chicago. Hi van haver tires i afluixes, alguns en presència teva i d'altres que et foren reportats per ella mateixa, però la veritable puga no era entre les ofertes que anaven pujant, sinó entre el costum que tenia de tu i la seducció d'un país que encara no coneixia i l'atreia. I si vas perdre, fou perquè tu mateix provocares la teva derrota. No hi veies altra sortida.

- Potser ens convé separar-nos una temporada - li vas dir-. Ho veurem tot més clar.

No sabies què et deies i ella tampoc no ho va entendre. En realitat s'enfadà i vau tenir una escena que va interrompre amb un cop de porta ridícul, car fou ella qui se n'anà de casa seva ! A la matinada, però, va tornar, va despertar-te i digué que et comprenia. Vau viure cinc dies idíl.lics. Per això et vas quedar tan sorprès quan, el dia abans de marxar, t'assabentares que t'havia buscat una altra companya de llit, la nova mestressa del pis.

Ella no volia deixar-lo, el contracte d'Anglaterra només era per sis mesos, i se li acudí de rellogar-lo a una xicota d'Arkansas que, en morir els seus pares, es va vendre la granja on vivien i obrí una sabateria al Loop. Era una noia alta i de cara ampla que ja coneixies perquè la Mary es calçava sovint al seu establiment, però mai no t'havia passat pel cap de dormir-hi i quan ella va donar-te la clau que fins aleshores t'havia negat mentre et deia :

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

- Ja veuràs mmmm com t'agradarà - vas agafar-la i la llençares a l'aigua com havies fet amb els cinc centaus aleshores de la teva arribada a la ciutat.

- Ja en sé trobar jo, de noies - vas fer, i ella t'insultà com si hmm l'haguessis ofesa.

O sia que us vau separar enfadats.

Vaig alentir el pas i em vaig quedar mirant-la, però ella abaixà els ulls i passà pel meu costat sense aturar-se.

- Ruth ! - vaig cridar aleshores.

Erem a la cantonada de Lenox Avenue i em va caldre córrer al seu darrera perquè es girés. Havia canviat,però era ella, tenia els mateixos ulls assenyats de sempre i aquella boca carnosa que ara tremolava.

- No em coneixes ? - vaig preguntar-li -. Sóc en Danny...

- Sí, Danny - féu simplement.

- I hauries passat sense dir-me res ?

Va assentir amb el cap, sense somriure, només amb aquella estranya tremolor que li estremia els llavis. Després va dir :

- No puc entretenir-me... M'esperen.

- No deu fer tant de temps com jo, Ruth.

Alguna cosa va desfer-se-li a la cara, es recomposà, i tot d'una era com si em trobés davant una persona més vella i que només s'assemblava remotament a la noia que coneixia; com si en fos una parenta, una germana...

- Perdona - féu sense cordialitat, estranya i a punt de fugir-me. Vaig agafar-la pel braç i ella em mirà els dits fins que vaig retirar-los. I aleshores s'allunyà.

Vaig seguir-la pel carrer Cent Dinou, fins a la Cinquena Avinguda,on tombà cap a l'esquerra i va ficar-se en una casa del bloc que domina Mt. Morris Park. No s'havia girat ni una sola vegada, però d'una manera o altra devia haver-se adonat que continuava darrera seu, perquè m'esperava a l'escala, a dos metres d'un noiet de quatre o cinc anys que ens mirava des del primer graó on es veia una llauna plena d'escombraries entre les que furgava un gat.

- Què vols, Danny ? - va preguntar-me.

- Parlar, Ruth. Fa cinc anys que tinc ganes de parlar amb tu.

- De què ?

Jo vaig assenyalar cap al nen.

- Que potser és teu ?

- No. Tinc dues nenes, jo.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Pugem - vaig fer -. Deus viure aquí...
- No-tornà ella.

Vaig esperar, mirant-la, conscient del nen que ens contemplava i del gat que anava remenant la llauna de la brossa com si no hi fóssim.

- Ves-te'n, Danny.
- Ho vols així ?
- Sí - féu ella.

Tenia la cara cendrosa i els llavis se li estremiren de nou.

- Gràcies, Ruth - vaig dir-li, i em vaig allunyar.

Ja era a la porta, amb un peu al carrer, quan vaig sentir la seva veu :

- Ves d'aquí a una hora al Bantham, habitacio 32.

Vaig moure el cap, sense girar-me, i carrer amunt, vaig tombar altre cop en direcció a Lenox Avenue sense veure res. Una cabina telefònica amb la qual gairebé ensopego em va fer recordar que la Janne m'esperaria i vaig telefonar-li que no ens podríem veure fins l'endemà. Després vaig entrar al parc on em vaig asseure en un banc, al costat de dos "bums" que parlaven de curses de cavalls com uns professionals. Devia fer molt de temps, però, que no havien vist el color d'un dòlar. Així i tot vaig quedar-me escoltant, perquè només es tractava de matar el temps.

A un quart de set ja era al Bantham, una mena de ratera que ja hauria caigut sense les cases del costat que l'aguantaven, però tenia l'avantatge que hi vivien tantes putes que ningú no preguntava res. El xicot de la recepció ni va aixecar els ulls del diari i, sense molestar-lo, vaig pujar directament fins al passadís on cremava una bombeta tan raquítica que gairebé no permetia de veure on posaves els peus. L'habitació 32 era al final de tot, prop d'una finestra on encara es veien els degotalls de pluja de sis setmanes enrera, però ben just si vaig tenir temps de mirar-me-la, car la Ruth obrí immediatament, com si m'hagués esperat darrera la porta.

- Entra - va dir.

El dormitori era tan trist com les escales i el corredor i el lavabo que hi havia en un extrem gotejava sense interrupció. Ella va asseure's al caire del llit que grinyolà lúgubrement i va quedar-se mirant-me amb un esguard pensarós.

- Hi vius, aquí ? - vaig preguntar-li.
- No, hi estic de pas. Visc a Los Angeles, a Watts.
- Des d'aleshores ?
- Sí. Què m'havies de dir?

Vaig allargar-li el paquet de cigarretes, però ella refusà amb un

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

gest las i vaig tornar a desar-me'l.

- M'ho fas tot molt difícil, Ruth...

- Tot és diferent - cencedí ella -. Ha passat molt de temps.

- Et vaig enyorar tant... - fiu.

Ella esperà i em vaig asseure al seu costat, on el somnier tornà a queixar-se, coincidint amb la remor de la porta del costat que s'obria i es tancava mentre algú reia amb un riure forçat.

- Pel que he comprès, ara ets casada...

- Vídua. Ell va morir cremat.

- A Los Angeles, aleshores dels desordres racials ?

- Sí.

- Ja veig... Era per això que no em volies parlar ?

- D'allò nostre fa cinc anys, Danny - digué ella.

- No ho has oblidat,doncs ?

- No.

Vaig passar-li el braç per l'esquena mentre escoltava discretament les remors de la cambra del costat, on devien haver-se ficat al llit. Ella alçà els ulls. Baixet,digué :

- Ja no hi tornaré a dormir, amb tu, Danny.

- Per què ?

- No en tinc ganes.

- No ho saps. Ara estàs trista, sorpresa...

- No és això.

Va aixecar-se i s'allunyà cap a la finestra on els vidres eren més clars que a la del passadís i, d'esquena, afegí :

- No vull pecar més.

- Pecar ? - gairebé vaig fer un bot i uns segons després era al seu costat -. Què vols dir ?

Ella féu un gest cap a l'envà que ens separava de l'altra cambra.

- No sents ?

- No té res a veure amb nosaltres.

- Féiem com ells - reflexionà.

- No és veritat - vaig contradir-la -. Tu m'estimaves. Qui te les ha posades al cap, aquestes idees ? El teu marit ? En Charlei ?

- Elijah Muhammad. Diu que s'ha de ser sincer, que no s'ha de mentir, que no s'ha de pecar, que...

- Ets una musulmana negra ?

- Sóc una negra musulmana. Tu no pots comprendre...

- Sí - vaig dir-li, però tot seguit vaig rectificar -. No. No puc comprendre que m'odiies. Jo mai no t'he pres res ni t'ho he volgut prendre. Recordes que et deia sempre ? Som un home i una dona...

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- No t'odio - féu ella -. De primer m'odiaria a mi mateixa. Tu...

Havia parlat serena, sense ni rastre de sentimentalisme,però aleshores la veu se li trencà i un moment després la tenia entre els braços, la galta premuda contra la meva. A la cambra del costat discutien, probablement perquè la nòia es negava a alguna cosa.

- Ruth... - vaig mormolar.

Però ella ja es refeia i va allunyar-me.

- Deixa'm, Danny. Després em faria fàstic.

- Per què sóc blanc ?

- No.

- Sí - vaig entossudir-me -. Jo no t'hi he vist mai, de negra. Però tu sí que em veus blanc.

- No és veritat, no és veritat ! - cridà, i aleshores, gairebé apassionadament - Cada cop que he estat a punt d'odiar-vos he pensat en tu i ja no he pogut. Ni quan el perseguien, ni quan mmmmmm va cremar amb el magatzem on s'havia amagat... Pensava en tu i l'odi se n'anava...

- Però pel carrer has passat de llarg - vaig recordar-li.

-No volia ser temptada.

- I ara et sents temptada ? - vaig preguntar-li en el silenci que s'acabava de fer. La parella del costat devia haver-se entès i ara ja no se'ls sentia.

Ella va sostenir-me la mirada breument, va acalar-la i xiuxiuejà:

- No ho sé...

Vaig allargar el braç per atreure-la contra meu i vaig rebregar-li els llavis amb la boca fins que els obrí i em retornà la besada. Quan vaig tocar-li les natges suplicà :

- No m'ho facis fer,no m'ho facis fer, Danny !...

- Despulla't - vaig dir a frec dels seus llavis que ara tremolaven altra vegada, i jo mateix vaig començar a descordar-li la brusa.

- No, Danny, no !

- Despulla't - vaig repetir.

Es va treure les faldilles i la combinació i s'assegué de nou al caire del llit mentre jo contemplava la taca blanca dels pantalons i els pits que s'havien arrodonit encara més i eixamplat sota l'aurèola dels mugrons gruixuts. Però aleshores vaig adonar-me que ja no la desitjava tot i que era tan bella com cinc anys enrera. Sobtadament vaig comprendre que no trobaria mai més allò que havia perdut i que,per un capricі, estava a punt de destuir quelcom que l'acompanyaria fins a la mort, quelcom que potser li era imprescindible.

- No, deixa - vaig fer.

Ella aturà el gest i em mirà amb un esguard incomprensiu que a poc

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

a poc s'aclaria i s'alegrava.

- Vesteix-te - vaig dir encara.

I, sense esperar més, vaig adreçar-me a la porta. En girar-me, quan la tancava des de fora, vaig veure que em somreia.

El seu cap em pesa sobre l'espatlla on es repenja mentre meno el cotxe entre la circulació que ha començat a disminuir. Els cabells, desfets, li cobreixen la cara i ara i adés mormola uns mots ininteel.ligibles. A la fi entenc :

- Que malament que em trobo...

- Una bona dormida i et passarà tot - li dic.

En tombar la cantonada la galta se separa una mica,però després torna a caure contra meu com si el coll fos massa dèbil per aguantar-li la testa. En Mirar-la, veig que té els ulls closos i que les mans li reposen sobre les faldilles, blanques i abandonades com les d'un mort.

- No dormis, ara - faig -. Espera que siguis al llit.

Mou només el cap, sense obrir els ulls, i les cames es desplacen lleugerament, com si les recollís. Amb una mà, li abaixo la faldilla cap als genolls mentre travessem una clapa il.luminada per un anunci que ens convida a beure. A Broadway, per on pujo, n'hi ha més, tot brilla i resplendeix sota el cel negre i proper cap al qual s'escapen els llampecs de neon que s'emmirallen en el xarol dels cotxes. Darrera les finestres es perfilen cares alegres, boques que riuen silenciosament testes confoses en una besada, mans que cerquen les mans... La Doris bleixa i mormola a la meva espatlla.

En arribar al carrer 39 continuo cap a l'est, en direcció a la terminal dels autobusos. El Culsir és gairebé darrera mateix i ocupa tot un edifici nou però prematurament envellit que intenta de conservar un to digne i gairebé ho aconsegueix en aquesta hora que la façana queda oculta sota l'ensenya lluminosa disposada en forma d'angle.

Alenteixo una mica, la vista fita en la porta giratòria de cristall més enllà de la qual distingeixo fugaçment el vestíbul i un extrem de la recepció, on dos homes parlen d'esquena al carrer. Després, sense acabar d'aturar-me, pitjo delicadament l'accelerador i el cotxe ronca amb suavitat fins a l'avinguda Novena.

- Doris - faig,i quan no em contesta repeteixo - Doris...

- Huuu....

- De seguida serem a casa teva.

El cap assenteix i quan la miro veig que ha obert els ulls. Anem

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

deixant els carrers enrera, quaranta-dos, quaranta-tres, quaranta-quatre... Hi deu haver hagut un accident, tot de persones s'han reunit a tocar d'un cotxe que frega la paret d'una casa i, darrera, en distingeixo un altre... quaranta-cinc, quaranta-sis, quaranta-set, quaranta-vuit...

Ella es redreça una mica i alça una mà fins als cabells, però només es toca el front.

- Tens mal de cap ?

- Sí...

- Ja hi som, ara.

Em cal tombar a la dreta i, inclinat sobre la finestrella, vaig reseguint els números. Es allí mateix. Ella es balanceja quan freno.

El portamonedes és al seu costat i allargo el braç per damunt les seves cames que el moviment del cotxe ha tornat a descobrir . Les claus són dintre i salto per fer la volta al cotxe.

- Vine...

L'ajudo a sortir, tanco la portella i, amb el portamonedes i la clau en una mà i l'altre braç entorn de la seva cintura, travessem la vorera fins a l'edifici fosc. Al vestíbul ella sembla vacil.lar, però es refà de seguida i muntem a l'ascensor on es repenja contra la paret de fusta mentre pitjo el botó del timbre.

- No m'havia passat mai - diu quan torno a mirar-la.

- No.

Li costa de confegir les paraules, però encara treu forces de flaquesa per balbucejar :

- Ja faig bé de no voler beure...

Ni se m'acudeix de desenganyar-la i, en arribar dalt, torno a subjectar-la amb el braç fins a la porta de l'apartament. Dins, ella mateixa m'orienta cap al dormitori per un vestíbul d'on penja una panòplia no massa proveïda i al llarg d'un corredor breu on s'atapeeixen unes quantes reproduccions de pintura moderna. Tot sembla acollidor, confortable, com l'habitació on veig un sol llit i una porteta que deu comunicar amb la cambra del costat.

- Puc preparar-te alguna cosa - dic -. Un bromo-seltzer...

Però ella s'hi nega.

- Només tinc ganes de dormir...

Es deixa caure sobre el llit, on s'ajaça sense ni treure's les sabates. Les hi he de treure jo, però aleshores torna a incorporar-se i maneja la cremallera invisible del vestit que intenta de llevar-se pel cap amb unes mans alhora impacients i lasses que se li enreden per la roba. Em cal ajudar-la i separar tot seguit el llençol perquè pugui

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

gitar-se, en combinació. L'acotxo i ella tanca els ulls abans d'obrir-los de nou.

- Com et dius ? - mormola.
- Danny - li recordo.
- Danny - fa ella -. No te'n vagis.
- No.
- Em trobo molt malament.
- No me'n vaig.

M'assec als peus del llit i miro al meu entorn, les parets d'un color blanc que grisejа, discretes i impecables, el tocador on tot és ordenat, les dues tauletes de nit que són una simple perllongació del llit, les butaques baixes arran de la catifa i el crucifix que sagna damunt el capsal, pàl.lid, cerós.

Al cap d'uns moments, quan el bleix es fa més regular, m'alço i m'atanso a la porta que deu menar a l'altra cambra, però no acabo d'obrir-la. No n'he de fer res. Espero encara un parell de minuts i aleshores tanco el llum i surto al passadís.

En arribar al replà descobreixo que he deixat la clau al pany, la retiro, la penjo a la banda de dintre i m'allunyo escales avall, cap al carrer. La calor no ha cedit i tinc la camisa xopa, però aquest cop no em trec l'americana. Sense pressa, davallo fins a l'avinguda vuitena, la travesso i continuo en direcció a Times Square, abans d'arribar al qual encenc una cigarreta. Dec haver agafat el paquet d'algú altre, perquè són Lucky i és pràcticament ple.

Algú, un home amb una camisa virolada i blue-jeans, em demana foc i quan ha acabat d'encendre diu :

- Em sembla que tinc el que busques, mister.
- En dubto.
- Són dues germanes discretes, joves i fresques..
- No.

Però ell no es desanima.

- Només us costaran vint dòlars - diu.

Sense contestar, m'allunyo cap a la plaça. Es un "murphy man". Formiguegen pels encontorns, barrejats amb els "badger man", les "butches" i les "fems" que esperen prop dels portals o es passegen per les voreres a la cacera d'un "john" (")

(") Murphy man - individu que pretén treballar per una prostituta o bordell i que desapareix quan l'heu pagat. Badger man - l'home que treballa en col.laboració amb una prostituta i entra a l'habitació simulant que és un policia o el marit de la noia. Butches - lesbianes vestides d'home que protegeixen les "fems", noies també lesbianes que fan

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Dos "hustlers" que em deuen prendre per un "scorer" ("") em segueixen especulativament amb la mirada des d'una zona d'ombra entre dos rètols lluminosos que fan saber al món els noms de "Dixie" i de "Richart". N'hi ha més : beer, The Hill, drink, Transients Raymona Hotel weekly, Playlands, Bambole ! American Premiere, dotzenes i dotzenes que perforen la nit i prometen begudes, descans, un moment d'oblit o la satisfacció d'una necessitat... Davant d'una botiga gairebé invisible una pissarra proposa All nudist magazines sold at list price, Lowest in New York, i un competidor anuncia Art Movies from Hollywood, 8 mm. f. Only 6.40, a pocs metres d'un desplegament de girlie magazins : High Ball, Cavalier, Mood, Dude, Lust Hop, Call Boy, Body Show, Hot Spot...

Parelles madures, vells i adolescents cerquen un contacte, un rostre, una silueta, s'allunyen i tornen, incansables, atents a la renovació constant que ininterrompudament proposa cares noves, somriures inèdits i vicis ja antics a la fam de les ànimes solitàries enderiades en una capta il.lusòria i sense fi...

- On vas, tan sol ?

M'interpel.la des de l'entrada del carrer, gairebé sota mateix del sortint on llegeixo "Rooms", i més enllà en veig d'altres, totes amb el portamonedes, escotades i amb els braços nus, vestides amb vestits senzills i fàcils de treure i de posar.

- No vols passar una bona estona ?

Quan prosegueixo sense contestar-li, m'insulta mentre m'asseguro que encara duc les cinc-centes pessetes a la butxaca. La Doris deu dormir en el seu llit solitari. I la Dorothy també, a l'altra banda de ciutat, més enllà del riu.

Prop de l'altra cantonada entro en un bar i demano unes monedes per el telèfon. Dins la cabina fa una calor humida i reclosida, perfumada, i abans de discar em trec l'americana.

El timbre sona llargament, clar, gairebé feridor, i aleshores una mà alça l'auricular i la veu endormiscada de la Dorothy fa :

- Digui ?

Quan no contesto insisteix :

- Digui ! Digui !... Ets tu, Danny ?

Penjo. Tot seguit torno a trucar. Ella no es devia haver mogut

---

de putes. John - el client, en l'argot de les noies del carrer.
("") Hustler - Prostituta mascle. Scorer - un dels noms que es donen als clients dels "hustlers".

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

del costat de l'aparell i pregunta :

- Danny ?

- Sí - dic.

- Què vols ? - fa ella.

- No ho sé - contesto sincerament.

- Estàs borratxo, oi ?

- No.

- Doncs ho sembla. Més val que te'n vagis adormir. No són hores de despertar la gent.

- Perdona - faig, i tallo la comunicació.

Fora, el taulell és ple, però trobo un racó cap a l'extrem i demano un "rum cooler" al barman amoinat que corre d'una banda a l'altra. Prop meu, un individu amb ulleres molt gruixudes llegeix amb atenció un número de "Life" mentre fa tot de sorolls amb el coll, no sé si de protesta o d'aprovació. Tanco els ulls fins que el barman em serveix i aleshores em bec el licor amb dues glopades i deixo unes monedes sobre el taulell.

En sortir al carrer amb l'americana sota el braç, dues noies salten d'un taxi i un moment, quan m'hi atanso, m'entretinc examinant els pantalons massa cenyits de la més alta que s'inclina cap dins a retirar una maleta.

- Queda lliure ?

- Rugeu - diu l'home.

- A l'estació de Pensilvànnia - li indico.

Les dues noies es queden a la vorera, indecises al costat de la maleta, i el taxista riu :

- Es veu que faig la balança, avui. D'allí venia. Agafeu el tren ?

- No; visc darrera.

Correm per l'Avinguda Setena i després el faig pujar cap a la Vuit mentre m'explica que en tot el vespre no s'ha mogut d'aquell sector, entre Times Square, Rockefeller Center, Madison Square i Pensilvannia Station. Com si s'hi hagués abonat.

El pago davant el drugstore obert on compro una ampolla de bourbon a un vell de barbeta punxaguda i, a peu, faig els cent metres que em separen de la meva habitació, on no he tornat des de dissabte, quan la senyora Linsey em reclamà dues setmanes que li devia i ja només em quedaven cinc dòlars dels vint que m'havia avançat la Janne. Demà pagaré.

O avui mateix, perquè en travessar el vestíbul s'obre una altra llum i ella surt del dormitori amb la cara ensafranada que es posa cada nit.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

- Ah, és vostè ! - diu -. Ja em pensava que no el veuria més... Estava a punt de llogar l'habitació.

Sense una paraula, em trec un plec de bitllets de la butxaca i compto l'import de les dues setmanes, però ella és àvida i no en té prou.

- Ja són tres, amb aquesta - fa, sense separar els ulls dels diners - Que potser ha atracat un banc ?

- Potser - dic.

M'adreço a la meva cambra, on deixo el gec sobre la cadira i, a doll, ben un bon glop de bourbon. Quan sento la porta de l'altre dormitori, torno a sortir al vestíbul, on hi ha el telèfon, i m'aturo a tocar de l'aparell penjat a la paret, darrera la cortina. En algún lloc deu haver-hi algú...

Quan descobreixo que no i que la nit és buida, entro de nou al dormitori i em despullo ràpidament. Així, quan caigui, no caldrà que ningú em fiqui al llit...

Barcelona i Tàrrga, 3 agost-2o setembre, 1967.